INSTITUTIONES JURIS ANGLICANI,

AD METHODUM ET SERIEM INSTITUTIONUM IMPERIALIUM compositæ & digestæ.

OPUS NON SOLUM JURIS Anglicani Romanique in hoc Regno studiosis, sed omnibus qui πολιτείας & consuetudines inclyti nostri Imperii penitius scire cupiunt, utile & accommodatum.

Authore
JOHANNE COWELLO,
Juris Civilis Doctore, & in Academia Cantabrigiensi professore Regio.

Cum duplici Indice, quorum alter titulos ordine Alphabetico; alter obscuras Juris Angl. dictiones, earumque explicationem, continet.

OXONIÆ,
Excudebat H.H. Academiæ Typographus Impensis F. Oxlad, sen. & Ed. Forrest. An. D. 1676.

Collegium Sancti Johannis Evangelistæ
in Academia Cantabrigiensi

Viro Illustrissimo,

Suoque Domino Benignissimo,

HENRICO HOWARDO,

Comiti Northamtonensi, Baroni de Marnhil, quinque Portuum Præfecto, Equiti de honorifico Garterii ordine, & Serenissimi JACOBI Regis Consiliario dignissimo, omne honoris & fœlicitatis incrementum optat I. C.

SÆPE multúmque mirari soleo (illustrissime *Howarde*) unde orirentur apertæ istæ & inveteratæ simultates, quas jam diu legum Anglicarum professores, & Juris imperatorii in hoc regno studiosi, invicem exercuerunt. Sed re penitius introspecta, nullam tantæ invidiæ causam tandem inveni præter privatum commodum. Postquam enim aliquot annos in harum scientiarum comparatione posuissem; eadem utriusque fundamenta, easdem rerum

definitiones divisionesque, consentaneas plane regulas, similia fere scita, sola idiomatis atque methodi varietate disparata, animadverti; & legem nostram communem (quam dicimus) nihil aliud esse quam Romani & feudalis mistionem. Ita ut nisi eorum alumni majori fervore proprium lucrum, quàm publicam patriæ suæ gloriam, consectarentur; hæc tam acris controversia jampridem composita, & utrumque jus in unum subductum fuisset.

Hæc opinio nostra cum aliquibus viris amicissimis doctissimisque, quibuscum eam obiter communicavi, improbabilis videretur, non quievit animus meus, donec harum institutionum, quas priuato usui juventutis meo regimini commissæ antea destinaveram, participatione eam evicissem. Atque hac ratione effeci, ut illi non solùm in meam sententiam pedibus accederent, sed me etiam ad earum publicationem, nescio quid incredibile divinantes, sæpe & vehementer impellerent. Primo admodum mihi displicuit hoc eorum tam inflammatum desiderium, verecundanti scilicet prodire in publicum, & censuram popularem attonite semper pertimiscenti. Tandem tamen, quia solùm meæ existimationis, quæ adeo usque magna nunquam fuit, periculum tot amicorum studio obsistere videbatur: tam honestis postulatis haud difficulter (ipsi suasores viderint quam prudenter) me submisi, & ad hæc mea furta temporum propalanda animum applicui.

Quamprimum autem statueram hunc libellum in lucem emittere, tuæ tutelæ (nobilissime *Howarde*) eum statim destinabam: audacter quidem tam humilem clientem tam ex

mio

mio domino, sed provide tamen tot periculis expositum tam magnifico patrono. Et certe utcunque tam familiæ tuæ, generisque, splendor, quam authoritatis sublimitas, hominem hujus conditionis ab hoc conatu facile deterrere posse videatur; illa tamen morum benignitas, illa naturæ humanitas in te semper emicuit, ut é candore, urbanitate, affabilitate, solidiorem multo ubertioremque gloriam, quam gradus celsitudine, consequaris. Neque certe hoc mirum in eo, quem suis ornamentis accumulando Noetice atque Ethice certare invicem non prius desiiterunt, quam altera virum scientissimum, altera optimum te præstitissent.

Olim adolescentia tua in Collegio illo vere Regali & seminario bonarum literarum fœcundissimo sic transacta est, ut gravitatis multa urbanitate conditæ, innocentiæ, temperantiæ summam laudem (nobilibus in illa ætate non raro denegatam omnes uno consulu tibi adscriberent: industriam etiam & diligentiam solertissimi omnium sibi imitandam proponerent. In disputationibus, prælectionibus, peroratiouibus, cum jam ex ephebis vix excessisses, frequens fuisti: in quibus tamen tanta assiduitas longissime à fastidio abfuit, existimationemque tuam (quod plerumque fit in aliis) non modo non minuit, sed sic auxit quotidie, ut ad omnes omnium ordinum convocandos satis esset dixisse: *Howardus* hodie prodit in aream. Et ut graviora hæc omittam, totumque illud tempus, quod in Aulam nostram sanctæ Trinitatis admissus, in juris civilis studium uberrimo cum fructu impendisti; quilibet iere cursus atque circulus tibi platani Socraticæ,

craticæ, aut lycæi Aristotelici loco fuit: cum in quolibet congressu conventuque familiarium, viros ætate maturos & eruditione præclaros, ad doctam aliquam concertationem provocares: tanta tum subtilitate tum festivitate provinciam tuam tuereris, ut propter acumen, admirationem, propter genii morumque bonitatem, amorem omnium, reportares.

Jam tum mihi misello pusioni multa tui favoris dedisti indicia, quæ usque in hunc diem fecisti quotidie auctiora. Et certe si esset possibile, ut hujus opusculi nuncupatio dignitati tuæ accessionem aliquam faceret, quod ego nec per somnium unquam cogitavi, tu hoc nomine eam maxime promereris, quod duo collegia nostræ Academiæ prædi a, (quorum alterum munificentissimam altricem, multos annos habebam, alterum gratissimæ provinciæ loco nunc teneo) in patrocinium tuum nuper susceperis: & quæ adolescentiæ tuæ studiis multum decorabas, nunc tandem tota gratia, quam apud regem nostrum (principum terrestrium speculum, Britanniæ columen, virtutis asylum) obtines, te receperis protecturum.

Ad meliorem hujus instituti mei commendationem, judicii tui acerrimi testimonium flagito (Comes honoratissime) quod aliqua ex parte jam antea exploratum habui, quodque contra omnes omnium invidorum aculeos firmissimum mihi præsidium semper ducam. Quanquam neque omnem invidiam hic deprecer: siquidem optime mecum comparatum existimavero, si Themistoclem aliquem hi mei conatus e somno suscitaverint, & largiora illa legum nostrarum volumina putidi idiomatis squalore expurgata, ad Pandectarum Justinianearum ordinem

nem redigere provocaverint. Bellum hercle esset opus, & augusti Jacobi nostri fœlici imperio dignum: nec tam immensum quam utile. Siquidem hæc duo regna potentissima, quæ ille non sine magna tum pietate tum prudentia conglutinare cupit, hoc modo facillime non ad legum similitudinem, sed ad similitudinis, quæ est, notitiam redigeret: quo vinculum nullum vel ad conjunctionem arctius, vel ad perpetuitatem firmius, esse potest. Hoc etiam modo fieri posset, ut jus nostrum, quod hactenus linguæ obscuritate involutum barbarismi notam apud exteros vix evasit, universa Europa intelligat ex rationis & naturæ radice efflorescere, æque atque illud imperatorium, unde omnes aliæ nationes Christianæ sui politeumatis formam petunt.

Neque certe leve esset hoc beneficium, quod Jurisconsulti nostrates ipso progressu atque methodo sui studii, ad universalis ejus juris cognitionem tanquam recto tramite, facile producerentur; quod eorum scientiam atque usum non privatis clientulorum suorum causis, aut hujus insulæ cancellis, sed publicis maximisque regni negotiis, & ultimis orbis Christiani, adeoque omnium gentium terminis, definiret: ii etiam, qui juri civili Romanorum operam dant, patriæ suæ longe accommodatiores hoc modo redderentur, quod eam scientiam quam nunc privata & abstrusa generalis prudentiæ θεωρία implicatam & quasi sepultam retinent, in usum popularem regnique utilitatem erogarent.

Jacobus noster serenissimus universam Christianorum pacem meditatur, etiam magna ex parte jam stabilivit: insulam hanc integram non solum ejusdem imperii vinculis constringere,

sed Ecclesiam etiam eadem rituum sacrorum formi componere, molitur : sacrorum Bibliorum translationem corruptelis suis defæcatam ad puritatem reducere laborat : istis autem tam eximiis pulchrisque conatibus si legum etiam nostrarum levigationem adhibuerit, & earum molem indigestam in ordinem redigere dignatus fuerit; non solum decessores suos omnes bene imperandi laude superabit, sed etiam posteris regnum tradet undique fœliciſſimum.

Sed istuc forte est altum sapere. Reprimo itaque me, & à te (Comes honoratissime) intimis votis contendo, ut hujus libri dedicationem æquo animo feras; aut etiam, quia propensi in te gratique animi pignus est, læta fronte & bona mente accipias : meque, quem habes in omni genere officii honori tuo obstrictissimum, eo quo soles patrocinio, tuearis. Vale.

Dignitati tuæ devinctissimus

J. C.

AD

AD LEGVM STUDIOSOS IN AULA S. TRINITATIS *CANTABRIGIENSI.*

PRÆFATIO.

HOC unum in nobis, qui apud Anglos Juris civilis studiosi sumus, maxime jam diu putavi reprehendendum, quod postquam apicem hujus studii per multos labores multasque difficultates attigisse, & integram illam rerum divinarum notitiam pectoribus nostris inclusam tenere, videmur, in nostra tamen Republ. non dico hospites & peregrini, sed plane infantes, maneamus. Patrias enim leges, si paucas ad forum ecclesiasticum pertinentes exceperimus, plerique nostrum non magis aut sapimus

pimus aut curamus, quam vulgus imperitum: sed de quibuscunque vel levissimis rebus consulturi ab alieno limine hanc, quam præ nobis ferimus, justi atque injusti scientiam percontari cogimur.

Hoc mihi jampridem hominibus omni doctrinarum genere excultis tanto visum est indignius, quod eam Rempubl. incolimus, cujus leges à jure civili tam prope absunt, quam aliarum per universum orbem Christianum quarumcunque: quæ tamen omnes generali hujus disciplinæ æquitate temperantur, & quasi condiuntur. Si enim vel Italos quotcunque dominiis inter se distinctos, vel Gallos, vel Hispanos, vel Germanos, vel indigenitales nostros (nunc etiam plane nostros) Scotos spectemus, nulli horum sunt, qui feudorum jus non admittunt; qui etiam consuetudinibus & constitutionibus formæ suorum imperiorum & nationum sectæ accommodatis non abundant. hi tamen omnes jus Romanum non amplectuntur solum, &

Nocturna versa manu versantque diurna,

sed etiam particularium suarum legum studio tanquam authenticum fundamentum substruunt, & quasi viam Prætoriam præstruunt. Hoc autem nihilo tardius metam optatam assequuntur, quam qui olim Pandectas Imperatorum Constitutionibus præliberarum; fructus vero industriæ suæ longe metunt uberiores. Isto enim modo fit, ut non solum nationis suæ leges, sed etiam omnes alias generali saltem notitia perspectas, habeant.

Non magis itaque nonnullis juris Anglicani candidatis hoc vitio vertere soleo, quod statutorum cruci, & particularibus rerum judicatarum exemplis nimis acriter adhærescentes, universa-

lem

lem juris naturalis rationem ſuavemque æmu-
nitatem nihil morantur, quam juris Romani a-
lumnis, quod perpetua rerum exterarum con-
templatione abrepti, vel vitæ practicæ curam om-
nem abjiciunt, vel angustiis causarum Eccleſia-
ſticarum cancellis incluſi, latiorem illam fructu-
oſioremque hujus diſciplinæ partem ne quidem à
limine ſalutant. Quod etiam eo tetriorem notam
nobis Cantabrigienſibus inurit, quod Acade-
miæ noſtræ ſtatuta, quorum obſervationi etiam
ſacramenti religione aſtringimur, earum legum,
quas habet patria noſtra, imperitos nos eſſe pro-
hibet, ut differentias exteri patriique juris ſic
cognoſcamus. Iſtarum autem rerum cogitatio
me in ejus officii memoriam adduxit, quod tam
illa publica prælegendi, quam hæc privatim
regendi, provincia mihi imponit: effecitque ut
pertentarem aliquando, ſi ego levem viam vo-
bis patefacere poſſem, quæ ſpem aliquam juris
Anglicani cum Romano conjungendi ſimulque
adipiſcendi, excitaret.

Hic quid aſſecutus ſum vos melius judicave-
ritis: hoc certe in optione noſtra fuit, ut utriuſ-
que primordia eodem quaſi hauſtu vobis imbi-
benda propinarem, & ſic in illud bonoris cur-
riculum vos tanquam manu adducerem, quod
non ſolum ad commerciorum, quæ nobis cum ex-
teris intercedunt, tractatum, & ad Eccleſiæ pro-
curationem, ſed etiam ad Reipubl. in ſuis par-
tibus adminiſtrationem, componere poſſet. Cujus
rei immenſitatem non tantam exiſtimabilis, ut
deſperatione aliqua vos debilitare poſſit, ſi
priſcos illos, Henricum de Bractona, & Jo-
hannem Brittonum ad animos veſtros revocetis:
quorum uterque juris civilis peritiſſimus, hic
etiam Epiſcopus Herefordienſis, librum de hoc

noſtro

nostro plane excellentem conscripsit legimus etiam non in uno loco apud horum priorem, Episcopum Dunelmensem, Cicestrensem, & etiam Abbatem Redingensem cuidam magistro Patshul & Simoni de Segrave in itinere sapius fuisse adjunctos: quod sane nunquam factum fuisset de viris juris ejus expertibus, quo solo omnium justiciariorum itinerantium negotia dirimuntur. Clericos etiam justiciarios ad assisas capiendas à majoribus nostris delegatos esse non obscure liquet. Restat itaque, ut spem illam, quam hæc nostra industria in vobis peperit, summa ope atque alacri studio persequamini: & priscorum temporum solertiam potius quam recentiorum sive inertiam, sive avaritiam, vobis adumbrandam, proponatis. sic enim eos vos ostendetis, qui & domi & foris Reipub. usui esse possint. & non tam ad rei privatæ incrementum, quam solidam virtutis gloriam, collimant. ut autem Littletonus olim suum filium, sic ego vos præmonitos multo magis esse cupio, ne omnia huc congesta juri nostro consentanea statim existimetis. Neque enim hoc opis est nostræ: talia tamen esse non injuria forte polliceor, quæ & antiquitatum nostrarum repagula vobis aperire, & vestram in hodierno jure scientiam nonnihil promovere, possunt.

In hoc autem venia mihi & à vobis & quicunque lectore petenda est jus quod dictionib. & phrasibus minus latinis aliquando in hoc opere utar. Siquidem quædam voces tam simplices quam compositæ τῶ φύσει & quasi sectæ juris Anglicani sic accommodantur & illigantur, ut voces artis & præscriptæ formulæ plane sint, aliterque expressæ nativam integritatem amittant. Exempli possunt esse (facere legem, vadiare

diare legem) & *multæ similes. Præterea cum prudentum nostrorum, qui latine scripserunt, authoritates recensearn, ipsorum verbis maxima pro parte utor: ne forsan studio elocutionis ipsorum poliendæ abductus, sententiam non satis exprimerem, atque ita non in verborum selectione nimis delicatum, in rerum explicatione minus castum syncerumque me ostenderem. Valete optimum, & hos nostros conatus aqui consulite.*

Pro-

Proœmium.

IN Rege, qui recte agit, neceſſaria ſunt duo hæc: arma videlicet & leges; quibus utrumque tempus bellorum & pacis recte poſſit gubernari. Utrumque enim iſtorum alterius indiget auxilio, quo tam res militaris poſſit eſſe in tuto, quàm ipſæ leges uſu armorum & præſidio poſſint eſſe ſervatæ. Si autem arma defecerint contra hoſtes rebelles & indomitos, ſic erit regnum indefenſum: ſi autem leges, ſic exterminabitur juſtitia, nec erit qui juſtum faciat judicium *a*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 1. *nu.* 1. *vide etiam Brittonum in proœmio ſui libri. Fleta in præfatione totius operis: & l.* 1. *c.* 17. *per totum.*

INSTI-

INSTITV-
TIONUM JURIS ANGLICANI

LIBER PRIMUS.

De Justitia & Jure.

TIT. I.

JUSTITIA est constans & perpetua voluntas jus suum cuique tribuendi *a*.

§. 1. Jurisprudentia est divinarum atque humanarum rerum notitia, justi atque injusti scientia *b*.

§. 2. Juris præcepta sunt hæc: honeste vivere, neminem lædere, jus suum cuique tribuere *c*.

§. 3. Jus est publicum vel privatum. Est autem jus publicum, quod ad statum Reipublicæ pertinet: & consistit in sacris, in sacerdotibus, & magistratibus. Interest enim Reip: ut habeat Ecclesias, in quibus homines veniam petant peccatorum suorum. Expedit etiam esse sacerdotes,

a *Bract. l. 1 c. 4. n. 2. ubi prolixam habes hujus definitionis explicatio. Flet. l. 4. c. 1. in princ.*

b *Bract. eodem, nu. 4.*

c *Idem Eodem nu. 6.*

dotes, à quibus de peccatis nostris pœnitentiam accipiamus, & qui orent pro nobis, & Dei adjutorium nobis acquirant & providentiam. Expedit quoque Magistratus Reipublicæ constitui, quia per eos, qui juri dicendo præsunt, effectus rei accipitur. Parum est enim jus civile esse, nisi sint qui possint jura gerere a.

a Bract. l. 1. c. 5. n. 6.

§. 4. Jus autem privatum est, quod ad singulorum pertinet utilitatem principaliter, & secundario pertinet ad Rempub. unde dicitur: Expedit quidem Reipne quis re sua male utatur: Et sic vice versa. Quod Reip. pariter interest, hoc secundario respicit utilitatem singulorum. Est etiam hujusmodi Jus privatum tripartito collectum; aut ex naturalibus præceptis, aut gentium, aut civilibus. b

b Bract. l. 1. c. 5. n. 3. Flet. l. 1. 6. c. pri. in princ.

DE JURE NATURALI, GENtium, & civili.

TIT. II.

JUS naturale est, quod Natura, id est, Deus omnia animalia docuit c.

c Bract. l. 1. c. 5. nu. 4.

§. 1. Jus gentium est, quo gentes humanæ utuntur, & quod à naturali jure procedit: eo quod jus naturale omnibus animalibus commune sit, quæ in terra, quæ in mari nascuntur, & quæ in aere d. A jure enim gentium descendit maris atque fœminæ conjunctio e, & fit per mutuam utriusque voluntatem, quæ matrimonium appellatur; corporalis tamen conjunctio facti est; Nec proprie dici potest Jus, cum ipsum sit corporale & videatur; Jura autem omnia sunt incorporalia & videri non possunt, quæ descendunt & introducta sunt jure gentium. A

d Idem l. 1. c. 5. n. 6. e Vid. Plow. casu Cleere. v. Broke f. 445.

eo tamen jure deſcendit liberorum procreatio & educatio, id eſt, nutrimentum *c*. Hæc autem Jus gentium ſolum hominibus commune eſt: veluti erga Deum religio: ut parentibus & patriæ pareamus: *ut vim atque injuriam* propulſemus. Nam de jure hoc evenit, ut quod quis ob ſui corporis tutelam fecerit, jure feciſſe exiſtimetur *d*. A jure etiam gentium ſunt ſervitutes *e*, bella, ſeparatæ & diviſæ gentes, regna condita, & diſtincta dominia, manumiſſiones, termini agris poſiti, ædificia collata & vicinata: ex qua collatione fiunt civitates, burgi, villæ. Et generaliter Jus gentium ſe habet ad omnes contractus & ad alia plura *f*.

§. 2. Jus civile Anglorum (ab ipſis lex communis frequentius appellatum) quod ad verba attinet, πολύσημον eſt, triplicemque habet ſignificationem. Primo enim accipitur univerſaliter pro illo jure, quo Angli utimur, ab illo Romanorum vel nationis exteræ cujuſcunque diverſo & diſtincto. Deinde pro prætoriis *vel tribunalibus illis duobus*, banco Regis, & communium placitorum. Nam ſi cauſæ alicujus cognitionem, vel ad curiam Baronis cujuſquam vel comitatum, vel nundinariam illam pedis pulveriſari, vel aliam quamcunque curiam non pertinere, ſed ad jus commune dicimus, hic intelligimus duo illa prætoria: quia nimirum illa ſingulas cauſas juxta juris communis reſcriptum religioſe dirimunt *a*. Licet etiam certi caſus ſint, in quibus tam in Cancellaria, quam in Scaccario domini regis, ſuper brevi originali proceſſus inſtituitur, & juxta legem communem judicium fit *b*. Tertio ſumitur pro eo jure, quod juri ſtatutario eſt oppoſitum *c*.

§. 3. Jus civile Angliæ ſecundum quoſdam,

c *v. Plowd. caſu Sherington fo. 303. b 304. a. cum ſeq.*

d *Bract. l. 1. c. 6 nu. 7.*

e *Idem eod.*

f *Idem l. c. 5. nu. 6, 7, & 8.*

a *Fleta & Stud. l. 2. c. v. Bract. l. 1. c. 5. n. 5.*

b *Plow. fo. 9. b.*

c *Cocus l. 3 caſu de finibus f. 86. v. ter. juris verbo Commonly.*

dr. Plowd. casu Minos fo. 316. a. e Doct. & Stu. l. c. 4. quæ omnia fuse explicat in capitibus sep em ibi proxime seq. De particularibus locorum consuetudinibus. v. etiam Britonum. c. 72 & 103. v. Plowd casu Remig. fo. 9. b. f Domin. de Fortesc. c. 13. quem lege usque ad c. 19. g Cocus in præf. ad l. 4 h v. Cocum in præf. l. 3. i Dominus

dam, sex præcipue nititur fundamentis; lege nimirum rationis d, lege divina, generalibus Regni consuetudinibus, nonnullis principiis sive maximis, particularibus locorum consuetudinibus, & Statutis e. Sed si ista contractius tradi cupiamus, Jus Angliæ duas habet partes: Consuetudines nimirum veteres, tam communi populi sponsione, quam Regis sacramento comprobatas, & statuta, quæ ad dictarum consuetudinum vel supplementum vel etiam emendationem communi regni concilio sanciuntur. Harum autem utraque ex jure naturali atque gentium, sicut & aliæ leges quæcunque, saltem justæ atque rationi consentaneæ, omnino derivantur. Atque ita jus nostrum in scriptum & non scriptum accommodate dispertiri possumus f. Alii leges Angliæ tripartitas faciunt, jus commune, consuetudines, & decreta Comitiorum g.

§. 4. Jus scriptum apud nos, saltem quod in usu est, continet statuta h. Illa autem non a sola principis voluntate proficiscuntur, sed universi regni consensu per Regem ad hoc convocati stabiliuntur i. Sic tamen ut Regis approbatio necessario requiratur.

§. 5. In hoc tamen Rex Anglorum legibus est superior, quod privilegia pro arbitrio suo, dummodo tertio non injuriosa, personis singulis, vel etiam municipiis aut collegiis concedere possit k. In quibus etiam si dubitationes aliquæ oriantur, aliquorum opinione ipse solus earum interpretandarum potestatem ha-

de Fortiscuto c. 9. & c. 18. v. etiam Bract. l. 1. c. 2. nu. 7.
k v. Fitzbar. nat. brev. titulo Protection. fo. 28.

ber-

bet *a*. licet alii justitiariis quoque regiis hanc potestatem adscribant, ut chartas regias juxta juris regulas explicare possint *b*.

§. 6. Sed contingunt aliquando causæ, quibus nec vetus consuetudo, nec statutum aliquod satis prospexit. Has itaque Justiciarii regii ex similitudine rationis procedentes juxta res prius judicatas, adhibita nonnunquam solenni omnium disceptatione *c*, dirimunt. Sin vero aliqua talis difficultas inciderit, quæ altiorem indaginem exposcit, tunc ponitur judicium in respectum usque ad magnam curiam (parlamentum scilicet) ubi per consilium curiæ terminatur *d*.

§. 7. Jus non scriptum constat ex veteribus regni consuetudinibus, quæ quidem pro lege observantur *e*. Ita ut Rex in coronatione sua ad harum observationem sacramento astringatur *f*. statutum tamen, si consuetudini cuiquam adversetur, eam tollit *g*. Consuetudo autem est vel generalis vel particularis. Generalis est illa, quæ universum regnum æque custodit, & lex communis proprie apud nos dicitur *h*. Particularis quæ in diversis comitatibus, civitatibus, burgis, villis aut feudis sive maneriis vim obtinet *i*. Publica etiam Angliæ prætoria suas habent consuetudines, quas instar legum religiose observant *k*. Consuetudo tamen & legi & rationi repugnans abolenda est *l*,

a *Bract. l. 2. c. 16. nu. 3. Britto. c. 63. Flet. l. 3. c. 14. Sect. De chartis.*

b *v. Cocum l. 1. casu de Altowoode sparsim.*

c *Novi termini. verbo. Demurrer.*

d *Bract. l. 1. c. 2. n. 17.*

e *Bract. l. 1. c. 3. nu. 2. Littletonus l. 2. c. 10. Cocus l. 4 fo. 21. copybolds cases.*

f *Dominus de fortiscuto c. 34.*

g *De Stud. lib. 2. c. 15. noviter. jur. prascrit. v. Plowd. casu Biston fo. 495. b.*

h *Bract. l. 1. c. 1. num. 2. & c. 5. num. 5.*

i *Cocus l. 4. cas. corporationum f. 78. a. D. & Stud. l. 1. c. 8. & 10. Novus liber in tratiatum verb. Custom. Kitchinus c. Custom. f. 102.*

k *Cocus l. 2. casu Lane fol. 16. b. & 17. a & l. 4. copibolds. nu. 7. f. 23. 24. & casu Slade fo. 93. b. Plowden. casu Bret fol. 400. a.*

§. 8. Jura naturalia sunt immutabilia *m*. At Jus civile Anglorum potest eorum consensu mutari, quorum consilio est promulgarum *n*, sic tamen ut rationi aut legi naturali nunquam sit adversum *o*.

§. 9. Omne jus, de quo tractare proposuimus, pertinet vel ad personas, vel ad res, vel ad actiones secundum leges & consuetudines Anglicanas. Et cum digniores sint personæ, quarum causa statuta sunt omnino jura, ideo de personis primo videamus, & de earum statu, qui varius est & diversus *p*.

m. Plowd. casu Partrige fol. 88. b. Fleta lib. 1. c. 4. in fine.

n D. & Stud. l. 1. c. 19. Speculum Justiciar: l. 3. c. Ingement homicid: sect: sept chases

o Bract. l. 1. c. 9. in prin: Fleta l: 11. c. 1.

DE JURE

Personarum.

TIT. III.

ESt autem prima divisio personarum hæc, & brevissima, quod omnes homines aut liberi sunt aut servi *a*.

§. 1. Est autem libertas naturalis facultas ejus quod cuique facere libet, nisi quod jure aut vi prohibetur *b*. vel etiam definitur, evacuatio servitutis; quia recte contrario modo se habet *c*.

§. 2. Est quidem servitus constitutio juris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam subjicitur; & dicitur à *servando*, non *serviendo*. Antiquitus enim solebant principes captivos vendere, & ideo eos servare & non occidere *d*. Quare cum postmodum libertate donantur,

a Bract. l. 1. c. 6. in prim: Flet: l. 1. c. 1.

b Bract. eodem n. 2. & l. 1. c. 19. nu. 4.

c Flet. l. 1. c. 1.

d v. Britt. fo. 77.

donantur, dicuntur manumissi, quasi de manu demissi *e*.

§. 3. Servi autem aut nascuntur, aut fiunt. Nascuntur ex *nativo* & *nativa* alicujus copulatis vel solutis (quod etiam in *nativo* & *libera* verum est *f*) sive sub potestate *domini* constituti sint, sive extra potestatem. Item nascitur servus qui ex nativa soluta generatur, quamvis ex patre libero, quia sequitur conditionem matris quasi vulgo conceptus *g*. Et e contra qui ex libera illegitime nascitur, licet à servo procreatus, liber nascitur, quia lege nostra nullius reputatur filius *b*. Eos, qui nascuntur servi, servos *per præscriptionem* aliter nostri vocant *i*: sicut & illos forte vocare possent liberos per præscriptionem, quos negligentia dominorum liberos facit *k*.

§. 4. Qui apud nos nativi dicuntur, iidem fere sunt, qui apud Romanos adscripticii glebæ dicti sunt: ii nimirum qui cum agro una serviebant domino, & cum fundis mancipabantur, alienabanturque *l*. Hos nostri *Villanos regardantes* dicunt *m*, quia nimirum villis inserviunt. De eis antiqui Juris nostri scriptores hæc habent. Servus natione dicitur de libero genitus, qui se copulavit villanæ in villenagio constitutæ, sive copula maritalis intervenerit, sive non: Hodie tamen soboles quæ per libe-

e *Bract. eodem nu.* 3. *Briton. c.* 31. *Speculum Justitiariorum l.* 2. *c. des Naifs Flet. l.* 1. *c.* 3.

f *Littleto. l.* 2. *c.* 11.

g *Bract. eodem nu.* 4. *Britt. d. c.* 31. *Flet. l.* 1. *c.* 3.

Spec Justit. c. d. l. 2. *d. c. des Naifs.*

h *Bract. l.* 1. *c.* 6. *Justitio. jurisprudentiæ communis c.* 34.

i *Littlet. l.* 2. *c.* 11.

k *b. quæ sunt. v.*

Bract. l. primo c. 10. *n.* 3. *Flet. l.* 1. *c.* 7. *sec. penul & final. & l.* 4. *c.* 11. *f.* 1. *v. Dier. f.* 60. *n.* 23. l *Bract. d. l.* 1. *c.* 6. *in princ.* m *Littlet. l.* 2. *c.* 11. *v. quoque Britton. c.* 60. *f.* 165. *b. & Bract. l.* 1. *c.* 11. *n.* 1. *& v. Speculum Justit. l.* 2. *d. c. des Naifs.*

a Fitz. stat. br. f. 78. G. per consequentiam. quia mater per tale matrimonium libertatem assequitur.

rum ex nativa in matrimonio suscitatur liberi eſt a.

§. 5. Item vice versa, si villanus ingrediatur ad liberam in liberum tenementum, partus proveniens erit servus. Si autem ex nativo unius & ex nativa alterius, tunc refert in cujus villenagio, ut per hoc videatur cujus servus esse debeat, & quem sequi debeat partus: patrem vid; vel matrem, secundum quod copulati fuerint vel soluti, & secundum quod fuerint sub potestate dominorum, vel extra. Item si à libero

b Brit. l. 1. c. 6. n. 4. Britton. c. 31. Flet. l. 1. c. 3.

& soluta, partus erit nativus: quia sequitur conditionem matris. Si autem ex nativa & libero extra villenagium copulatis, & in libero thoro, liber erit, ac si de libera & libero b.

§. 6. Fiunt servi captivitate de jure gentium.

c Bract. l. 1. c. 6. nu. 4. Britt. c. 31 & 43. Fleta l. 1. c. 3. 5. fiunt & Littleton. l. 2. c. 11.

Bella enim orta sunt, & captivitates secutæ. Fit etiam jure civili liber homo servus per confessionem in curia Regis factam: ut cum liber homo sit in curia Regis, & se cognoscat ad villanum c. Item liber homo fit servus secundum veteres d. si cum semel manumissus fuerit ob ingratitudinem in servitutem revocetur, sed recentiores hoc negant e. Item fit liber homo

d Bract. l. 1. c. 6.

servus, cum ab initio clericus vel monachus factus fuerit, & postea ad secularem viram redierit: quia talis debet restitui domino suo f.

e Dominus de fortis. cur. c. 46.

Servi, qui fiunt, villani in grosso à nostris appellantur, quia per se subsistunt, nec prædio alicui adhærent vel adscribuntur g. Omnes tamen

f Bract. l. 1. c. 6. nu. 4. Fleta. l. 1. c. 3. Jest. fiunt.

qui villani in grosso sunt, non fiunt servi: quia à captivis nostris, vel etiam iis qui aliquo alio horum modorum servi fiunt, soboles servilis procreari potest: quæ quam primum nascitur,

g Litleton. l. 2. c. 11.

in potestatem domini, non minus quam naturum progenies, cadit.

§. 7. Liberi

§. 7. Libera mulier nubens villano villana non fit. Hoc que fit favore libertatis contra communem juris nostri regulam, qua dicitur uxor eadem cum viro caro heri *a*. Et si liber villanam desponsaverit, liberam facit *b*.

§. 8. Hæc vetus Cornubiæ dicitur esse consuetudo, ut si liber homo ducat nativam aliquam in uxorem ad liberum tenementum & liberum thorum, si ex eis duæ procreentur filiæ, una libera sit, altera villana *c*.

§. 9. Servorum una est conditio substantialis. Quicunque enim servus est, ita est servus sicut alius, nec plus nec minus *d*.

§. 10. Est denique apud nos certa personarum conditio servorum instar, libera tamen & ingenua: eorum nimirum quos Apprenticios dicimus, qui ad artem aliquam mechanicam, sive aliam mercenariam perdiscendam heris suis conventione sua *e*, parentum, vel gubernatorum *f* astringuntur. Hi enim in herorum potestate sunt, durante tempore conventionis, & illis acquirunt, non sibi vel parentibus suis: nisi aliter tamen conventum fuerit. Conventio n. legem vincit *g*. Hi dominis spondent haud pauca, & hæc præcipue: quod per tempus conventum bene & fideliter domino suo servient; secreta sua celabunt; præcepta sua licita & honesta libenter ubique facient; fornicationem neque in domo domini, neque extra committent; quod infra terminum non recedent, nec diebus aut noctibus se elongabunt; damnum ei non facient, nec fieri videbunt quod impedire poterunt, quin illud pro toto posse suo impedient, aut prædictum herum suum inde statim præmunient; bona denique heri sui inordinate non devastabunt, nec ea alteri accommodabunt

a *Fitzh. nat. br. fo.* 78. *G. licet Dominus de forti scuto contra dicat c.* 42.

b *Fitzh. eodem.*

c *Bract l.* 1. *tract.* 3. *c.* 13. *num.* 2.

d *Bract. l.* 1. *d. c.* 6. *n.* 3. *Britt. c.* 31. *Fleta. l.* 1. *c.* 3. *d. fect. fiunt.*

e *t. an.* 5. *Eliz. c.* 4. *fo.* 25.

f *t. an.* 43. *Eliz. c.* 15.

g *Bract l.* 1. *c.* 15. *& l.* 5. *tract.* 2. *c.* 3. *nu.* 7. *& l.* 5. *tract* 3. *c.* 9. *num.* 12.

sine ejus præcepto & speciali mandato: tabernas ex consuetudine non frequentabunt, nisi sit causa mercandizandi, ac commodum dicti heri vel magistri sui ibidem faciendi: ad talos, aut ad scaccarium non ludent, unde idem magister suus damnum incurrat: matrimonium aut sponsalia cum aliqua muliere infra terminum non contrahent: cum argento suo proprio aut alieno non mercandizabunt sine licentia & voluntate dicti magistri sui: sed bene & fideliter se habebunt in omnibus tam dictis quam factis, sicut bonus & fidelis Apprenticius se habere debet *a*.

a Novus liber intrationum verbo covenant in Apprentic.

DE INGENUIS

TIT. IV

a Dominus de Fortiscuto c. 42. Fleta l. 1. c. 4.

LIber est ingenuus vel libertinus. Ingenuus est is dicendus, qui statim ut natus est, liber est: sive ex duobus liberis & ingenuis, sive ex duobus libertinis, sive ex uno ingenuo & altera libertina, sive nascatur ex matre ancilla & patre libero *a*: dum tamen extra villenagium & in libero thoro: dum etiam ex matrimonio *b*.

b v. sup. tit. prox. sect. 4. in fine.

§. 1. Item si ex matre libera & servo extra matrimonium. Et sufficit matrem esse liberam, vel tempore illo quo concepit, vel tempore quo parit, vel saltem in medio illorum temporum. Licet ancilla ante partum facta fuerit. Quia non debet calamitas matris ei nocere qui in utero est *c*.

c Bract. l. 1 c. 6. num. 5. Fleta. l. 1. c. 4. §. 1.

Litleton l. 2. c. 11.

§. 2. Item si quis liberos habens, se in curia domini in villanum cognoscat, liberi quos habet

ber ante talem cognitionem, ingenui sunt; quos postea, servi sive villani *d*.

d *Bract. ubi supra.*

DE LIBERTINIS.

TIT. V.

a *Bract. l. 1. c. 6. num. 6. Fleta l. 1. c. 4.*

LIbertini sunt, qui ex justa servitute manumissi sunt. Et dicitur libertinus, quasi liberatus à servitute *a*. Est autem manumissio datio libertatis, id est, detectio, secundum quosdam: quia libertas, quæ est de jure naturali, per jus gentium auferri non potuit, licet per jus gentium fuit obfuscata *b*.

b *Bract. l. 1. c. 5. num. 8. Fleta ubi supra.*

§. 1. Manumissio fit duobus modis expresse nimirum, vel implicite & tacite *c*. Expressa item manumissio duplex est, una quæ scripto fit: ut cum dominus chartam vel instrumentum manumissionis servo suo dederit: altera quæ facto fit, priscis usitatior: ut cum dominus, vicinis suis præsentibus, villanum suum capite susceperit, dixeritque: volo ut hic liber esto: atque, hoc dicto, illum è manibus suis dimissum protruserit. *d*.

c *Dyer fo. 60. num 23. & fo. 266. & 267. nu. 11.*

d *Bract. l. 1. c. 5. nu. 8. Novus liber terminorum juris verbo Manumissio. v. etiam Britonum. c. 31. quot modis servus libertatem adipiscitur.*

§. 2. Lambertus in sua ἀρχαιονομία e forma manumissionis apud majores nostros sic describit: Si quis velit servum suum liberum facere, tradat eum Vicecomiti per manum dexteram in pleno comitatu: & quietum illum clamare debet à jugo servitutis suæ per manumissionem: & ostendat ei liberas portas & vias; & tradat illi libera arma: sc. lanceam & gladium: & deinde liber homo efficitur.

e *fo. 126.*

§. 3. Manumissio implicita est, cum dominus scripto aliquo obligatorio se servo nexue-

rit

a *Fleta. l.* 3. *c.* 13. *in prin. l* 4. *c.* 11. *sect excipe autem.*

b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 21. *nu.* 3. *fo.* 192. *b.* & 22. *Brokus tit. villenage. Specul. Justiciar. d. l.* 2. *c. des Naists.*

c *Spec. Justic. l.* 2. *d. c. des Naists.*

d *Litlet. l.* 2. *c.* 11.

rit pro solvenda aliqua summa in diem certum: vel etiam contra eum actionem instituerit pro re aliqua, quam ut suam vendicare potest: cum annuum reditum illi concesserit, vel eum infeoffaverit in terris *a*, aut terras per chartam illi locaverit ad terminum annorum vel vitæ: aut denique aliquid simile illi fecerit, quod homines non nisi liberis facere solent *b*.

§. 4 Si villanus fiat sacerdos secularis, dominus potest eum nihilominus vendicare in servitutem, & bona ejus seisire *c*: sed si religionem ingressus fuerit, aliter se res habere videtur, quia jam juris fictione mortuus est *d*.

QUIBUS EX CAUSIS MANUmittere non licet.

TIT. VI.

TAm exiguus his temporibus relinquitur sive servorum, sive villanorum numerus apud nos, ut eorum manumissioni modum aliquem imponi non sit opus. Scriptores itaque nostri hic tacent. Atque ut ego hunc locum verbo concludam, manumissio eisdem legibus contineri videtur, quibus & alii actus legitimi: ita ut nec minor 21. annis, nec qui sui compos non est, nec denique quisquam non sui juris manumittere possit: reliqui omnes, nisi in fraudem creditorum quid fiat, arbitrio suo hic relinquantur.

DE

DE LEGE FUSIA CANINIA tollenda.

TIT. VII.

NEque hujus legis, quæ ab ipsis Romanis ut invida & inhumana, ante tot sécula abrogabatur, aliquis apud nos usus est.

DE HIS, QUI SUI, VEL ALIENI juris sunt.

TIT. VIII.

DIctum est supra de statu personarum: nunc supponenda est alia divisio. Est autem hæc divisio talis, quod omnis homo aut sui juris est, aut alieni *a*.

§. 1. Sui juris sunt omnes qui non sunt in aliena potestate; cognitis autem personis, qui sunt alieni juris, per consequens sciri poterit omnes alios esse sui juris *b*.

§. 2. In potestate igitur alienâ sunt servi: quæ quidem potestas dominorum in servos à jure gentium est. Hæc autem aliquando fuit & vitæ & necis servorum. Sed nunc coarctata est per jus nostrum civile: ita ut vita & membra sint in potestate Regis. Unde si quis servum suum occiderit, non minus punietur quam si alienum occiderit. Expedit enim Reipublicæ ne quis re sua male utatur. Et in hoc legem habent contra dominos, quod stare in judicio possunt contra eos de vita & membris propter sævitiam dominorum, vel propter intolerabilem injuriam

a *Bract. l. 1. c. 9. in prin. Fleta l. 1. c. 5. sect. Sequitur.*

b *Bract. ibidem num. 2.*

a *Ut ma-bemium. Latle. l. 2. c. 11.*

b *Bract. l. 1. c. 9. nu. 3. Fleta l. 1. c. 5. sect. in potestate.*

c *Fleta. l. 1. c. 9. in principio.*

a. Ut si eos destruant, quod salvum non posset eis esse wainagium suum. Hoc autem verum est de illis servis, qui tenent in antiquo dominio Coronæ: sed de aliis secus est. Quia quandocunque placuerit domino, auferre poterit villano suo wainagium suum, & omnia bona sua *b.*

§. 3. Personarum etiam ingenuarum quædam sunt in potestate aliena, ut pote minores in curatione parentum, vel amicorum, aut in tutela dominorum *c.*

DE PATRIA POTESTATE.

TIT. IX.

a *Bract. l. 1. c. 9. num. 4. & l. 2. c. 29. nu. 5. v. statutum Mert. an. 2. H. 3. c. 9. v. termino. juris verbo Bastardy. v. Fletam l. 6. c. 1. sect. liberorum & seqq.*

b *Bract. l. 1. c. 10. in prin. Britton c. 119. fo. 270. a. Fleta l. 1. c.*

IN potestate autem parentum sunt filii, qui nascuntur ex justo & legitimo matrimonio. Idem in nepotibus & pronepotibus quantum ad avos & proavos paternos *a.* Sed de nepotibus & pronepotibus hoc verum est, si pater eorum moriatur, & ii, si nullo modo de potestate exiverint *b.*

§. 1. Qui autem ex damnato coitu nascuntur, inter liberos non computantur, sicut ex adulterio & ejusmodi. Item qui contra formam humani generis converso more procreantur: veluti si mulier monstrosum vel prodigiosum sit enixa. Partus, autem qui membrorum officia ampliavit, ut si sex digitos habeat, vel si quatuor tantum, vel si tantum unum, talis inter liberos connumerabitur *a.*

6. a *Bract. l. 1. c. 6. nu. 7. & l. 4. tract. 3. c. 13. nu. 2. Fleta. l. 1. c. 5. & l. 4. c. 17. sect. vertitur etiam. v. quique Fletam. l. 6. c. 56. sect. & non solum.* §. 2. Ve-

§. 2. Verum intelligendum est veterem illam potestatem, quam Romani in suos liberos habuerunt *b*, multo apud nos esse remissiorem. Nam Angli per solam liberorum suorum, qui adhuc minores 21. Annis sunt, industriam sibi acquirunt; idque ea conditione, si apud se retineant, & in suis negotiis retentos suis negotiis exerceant, & victum vestitumque illis suppeditent. Nam si aliis tradantur in aliqua arte instituendi, heros suis laboribus reddunt locupletiores, nisi tamen aliter conventum fuerit, quia conventio legem vincit *c*.

b *De qua vide Institutiones imperiales eod. tit.*

c *Bract. l. 2. c. 5. & alibi multoties.*

§. 3. Quodcunque peculium sive adventitium sive profectitium, nedum castrense, liberis contingit, ejus nec usum fructum quidem pater assequitur, sed rationi ejus reddendæ, cum filius ad plenam ætatem pervenerit, obnoxius manet. Ut loquar quod res est; potestas patria apud nos amorem illum paternum, & officium liberorum potius redolet, qui juris divini & naturalis vigore omnium mentibus instinguitur & instillatur, quàm aliquo juris civilis vinculo continetur *d*. Nam Decalogie authoritate, quam Romani veteres ignorabant, honorem patribus præstandum, idque divinæ benedictionis promissione sudemus: & in refractarios hoc unico patres utuntur fræno, quod spem hæreditatis & patrimonii omnem illis amputare & præscindere possint, sæpeque nec vanum minitentur.

d *v. Cocum. l. 3. casu Ratcliff fo. 37. b. & 38. c. b.*

e *Exod. 20. 12.*

§. 4. Custodiam tamen minorum habemus duplicem: alteram jure communi alteram, statutis regni institutam *a*. Et verum est patri jure communi dari actionem transgressionis contra eum, qui filium & hæredem suum abduxerit. Quæ actio hac ratione sustinetur, quod maritagium filii sui ad se pertinet *b*.

a *Cocus ubi supra.*

b *Brakus tit Trespass num. 92.*

§. 5. Ma-

c *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 25. *nu.* 2. *c.* 3. *nu.* 8. & *l.* 2 *c.* 14. *Brit. c.* 107. *Flet. l.* 5. *c.* 25. *Sect. Dotis enim.*

§. 5. Matrimonium autem est viri & mulieris conjunctio individuam vitæ consuetudinem continens *c*. Imo tam arcta est hæc jure nostro conjunctio, ut vir & uxor eadem persona reputentur *d*, quemadmodum eadem caro jure divino *e*.

§. 6. Qui filii ex justo matrimonio nascuntur, qui ex coitu illicito, & episcopus loci dijudicat secundum canones & statuta regni; & de hoc Regem, quandocunque exigitur, ve Justitiarios suos certiores reddit *f*.

d *Brokus villenage* 39. *quem quoque vide per integrum titulum Baron & feme. D. & Stud. l. c.* 24. *in fine. Perkinus tit. Feoffments.*

§. 7. Secundum legem & consuetudinem Angliæ bastardus est qui nascitur ante sponsa uel matrimonium *g*. Sed qui non antea nuptam uxorem ducit sive per se, sive per alium gravidam, prolem licet continuo natam, suam facit & legitimam. Nuptiæ enim hoc casu filium probant *h*: Ei autem, qui viduam gravidam capit, distinctione opus est: utrum nimirum aperte gravidam duxerit, an ita dubie, ut non certe constet priori enim casu prioris mariti partus sit, altero vero posterioris *i*.

e *Gen.* 2. *v.* 24. *Fleta. l.* 9. *c.* 19. *in prin.* f *Liber novus intrationum tit. Bastardy fo.* 104. *Brokus eod. tit. Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c* 61. *num.* 3. &c. 19. *nu.* 1. & 2. 25. *c. d.* 3. *fin.* 2. *ca unico. Glanvil l.* 7. *ca.* 13. & 14. g *Glanvil. l.* 7. *c.* 15. *Bract.* 5. *tract.* 5. *c.* 19. *nu.* 2. & 3. *an.* 20. H. 3. h *Fleta l.* 1. *c.* 5. *in fine.* & *c.* 14. & 15. *quod totum.* i *Novi termini juris verbo Bastardic.*

DE

DE NUPTIIS.

TIT. X.

UXor quoque jure Anglicano in potestate vel sub virga viri sui est *a*, eoque officio illi obstricta, ut si conscia sit sceleris alicujus per virum suum perpetrati, idem retisendo non puniatur *b*. Illud tamen, quantum potest, impedire debet *c*: &, secundum veteres, si furtum *sub claribus* ejus inveniatur, simul cum viro tenetur, & sola etiam, si furtum in manu sua deprehendi contigerit *d*. Hodie tamen hoc jus sic mutatum videtur, ut si fœmina viri impulsu furtum faciat, feloniam non committat *e*.

§. 1. Eodem etiam vinculo obligatur mulier quæ servo nupserit. Nam si fœmina, quæ cum aliis sororibus cohæres est, servo copuletur, propartem suam ante tempus petere non potest; id est, ante mortem mariti *f*. Breviter quodcunque vir, durante matrimonio, de terris uxoris suæ agat, si finem coram Rege levatum exceperimus, illud illa supervivens post mortem ejus dissolvere potest, tanquam, tum actum, cum illa maritali obsequio per legi astricta ei contradicere non potuerit *g*. Imo vero secundum aliquos veteres usque adeo mulier tenetur obedire viro suo, ut si vir dotem e-

a *Dier. fol.* 79. *num.* 51. *v. hujus rei rationem apud Plow. casu Sherington fol.* 305. *a. v. inf. titu.* 8. *l.* 2. *Sect.* 3.

b *Glanvil l.* 11. *c.* 3. *Bract. l.* 1. *c.* 6. *num.* 2. *& l.* 2. *c.* 15. *& l.* 5. *tract.* 5. *c.* 17. *num.* 2. *l. nov. intrat. tit. Debt. in feme Spec. Justitiar. l.* 3. *c. Jud. ement de homicid.* c *Fleta l.* 1. *c.* 38. *Sect. Uxor autem.* d *Fleta ibid.* e *Fitzh. tit crowne.* 99. *Brocus ibid.* 108. f *Bract. l.* 5. *c.* 25. *num.* 2. *v. Fleta l.* 4. *c.* 12. *nu. pri.* g *v. Plowd. casu Osborn fol.* 269. *a. & an.* 32. *H.* 8. *c.* 28.

jus

h *Glanvil.* l. 2. c. 3. a *Littleton.* l. 2. c. 4. b *Bract.* l. 2. c. 36. num. 3. v. *Institut. jure comm.* c. 24. & *Dier.* fol. 143. num. 56. c *Bract.* ubi supra. *Instit. jur. comm.* ubi supra. d *an.* 32. H. 8. c. 8. e *Litlet.* l. 1. c. 5. f *In hoc sequitur jus canonicum. Quod vide extra de conjugio servorum cap. proposuit.* g *Litlet.* l.

jus vendiderit, & ipsa contradixerit, non potuerit, illo mortuo, dotem versus emptorem repetere *h*. Silvisse enim debuit, & viro suo patienter obtemperasse, quia sic ille ad vitam tantum suam de dote uxoris disposuisset. Sed hoc jus pridem evanuisse videtur *a*.

Sect. 2. Sponsalia recte contrahunt septennes *b*; sed nuptias illi qui, justæ ætatis sunt (mas ic quatuordecim, fœmina duodecim, annorum *c*) nec aliquo consanguinitatis vel affinitatis gradu se mutuo attingunt eorum, qui jure Levitico prohibentur *d*. Nostro etiam jure si fœmina novennis nupta sit, viro suo supervivens dotem lucratur, quia illa ætate eam dotem promereri posse desipuisse *c*. Atque hoc verum est in servis atque liberis. Servi enim matrimonium verum contrahunt jure nostro *f*, quamvis sine licentia dominorum suorum uxores non impune ducant *g*.

Sect. 3. Parentum consensus apud nos non tam necessarius est, ut contractum matrimonialem inter liberos de præsenti perfectum defectus ejus solvere possit. Hic enim jus Pontificum sequimur *h*. Quod quoque jure civili verum fuisse nonnulli dicunt, utcunque Tribonianus longo illo juris digerendi opere fatigatus hoc prætermiserit. Nam hæc Pauli referuntur verba. Eorum qui in potestate patris sunt, sine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur. Contemplatio enim publicæ utilitatis privatorum commodis præfertur *k*.

h *ca. apud eum* 23. *ext. de sponsa & matrim. Brondel. misce'. controvers. cent.* 1. *assertio* 100. i *Cuiacius in Pauli receptas sententias l.* 2 *c.* 19. *quem etiam* 2. *lib observat.* 3. c. 5. k *l.* 2. *recept. sentent. c.* 19. *de nuptiis.*

Sect. 4. Ne

Sect. 4. Neque tamen matrimonia usque adeo sunt libera apud nos, nam qui feudum tenent de domino Rege in capite, id est jure Coronæ suæ, aut etiam de aliquo Honore aut Manerio ejus, vel etiam de communi persona, per servitium militare, si die, quo moritur ejus antecessor, sit intra plenam ætatem & adhuc cœlebs, uxorem à domino feudi oblatam non tuto recusat. Nam hoc casu solvet ei valorem sui maritagii: si tamen dominus idoneam illi & sine disparitate, vel (ut nostri) disparagatione uxorem infra ætatem prædictam obtulerit *a*. Imo si dominus nullam omnino offerat, ab hæde tamen, juxta aliquorum opinionem, cum ad ætatem pervenerit, maritagii sui precium recte vendicare potest *b*. Sed hic tamen differentia est, utrum minor tantum recuset fœminam illi per dominum oblatam, atque sic usque plenam ætatem cœlebs permaneat, an illa recusata, aliam adhuc minor ducat. Nam illo casu simplicem valorem maritagii, hoc vero duplum, solvere cogitur *c*.

Sect. 5. Hoc quoque verum est in fœminis, quæ die, quo antecessor fato cedit, sunt infra ætatem quatuordecim annorum, minimeque nuptæ. Nam & illæ domino feudi idoneum eis maritum intra duos annos post annum decimum quartum completum offerente, tenentur aut ei jubere, aut altem domino solvere valorem maritagii *d*. Silente etiam domino nec maritum quenquam exhibente, non minus quam masculi, teneri videntur.

Sect. 6. Disparagatio autem fit, cum domi-

a *Brit. c.* 66 *anno* 20. *H.* 3. *c.* 7. *Fitzh. breu. fo.* 141. *E. F. G & fo.* 173. *c. Glanvil. l.* 7. *c.* 12. *Litleton. l.* c. 4. *v. Spec. Justit. l.* 1. *c. De articles &c. & Fletam l.* 1. *c.* 13.

b *Dier fo.* 255. *nu.* 6. *& fo:* 60. *n.* 23.

c *Fitzh. nat. brc. fo.* 141. *G. Littleton. l.* 2. *c.* 4. *Stat: de Merton. c.* 6. *editum. an.* 9. *H.* 3. *& Stat: Westm: pri: c.* 12. *edit: an:* 3. *Ed. pri:*

d *Westmin: pri: c.* 22. *& v. Brit. c.* 67. *Brac: l.* 2. *c.* 37. *num:* 9. *v. Flet: l.* 1. *c.* 13. *Sect: de fe-*

nus pupillo suo fœminam pede vel manu carentem, vel etiam alias mutilam aut deformem, vel quæ tetro morbo continuave infirmitate laborat, vel ita vetulam, ut ab omni spe sobolis derelicta sit *a*: aut e contra cum pupillæ nobiliori villanum, burgensem, vel alium hujusmodi de humiliori plebe obtruserit *b*.

a *Lit leton: l.* 2. *c.* 4.

b *Fleta, l.* 1. *c.* 13. Sect. 1.

Sect. 7. Si plures sint domini de quibus feuda tenent, Rex, si eorum unus sit, reliquis omnibus in maritagio hæredis præfertur. Sin omnes communes personæ fuerint, prævalet ille reliquis cui primo omnium homagium antecessores ejus præstiterunt. Maritagium enim divisionem non recipit. Si hoc non constiterit, præfertur is, qui antecessores hæredis primo fecerit: si nec hoc, is, qui in possessione hæredis est, reliquis præponderat *c*.

c *Fleta: l.* 1. *c.* 13. *Cum autem.*

Sect. 8. Si dominus feudi pupillum suum masculum infra ætatem quatuordecim annorum adhuc existentem, in matrimonio cum aliqua copulaverit, is ad eum annum perveniens dissentire potest, eamque deserere: quod etiam in fœmina æque verum est, quæ consensu domini nubit ante annum duodecimum *d*. In hoc etiam uterque sexus pari utitur jure, post matrimonium infra ætatem legitimam patroni designatione initum vinculo per mortem soluto, non denuo ejus arbitrio hic obstringatur *e*: utque eis cum consorte inidoneo copulatis, dominus pro ea vice jus custodiæ amittat, præterea amicis sic dispositi dispositæve pro tanto damno satisfaciat *f*.

d *Littleton: l.* 2. *c.* 4.

e *Bract. l.* 2. *c.* 37. *num.* 6. *Litlet. l.* 2. *c.* 4.

f *Brit. c.* 67. *quis sit maritus idoneus vel inidoneus.* 2. *Litle. l.* 2. *c.* 4. & *institut. jur. com.* 24.

Sect. 9. Olim cum fœmina plenæ ætatis hæres existeret, & de feudo plurium dominorum teneret, tunc sufficiebat ad se maritandum requirere *assensum* domini capitalis primi feoffa-

ris, & cui anteceſſores ſui fecerint ligeantiam *a*. Hodie quæ plenæ eſt ætatis domini conſenſu ad matrimonium non eget *b*.

Sect. 10. Si hæres feudi militaris infra ætatem, qua in matrimonium per leges conſentire poſſit, vivo adhuc patre, uxorem duxerit, patre mortuo, dominus feudi habebit breve de hærede abducto: quia in hærede eſt, cum ad juſtam ætatem pervenerit, uxorem ſic ductam repudiare *c*. Et fœmina, quæ à Rege ſic tenet, hoc caſu nupta, cum annos maturitatis aſſecuta fuerit, habet in electione ſua, utrum prioribus nuptiis adhæreſcere, an maritum à Rege oblatum acceptare, velit *d*.

Sect. 11. Viduæ etiam Regis quæ dicuntur, juramento recipiunt ſe, neglecto Regis conſenſu, ad ſecundas nuptias minime tranſituras. Et ſi ſecus fecerint *e*, Res terras & tenementa quæ de eo tenentur in dotem, nomine diſtrictionis in manus ſuas capit, donec ipſæ, vel earum viri finem ei ad voluntatem ſuam fecerint. Magna etiam charta dicit communes perſonas in viduas ſuas eandem poteſtatem exercere *f*. Hujus juris hæc ratio datur, ne Regis tenentes capitalibus ejus inimicis nubant *g*.

Sect. 12. Si quis hæredem maſculum vel fœminam, cujus maritagium ad alium ſpectat, rapuerit vel abduxerit, quamvis eum poſtea reſtituat non maritatum, vel de maritagio ſatisfecerit, pro tranſgreſſione tamen punitur incarceratione duorum annorum. Et ſi eum non reduxerit ſed forte ipſum maritaverit, & inde ſatisfacere non poterit, abiurare debet regnum, vel perpetuum ſubire impriſonamentum *h*.

a Bract. l. 2. c. 37. num. 6.
b Brook. tit Grad. 7.
c Fitzh bre. fo. 143. M.
d an. 17. E. 2. ſtatuto pri. c. 5.
e Staunf. prærog. c. 4. 2. Glanvil. l. 7. c. 12. v. Spec. Juſtic l. 1. c. des articles, &c. vid. Fleta. l. 5. c. 23. Sect. in prin. v. Fitzh nat. bre. de dote aſſignan fo. 263. C. & fo. 174. E. & an. 17. Ed. 2. ſtat. 1 f. 4. c. 7.
g Fleta. l. 1. c. 13.

Sect. Parente. *h Fleta. l. 1. c. 13. Sect. de peruis.*

Sect. 13. Si quis annum ætatis suæ quartum decimum prætervectus, fœminam cœlibem, quæ infra ætatem sexdecim annorum est, sine parentum consensu, vel saltem eorum, quorum in potestate aut cura est, abduxerit, duorum annorum incarcerationem sine spe redemptionis sustinebit: aut saltem finem hujusmodi delicti nomine solvet, Concilii Regii in stellata camera sedentis arbitrio infligendam. Si insuper sic abductam constupraverit, aut matrimonium cum ea, parentibus vel tutoribus minime consentientibus, quovis modo contraxerit, quinquennii incarcerationem patietur, aut ad arbitrium Concilii prædicti mulctabitur. Si autem fœmina hujusmodi annum ætatis suæ duodecimum excesserit, nec adhuc decimum sextum compleverit, & consensum suum tali raptori in matrimonium perhibuerit; terris, tenementis, hæreditatibusque omnibus & singulis a vitam suam excidet, quas tempore sic dati consensus, vel in possessione, vel reversione, vel remanentia habuit *a*.

a An. 4. & 5. *Philip.* & *Mar. c.* 8. *v. Cocum l.* 3. *relationum casu Ratclif. fo.* 39. *a.*

Sect. 14. Villani uxores non ducunt sine consensu patronorum suorum *b*. Liber etiam nativam alicujus sine patroni sui consensu in matrimonium acceperit, licet dominus eam illi extradere non possit, de nativa tamen sua abducta actionem contra raptorem habebit *c*.

b Littleton. l. 2. *c.* 11.

c Idem Ibidem.

Sect. 15. Fœminæ nobilibus personis nuptæ nobilium apellatione & jure fruuntur. Eis etenim dignitatem mariti tribuunt donec plenis nuptiis denuo fuerint copulatæ *d*. Nam eandem se carnem cum viris suis, nubendo faciunt *e*. Et itaque quæratur, quod aliquando usu venit, num fœmina majoris nobilitatis quæ, defuncto marito nuptias cum aliquo de minori nobi-

d An. 20. *H.* 6. *c.* 6. *e v. Dominum de Forticuo c.* 42. *Cromptonum in sua jurisdict. tit. Starr cham fo.* 33. *d. Et Eierum fo.* 79. *nu.* 51.

rate, vel de plebe contraxerit, personalis residentiæ onere capellanos suos, juxta statutum hac de re editum *a*, liberare possit: non sine distinctione respondendum videtur. Illis enim, quos vidua accepit, subsequentes nuptiæ non præjudicant: at iis, quos post nuptias initas, propter extinctam jam nobilitatem, hujusmodi privilegium impartiendi potestate destituitur *b*. Quod tamen secus videtur in illis quæ natæ nobiles, non nuptiis factæ sunt *c*. Siquidem tales apud nos antecessorum magis quam maritorum radiis coruscant & illustrantur.

a *v. stat. an.* 21. *H.* 8. *c.* 13.

b *Cocus l.* 4. *casu Alton fol.* 117.

c *Cocus eodem.*

Sect. 16. Si adversus jus Leviticum aliqui coiverint, nec vir, neque uxor, nec nuptiæ, nec matrimonium, nec dos intelligitur. Et ii, qui ex tali coitu nascuntur, naturales tantum sunt *d*. Qui autem ob matrimonii nullitatem separantur, divortio dirimi propriè à nostris Jurisperitis dicuntur: cum ob aliam aliquam causam, thori tantum & mensæ separatio fit, vinculo matrimoniali firmo nihilominus permanente *e*.

d *an.* 32. *H.* 8. *c.* 38.

e *v. notum librum terminorum juris verb. Divorce.*

Sect. 17. Qui ex coitu illicito procreantur apud nos nullo modo fieri possunt legitimi. Dispensatione tamen ad sacrorum ordinum: & eorumquæ ad sacerdotium pertinent susceptionem, habiles aliquando fiunt *f*. Taciturnitate tamen & patientia mariti spurii legitimorum liberorum loco habentur, ut si uxor alicujus de alio conceperit quam de viro suo, licet hoc de veritate constiterit, vir tamen prolem in domum suam suscipiendo, & advocando, nutriendoque ut filium, legitimum sibi filium & hæredem facit. Quod quoque verum est, licet non expresse eam advocaverit, dum tamen eam non amoveat. Neque quidem refert, vir omnino ignoraverit

f *Bract: l.* 2. *c.* 29. *nu.* 4.

a *Bract: d. l. 2. c. 29. num: 4. & 5.*

b *Plowd. casu Bracebridge: fo. 418. b. 419. a.*

c v. *infra l. 2. tit. 12. Sect: 7.*

c v. *Fletam: l. 5. c. 22. & c. 27. v infr: l. 2. c. 2. Sect: liberum tenementum.*

d *an. 3. & 6. Ed. 6. in provis. vlt. Dyer. fo. 140 n. 42.*

e v. *an: pri: Fact: sect. 1. c. 11. & 12. in fine.*

an sciverit, vel etiam dubitaverit. Nam hæres ei legitimus judicabitur, eo quod nascitur de uxore sua: dum tamen præsumi possit, quod vir ipsum genuerit. Hoc etiam dici poterit de partu supposito, & sic quandoque communis opinio veritati prævalet *a*.

Sect. 18. Duo sunt matrimonii apud nos consequentia vel effecta: quorum prius est, ut bona mobilia (à nostris catalla personalia dicta) quæ uxor adducit, in viri sui patrimonium statim omnia sine discrimine coalescant & quasi absorbeantur, nec ab illa superstite quicquam eorum præter mundum muliebrem repeti potest immobilia vel realia sic tandem, si ea vivus alienaverit. Non alienata, eo defuncto, quasi jure non decrescendi conjugi redeunt *b*. Si tamen vidua, quæ marito suo executrix vel administratrix extitit, secundo nupserit, ei superstes omnia, quæ muneris hujusmodi ratione possessa attulerat, modo per secundum maritum non alienata, tam personalia quam realia sine diminutione resumit *c*.

Sect. 19. Alterum nuptiarum consequens est dos illa legitima sive rationabilis, cujus nomine tertiam partem tenementorum terrarumque omnium quas vir feudi jure possedit, ad vitam suam vendicat *d*. Si tamen virum læsæ majestatis aut felonix convinci contingat, dotem suam uxor amittit *e*.

DE ADOPTIONIBUS.

TIT. XI.

TAciturnitatem & patientiam maritorum circa sobolem adulterinam Bractonus loco præcitato *a* adoptionem appellat, quæ tales liberos æque atque legitimos in nostra potestate constituit. Audivimus etiam aliquando de illa adoptione apud nos quam Romani in usu habuerunt. Sed hoc privata adoptantis & adoptati voluntate & conventione, magis quam aliquo jure, communiri visum est. Nam hoc apud nos liberum est, ut terras à nobis perquisitas, vel etiam à majoribus descendentes, nisi saltem conditionaliter datæ, sive (ut nos loquimur) intalliatæ fuerint, cuicunque sive agnato, sive cognato, sive etiam extraneo, dare possimus; liberis etiam nostris, si quos habeamus, nihil impedientibus. Unde constat hunc Romanorum adoptandi morem aut à nobis nunquam receptum, aut jampridem, quemadmodum & apud Gallos *b*, evanuisse.

a l. 2. c. 28. nu. 4. & 5.

b v. Equinarium Baronem in particulis posteriori suarum comment. super Instit. hoc titu.

QUIBUS MODIS JUS PATRIÆ potestatis solvitur.

TIT. XII.

DIctum est supra, quemadmodum patria potestas constituitur: nunc dicendum est quomodo dissoluatur & tollatur. Et sciendum est, quod hoc fit tribus modis: morte naturali, capite civili, & dignitate. Nam si pater, qui

filium in potestate habet, moriatur, filius ejus remanet sui juris: quamvis aliquando remaneat sub tutela domini & sub cura amicorum vel parentum. Mortuo vero avo patrio, nepotes ejus non sunt sui juris, sed redeunt in potestatem sui patris, si is vivat cum avus moriatur, & nullo modo de ejus potestate exierint: utpote per emancipationem vel dignitatem *a*.

a *Bract. l. 1. c. 10. in princip. Fleta. l. 1. c. 7.*

Sect. 1. Item morte civili, ut si pater damnetur propter aliquam feloniam commissam, vel perpetuo exuletur. Si autem relegetur ad tempus, nihilominus retinebit liberos in potestate sua, quia sua habebit cum remeaverit *b*.

b *Idem ibidem.*

Sect. 2. Item per emancipationem solvitur patria potestas: ut si quis filium suum foris familiaverit cum aliqua parte hæreditatis suæ, secundum quod antiquitus fieri solet *c*. Emancipatio enim hujusmodi est filii mors quædam civilis, sicut & ingressus religionis *d*.

c *Idem eodem. Flet: l. 1. c. 7. Sect. Item emancipatione.*

Sect. 3. Item dignitate solvitur patria potestas, ut quando filius fit episcopus *e*.

d *an. 4. H. 4. c. 17.*

Sect. 4. Ut tam arctus non est apud nos patriæ potestatis nexus, quam apud Romanos fuit: sic neque est tam solennis ejusdem per emancipationem solutio. Nam nihil inter nostros repetio, quod prohibet filium vel filiam, cum annum vicesimum primum impleverit, vel invito patre, esse sui juris. Certum est eos tum posse cum quocunque contrahere, & ex quocunque contractu non minus quam sexagenarium obligari. Hæc enim ætas apud nos plena est maturitas *f*.

e *Bract: ubi supra.*

f *Bract. l. 1. 10. num. 2. & Litlet: l. 2. c. 4.*

DE

DE TUTELIS.

TIT. XIII.

PErſonarum, quæ non ſunt in poteſtate aliena, quædam ſunt in cuſtodia ſeu tutela dominorum, quædam in curatione parentum & amicorum, quædam vero neutro jure tenentur, ſicut illi qui ſunt plenæ ætatis *a*.

Sect. 1. Tutelæ verbum non frequens eſt apud nos, ſed cuſtodiæ potius. Nam ut multas juris ſpecies à Normannis *b*, ſic etiam & dictiones mutuati ſumus. Illi autem (Gardian) cum appellant, quem Romani tutorem: vel potius tutorem & curatorem unica hac appellatione comprehendunt: in quo nos quoque eos imitamur, cum quem illi (Gardian) cuſtodem vel gardianum dicentes.

Sect. 2. Cuſtodes itaque hos aliquando patris voluntas, aliquando legis neceſſitas, aliquando magiſtratus, conſtituit. Nam pater, ſi pecunias vel catalla tantum liberis ſuis relictus ſit, quos impuberes in poteſtate habet, ſimul cum legatis ſuis cuicunque amico ſuo cuſtodiendos & gubernandos committere poteſt *c*. Etiam patri comparatur, is qui minorem in terris aliquibus feoffaverit; ejus enim cuſtodiam pro arbitrio ſuo committere cuilibet poteſt *d*. Quod autem de liberis jam natis diximus, illud æque in poſthumis obtinet *e*.

a *Bract. l.* 1. *c.* 10. *num.* 2. *Fleta l.* 1. *c.* 9.

b *hoc conſtat e grandi illo Cuſtumario Norman. in ſingulis fere paginis.*

c *Cocus.* 3. *Relationum caſus Ratclif. fo.* 37. *b.* & 38. *a. b. quem lege.*

d *Fleta. l.* 1. *c.* 9, *v. infra de attil. tut. ſect.*

e *hoc confirmat quotidiana paxis.*

QUI TESTAMENTO TUTORES dari possunt.

TIT. XIV.

DAri autem tutor testamento potest, qui liberam habet rerum suarum administrationem: ille nimirum qui plenam ætatem assecutus compos mentis est *a*, etiam & fœmina *b*. Sin aliquis constituatur vel minor, & memoria minus sana existens, is tum demum adhiberi debet, cum talis detectus sublatus fuerit *c*.

Sect. 1. Villanum etiam sive nativum tam suum testamento tutorem pater liberis suis dare posse videtur, quam alienum, saltem cum voluntate domini. Sed an villano sic libertas competat consideratione dignum videtur *d*.

Sect. 2. Item quis apprenticium suum posse filio suo tutorem constituere videtur *e*. Nam qui possunt esse executores, possunt esse tutores *f*.

a 1. *Ranulphus de Glanvilla. l.* 7. *c.* 6.
b *Britt. c.* 35.
c 1. *Swith. part.* 3 *s.* 10.
d 1. *supra de libertinis tit.* 5. *Sect: manumissima.*
e *Brocus, Testaments* 8.
f *Swinb. part:* 3. *Sect:* 10.

DE LEGITIMA ADGNATORUM tutela.

TIT. XV.

DIctum est legis necessitare aliquando tutores heri *g*. Hoc autem contingit ratione feudi quod ad impuberes jure successionis spectat. Si enim quis in socagio feudum tenens moriatur, proximus hæres sive, filius sive filia, sive quicunque, modo impubes sit, in custodiam

g *Supra titulo* 13. *in Sect: c.*

stodiam proximi propinqui incidit ex illo latere, quo hæreditas minime descendit. Exempli gratia, si feudum per patrem pervenerit, tum mater, aut ea mortua, proximus cognatus minoris custos sit: si per matrem, tum proximus agnatus *a*. Atque hæc ratio hujus juris est, quia ab illis minor est pupillis metus, quibus mors ejus minus lucri allatura est *b*. Ita ut nullius plurium hæredum participum in socagio in alterius participis sui vel ejus viri tutela custodiri debeat sed parentum. Si quis etiam sibi custodiam terrarum & maritagium filiarum emerit, & aliquam istarum duxerit in uxorem, statim orta est suspicio, & amittit custodiam corporis & maritagium aliarum ipso jure propter suspicionem *c*.

§. 1. Si tamen duo fratres terras perquirant sibi & suis hæredibus, major, si plenæ ætatis sit, custodiam fratris impuberis habere potest, modo uterque legitimus fuerit *d*.

§. 2. Istiusmodi autem hæredes, cum annum decimum quintum compleverint, juxta veteres, exeunt e custodia *e*. Sed juxta recentiores, cum decimum quartum *f*. Hæc enim ætate lex præsumit eos illa quæ ad agriculturam pertinent præstare posse. Tenentes autem in consuetudine vocata (Gavalkind) terras suas anno decimo sexto ætatis ux completo sine curatoris authoritate per feoffamentum alienare possunt *g*.

a *Glanvil: l. 7. c. 11. Littleton: l. 2. c. 5. Bract. l. 2. c. 37. num. 6. Stat: marlbr. an 52. H. 3. c. 17. Broc. tit. Gardein & prochein am: 11. 12. 13. Nov. terjuris verba prochein amy. v. Plow. casus Garel. fo. 295. & seqq: v. infr: de legit parentum tutela tit. 19.*

b *Dominus de Fortiscuto c. 44. & 45.*

c *Fleta l. Sect. 9 c. 1. Heredes.* d *Britt: c. 35. fo. 92. a.* e *Glanvil: l. 7 c. 9. Bract. l. 2. c. 36. nu. 2. Fleta: l. 1. c. 11. Sect: Heres.* f *Littleton: l. 2. c. 5. D. & stud: c. 7. fo. 14. Fitzh. nat: br: fo. 18. A.* g *Dyer: fo. 301. num. 41. Fitzh: Cust: 11. Brooke ibidem 50.*

§. 3. Il-

§. 3. Illi etiam, qui tenent in burgagio, & mortuo patre vel antecessore Impuberes sunt, eadem ratione, qua Socmanni, curæ suorum committuntur: qua etiam liberantur, cum denarios discrete numerare sciverint, & pannos ulnare, & alia negotia similia exercere. Verum hic non definitur certum tempus, sed per sensum & maturitatem hæredum adiudicatur *a*.

§. 4. Fœmina vero plenæ poterit esse ætatis in socagio, omni casu, cum possit & sciat domui suæ disponere, & ea facere quæ pertinent ad dispositionem & ordinationem domus, ut sciat quæ pertineant ad Cone & Key *b*: quod quidem esse non poterit ante quartum decimum annum vel decimum quintum. Quia hujusmodi ætas requirit dispositionem & sensum *c*.

Sect. 5 Fœmina hæres & masculus secundum veteres quosdam ad paria judicantur, quoad omnes ætates, secundum diversitatem tenementorum: sc. quod habeat ætatem burgagii sicut masculus & socagii sicut masculus, sc. 15. annorum *d* & feudi militaris sicut masculus: sc. vicesimi primi anni, & quod tunc primo finiatur custodia. Secundum alios vero dicitur fœmina habere plenam ætatem, cum 15. Annos compleverit, quoad feudum militare. Tunc enim poterit, ut dicunt, domui suæ disponere, & nubere viro, qui per se, vel per alium militaria exerceret *e*. Sed recentiores aliter definiunt: & hic distinguendum putant, num ante mortem sui antecessoris decimum quartum annum compleverit, an non. Nam priori casu statim terrarum suarum commoda assequitur, altero vero non antequam decimum sextum integrum peregerit *f*.

Sect. 9. Gardianus in socagio, finita custo-

a *Bract. ubi sup. Fleta l.* 1. *c.* 11. *Sect. & hæc.*

b *Coue & Key.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 36. *nu.* 2.

d *Hoc jus nunc in masculo mutatur. ut sup. eadem. Sect* 2.

e *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3.

f *Institutiones juris com. c.* 24. *Litlet. l.* 4. *c.* 4. *v. inst. tit.* 17. *Sect.* 4.

dia,

dia, rationes suæ administrationis reddere pupillo tenetur *a*. Potest tamen custodiam pupilli sui extraneo committere, & talis concessio firma erit *b*.

a *Litlet. l. 2. c. 5. Fitzh. nat. br. fo. 118. A. B. & 139. G. & 162. B. Fleta l. 1. c. 12. Sect. Item inhibitum.*

b *Fitzh. nat. br. fo. 143. P.*

DE CAPITIS DEMINUTIONE TIT. XVI.

DEminutionem quam capitis Romani appellarunt, & in tres species distribuerunt, non eodem modo Angli dividunt: sed tacite duplicem suis legibus agnoscunt. Ejus quam minimam illi dixerunt, hi rationem nullam habent. Nam ut qui à patre emancipantur, jus prioris familiæ non amittunt, quo minus ad successionem ab intestato (facta saltem bonorum collatione) non recipiantur: sic qui ab aliis adoptantur, jus novæ familiæ ex sola conventione, aut expressa adoptantium benignitate assequuntur, nullo legum ad majorem spem expectato auxilio *c*.

c *So. Sup. tit. de adopt. 17. b. libri.*

Sect. 1. Qui servi pœnæ sunt, illi nimirum qui vel læsæ majestatis vel felonix judicium passi sunt, omnia amittunt, quæ amitti possunt: non civitatem tantum & libertatem, sed & omnia sua atque vitam *d*. Successorem non habent præter fiscum aut dominum feudi, quemadmodum alibi demonstraturi sumus *e*. Hos itaque maximam capitis diminutionem pati merito diximus.

d *v. Stawnf. plac. Cor. l. 2. & prær c. 44.*

e *inf. lib. 4. de publ. udiciis.*

Sect. 2. Licet etiam jus vetus, quod majestatis & felonix reos ad ecclesias confugientes ex illo puniebat *f*, sublatum sit *g*: tamen & hodie

f *v. Bract. l. 3. tract. 2. c. 16. notis terni. jur. verbo Abjuration.*

g *v. an. 27. H. 8. c. 14. & an. 36. just. c. 13. an. 28 ejusd. c. 7. an. 32. ejusd. c. 12. & an. 33. ejusd. c. 15. & an. 1. Ed. 6. 2. eusd. c. 2. & c. 33. an. 5. ej. c. 10.*

cet-

certa sunt delicta, quæ abjuratione vindicantur *a*. Hanc autem pœnam qui sustinent minorem, sive illam quam Romani mediam vocarunt, capitis deminutionem subire videtur.

Sect. 3. Cognationis jus minori capitis deminutione & apud nos tolli penitus videtur quia abjurati Regis protectione penitus exuuntur *b*. Qui autem ad fidem Regis Angliæ non sunt, in Anglia nihil capiunt *c*.

a v. chart: de foresta. c. 10. & un: 23. Ed. 1. c. 35. & an. 25. H. 8. c. 14. & an: 35. Elizab. c. 2.

b v. Bracton. & Brit. & noviter scr. jur. ubi sup.

c Bract. l. 5. tract. 5. c. 25. n. 3.

DE LEGITIMA PATRONORUM tutela.

TIT. XVII.

DE illa patronorum tutela, quam jus Romanum memoriæ prodidit, nostri nihil quod scio, statuerunt. Verum est apud nos aliud patronorum genus respectu feudi quod possidemus, qui domini feudi alias appellantur *d*. Atque in horum tutelam vel custodiam, pauciſſimi sunt minores in pinguius aliquod patrimonium succedentes, qui non cadunt. Nam ut nemo apud nos pleniori quam feudi jure e (si Regem & Coronam excepe rimus) terras vel tenementa aliqua possidet: sic feudum fere nullum est paulo pinguius, quod servitio militari erga dominum vel patronum non astringitur. Hujus autem servitii propria sunt custodia, maritagium, & relevium *f*.

Sect. 1. Minor itaque qui antecessori cuiquam mortuo in feudo militari hæres exi-

d Prat. lexicon verbo patronus.

e v. infra tit. de reb. corp. & in corp. s. 1.

f Littleton. l. 2. c. 4.

stit *a*. Is in tutela vel custodia domini de quo feudum tenetur, usque ad plenam ætatem permanet. Nam ante illam ætatem bellicas virtutes à milite requisitas, & ob feudum domino debitas, minime præstare posse judicatur. Contingit tamen aliquando, ut, quasi venia ætatis impetrata aliqui in ordinem militarem coptentur, antequam annum vicesimum primum compleverint: hos autem jus nostrum illis officiis quæ domino feudi debentur pares esse præsumit, ideoque à custodia licet minores libetat *b*.

Sect. 2. Hoc custodiæ jus ab hac ratione proficiscitur, quod cum is qui per servitium militare tenet, militis loco dominum suum in bella Regis, juxta conventionem in feudi investitura initam, sequi teneatur; nemo præsumitur infantem talem in actibus bellicis solertius velle instituere quam ipsum dominum *c*.

Sect. 3. Si autem hujusmodi hæres fœmina sit, in custodia domini sui ultra annum ætatis suæ decimum quintum juxta veteres *d*, sed decimum sextum juxta recentiores, non hæret *e*. Nam non citius ad ætatem illam accedit, quam apta est domus suæ dispositioni, & nuptiis viri cujuscunque qui servitium militare patrono feudi præstare possit *f*. Si tamen annum decimum quartum die quo moritur antecessor, compleverit, neque ipsa, neque terræ ejus in custodiam patroni sui incidunt *g*.

a *Fitzb: nat: br: fo:* 262. *Fleta l.* 1. *c:* 11. 2. *Dyer: fo:* 44. *nu:* 27. 2. *Dyer: fo:* 3. 2. 2. *nu:* 18. *Glanvil. l.* 7. *c.* 9. *Britt. c.* 66. *Littleton. l.* 2. *c.* 4. 2. *Fletam ubi supra.*

b *Bracton tit Gard.* 42. & 72. 2. *Fulbeckum. in parallelis. fo* 24. *b.* 2. *Plowd. casu Redclif. fo:* 267. *b.*

c *Dominus de Fortisscuto c.* 44. *Sed v. Polydorum Virg. l.* 16. *suæ historiæ.*

d *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3. e *Litlet. l.* 2. *c.* 4. f *Bract.* & *Litlet. ibid.* g *Litlet. d. l.* 2. *c.* 4. *Merton c:* 6. & *West.* 1. *c.* 22. *Instit. juris comm. c.* 24. *Bracton. tit. Gard.* 7.

Sect. 4. Si

Sect. 4. Si dubitetur hoc casu hæres major an minor sit, remanebit in custodia, donec de
a *Bract. l.* ætate sua constiterit *a*.

2. *c.* 37. *Britt. c.* 66. *fo.* 167. *b.* *Sect.* 5. Si feudum militare descendat ad minorem ab avo materno, dum adhuc vivat pater, hujus corpus vel persona in custodia patris sui erit, sed terræ in custodia patroni, Regula enim est, neminem, durante vita patris sui in custodiam domini, quoad personam, posse
b *Litlet. l.* 2. *cap.* 4. incidere *b*.

Sect. 6. Si terræ ad uxorem descendant, quæ post prolem viro aductam fato cedit, ita ut vir ob possessionem terrarum, uxore superstite non acquisitam, eas ex consuetudine Angliæ ad vitam suam tenere non possit; hoc casu proles, si minor sit, in custodiam cadit, nisi etiam patris hæreditatem juræ primogenituræ expectet. Si etiam talis proles fœmina sit & post matrem mortuam minor, paterque filium superstitem habeat, illa in custodia, licet vivo patre suo permanebit *c*.
c *Fitzh. nat. br. fo.* 143.

Sect. 7. Dominus feudi militaris potest custodiam sui tenentis ad alium transferre. Unde oritur illa distinctio, ut alius jure, alius facto dicatur gardianus. Jure est ipse dominus: facto est ille cui dominus custodiam hæredis sui
d *Bract. l.* 2. *c.* 37. *nu.* 3 *Litl. l.* 2. *c.* 4. concessit *d*.

Sect. 8. Est & gardianus alius simplex qui
e *Fitzh. nat. br. fo.* 139. *D. v. Dyer. fo.* 223. *nu.* 28. originalis dicitur, alius per accidens ex causa custodiæ. Originalis est, qui feudi sui jure tenentis sui proximi custodiam habet: ex causa custodiæ est is, qui ex hoc quod tenentis sui adhuc minoris custodiam habet, ideo & alterius, qui tenentis sui tenens est custodiam etiam
f *Fleta. l.* 2. *cap.* 11. adipiscitur *e*. Minor enim minorem custodire non debet *f*.

Sect. 9. Cum

§. 9. Cum sit hæres masculus vel fœmina, & plures domini capitales, omnes custodiam hæredis habere non possunt, ideoque unus reliquis præfertur: ille sc. qui primo tenentem illum feudo militari feoffavit: aliis interim custodia terrarum quæ sui feudi sunt permissa *a*.

§. 10. Si tamen aliquis hæres terras aliquas tenuerit domino Rege in capite per servitium militare, sive alios dominos habuerit sive non: dominus Rex in custodia hæredis aliis præfertur: idque sive ipse hæres ab aliis prius feoffatus fuerit, sive posterius. Nam Rex parem non habet nec superiorem in regno suo *b*.

§. 11. Minor qui semel custodia gardiani sui (utpote per matrimonium consensu ejus contractum) liberatur, non iterum in custodiam recidit: idque sive infra ætatem 14. Annorum, sive postea ante annum vicesimum primum matrimonio copuletur *c*.

§. 12. Si plures sint filiæ hæredes quæ tenent per servitium millitare, omnes erunt sub custodia domini capitalis & nulla earum sub custodia alterius *d*.

a *Bract. l. 2. c. 37. nu. 4. & 5. Stawn. prærog. c. 2.*

b *Glanvil. l. 7. c. 10. Bract. ubi supra Stawn. prærog. c. 2.*

c *Bract. l. 2. c. 38. nu. 1. Litt. l. 2. c. 4.*

d *Bract. l. 2. c. 37. nu. 6.*

DE LEGITIMA PARENTUM *tutela.*

TIT. XVIII.

OMnibus præfertur pater in custodia filii sui primogeniti. Si enim hæreditas minori cuipiam, vivo adhuc patre suo, proveniat: licet ipse, si teneantur per servitium militare, in custodia domini feudi sunt, ipse hæres tamen apud patrem manet *e*.

e *Litlet. l. 2. c. 4. Cous l. 3. cas. Ratcliff. fol. 37. b. quem lege.*

a v. *sup. de legit. adgnatorum tute. tit.* 15. *in principio.*

§. 1. Mater etiam minoris qui per Socagium tenet, in custodia hæredis & terrarum quoscunque anteverit adgnatos cognatosque *a*.

DE FIDUCIARIA TUTELA.

TIT. XIX.

ILlam tutelam fiduciariam, quam Romani liberis masculis parentum mortuorum, & illam etiam legitimam quam liberis patronorum imposuerunt, majores nostri penitus neglexisse videntur, De priori enim harum nihil statuerunt præter illa quæ supra de legitima adgnatorum tutela dicta sunt *b*: alteram vero non contulerunt in liberos patronorum, sed executores potius *c*. Nam minorum custodiam inter catalla realia numerant *d*: Ideoque si patronus sive dominus feudi de eadem in testamento non disponat, ad testamenti sui executores universali jure transmittitur.

b *Titulo* 15. *hujus libri.*

c *Litlet. l.* 2. *cap.* 5.

d *Novi termini jur. verbo Chattel. Fleta l.* 1. *c* 11. *sect. Custodia.*

DE ATTILIANO TUTORE ET *eo qui ex lege Julia Titia datur.*

TIT. XX.

DAtivos tutores aliquando habemus apud nos. Si enim matre præmortua, Pater intestatus decedat, liberosque relinquat impuberes in feudum aliquod minime successuros: non raro contingit ut Judex ecclesiasticus illis custodem det, qui & personis & patrimonio eorum prospiciat, donec annum ætatis suæ decimumquartum

tum compleverint. Hocque testatum fit nonnunquam instrumento authentice sigillato. Ad tale tamen munus leges nostræ neminem compellunt, sed Judices potius eos eligunt atque movent quos consanguinitatis vel affinitatis vinculum ad hoc officium amore provocat *a*.

a *Swinb. parte* 3. *s.* 9

§. 1. Forte etiam & ille dativus tutor non inepte appellatur, cujus Bractonus mentionem facit *b*, cum dicat hominem minori terras vel tenementa donantem ei quoque tutorem dare oportere: rationem reddens, quia ipse donator tutor esse non potest, ne seisinam suam continuare videatur, nec minor donationi consentire, nisi hoc faciat tutore authore.

b *l.* 2. *c.* 11. *n.* 1. *v. etiam. Britt. c.* 34. *fo.* 92. *a. Fleta l.* 1. *c.* 9. *s. minores.*

Sect. 2. Rex potest literis suis patentibus universalem custodem minori constituere, qui pro eo respondeat in omnibus actionibus cæptis vel incipiendis, idque coram quibuscunque Judicibus. Vel etiam potest duos vel tres custodes conjunctim & divisim constituere, qui pro eorum respondeant aut actionem prosequantur. Eidemque literis suis ad instantiam minoris potest istiusmodi custodibus authoritatem dare alios custodes conjunctim & divisim substituendi, qui ipsorum vice atque loco vel agant pro dicto minori in omnibus causis & querelis, vel eum etiam defendant *c*.

c *Fitzh. nat. br. fo.* 27. *L.*

Sect. 3. In curiis etiam Baronum aliarumque libertatum non raro custodes vel gardiani vel senescallum vel magistratum municipalem minoribus dantur *d*.

d *Kytchinius inter præcedentia sua p.* 247.

DE AUTHORITATE TUTORUM vel curatorum.

TIT. XXI.

QUI annis viginti uno minor est, nomine suo contrahere non potest, (nisi pro rebus ad victum vestitumque & institutionem necessariis *a*), sine authoritate & consensu ejus, sub cujus custodia vel potestate est *b*. Ut nec in judicio stare adversus ipsum custodem aut tutorem *c*. Meliorem conditionem suam per se potest facere qui minor est, deteriorem nequaquam.

Sect. 1. In illis qui feudum militare tenent aliquid speciale est. Domini enim capitales plenam habent custodiam feudorum suorum omnium sine personis hæredum, quandoque etiam cum personis eorum, & ita quod inde habeant plenam dispositionem in Ecclesiis conferendis cùm vacaverint, & in custodiis concedendis, dandis, & vendendis, & in mulieribus maritandis & maritagiis vendendis, si quæ fuerint maritandæ: & generaliter de omnibus dispositionibus ad commodum hæredis *; sicut de propriis essent disposituri, & melius, si fieri possit. Et vendere possunt custodiam terrarum & maritagium hæredum, si non fuerint maritati: sed de hæreditate nihil possunt alienare, vel vendere remanentiam. Hæredes autem, quàm diu fuerint in custodia, honorificè exhibebunt, & data hæreditaria acquietabunt pro quantitate hæreditatis & pro rata secundùm tempus custodiæ. Negotia verò hæredum agere possunt, & de earum jure acquirendo, in quibus minoribus placitare licet, placitum movere & prosequi

a *Brocus. tit. Infant.* 51.

b *Liber noüus intrationum titulo Dum non fuit compos mentis. Bract. l.* 2. *c.* 31. *n.* 1. & *c.* 5. *nu.* 8.

c *Bract. l.* 5. *tract.* 4. *c.* 4. *nu.* 5. *Britt. c.* 121. *Carenfant &c.*

d *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 8.

* *Nunc ad proprium commodum Broke Gard.* 2. *Fitzh. Accompt* 36.

jure possessorio proprix seisinæ, videlicet, vel alicujus antecessoris: sed super recto in causa proprietatis pro illis agere non possunt nec respondere, nisi hoc sit in casu: scilicet de aliquo, de quo minor infra ætatem feoffatus fuit *a*.

§. 2. Tutores verò domos minorum, parcos, vivaria, stagna, molendina, aliaque petrinentia sustentare debent, ne per negligentiam corruant vel depereant per quam vastum valeat adiudicari. Et terras de carucis instauratas tempore debito, saltem prout eas receperunt, illis quiete sine relevio, vel fine fine gratis liberare tenentur: dum tamen de maritagio fuerint unanimes & concordes *b*.

§. 3. Illa etiam authoritas custodum in socagio est, ut contrahant, in judicio stent, reliquaque faciant pro pupillo suo, quæ rerum statusque sui vel conservationem vel etiam incrementum spectant, & rationibus reddendis ei justam ætatem adepto obnoxii sunt *c*.

§. 4. Custos in animam minoris jurare potest *d*.

§. 5. In aliquibus casibus jus nostrum minoribus tantùm favet, ut ne quidem cum authoritate tutorum, judicii periculum subire eos patiatur, sed placitum usque in plenam eorum ætatem sistat *e*. Super proprietate enim suarum possessionum petere vel respondere, nisi ipsis fuerint adepti, non possunt *f*: ad finem tamen in curia Regis factum, ad propriam injuriam, ad dotem, & ad perquisitum olim tenebantur *g*. Nunc verò ad finem factum non tenentur *h*.

a *Bracton. l. 2. c. 37. nu. 3. ubi. plura etiam habes de Custodum officio. c. 10. v. Britt. c. 34. fo. 90. a.*

b *Fleta. l. 1. c. 12. v. magn. chart. c. 4. westm. 1. c. 47. Statutum Gloc. an 6. Ed. 1. c. 5. west. 2. c. 35.*

c *Fitzb. nat. br. fo. 118. B.*

d *Fleta. l. 6. c. 10. §. Essoniari.*

e *v. Glanvil. l. 7. 9. & Brack. l. 5. tract. 5. c. 21. nu. 2.*

f *v. Liger.*

fo. 104. nu. 12. 13. 14. & fo. 137. nu. 32. 33. g *Fleta. l. 1. 9. §. Hæredum.* h *An. 4. H. 7. c. 24. Fitzb. nat. br. fo. 21.*

QUIBUS MODIS TUTELA finitur.

TIT. XXII.

PUpilli pupillæque omnes non tenentes fe servitium militare, cum annum decimum quartum compleverint, tutelâ sine omni discrimine liberantur *a*. Sed qui sic tenent, tum demum masculi, cum vicesimum primum annum præterierecti sunt, fœminæ, cum decimum quartum, *b* aut in casu decimum sextum. *c* Licet enim fœmina, anno duodecimo completo, possit contrahere matrimonium, æque jure nostro atque *civili d*, quia tum viripotens esse judicatur; judicii tamen maturitatem non tam festinanter assequitur: & tamen citius quam masculus custodem removet, quia si nupserit, tutelam domini sui cum nova viri potestate commutat *e*.

§. 1. Item tum naturali morte tutoris, tum civili *f*, aut maxima & media capitis diminutione tutela finitur. Item si tutor pupillo terras &c. denarit, seu eum feoffaverit. Nam nemo pariter est minoris & feoffator & tutor *g*. Hoc tamen in gardiano feudi militaris speciale est, ut custodiam pupilli vel legato transferre possit, vel etiam executoribus inter reliqua catalla jure universali relinquere.

§. 2. Dominus feudi si pupillum vel puellam dederit in matrimonium, custodiâ corporis sui statim excidit: ita ut si contingat eum vel eam, dum adhuc infra ætatem fuerit, cœlibem denuo fieri, ille custodiam non recuperet *h*.

a *Litleton. l. 2. c. 4.*
b *Litleton. l. 2. c. 4.*
c *v. sup. tit. 15. Sect. 4.*
d *Bract. l. 2. c. 37. nu. 7.*
e *Glanvil. l. 11. c. 3. Bract. l. 1. c. 6. nu. 2.*
f *v. supr. de cap. deminut. Sect. 1. 2. 3.*
g *Bract. l. 2. c. 5. nu. 6. v. infra de suscept. tuto. in princip.*
h *Litleton. l. 2. c. 4.*

DI

DE CURATORIBUS,

TIT. XXIII.

MAsculi puberes & fœminæ viripotentes apud Romanos usque ad vicesimum quintum annum completum curatores accipiebant, nos tantum ad vicesimum primum: idque eo casu, quo custodes ratione feudi atque legis necessitate usque ad illud tempus non habeamus. Tutorem autem & curatorem unico gardiani nomine complectimur licet illum personæ, hunc rebus præcipue tribui manifeste constat *a*.

Sect. 1. Aliquibus etiam leges curatores æque atque tutores providerunt. Nam ex statuto Rex idiotarum naturalium terras custodit, exitus eorum capiens sine vasto & destructione, & inveniens eis necessaria sua, de cujuscunque feodo illius terræ fuerint, & post mortem eorum eas reddit rectis hæredibus: ita ut nullatenus per eosdem fatuos alienentur, nec eorum hæredes exhæredentur *b*. Ab antiquo idiotas in custodia dominorum fuisse Fleta testatur *c*, sed propter multas exhæredationes quæ hinc contigerunt, Regi tandem per communem regni consensum hanc esse devolutam: hoc tamen adjecto, ut dominis feudorum & aliis quorum interfuerit, in servitiis reditibus & custodiis usque ad legitimam ætatem secundum conditionem feudorum releviis & hujusmodi nihil juris deperiret.

Sect. 2. Item quando aliquis qui prius habuit memoriam & intellectum, non fuerit compos mentis, sicut quidam sunt per lucida intervalla, Rex providebit terras & tenementa ejusmodi custodiri sine vasto & destructione: & ut ipse & familia

a *Qui testam. tutor. dari poss. Sect.* 4. *in Institut. & ff. de ritu nuptiarum l. Sciendum.* 20.

b *An.* 17. *Ed.* 2. *v. etiam Britt. fo.* 167. *& Stawn f. præro. c.* 9. *v. etiam. Brast. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 20. *nu.* 1. *v. Dier. fo.* 102. *nu.* 53. *& Cokum. l.* 4. *casu Beverley fo.* 126. *a.*

c *l.* 1. *c.* 11. §. *solent.*

a 20. 17 Ed. 2. c. 10. & ibi Staun. f. v. etiam Bract. l. 5. tra. 5. c 6. nu. 7. v. Dicer f. 25 nu. 164. v. Cocum l. 4. casu Beverley. fo. 127. a. b.

familia sua de exitibus eorundem competenter vivant & sustententur: utque residuum ultra sustentationem eorundem rationabiliter custodiatur ad opus ipsorum: ita ut predictæ terræ & tenementa, infra prædictum tempus nullatenus alienentur, neque Rex aliquid de exitibus recipiat ad opus suum. Et si obierit in tali statu, tunc illud residuum distribuatur pro anima ejusdem per consilium Ordinarii *a*.

§ 3. Naturaliter surdus & mutus, & perpetuo morbo laborans juxta aliquorum opinionem curatores necessario habet *b*.

b Bract. l. 5. tract. 3. c. 6. nu. 7. & tract. 5. c. 18. nu. 1. & c. 20. nu. 1. c Westm. 1. c. 47. & Westm. 2. c. 15. & Fitz. nat. br. fo. 27. H. I. L. d Fitzh. nat. br. fo. 27. l. e Idem. ibid. K.

Sect. 4. Inviti adolescentes nisi feudi ratione, aut ex causis præmissis curatores non accipiunt, præterquam in litem. Ad litem autem datur sæpe non solum proximus propinquus, qui minori in agendo, sed etiam gardianus, qui ei se defendendo suppetias ferat *c*.

Sect. 5. Nemo autem ut gardianus minoris, vel prosequatur pro eo, vel suscipiat actionem sine Waranto. Sed potest quis ut proximus et proquinquus actionem pro eo sine expresso mandato intentare *d*. Minor autem gardiano, qui pro illo actionem aliquam prosequitur ut proximus propinquus, renunciare non potest *e*.

Sect. 6. Idiota à nativitate non recipitur vel ad agendum vel defendendum in aliqua causa per custodem vel proximum propinquum. Sed requiritur, ut ipse semper præsens sit in propria persona *f*.

f Fitzh. nat. br. fo. 27. G.

DE SATISDATIONE TUTORUM, vel Curatorum.

TIT. XXIV.

TUtor sive custos ille solus, qui à magistratu vel ordinario datur ad satisdandum jure nostro tenetur. Is autem priu quam admittitur ad tutelam, juramento recipit se omnia pupilli sui negotia ad utilitatem & commodum ejus administraturum, verum & fidele inventarium bonorum suorum confecturum, & infra certum tempus (quod illi per Judicem assignatur) exhibiturum, nec non rationes sui muneris, cùm ad id exactus fuerit justas & sinceras redditurum. Ultra hoc etiam idoneos dat fidejussores cum illo conjunctim, & per se divisim, pro fideli, atque recta suæ tutelæ administratione obligatos *a*.

a hoc praxi quotidianâ Judicum ecclesiasticorum confirmatur.

DE EXCUSATIONIBUS TUTORUM vel Curatorum.

TIT. XXV.

DE excusatione tutorum vel curatorum leges nostræ nihil loquuntur, quia nemini invito hoc munus imponunt.

DE

DE SUSPECTIS TUTORIBUS, vel Curatoribus.

TIT. XXVI.

TUtorum fidei prospiciunt aliquo modo leges nostræ. Nam qui donat pluribus, quorum aliqui majores, aliqui minores sunt, regulariter potest eos qui majores sunt, minoribus tutores constituere. Hoc tamen non procedit si aliqua suspicio habeatur, quod machinari velint in mortem minorum. Suspicio autem hic non admittitur, si donatio fiat patri aut matri, & eorum puteris legitimis. Aliud tamen est, si fratri, vel avunculo, vel nepoti, propter jus adcrescendi *a*.

Sect. 1. Item qui jure feudi sui custos est, quam diu custodiam terræ habuerit, sustentare debet domus, parcos, vivaria, stagna, molendina & cætera omnia ad terram illam pertinentia de exitibus ejusdem terræ, & reddere hæredi, cum ad plenam ætatem pervenerit, terram illam suam totam instauratam de carucis & omnibus, & sic tem non minus, quàm secundum quod illam instauratam invenit. Item nihil capiet de terra hæredis, dum sit infra ætatem præter rationabiles consuetudines & rationabilia servitia. Et hæc sine destructione hominum & rerum. Quod si fecerit sive præcesserit prohibitio sive non, amittet custodiam & emendabit damnum: & tradetur terra propter delictum talibus discretis & legalibus hominibus de feudo illo, vel propinquioribus consanguineis *b*.

Sect. 2. Regulariter etiam verum est, quod nunquam remanebit aliquis in custodia alicujus, de quo haberi possit suspicio, quod vel

a Bract. l. 2. *c.* 11. *in. princi. v. supr. qui.* *mod. tut. finitur Sect.* 1.

b Bract. l. 2. *c.* 37. *nu.* 3. *& l.* 4. *tract.* 6. *c.* 19. *nu.* 2. *magna chart. c.* 4. *& 5.*

ius clamare in ipsa hæreditate. Unde si plures sint filiæ & hæredes quæ tenent in socagio, nulla earum debet esse in alterius custodia, sed sint in custodia proximorum consanguineorum, qui conjuncti sunt jure sanguinis non jure successionis. Si autem tenent per Servitium militare omnes erunt sub custodia domini capitalis, (& non una sub custodia alterius, propter predictam suspicionem,) donec plenam ætatem habuerint *a*.

a *Bract. l. 2. d. c. 37. nu 6. & l. 2. c. 5. nu. 8.*

Sect. 3. Minor prosequitur breve de vasto adversus custodem suum, & attornatum in illa gatione constituit *b*.

b *Fitzh. nat. br. fa. 27. H.*

Finis Libri Primi.

IN-

INSTITUTIONUM JURIS ANGLICANI LIBER SECUNDUS.

DE RERUM DIVISIONE ET adquirendo earum dominio.

TIT. I.

a *Bract. l. pri. c. 12. in princ.* b *Bract. ibidem nu. 2. Fleta. l. 3. c. 1. in principio dicit jura incorporalia nec in patrimonio esse, nec extra patrimonium.* c *Bract. l. 1. c. 12. nu. 2. Fleta. l. 3. c. 1. in prin.*

SUperiùs dictum est de personis & statu hominum & jure personarum: consequenter dicendum est de rebus per divisionem; quia res per divisionem melius aperiuntur *a*.

Sect. 1. Rerum prima divisio hæc est, quod quædam sunt in patrimonio, quædam extra. In patrimonio nostro sunt res tam mobiles quam immobiles, quibus pro voluntate & necessitate nobis uti licet. Jura & servitutes proprie in bonis non sunt: sed tamen quia non prorsus extranea, magis est ut in bonis annumerentur *b*.

Sect. 2. Extra patrimonium dicuntur res sacræ, religiosæ, & communes *c*.

Sect. 3. Naturali jure communes sunt omnes

hæ: aqua profluens, aer, & mare, & littora maris quasi accessoria. Nemo enim ad littus maris accedere prohibetur, dum tamen à villis & ædificiis abstineat: quia littora sunt jure gentium communia, sicut & mare. Ideo ædificia si in mari sive in littore posita fuerint, ædificantium sunt de jure gentium: & ita in hoc casu solum cedit ædificio, licet alibi contrarium: quia ædificium cedit solo *a*.

a *Bract. d. l. 2. c. 12. nu. 5.*

Sect. 4. Publica verò sunt omnia flumina & portus. Ideoque jus piscandi omnibus commune solet esse in portu & in fluminibus *b*. Riparum etiam usus publicus est de jure gentium, sicut ipsius fluminis. Itaque naves ad eas applicare, funes arboribus ibi natis religare, onus aliquod in iis reponere, cuivis liberum est, sicut per ipsum fluvium navigare. Sed proprietas earum est illorum, quorum prædiis adhærent: & eâdem de causâ arbores in eisdem natæ eorundem sunt. Et hæc intelligenda sunt de fluminibus perennibus: quia temporalia possunt esse privata *c*. Sed publica hæc, quæ totius populi aliquando fuerunt, jure nostro ad regem transferuntur: quippe qui universi populi atque adeo ipsius Reipub. personam sustinet *d*. Qui itaque in ripas fluminum publicorum naves hodie exonerant, vectigal Regi, aut jus ejus habentibus hoc nomine pendunt *e*. Et in flumine publico nemo piscatur, qui à Rege hanc libertatem non obtinuit *f*.

b *v. Sect.* 12. *b. tit.*

c *Bract. l.* 2. *c.* 12. *nu.* 6. *Brit. c.* 33.

d *Plowd. in casu Rengeri & Fogassæ.*

e 3. *H.* 7. *fo.* 14.

f *Fitzh. nat. bre. fo.* 88. *H.*

§. 5. Hic nota differentiam inter publicum & commune. Publica autem ita accipiuntur, quæ sunt omnium populorum, id est, quæ spectant ad usum hominum tantùm. Communia vero dici poterunt aliquando, quæ sunt omnium animantium *g*.

g *Bract. ibid. nu.* 6. *Brit. c.* 33. *Fleta l.* 3. *c.* 1. *Sect. Riparum.*

§. 6. U-

a *Bract. ibidem nu.* 7. *Brit. c.* 33. *Fleta. l.* 3. *c.* 1. *Sect. Alia universit.*

Sect. 6. Universitatis vero sunt (non singulorum) quæ sunt in civitatibus, ut theatrum, stadia, & hujusmodi, si qua sint in civitate communia. Et dicuntur ista universitatis dominio & usu. Usualia autem dicuntur esse universitatis, non usu, sed dominio & fructu: ut fundi & servi civitatum, ita ut nullius sint per se *a*.

b *Bract. ubi supra nu.* 10. *quem etiam vide l.* 3. *tractat.* 2. *c.* 3. *nu.* 4. 5. & 6. *D.* & *Stu. l.* 2. *c.* 51. *fo.* 157. *a.* & *Brit. c.* 33. & *Fletam. l.* 1. *c.* 43. & 44. & *c.* 47. & *l.* 3. *c.* 1. *Sect. Item res.*

Sect. 7. Nullius in bonis res sunt pluribus modis: jure naturali, ut feræ bestiæ, volucres, pisces, & homines; censurâ, ut res sacræ, religiosæ, sanctæ: casu, ut hæreditas jacens ante additionem, wreckum: voluntate, ut derelictum: tempore, ut thesaurus *b*. Sed jure nostro Wreckum, derelictum, & thesaurus ad fiscum spectant *c*.

Sect. 8. Res sacræ sunt, quæ ritè & per pontifices deo consecratæ sunt: veluti ædes sacræ, & dona quæ rite ad ministerium Dei dedicata sunt: ut calices, cruces, & thuribula: quæ alienari prohibentur, exceptâ causâ redemptionis captivorum. Item loca sacra sunt cœmiteria, & capellæ, & ecclesiæ. Et licet ædificia diruantur, adhuc locus sacer manet. Et differt sacrum à sacrario, quia sacrarium dicitur locus ubi sacra reponuntur *d*. Etiam res quasi sacra est via Regia *e*.

e *Kitchin. fo.* 12. *nu.* 39. 37. *fo.* 30. *b. fo.* 40. *a. Statutum de prær. Regis c.* 11.

Sect. 9. Res religiosas Christiana religio eadem fere cum sacris facit. Sunt tamen apud nos nobiles aliqui nonnunquam qui capellas cum venia ordinarii & parochianorum exædificando juxta ecclesias, jus sepulchrorum sibi in eisdem

d *Bracton. ubi supra nu.* 9. & *l.* 2. *c.* 27. *nu.* 2. *in fine. quem quoque vide l.* 2. *c.* 5. *n.* 7. *Brit. d. c.* 33.

e *Bract. l.* 4. *tracta.* 1. *c.* 16. *nu.* 9. *&c.* 28. *sparsim &c.* 38. & *tract* 3. *c.* 9. *quem quoque vide l.* 5. *tract.* 5 *c.* 10. *in prin. Fleta. l.* 3. *c.* 1. *Sect. Sacra.*

equirunt, ita ut nemini alii in eaſdem mortuum inferre licear.

Sect. 10. Res ſanctæ ſunt quæ defenſæ ſunt & munitæ ab injuria hominum: ut & lex illa ecialiter ſanctio dicitur, quæ pœnam injurioſo mponit. Hujuſmodi ſunt muri & portæ civitatum. Ideo enim dicuntur muri ſancti, quia ſi veribus juris noſtri ſcriptoribus credimus pœna apitalis conſtituta eſt in eos qui aliquid in muos ſanctos delinquunt, violando aliquid in his el immutando, vel tranſcendendo ſcalis adhibi-, vel aliâ qualibet ratione. Quia hoſtile eſt & ominabile aliàs ingredi quàm per portas *a*. Sed æc pœna videtur hodie arbitraria, niſi ſaltem ujuſmodi delictum tempore belli admittatur.

Sect. 11. Singulorum autem hominum res unt jure naturali ſive gentium, vel jure civili. t igitur à veruſtiori incipiatur, quod cum ipſo enere humano rerum natura prodidit: poſt diendum erit de jure civili, quod poſtea eſſe exit: cùm nimirum civitates condi, & magiſtratus reari, & leges ſcribi cæperunt *b*.

Sect. 12. Jure naturali igitur ſive gentium ominia rerum inprimis quæruntur per occupaionem eorum quæ non ſunt in bonis alicujus. Occupatio autem continet piſcationem, venaionem, aucupium, incluſionem, apprehenonem *c*. Res iſtis modis acquiſitas jus gentium cit occupantis: ſed noſtrum non utique ſimliciter. Nam multa Regis ſunt jure prærogatiæ ſuæ *d*. Non pauca etiam ſtatuta piſcationi *e*,

a *Bract. ubi ſupra nu.* 9. *Haec res Fleta appellat quaſi ſacras l.* 3. *c.* 1. *Sect. ſacra.*

b *Bract. l.* 2. *c.* 1. *nu.* 2. *Britt. c.* 33.

c *Bract. ubi ſupra nu.* 2. & 3. *Britt. c.* 33. *Fleta. l.* 3. *c.* 2. *in prin. Plowden caſu. Reniger fo.* 28. *b.*

d *Bract. ibidem nu.* 2.

e *An.* 4. *H.* 7. *c.* 15. *an.* *Elizab. c.* 17. *nu.* 25. *H.* 8. *c.* 7. *an.* 13. *Ed.* 1. *c.* 47. *an.* 23. *Elizab. c.* 18. *an.* 31. *H.* 8. *c.* 2. *an.* 3. *Ed.* 3. *c.* 1. *an.* 13. *R.* 2. *ſtat.* 1. *c.* 19. *an.* 1. *Elizab. c.* 17. *an.* 5. *Elizab. c.* 21. *an.* 23. *H.* 8. *c.* 18. *an.* 31. *H.* 8. *c.* 2.

aucu-

f an 37. aucupio *f*, venatioque *g*, modum imposuerunt
Ed. 3. *c.* 13 quo prisca illa juris gentium libertas coarctata
an. 11. *H.* 7. est. Consuetudo etiam locorum juri communi
c. 17. *an.* in istis aliquando derogat *b*.
24. *H.* 8. *c.* *Sect.* 13. Sola persecutio non facit rem me
10. *an.* 25. am. Nam etsi feram bestiam vulneraverim ita u
ejusd. c. 11. capi possit, non tamen est mea, nisi eam cepero
an. 31. *c* Imo erit potius occupantis: quia multa accider
jusd. c. 12. solent ne capiam. Item si in laqueum, quem ve
an. 32. *c.* nandi causâ tetendi, aper inciderit, & cum coer
jusd. c. 8. one illum exemptum abstuli, erit meus si i
& *c.* 11. *an.* potestatem meam peruenerit: nisi consuetud
3. & 4. *Ed.* vel privilegium se habet in contrarium *i*.
6. *c.* 7. *an.* *Sect.* 14. Apum quoque fera natura est. Nam
5. *Elizab.* si in arbore mea consederint, non magis sunt me
c 21 *an.* x, antequam à me alveo includantur, quàm volo
23. *ejusd.* cres quæ in arbore mea nidum fecerint: & ide
c. 10. *v.* si alius incluse ir eas, earum dominus erit; pu
Dyer. fo. tamen volucrum meis arboribus inædificantium
326. *nu.* donec avolare possint jure nostro mei sunt: ita u
65. & *fo.* qui illos mihi sub duxerit, mihi ad damnum re
326. *nu.* 3. farciendum obnoxius fiat *k*. Examen etiam quod
g an. 23. e alveo meo evolavit eousque meum esse inte
Elizab. c. gitur, quam diu in conspectu meo est, meo fit im
10. *an.* 13. possibilis ejus persecutio; alioquin occupanti
Ed. 2. *stat.* est. Sed si quis illud ceperit, suum non facit, s
1. *c.* 13. *an.* sciverit ipsum esse alienum, sed furtum facit, nis
2. & 3. *Ed.* animum habeat restituendi. Et hæc vera un
6. *c.* 14. *an.* nisi aliquando de consuetudine in quibusdam
3. & 4. *c.* partibus aliud fiat *l*.
jusd. c. 17.

v. Dyer. fo. 238. *nu.* 34. h *Bract. l.* 2. *c.* 12. *nu.* 3. *
Fitzh. nat. bre. fo 86. *L. m.* 87. *A. G. H. I.* 89. *K.* Doct.
& *Stu. l.* 1. *c.* 5. *in fine.* i *Bract. ibidem. nu.* 3. k *A*
14. *H.* 8. *fo.* 1. & 5. *Fitzh. nat. bre. fo.* 86. 2. l *Brac*
l. 2. *c.* 1. *nu.* 3. *Britt. c.* 33. *Fleta l.* 3. *c.* 2, *Sect.* 2.

Sect. 15. Ha

§. 15. Hæc quæ dicta sunt, locum habent in animalibus quæ omni tempore fera permanserunt: si autem animalia fera facta fuerunt mansueta, & ex consuetudine eunt & redeunt, volant & revolant, ut sunt cervi, cygni, pavones, columbæ & hujusmodi, alia regula comprobata est ut quousque nostra intelligantur, quam diu animum revertendi habuerint. Nam si revertendi animum habere desierint, nostra esse desinunt. Revertendi autem animum videntur desinere habere tunc, cum consuetudinem revertendi deseruerint. Itemque dicitur de gallinis & anseribus quæ ex mansuetis feræ sunt *a*.

a *Bract. ibidem Fleta l.* 3 *c.* 2. *Sect. De*

§. 16. In domesticis verò anseribus & gallinis tertia regula comprobata est: quod licet conspectum meum effugerint, quocunque tamen loco sunt, mei intelliguntur esse, & furtum facit, qui eos animo lucrandi retinuerit *b*.

b *Bract. ibidem.*

§. 17. Habet etiam locum ista species occupationis in iis quæ ab hostibus capiuntur, ut si liberi homines in servitutem nostram deducantur, & potestatem nostram evaserint, pristinum statum recipiunt *c*.

c *Bract. ibidem.*

§. 18. Item locum habet eadem species occupationis in iis quæ communia sunt, sicut in mari & littore maris: in lapillis & gemmis & cæteris in littore maris inventis *d*.

d *Bract. ibidem & Britt. d. c.* 33. *Fleta l.* 3. *c.* 2. *Sect. Apprehensione.*

Sect. 19. Secundus jure gentium acquirendi modus est per accessionem discretam, vel secretò concretam seu continuam. Et quæ ex animalibus dominio tuo subjectis nata sunt, tibi acquiruntur *e*.

e *Bract. eodem c.* 2. *in princ. Brit. c.* 33. *Fleta l.* 3 *c.* 2. *Sect. adquiritur.*

Sect. 20. Item quod per alluvionem agro tuo flumen adiecit, jure gentium tibi acquiritur. Est autem alluvio latens incrementum, & per allu-

vionem adjici dicitur, quod ita paulatim adjicitur, ut intelligere non possis quo momento temporis adjiciatur *a*.

a *Bract. ibide. Britt. ibidem Fleta ubi sup. Dyer. fo. 326. nu. 2.*

Sect. 21. Si autem non sit latens incrementum sed apparens, contrarium erit: ut ecce vi fluminis partem aliquam ex tuo prædio detrax & vicini prædio appulit: certum est eam tuam permanere. Sed etsi longioti tempore fundo vicini adhæserit, & arbores, quas secum traxit, in eum fundum radices egerint, ex eo tempore videntur fundo vicini acquisitæ. Dabitur tamen priori domino utilis vendicatio secundum quosdam: sed cessat rei vendicatio, quia alterius facta est crusta, & alia dicenda est arbor aliûs terræ alimento *b*.

b *Bract. ibidem Brit. c. 33. Fleta. ubi supra.*

Sect. 22. Habet etiam locum eadem species accessionis in insula nata in flumine, quæ si quidem mediam partem fluminis teneat, communis est eorum, qui pro indiviso ab utraque parte fluminis prope ripam prædia possident, pro modo latitudinis cujuscunque fundi, quæ latitudo prope ripam sit. Quòd si alteri parti proximus sit, eorum est tantùm qui ab ea parte prope ripam prædia possident *c*.

c *Bract. ibidem quem expatiantem videris Brit. c. 33. Fleta. l. 3. c. Sect. habet etiam.*

Sect. 23. Si autem insula in mari nata sit (quod raro accidit) occupantis fit. Non tamen credas proprium alicujus agrum in formam insulæ redactum, insulam esse: ut ecce flumen dividitur in superiori parte, & circuit agrum alienum, & demum infrà unitur: hoc casu ejus erit ager cujus prius fuerat. Habent autem hæc locum in agris non limitatis. Nam in limitatis non habet locum jus alluvionis. Sunt autem limites qui assignantur aliquibus certis locis & certis terminis: ubi scitur quid cui sit datum, quid remanentum & relictum. Præterea agris limitatis ne

cedit insula ratione vicinitatis in flumine publico: imo conceditur occupanti, & per consequens Regi propter suum privilegium *a*.

Sect. 24. Habet quoque locum eadem species accessionis in alveo fluminis a fluvio derelicto. Cedit enim eis qui prope ripam prædia possident, pro modo sc. latitudinis cujuscunque agri, quæ latitudo prope ripam sit. Novus autem alveus ejusdem juris incipit esse, cujus & ipsum flumen, id est, publicus. Sed ubi flumen mihi abstulit meum prædium per alvei constitutionem, deinde redit ad antiquum alveum, de jure quidem stricto in prædio meo nihil possum vendicare: cedit enim iis qui prope ripam prædia habent: de æquitate tamen vix obtinet hoc, id est, nullo modo obtinet *b*.

Sect. 25. Ubi autem flumen alveum sibi non constituit in agrum meum sed illum inundavit, non immutatur species ejus quantùm ad proprietatem *c*. Atque hæc de accessione quæ fit tantùm divinâ naturâ operante.

Sect. 26. Est & alia accessio, quæ fit tantùm humanâ naturâ operante, quæ fit per adjunctionem unius speciei ad alteram ejusdem generis vel diversi, per applumbaturam vel ferruminationem. Si autem per applumbaturam, minor cedit majori vel preciosiori: sed si neutra preciosior, quilibet suum vendicabit *d*.

Sect. 27. Vendicat etiam sibi locum jus accessionis in ædificiis per humanæ naturæ laborem: ut si quis in solo suo alienam materiam ædificaverit, ipse dominus intelligitur ædificii: quia omne quod inædificatur, solo cedit *e*. Nec tamen is qui materiæ dominus fuerat, dominus esse definit, nec suum potest eximere, sed pro eo duplum consequetur. Et si dirutum sit ædificium,

a *Bract. ibidem Fleta. l. 3. c. 2. Sect. si autem.*

b *Bract. ibidem nu. 2. v. Cromt. jurisdict. ubi patet hoc quoque in terra per mare relicta esse verum. f. 109. b. Court. d'eschequer.*

c *Bract. ibidem*

Britt. c. 33. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. ubi autem.

d *Bract. ibidem nu. 3. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. est autem.*

e *Fulb. titulo Devises fo. 39. b. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. est autem.*

cium, quod suum fuerit vendicare poterit, nisi fuerit duplum consequutus. E contrario autem si quis de suo in alieno solo ædificaverit mala fide, materiam præsumitur donasse: si autem bona fide, hoc est, existimans solum esse suum, solvat dominus soli precium materiæ & mercedum fabricatorum. Hoc autem quod prædictum est locum habet, si ædificium sit immobile: si autem mobile, aliud erit: ut ecce, horreum frumentarium novum ex tabulis ligneis factum in prædio Sempronii positum, non est Sempronii *a*.

a *Bract. ibidem nu. 4. Brit. c. 33. qui dat hic cautionem fo. 86. a. Percinus titulo Dower. 328.*

Sect. 28. Hæc eadem species accessionis per humanæ naturæ solicitudinem potest assignari in literis. Literæ enim licet sint aureæ, perinde membraneis chartisve cedunt, sicut ea solo cedere solent quæ ædificantur vel inseruntur *b*. Sed in picturis erit contrarium. Ridiculosum enim esset pretiosam picturam per accessionem cedere vilissimæ tabulæ: & ideo tabula cedit picturæ *c*.

b *Bract. ibidem nu. 5. v. plowd. casu informationis circa fodinas f. 223. b. pixis chartæ pixidi cedant.*

§. 29. Potest etiam eadem species assignari in texturis. Nam si alienam purpuram quis intexuerit in vestimento suo, licet pretiosior sit purpura, tamen cedit vestimento jure accessionis *d*.

c *Bract. ibidem.*

d *Bract. ibidem.*

Sect. 30. Item eadem species accessionis potest assignari in fructuariis & usuariis circa fructuum obventionem *e*.

e *Bract. ibidem Flet. l. 3. c. 2. Sect. est autem.*

Sect. 31. Alia autem accessio erit divinâ natura & humanâ cooperante, & quæritur ex ea dominium. Ut ecce: Titius alienam plantam in solo suo posuit, ipsius erit planta. Et ex diverso Titius suam plantam in Mævii solo posuit. Mævii erit planta: si modo utroque casu radices egerit. Unde versus:

Quicquid plantatur, seritur, vel inædificatur

Omne

Omne solo cedit, radices si tamen egit.

Sed antequam radices egerit, permanet ejus cujus prius fuerat. Sed hoc est adeo verum, ut si vicini arbor, ita terram Titii oppresserit, ut in ejus fundo radices egerit, Titii erit arbor. Ratio enim non permittit ut alterius sit quàm ejus in cujus fundo radices egerit. Item si in confinio arbor posita sit, & in vicini fundo radices egerit, communis erit, nec licebit vicino radices excidere. Et hoc verum est si arbor mea in vicini fundo radices egerit sine quibus vivere non possit. Si autem saris vivere possit sine illis radicibus, non erit communis *a*.

a *Bract. ibidem nu. 6. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. Alia autem.*

§. 32. Quâ autem ratione plantæ solo cedunt, cùm radices egerint, & ædificia immobilia; eâdem ratione cedunt frumenta, cùm sata fuerint & solo coaluerint, sive fortuito casu ceciderint in terram, sive non *b*.

b *Bract. ibidem Brit. c. 33.*

Sect. 33. Acquiritur & nobis per specificationem: ut si quis de aliena materia speciem fecerit aliquam, dominus erit speciei qui fecit *c*.

c *Bract. l. 2. c. 3. nu. 1. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. adquirumtur.*

§. 34. Est & alius modus acquirendi per confusionem. Confunduntur itaque liquida, ut mel & vinum. Confunduntur etiam solida, licet cum difficultate magna: *viz*: species: sicut aurum, & argentum, plumbum, ferrum: & quod ex his redigitur erit commune (sive separari possit sive non) inter eos de quorum voluntatibus corpora sive species confunduntur. Si autem casu fortuito fiat confusio, & separari non possint, idem erit. Si enim separari possint materiæ unusquisque partem ponderis, & mensuræ habebit, quam habuit in rudi materia *d*.

d *Bract. d. c. 3. nu. 2. Fleta. l. 3. c. 2. Sect. est & aliud.*

Sect. 35. Si autem frumentum alicujus mixtum fuerit cum frumento alterius, non erit frumentum inter eos commune, sed quilibet de acer-

a *Bract. ibidem Fleta. ubi sup. Sect. Cum autem.* b *Fulbeck. Bargaines &c. fo.* 13. *b. &* 14. *Elizab.* 311. *Dyer.* c *v. Cocum l.* 1. *casu. Shelley fo.* 98. *a. &. Perkinum Devises.* 519. *Statut. Gloecest. c.* 1. *an.* 6. *Ed. pri.* d *Perkinus titulo. Devises.* 513. 514. 515. 518. 519. 510. e *Bract. ibidem quem quisque vid. l.* 3. *tractat.* 2. *c.* 3. *nu.* 3. *v. etiam*

vo suo vendicabit partem, pro modo sui frumenti. Nec fieri poterit communicatio frumenti, quia singula corpora manent in sua substantia, ac si pecora Titii tuis pecoribus essent mixta, ubi non intelligitur grex esse communis. Et quamvis valde difficile sit, & quasi impossibile separare frumentum meum à frumento tuo: satis tamen dici poterit pro parte indivisâ dari vendicationem, quasi acervus frumenti communis sit: ut vendicet tantum de acervo quantum fuerat suum. Et differt confusio à mixtione in tribus. Species enim dicuntur misceri & materiæ confundi. Item species mixtæ remanent in eadem substantia & specie; confusæ autem transferuntur in alienam materiam *a*.

§. 26. Si quis à non domino quem dominum esse credit, bona fide fundum emerit, vel ex donatione, aliave justa causa æque bona fide acceperit, naturali ratione placuit fructus quos percepit ejus esse pro cultura & cura *b*. Ei vero qui alienum fundum sciens possederit, non idem concessum est *c*.

§. 37. Is qui ad vitam terras tenet (talis autem idem ferè est qui usufructuarius jure Romano fuit) fructuum non perceptorum an dominus sit, quæstio esse potest: Et nostri distinguunt utrum solâ naturâ divinâ operante fructus crescant, an humana quoque cooperante excitentur. Illos enim ad eum qui in terra succedit spectare volunt, hos verò per eum qui ad vitam tenet, testamento vel aliter disponi posse concludunt *d*.

§. 38. Acquiritur & dominium per inventionem: ut si thesaurus inveniatur *e*. Est autem the-

Plowd. casu mines de mineris auri & argenti fo. 315. *a. & seqq. & etiam castri vel stanni in quibus aliquid auri vel argenti invenitur fo.* 323. *a. & seqq.*

saurus

ſaurus quædam vetus depoſitio pecuniæ vel alterius metalli, cujus non extat modo memoria, ut jam dominium non habeat: & ſic de jure naturali ſit ejus qui invenerit, ut non alterius ſit *a*. Alioquin ſi quis aliquid lucri cauſa, vel metus, vel cuſtodiæ recondiderit ſub terra, non erit theſaurus: cujus etiam furtum ſit. Theſaurus fortunæ donum creditur, & nemo ſervorum operâ theſaurum quærere debet, nec propter theſaurum terram fodere. Cùm igitur theſaurus in nullius bonis ſit & antiquitus de jure naturali eſſet inventoris: nunc de jure gentium efficitur ipſius domini Regis *b*. Hoc tamen verum eſt, ſi in terra inveniatur: ſecus ſi in mari *c*. Aliæ res inventæ ſuper terram domini permanent qui perdidit, ſi intra annum & diem eas vendicaverit: nec fiunt inventoris priuſquam in merketis & eccleſiis vicinis inventas publicaverit *d*. Imo hodie ſi inanimatæ ſint, domini perpetuò manent, nec ulla præſcriptione temporis inventori acquiruntur *e*. Ratio differentiæ hæc eſſe videtur, quòd res animatæ ſine ſumptu non cuſtodiuntur. Quod in inanimatis aliter ſe habet.

a *v. Fletam l. 1. c. 43.*
b *Bract. l. 3. tract. 2. c. 3. nu. 4. quem. v. quoque eodem c. 6. Fulb. tit. Bargaines and ſales. fo. 17. a.*
c *Brit. c. 17.*
d *Brit. ibidem D. & Stu. l. 2. c. 38. v. Dyer. 121. nu. 14.*
e *Brocus. Action ſur le caſe. 109. & 113.*

§. 39. Res quæ traditione noſtræ fiunt, jure gentium nobis acquiruntur. Nihil enim tam conveniens eſt naturali æquitati quàm deſiderium domini volentis in alium rem ſuam tranſferre ratum habere. Eſt autem traditio rei corporalis propriæ vel alienæ de perſona in perſonam manu propria vel aliena, ſicut procuratoriâ (dum tamen de voluntate domini) in alterius manum gratuita tranſlatio. Et nihil aliud eſt traditio in uno ſenſu, niſi induſtio in poſſeſſionem rei corporalis *f*. Et nihil intereſt, an ipſe dominus per ſe tradat alteri rem ſuam datam vel venditam, an alius voluntate ipſius, ſicut procura-

f *Bract. l. 2. c. 18 nu. 2. Brit. c. 40 Flet. l. 3. c. 2. Sect. finali.*

a Bract. l. 2. c. 18. v. infra de donatim Sect. aut donatio.

tor, si ipse præsens non fuerit vel nuncius, cum literis tamen procuratoriis patentibus continentibus voluntatem ipsius donatoris vel venditoris *a*.

b Bract. l. 2. c. 18. nu. 2. v. Littleton. l. 3. c. Releases a. Fleta. l. 4. c. 20. Sect Amitti etiam potevit.

§. 40. Item sufficit pro traditione corporali nuda voluntas domini ad alium transferendi, quasi mutata causa possessionis: dum tamen fiat cum solennitate, ut probatio non deficiat: ut si quis alicui rem locaverit, vel ad terminum vitæ aut annorum concesserit, & eam eidem postea vendiderit, vel donaverit, licet eam ex tali causa primo non habuerit, eo tamen quod ipse dominus patitur eam ex tali causa vel alia quacunque apud eum esse, sua efficitur. Eodem modo si ei nulla justa causa præcedente, sed per intrusionem vel disseisinam sit aliquis in possessione rei alterius, & velit dominus proprietatis ut intrusoris vel disseisitoris sit, ejus erit, quamvis possessio apud verum dominum non fuerit. Fingitur enim quod per voluntatem domini quasi ab eo & per manum suam ad detentorem venerit rei possessio & dominium *b*.

c Bract. l. 2. c. 27. nu. 1. Fleta. l. 2. c. 51. in prin. v. Dyer. f. 76. nu. 30. d Dyer. fo. 30. nu. 203. v. Plowd. casu Smith. & Stapleton f. 232. b. v. quoque cum in casu Reniger f. 5. a. b. & fo. 9. a. b.

§. 41. Venditæ verò res & traditæ non aliter emptori acquiruntur, quàm si is venditori precium solverit, vel alio modo ei satisfecerit, veluti per arras *c*: nisi venditor emptoris fidem secutus fuerit *d*.

§. 42. Si cui debeat traditio fieri sive per ipsum dominum sive procuratorem, de aliqua domo per se vel messuagio ratione alicujus fundi, eo animo ut donatarius totum fundum possideat usque ad certos terminos, cum omnibus juribus & pertinentiis suis: non est in hoc casu necesse omnes glebas circumire, nec ubique aut undique pedem ponere: sed sufficit, si traditio fiat per ostium, per haspam, vel per annulum ostii.

Nam

Nam sic erit in possessione totius ex voluntate aspectu & possidendi affectu. Si autem nullum sit ibi ædificium, fiat ei seisina, secundùm quod vulgariter dicitur, per fustim & baculum. Et sufficit sola pedis positio cum possidendi affectu, ex voluntate donatoris, quamvis statim exeteria non capiat *a*. Sed sine seisina data, liberum tenementum, feoffamento, dono, vel locatione non transfertur *b*.

Sect. 43. Missilia non tam frequentia sunt apud nos quàm apud Romanos fuerunt, de iis tamen aliquando audivimus, & eorum idem utrobique est jus. Et cùm aquæductus Londinenses vinum effundant in coronationibus principum, aut aliis hujusmodi solennitatibus, vinum quod quisque capit, suum efficit *c*.

Sect. 44. Derelictum nostri Waivium dicunt. Hoc olim, fuit inventoris de jure naturali, & jam de jure gentium principis fit *d*. Waivium autem videtur catallum personale & mobile felonia subductum, & à subducente metu captionis derelictum, cujus dominus non apparet *e*. Quapropter si quid tale inveniatur, Regi acquiritur, aut saltem domino feudi, qui hanc libertatem sibi concessam à Rege habet. Ita tamen ut si dominus intra annum & diem idem vendicaverit, illi restituendum sit *f*.

Sect. 45. Item animalia quæ oberrantia reperiuntur in feudo aliquo, derelictorum causam habent. Nam & hæc Waiviorum nomine antiqui nostri scriptores comprehendunt *g*. Alii autem eadem (Estraye) speciali nomine vocant *h*, & latine nostri extrahuras vertunt: quia contra

a *Bract. l.* 2. *c.* 18. *nu.* 2.
b *Brit. c.* 33. *in fine Bract. l.* 2. *c.* 19. *versus fine. Doct & Stu. c.* 7. *fo.* 14. *b. Litle. c. Attornment v. Perkinum, titulo feoffmentes* 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. *& seqq.*
c *Bract. l.* 2. *c.* 12. *nu.* 10. *Fleta. l.* 1. *c.* 43. & 47.
d *Brokus. titulo estrey. & waife.* 2. & 6.
e *Kitc. in. fo.* 12. *b. nu.* 39.

f *Britt. c.* 17. g *Bract. l.* 1. *c.* 12. *nu.* 10. *Fleta. l.* 1. *c.* 43. & 47. h *Brit. d. c.* 17. *v. infra de usucap. Sect.* 3.

do-

a *Britto. ibid.*
b *Britt. d. c.17.& an. 17. Ed. 2. & an. 3. Ed. pri. c.4. vulgo vocat westm. pri.*
c *Bract. l.5. tract. 5. c. 25. nu.3. Brocus. titulo Corporation. 26. Dyer. fo.2. nu. 8. v. eum. 224. nu. 29. v. infra de donation. Sect. omnes 13.*
d *Brocus. Denizen. 16.*
e *Bract. l. 2.c.12. nu. 3. Fleta. l. 3.c.1.Sect. 1.v.Plowd. casu Hille fo. 170. a.*

dominorum voluntatem plerumque erumpunt & vagantur: & ea post annum & diem, nisi pe dominum vendicentur, Regi vel domino feud in quo deprehenduntur acquisita cedunt, si ta men interim solenniter in emporiis vicinis pro clamari fecerit *a*.

§. 46. Idem dicendum est de rebus quæ i tempestate navis levandæ causa ejiciuntur, v etiam quæ de rheda currente, non intelligenti bus dominis, cadunt. Si tamen naufragium factum fuerit, quod nos Wreckum dicimus, u pote cùm neque navigantium aliquis, neque can aut felis è navi littus vivus appulerit, quicquid vel de navi vel de bonis in eadem contentis, i terram per undas conjectum est, illud Regi v domino feudi Regis potestatem hic habenti a quiritur *b*.

Sect. 47. Terrarum dominium nemo sibi a quirit in Anglia, priusquam civis factus sit *c*. Se quas alienigenæ antea coemunt, illæ omnes Reg cedunt *d*.

DE REBUS CORPORALIBUS & incorporalibus.

TIT. II.

QUædam præterea res corporales sunt, quædam incorporales. Corporales sunt, quæ tangi possunt, sicut terra, fundus, res immobiles vel mobiles, quæ se movere possunt, sicut animalia vel hujusmodi, vel etiam quæ moveri. Incorporales verò sunt, quæ nec videri nec tangi possunt, sicut sunt jura, ut jus eundi, agendi aquamve ducendi, & similia *e*. Jura autem & ser-

vitutes

rutes eadem sunt sed diverso respectu dicuntur a *Bract. l.*
His addere licet jus pascendi, quod nostri com- 4. *tract.* 1.
uniam pasturæ, piscandi, quod piscariam, cespi- *c.* 37.
s fodiendi, quod turvariam, lignum in aliena b *v. Bract.*
va cædendi, quod est overium *b*, jus præsentandi *l.* 4. *tract.* 1.
l beneficium à feudo sejunctum, quod advoca- *c.* 37. &
nem in grosso appellant *c*, annualem denique *seqq.*
ditum *d*. Hæc autem non possidentur, sed quasi. c *Brocus.*
Sect. 1. De rebus sive mobilibus sive immo- *Tenures.*
libus jus disceptat quatenus ad personas spe- *nu.* 15. &
unt, & in hominis dominio sunt vel non sunt *f.* 18.
ominium autem est jus de re aliqua corporali d *D. & stu.*
ienè ac liberè disponendi aut vendicandi, nisi *c.* 30. *dial.* 1
x vel conventio obsistat *g*. Corporalium enim e *Bract. l.*
rum propriè dominium est, incorporalium 4. *tract.* 1.
uasi dominium: quia hæ non acquiruntur tradi- *c.* 37. &.
one, sed quasi traditione *b*. Dominium au- *seqq. quem*
m est duplex directum vel utile. Directum ali *etiam v. l.*
er & plenum dicitur, quod & proprietatem & u- 2. *c.* 23. *in*
sumfructum continet: dominium utile est quod *prin.*
n solo usufructu aut commodo rei consistit *i*. f *Minsing.*
Sect. 2. Angli rerum corporalium & mobili- *ad rubr.*
m plenum dominium habent sed non utique *Institut. de*
mmobilium, si Regem & jus Coronæ excepери- *rerum di-*
mus. Allodium enim subditi non assequuntur in *vis.*
erris & tenementis sed feudum tantum *k*. Feu- g *Idem i-*
dum autem plenum dominium non continere *bidem.*
sa, non solum feudistæ *l*., Sed etiam Litletoni h *Gothoft.*
æc verba non obscure declarant, (quod talis de *ad rubr. v.*
de æqu.

rum *Dominio Litletonus. l.* 1. *c.* 1. *sect. And of such things.* *Bc. Bract. l.* 2. *c.* 22. & 23. *Brit. c.* 40. i *v. Bract. l.* 4. *tract.* 1 *c.* 27. *nu.* 6. & *l.* 4. *tract.* 4. *c* 4. *v. Fletam l.* 1. *c.* 12. *Sect. sed refert.* & *seqq.* k *Litleto. l.* 1. *c.* 1. & *Institut. jur. com. c.* 11. *v. Britum. tit. Tenures nu.* 52. l *Anto. Cont. in feudorum com-* *ment. c.* 2. *Matheus wesenbecius. in tract. de feudis c. prin.*

de

a *An.* 37. *H.* 8. 16. b *Fleta. l.* 5. *c.* 5. *Sect. feudum autem* c *novi term. jur. verbo Fealty. v. infra de servitudinibus v. Flub. paral. c. Seignorys. fo.* 19.

de tali fundo seisitus fuerit in dominico suo tu quam de feudo) quibus pleniſſimum jus exprim dicet. Nam hæc verba (ut in feudo) de directo do minio aliquid minuunt, & beneficii loco à supe ori teneri arguunt. Sed quòd ea etiam ad dom nicum Regis aliquando referantur *a*, illud vel i noratio dictionis huc induxit : vel saltem i distinctio tuetur, quâ aliquí feudum duplici n tione acceptum produnt : aliâ se : quâ quis ten immobile aliquid ex quacunque causa sibi & hæ redibus suis, aliâ, quâ quis tenet ab alio per re ditum vel servitium vel utrumque *b*. cum feudu in secunda significatione sine fidelitatis jura mento non sit *c* : quod Rex noster nemini us quam jure præstitit, quippe qui absolutum ha bet imperium *d*.

d *Dominus de Fortiscato c.* 9. *Bract. l.* 1. *c.* 8. *Britt in proemio versu Nous volons.* e *Hottomanlib. disputa.* 11. *c.* f *Ante. Contius in comm. sup. feudi c.* 3. g *Duar. in com. sup.*

§. 3. Feudum, quod aliter & feodum dicitur ab illa Germanorum voce (Fief) efformatur quod prædium beneficiarium significat *e* : & feudistis definitur esse res immobilis ita da alicui, ut ejus proprietas penes dantem manea ususfructus vero ad accipientem hæredesque ejus sive masculos sive fœminas, in perpetuum trans eat, dummodo accipiens ejusque hæredes fidelita domino serviant *f*. Ita ut fidelitas fundamentum feudi sit, nihil præterea necessarium ad ejus con stitutionem. Fit tamen plerunque ut non profu gratuito conferatur, sed pecuniâ aliqua tenui, re ditus loco, seu etiam servitio interveniente *g*. Nos autem feudum omne illud intelligimus quod nobis & hæredibus nostris tenemus *h*.

§. 4. Feudum ut pro prædio beneficiario su cipitur, vel à rege vel à subdito aliquo, sive ut

feud. c. 22. *Smithus de Rebub. Angle. l.* 3. *c.* 8. h *Bract. l.* 2. *tract. l.* 3. 9. *nu.* 6. *Littleton. l.* 1. *c.* 1.

strorum phrasi utar) à communi persona te-
tur. A Rege dupliciter: vel ut de jure coronæ
æ, quam tenuram in capite dicimus, vel ut de
nore aliquo vel manerio ad coronam spectan-
Subditus autem licet feudatorios habere possit
quibus fidelitatem exigat: ipse tamen Regi vel
ediate vel immediate est quoque feudatarius.
am omnes regni nostri terræ quæ aliis non in-
viunt vel antiqui dominici, vel escaetæ vel
erquisiti jure ad Regem pertinent.

Sect. 5. Feudum vel ab effectu, vel aliqua cau-
efficienti vel formali, in multas species dividi-
ur. Eas solummodo hic persequi statutum est,
tarum vestigia apud nostri juris antistites ma-
ifesta inter legendum deprehendimus, idque
erviter.

Sect. 6. Feudum itaque aliud est ligium, ali-
d non ligium. Ligium feudistæ aliqui ab Italica
distione (liga) quod vinculum significat, deriva-
um volunt *a*: idque quia arctius ligat vasallum
& obstringit. Nam ligium proprie est, ubi quis
fidelitatem domino jurat, nullius fidelitate excep-
a non ligium, ubi cum exceptione alterius. Illud
soli Regi debetur apud nos, hoc communibus
iam personis *b*.

a *Dasr ubi sup.*

b *van.* 10. *Rich.* 2. *c. unico.* & *an.* 11. *c. just. c.* 1. & *an.* 34. & 35. *H.* 8. *c.* 1. & *an.* 35. *ejusd. c.* 3. *Lollean. an.* 2. *c.* 1.

§. 7. Feudum secundò aliud regale est, aliud non regale. Regale est feudum majus, seu quod regale aliquid in se habet, de quo quis à Rege absoluto nec superiorem agnoscente, instituitur. Hujusmodi sunt illa, quæ dignitatem cum potestate eorum privilegiorum conjunctam habent, & à nostris libertates regales appellantur. Utpote si Rex per chartam suam subdito concesserit visum franci plegii, placita de vetito namio, emendationes transgressionis assisarum, judicia latronum, ut Infangthef & Outangthef,

Sec.

a *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 7. & *c.* 24. & *l.* 3. *tract.* 2. *c.* 35.

b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 46.

c *An.* 17. *Ed.* 2. & *Stawnford. super eadem.*

d *Polido. virg. in Edwardo* 1. *fo.* 343. *linea* 28.

e *An.* 5. *Elizab. c.* 23. & *an.* 17. *Ed.* 4. 6. & 1. & *an.* 27. *H.* 8. *c.* 25.

f *An.* 31. *H.* 8. *c.* 5. *an.* 33. *ejusd. c.* 37. & 38. & *an.* 37. *ejusd. c.* 18.

g *a Perkinum. Reserv.*

Soc, sac, tol, theam, furcas, & alia quæ ad jus cii executionem pertinent, bona felonum, & al quæ pertinent ad pacem & per consequens coronam *a*. Wreckum maris, balænas, sturi nes, liberam warennam, mercatum *b*, & exc quæ prærogativa Regis comprehendit *c*. S horum feudorum apud nos sunt quidam grad cùm quædam plures, quædam pauciores har libertatem sibi concessas habeant. Primum tem principatus Walliæ jure suo vendicat, q ab Edouardo primo ad filium Regis natu ma mum semper spectavit *d*. Secundum quatuor palatinatus, seu comitatus palatini, Lancastren sis, Dunelmensis, Cestrensis, Eliensis *e*. Istos sequuntur feuda illa, quæ honores dicimus, q bus ultra jurisdictionem curiis baronum conti gentem, aliqua, licet non omnia hæc regalia Rex pro sua munificentia concessit *f*.

§. 8. Feudum tertio est nobile vel ignobile. Nobile est quod dignitatem aliquam habet, & possessorem suum nobilitat, vel nobilem esse a guit. Hujus generis sunt apud nos quæ mane ria vulgo dicimus, quorum domini jurisdictio nem aliquam, licet non regales libertates, h tenentes sui feudi habent *g*. Ignobile est, quod a manerio aliquo dependens, rusticis & hæred bus eorum ob servitium aliquod ignobile con ceditur, & liberum tenementum vulgo appe latur *b*.

§. 9. Feudum quartò vel novum vel anti quum dicitur. Novum est quo quis primò omni um investitur à principe vel domino feudi, idque

Reservations 670. & *Fulb. paral. c. Seignoriſe fo.* 18. *b. Kitchinum fo.* 4. *a.* h *v. librum meum de verb. ſignif. verbo Freehold. & infra eodem Sect.* 18.

sit

ve ex beneficio domini, sive pecunia priori feu-
tario data, feudum assecutus fuerit. Nam ho-
agium vel fidelitatem primus de nova familia
rcitat *a*. Feudum antiquum est, ubi feudatarius
t majores sui ultra hominum memoriam feu-
um tenuerunt *b*. Feudistæ hic medium istis ex-
remis interponunt, paternum sc. feudum, quod
uis à superioribus & ascendentibus accepit us-
ue ad quartum gradum: illud antiquum defi-
ientes quod ex ulterioribus profectum est *c*.

§. 10. Feudum quintò aliud est ecclesiasti-
um, aliud laicum vel sæculare. Ecclesiasticum
st, quod ab ecclesiasticis vel ecclesiis possidе-
ur; laicum quod à laicis, & ab ecclesiasticis pos-
ideri non potest. Atque revera omnia feuda
aica sunt apud nos, nisi speciali concessione
rincipis, quam ad mortuam manum dimitten-
li dicimus, fiant ecclesiastica *d*.

§. 11. Feudum sextò dividitur in masculi-
um & fœmininum. Masculinum illud dicitur
uod feudatario & hæredibus masculis de cor-
pore suo procreandis astringitur. Hujus autem
generis sunt plerumque ducatus, marchionatus,
comitatus, vice commitatus, & baroniæ, quæ ob
defectum hæredum masculorum extinguuntur,
t in principis quasi gremium, unde profecta
unt, revertuntur. Sed hæ sunt hodie dignitates
otius apud nos quàm feuda, quia plerumque
ine feudo per principem conferuntur *e*. Fœmi-
ninum feudum est, quod etiam fœminis com-
petere potest, ut cum feudatario & hæredibus
suis indefinitè concedatur *f*, atque ita, masculis
deficientibus, ad fœminas & earum sobolem
defendat.

a *Littleto-*
nus l. 2.
1. 7.
b *Idem eo-*
dem &
term. jur.
verbo Ho-
mage aun-
cestres.
c *Duar.*
com. in con-
suet. feud. c.
4. *nu.* 10.
d *Magna*
chart. c. 36.
& *an.* 7.
Ed. 1. &
an. 18. *Ed.*
3. *stat.* 3. *c.*
3. & *an.* 15.
R. 2. *c.* 5. *v.*
Polid. virg.
l. 17. *Angl.*
hist.
e v. librum
meum de
verborum
significa-
tione verbo
Esrle.
f v. Bract.
l. 2. *c.* 34.
hujus rei
rationem
habes apud

eundem l. 1. *c.* 8. *nu.* 4.

Sect. 12. Ul-

Sect. 12. Ultimo in loco dividitur feudum in purum vel simplex, & conditionale vel limitatum. Simplex est, quod simplici & perpetuo jure quis tenet sibi & hæredibus suis. Conditionale est, quod quis sibi & hæredibus suis talibus vel talibus concessum habet. Nam illis deficientibus, feudum ad donatorem vel hæredes ejus reverticur. Atque ideo qui terras sibi & uxori suæ & hæredibus suis ex ea genitis donatus habet, eâ sine liberis mortuâ, ille appellatur tenens in tallio post spem vel possibilitatem exitus extinctam. Hoc enim feudum apud nos talliatum dicitur, profluens nimirum a gallica dictione (tallier) id est, scindere, secare, insecare, ac si diceremus, feudum quodammodo insectum aut diminutum *a*.

a Litleton. l. 1. c. 1. & 1. Institut. jur. com. c. 11. & 13.

Sect. 13. Hujusmodi autem feudum duplex est: genera iter nimirum & specialiter talliatum. Talliatum generaliter est quando feudum datur feudatario & hæredibus ab ipso legitime natis vel nascituris. Hoc enim casu e quacunque uxore sive prima sive secunda aut tertia liberos suscitaverit, illi succedent. Talliatum specialiter est, quando feudatario & uxori & hæredibus utriusque eorum feudum donatur *b*, vel etiam (ut aliqui volunt) quando cuiquam & uxori suæ & uni hæredi de eorum corporibus legitime procreato, & uni hæredi ipsius hæredis tantum *c*: sed hoc an proprie feudum dicendum sit, propter perpetuitatis defectum, merito quis dubitaverit.

b Litleton. ubi supra & Institut. jur. com. c. 12. v. stat. west. 2. c. 1. an. 13. Ed. 1.

c Perkins titulo Failes 171.

Sect. 14. Feudum autem non unicus tantum feudatarius, sed plures possidere possunt ut qui participes, tenentes conjuncti, vel tenentes in communi a nostris appellantur *d*. Participes sunt vel jure vel consuetudine: jure sunt sorores cohæredes, quia hæredibus masculis deficientibus

d Litleton. l. 3. c. 3. Institut. jur. comm. c. 15.

æqualiter in feudo parentibus succedunt *a*: consuetudine sunt fratres qui in diversis regni provinciis, præsertim in Cantio, ex consuetudine (Gavelkind) appellata pro æquis portionibus ad hæreditatem vocantur *b*. Tenentes conjuncti sunt qui uno & eodem titulo dummodo non hæreditario terras aut tenementa possident. Tenentes in communi sunt illi, qui ex diversis titulis terras aut tenementa pro indiviso possident. Ut puta si una e cohæredibus partem suam extraneo vendiderit, hic non tenens conjunctus cum reliquis participibus, sed in communi nuncupatur *c*.

§. 15. Feudum apud nos non est rerum corporalium tantum sed etiam incorporalium. Nam custodia foreſtæ *d*, & carceris *e* & comitatus *f* in feudum alicui concedi potest. Idem etiam de annuo reditu dici potest *g*, & de advocatione ecclesiæ separata seu abstracta, nec ad manerium aliquod pertinente, quam nostri advocationem in gross vocant *h*. Ad feuda autem multæ pertinent servitutes, quas capite sequenti percensemus.

§. 16 Ad feudorum naturam prope accedunt feudi firma, libera firma, & liberum tenementum. Feudi firma autem est tenura terrarum vel tenementorum cuiquam & hæredibus concessa pro annuo reditu, qui tertiam *i*, vel ad minimum quartam *k* veræ æstimationis æquat, absque ullis servitiis, quam quæ in charta concessionis seu feoffamento exprimuntur *l*. Aliqui tamen feudi firmam ad vitam firmarii tantum concedi posse volunt *m*. Aliqui etiam fidelitatem licet in char-

a *Littleton. l. 3. c. 1. & 3.*
b *Littleton. 3. c. 2.*
c *Littleton l. 3. c. 4. Instit. jur. com. c. 15.*
d *Vetus. nat. br. fo. 6. v. Dyer. fo. 30. nu. 209.*
e *Eodem fo. 41.*
f *An. 28. Ed. 1. stat. 3. c. 8.*
g *Vetus nat. br. f. 8.*
h *Littleton l. 1. c. 1. Sect. And of such things &c. Brocus titulo Tenures 105.*
i *Fitzh. nat. bre. f. 210. c.*
k *Liber*

nat. auld tenures verbo sect. ferm. l *Westus part.* 1. *symb. sect.* 463. m *Brocus. tit. Tenures nu.* 7.

a *Novi ter.* ta non expressa a, alii rationabile relevium b pe
jur. feudi firmarium donatori ipso jure deberi con
b *Bract. l.* tendunt. Hujus autem tenuræ conditio talis est
2. c. 39. nu. ut si tenens per biennium reditum suum detine
9. at, tum dominus seu feoffator actionem ad terr
c *Brit. c.* sibi & hæredibus suis recuperandas habeat c.
66. §. 17. Liberam firmam Brittonus dicit esse
d *Brit. c.* ubi terræ aut tementa sic tenentur, ut natur
66 feudi per feoffamentum mutetur à servitio m
e *Dyer. fo.* tari in certa servitia annua: ita ut nec homag
221. nu. um nec maritagium, nec relevium inde requ
19 f. 153. possit, nec aliud servitium in feoffimento no
nu. 10. expressum d. De hac autem non memini apud
f *Institutio* lium quenquam aliquid me legisse.
jur. com. c. *Sect.* 18. Liberum tenementum est ubi terr
10. *Litle-* vel ædificia tantùm ad vitam tenantis possider
ton. l. 1 c. 6. tur, & qui sic tenet dicitur possideri in domi
Tertia est co suo ut de libero tenemento e. Feudum si dix
apud Bra- rit aliquis liberum esse tenementum, non inm
ctonum li- inficiàs: sed dicimus esse aliquid amplius, qui
beri tene- perpetuum est f. Liberi autem tenementi, ut h
menti ac- loco accipitur, duæ sunt species: una quæ consu
ceptio, tudine vel ipso jure, altera quæ ex conventio
quatenus possidenti ad terminum vitæ suæ competit. Pr
alteri ser- oris generis sunt terræ vel tenementa, quæ
vit vel non consuetudine Angliæ maritis, vel in dotem uxo
servit. l. 4. ribus permittuntur. Illa enim est nationis not
tract. 1. c. humanitas, ut si quis fœminam hæredem duxe
37. *in* & ex ea proiem gignat quæ viva prodit in lu
princ. cem, terras de quibus uxoris nomine seisitus
g *Bract. l.* ejus vita est, eâ mortuâ integras ad vitæ su
5. *tract.* 5. terminum retineat g; quam legem Hen
c. 30 nu. 7.

& *seqq. Fleta. l. 6. c. finali. Dort. & stud. dial. 1. c. 7.* & *dial. 2. c. 15 v. tamen Dierum fo. 25 nu. 159. & fo. 95. nu. 35. Instit. jur. com. c. 81*

primo aliqui aſcribunt *a*. Mulier etiam, cujus vir de feudo ſeiſitus in vita fuit, eo mortuo, tertiam illius feudi partem, alicubi dimidiam *b*, alicubi illud integrum *c* in dotem lucratur. Si tamen nonennis ſit ut dotem ſuam promereri poſſit *d*. Alia ſpecies liberi tenementi eſt dos quæ ex conventione acquiritur: illa nimirùm de qua ante nuptias vel ad oſtium eccleſiæ, vel aliàs inter virum & uxorem pactum de dote interceſſit *e*. Terræ etiam & tenementa, quæ vel ex conductione, vel donatione, vel alio contractu quocunque quis ad terminum vitæ vel ſuæ, vel alterius poſſidet, liberi tenementi loco comprehenduntur *f*.

Sect. 19. Sed ut feudum *g*, ſic etiam liberum tenementum rei incorporalis, utpote officii ad vitam conceſſi, eſſe poteſt *b*.

Sect. 20. Atque ita feudorum vel hæreditatum atque liberorum tenementorum deſcriptionem qualemcunque habetis. Tertium eſt genus poſſeſſionum vel tenuræ, quod catallorum realium nomine complectimur: ut ſunt illæ quas tenemus ad terminum annorum, aut ad voluntatem alterius. Ad voluntatem autem alterius tenet quis dupliciter, aut ex jure communi nimirum, aut ex conſuetudine manerii per copiam rotuloram curiæ vel virgam *. Hoc autem genus ad uſumfructum referimus, de quo poſtea *i*.

a *Speci. Fuſtic. c.* 1. *c. des articles. &c.*
b *Litleton. l.* 1. *c.* 9.
c *Fitzh. nat. brc. fo.* 150. *P.*
Bract l. 4. *tract.* 6. *c.* 13. *nu.* 2.
Doct. & ſtu. dial. 2. *c.* 15. *& dial.* 1. *c.* 10.
d *Litleton. l.* 1. *c.* 4.
Fleta addit annum dimidium l. 5. *c.* 22. *Sect. & ſicut.*
e *Litleton. l.* 1. *c.* 4. *de bis vid.*
Inſtit. jur. com. c. 9.

Fletam l. 5. *c.* 22. *& ſeqq. Bract. l.* 2. *c.* 39. f *Inſtit. jur. cam. c. vid. Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 7. g *v. Dyer. fo.* 213. *nu.* 42. *& f.* 288. *nu.* 55. h *Brocus tit Tenures. nu.* 25. *v. Dyer. fo.* 221. *nu.* 19. *Inſtitut. jur. com. c.* 2. *& 3. Litleton. lib.* 1. *c.* 9. *Kitchinus. fo. 10. Coeur. l.* 3. *caſu l.* 3. *caſu Heydon. fo.* 8. *a. b. & fo.* 9. *quem vide.* i *Tit.* 4. *hujus libri.*

DE SERVITUTIBUS PRÆDIORUM.

TIT. III.

QUia servitutes connumerantur inter alias res incorporales, de iis videndum est. Est autem quædam servitus, qua homo fit servus hominis *a*. Verùm de ea non hic tractatur, sed de illa, quâ subjicitur prædium prædio. Fit tamen ad similitudinem ejus qua homo fit servus hominis. Sicut enim illa constitutio dicitur jus gentium, quâ quis dominio alieno contra naturam subjicitur: sic etiam dici potest de servitute sive constitutione, quâ domus domui & rus rui subjicitur. Atque ita dicuntur servitutes urbanæ vel rusticæ *b*. Urbanæ sunt eædem fere quas jus civile commemorat: ex nimirum quæ ædificiis inhærent, ideo urbanorum prædiorum dictæ, quia ædificia omnia prædia urbana appellamus, etsi in villa ædificata sint *c*. Illius generis sunt altius non tollere ædificium, non officere lumini vel prospectui, stillicidium avertere in aream domum, aut tectum vicini, tignum immittere, onus ferre, viam aut iter habere. Nam licet via & iter rusticæ sint servitutes, quando de prædio rustico agitur, urbanæ tamen sunt quando ad prædia urbana accommodantur. Sæpe enim vicinus habet facultatem per domus tuæ atrium eundi agendi, &c. aut per scalas tuas ascendendi ad suum cœnaculum *d*. Rusticæ sunt, quæ ædificiis non inhærent, quæque sine ædificiis sunt. Hæ quoque cum iis quas Jus civile recenset eædem fere sunt, (si eas excepero, quas feudorum consuetudines introduxerunt) utpote iter, actus

a v. supra l. 1. tit. 3. de jure personarum.

b Bract. l. 2. c. 4.

c Bract. idem.

d Titulo 7. de servit. urbanorum prædiorum

aquæ-ductus *a*, aquæ-haustus, pecoris appulsus, pecoris pastus, calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, lapidis eximendi, & cæteræ id genus *b*. Servitutes autem tam urbanæ quàm rusticæ sunt vel reales vel personales, respectu rei vel personæ cui debentur *c*.

§. 1. Servitus feudalis, quæ & servitium tum a feudistis tum a nostri juris peritis dicitur, est vel militaris & nobilis, vel rustica & ignobilis *d*. Militaris est, quæ munus aliquod ad militarem disciplinam pertinens, vel aliàs honorificum præstat. Hæc quoque est duplex. Una quæ soli Regi debetur *e*, altera quæ cuicunque feudi domino, licet & ipse alteri superiori sit feudatarius. Quæ soli Regi debetur est quoque duplex: Sergeantia nimirum & Castlegardum.

§. 2. Sergeantia altera magna vel grandis, altera parva. Magna est, ubi quis feudi nomine per personam hominis officium aliquod honorificum Regi debet *f*: quam tamen aliqui communibus quoque personis deberi prædicant *g*. Hujus generis sunt Regis signum aut hastam tempore belli portare, aut eriam ejus exercitum ducere, aut Marisalli munus obire, aut cornu sonare, hostibus aquilonaribus impressionem aliquam in Regnum facientibus, aut hominem armatum ad pugnandum sub Rege inter quatuor maria, quandocunque necessitas exegerit, nisi ipse pugnare malit, exhibere *h*; aut Regis ensem in die coronationis suæ illi præferre, aut ambulonis sercularii, præguſtatoris, dissipatoris ciborum in mensa, pincernæ, cubicularii munus subple-

a *v. Tyer* fo. 248. nu. 80. & fo. 319. nu. 7.
b *Bract. l.* 4. *tract.* 1. c. 38. nu. 12. & *seqq.* capitibus. *Fleta l.* 4. c. 18. 19. &c. *usque finem libri.*
c *Bract. l.* 4. *tra.* 1. c. 38. *sub fine.*
Fleta l. 4. c. 19. *Sect. finali in fin.* & *l.* 4. c. 27. *Sect. Item aquæductus.*
d *v. Fulbecci divisionem seignorysse & services fo.* 20. *b.*
e *Litletonus l.* 2. c. 8.
f *Litletonus. ubi supra. Fleta l.* 1. c. 10. & *l.* 3. c. 16. *in prin.*
g *Litleton. l.* 2. c. 8. *Instit. nu.* 6.
h *v. Brocum. tit. Tenures* 73.

a *Bract. l.* 2. *c.* 35. *jurisdict.* 26.

re i. Atque per hoc servitium omnes baroniæ temporibus antiquis tenebantur *k*.

b *Cocuil.* 2. *casu domini Cromwell. fo.* 81. *a.*

Sect. 3. Sergeantia parva est, quæ in feudi *arridwesy* Regi quotannis dat arcum, hastam, pugionem, par manicularum militarium, aut calcarium aureorum, sagittam, equum, aut tale aliquid minutum, quod ad militiam pertinet. Qui autem tale feudum possidet, personale aliquod

c *Litleton. l.* 2. 9. & *Institut. jur. com.* 27.

munus non præstat, sed patrimoniale potius & reale, idque certum: ideoque à natura servitii proprie militaris aberrat aliquantum, & adversæ speciei proprietatem induit *c*. Lecta autem hanc præstationem dimidiam marcam excedere non vult *d*.

d *l.* 1. *c.* 11.

Sect. 4. Castlegardum servitium ad solum regem pertinens esse diximus *e*. Quod originaliter

e *supra eod. tit.*

verum est: quia nemo castrum aut propugnaculum aliquod sine regis licentia in regno extruit.

Sect. 1. & *Manwood parte pri. de jure foresta. pa.* 87.

Sed tamen si Rex castrum cum omnibus libertatibus idem spectantibus subdito cuiquam concesserit, castlegardum quoque dat, si modo tale servitium hujusmodi castro debeatur: Atque illa ratione servitium ad subditum ut & jus foresta *f*, pertinere potest *g*. Est servitus quæ in arce aliqua

g *v. Cokum col.* 4. *f.* 88. *a.* & *Litleto. c. Socage.*

Regis vel alterius domini propugnanda atque defendenda consistit, quoties feudatarius requisitus fuerit. Hæc etiam ubi personalem tenentis operam postulat, militaris proprie est: sed quando cum certa pecuniarum summa ad castri

h *Litleto, ubi supra. Institut. jur. com. c.* 27.

propugnationem aut munitionem quotannis pendenda permutatur, etiam à militaris servitii essentia declinat *h*.

Sect. 5. Secunda militaris servitii species quæ

v. Brocum tit. Tenures nu. 58. *v. tamen Fitzh. na. br. fo.* 259. *A.*

communibus personis æque atque Regi debetur,

sci-

scutagium *a* à scuto dicitur. Qui autem huic subditus est, tenetur dominum suum in bellum contra Scotos ad certum numerum dierum propriis impensis sequi *. Et qui integrum feudum militare tenet quod aliqui 680. acris terræ, aliqui 800. *b* aliqui quindecim libris sterlingorum, alii 20. *c* alji quadraginta *d* definiunt, hi scutagio 40. dierum obnoxii sunt *e*, qui autem dimidium feudi militaris possident, servitio 20. dierum, & sic deinceps *f*.

Sect. 6. Sed quod difficultates aliquot inter dominos & feudatarios, tam de armis ipsis, quam de tempore servitii, utrum nimirum à die monstri an perfectionis inciperet, tandem mutuo domini & feudatarii consensu multis in locis perfectum esse videtur, ut in posterum feudatarii pro rata feudi sui certam pecuniæ summam dominis quotannis soluerent, atque ita à personali illo obsequio liberarentur *g*. Unde sensum sic res permutata videtur, ut servitus ista, quæ apud majores nostros incerta fuit, ad certos quasi limites haud paucis in feudis hodie reducatur, & scutagium certum appelletur *b*, & incertum illud diversis maneriis exterminaverit. Hoc certum scutagium autem socagium est *i*.

Sect. 7. Sunt & aliæ servitutes reales, quæ feudum militare, tanquam umbra corpus sequuntur; ut homagium, fidelitas, custodia tam terræ quam hæredis, relevium, maritagium *k*. Nam has nulla tempora deleverunt, aut (ut puto) delere poterunt *l*.

Sect. 8. Homagium, quod feudistæ & homi-

a *De hujus origine v. Plowd. casu Buckley fo.* 126. *b.* 129. *b.*

* *Litlet. l.* 2. *c.* 3.

b *Camdenus in sua Britan. ps.* 111.

c *v. statut. an.* 1. *Ed.* 2. *c.* 1.

d *Smithus de Repub. Anglis. c.* 18.

e *v. Brocum Tenures. nu.* 19.

f *Litletonus l.* 2. *c.* 3.

g *Litletonus l.* 2. *c.* 3.

h *Litletonus l.* 2. *c.* 5.

i *Brocus tit. Tenures.* 28. 29.

k *Bract. l.* 2. *c.* 35. *Litletonus. l.* 2. *c.* 4.

l *v. Polid. virg. l. hist. Angl.* 16.

a *Hotoman disput. de feud.* 3.
b *Britt.* c. 66. v. *Speculum Justic. l.* 3. c. *de serment feire de homag. caterisque servitiis feudalibus* v. *Fleta l.* 3. c. 16. *per totum. ubi pulchrè definitur.*
c *Bract. l.* 2. c. 35. *nu.* 8. & 9. *Littletonus. l.* 2. c. 4. *Instit. jur. com.* c. 23. & an. 17. *Ed.* 2. *Britt.* c. 68.
d *Libro.* 9. c. 1. v. *etiam sieeul. Instic. Li. des articles.* &c.

nium dicunt *a*, est servitus realis *b*, quam patronus feudatarius in ipsa institutione regulariter præstat: nudo capite nimirum se in utrumque genu ad pedes ejus conjiciendo, & manus suas conjunctas palmis domini sedentis interponendo, atque hæc verba, aut alia in effectu similia pronunciando: Audi hoc domine, quod ego devenio homo vester ab hoc die in futurum de vita & membris, & terreno honore, & fidem vobis portabo pro terris quas a vobis teneo (& si Rex non sit qui homagium capit) fide illâ semper salvâ, quam Regi nostro domino supremo debeo; sic me deus adjuvet, & hæc sancta evangelia. Quibus sic dictis, patronus ei osculum impingit *c*.

§. 9. Ranulphus de Glanvilla negat Episcopum consecratum & mulierem homagium præstare *d*. Fitzharbertus *e* tamen juxta regulam Registri, dicit fœminam homagium & fidelitatem Regi jurare, si cælebs sit, cùm terrarum suarum liberationem à Rege obtineat. Et recentiores tradunt tam ecclesiasticos quam fœminas huic servitio esse subditos, licet verbis paulo diversis idem exprimant. Ecclesiasticus enim quia se specialiter Dei servitio consecravit, his utitur. Homagium vobis facio, & fidem vobis portabo pro terris & tenementis quæ de vobis teneo, salvâ semper fide quam Regi nostro supremo debeo *f*. Fœmina autem cœlebs homagium exhibendo, non dicet domino: Ego devenio vestra mulier: quia non convenit, ut sit mulier cujusquam alterius quam viri sui cui nuptura est: sed eadem verba proferet quæ personis ecclesiasticis adscribuntur *g*. Fœmina autem si nupta sit, per virum suum homagium præstat *h*.

e *De nat. br. f.* 258. F. f *Instit. jur. com.* c. 23. *Littletonus l.* 2. c. 1. g *Instit. jur. com.* c. 23. h *Idem, ibidem.* §. 10. Si

§. 10. Si contingat aliquem plura feuda tenere per servitium militare à diversis dominis, homagium singulis faciet: sed in fine his verbis utetur: fide salvâ, quam debeo Regi domino nostro supremo, & aliis dominis meis *a*.

§. 11. Intelligendum autem est homagium servitio militari semper annecti, sed non soli. Nam qui in socagio tenent, homagium etiam aliquando præstant *b*.

§. 12. Homagium dividitur in novum & antiquum. Novum est quod ab eo præstatur qui novum feudum habet: antiquum ab eo qui antiquum *c*. Antiquum autem duplex effectum habet: unum quod patronus feudum feudatario suo præstabit, aut (ut nostri loquuntur) contra omnes gentes warantizabit: alterum quod immunem ab omni servitio aliorum dominorum sua tem pro illo feudo hominem suum conservabit, eumque acquietabit.

§. 13. Fidelitas, quam & fiduciam nostri appellant, est servitus realis *d*, à quolibet feudatario, sive feudum sit nobile sive ignobile, domino in ipsa institutione præstanda. Nam est de substantia hujus contractus, ita ut qui per solam fidelitatem tenet liberrimè omnium teneat, si principem excipimus *e*. Nam sine fidelitate nemo subditus tenet *f*, & antiquitùs qui fidem domino fefellit feudum statim amittit *g*.

§. 14. Fidelitas autem est duplex: una generalis quæ principi per quemlibet subditum jure jurando confirmatur, altera specialis quæ domino feudi *h*. Illa in turnis vice comitum, &

a *Idem, ibidem Littleton l. 2. c. 1.*
b *Bract. l. 2. c. 35. nu. 6.*
c *Littleton. l. 2. c. 7. Instit. jur. com. c. 28. quid autem sit feudum novum 7. supra de reb. corp. & incorp. Sect. 8.*
d *Britton. c. 66.*
e *Smithus de Repub. Angl. l. 3. c. 8.*
f *Littleton. l. 2. c. 5. Aliqui hic excipiunt tenentes in libero maritagio usque ad quartum gardum*

meum Symbol. l. 2. sect. 303. g *Bract. l. 5. tract. 3. c. 6. nu. 3.* h *2. Le gran. constumier & Narwood. De hac vi. Flet. l. 3. c. 16. Sect. Ille autem.*

in

in visibus franciplegii sive letis exigitur ab omnibus infra procinctum comitatus vel letæ, qui annum duodecimum suæ ætatis compleverunt; aliás enim non habent warantum in terra ejus remanere *a*: licèt apud majores nostros antiquiores hoc juramentum ante decimum quartum vel decimum quintum *c* annum adolescentibus non imponeretur. Ejus formam his verbis exponit Bractonus: Jurabunt quod Utlagatos, murdritores, robbatores, & burglatores non receptabunt, nec eis consentient, nec eorum receptatoribus. Et si quos tales noverint, illos attachiari facient. Et si huresium vel clameum de talibus audierint, statim audito clamore, sequantur cum familia & hominibus de terra sua *d*. Britonus multo succinctius hoc describit *e*. Dicit enim eos jurare, quòd Regi fidem portabunt, quodque neque felones erunt, neque eis consentient.

a *Fitz. nat. br. fo.* 161. *A. Flet. l.* 1. *c.* 5. *Sect. hominum.* b *Brit. c.* 22. c *Bract. l. tract.* 2. *c.* 1. *nu.* d *Bract. d. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 1. *nu.* 1. *v. etiam Flet. l.* 1. *c.* 27. *Sect. omnis enim.* e *Britt. c.* 22. f *Lidleton. l.* 2. *c.* 2. g *An.* 14. *Ed. pri. stat.* 2. *v. speeul. Instit. l.* 3. *c. des sergeanties.* h *v. Supra. l.* 1. *tit.* 17. *Sect. pri.*

§. 15. Fidelitatis specialis forma duplex est; altera quæ à liberis, altera quæ à villanis præstatur. Cum liber fidelitatem domino juret, dextram libro apponit & sic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quòd ego M. vobis fidem portabo, & fidelitatem meam vobis debebo de terris quas de vobis teneo, ad terminos assignatos sicut me Deus adjuvet & omnes sancti *f*. Cum villanus fidelitatem juret, dexteram supra librum paulo elevatam tenet, ita ut eum non tangat, & sic loquitur: Hoc audis (Domine N.) quod ego M. vobis ab hoc die in futurum fidem portabo, & fidelitatem vobis debebo pro terris quas de vobis teneo in villenagio, & per vos justificabor in corpore & in bonis meis: sicut me Deus adjuvet & omnes sancti *g*.

Sect. 16. Custodia sive guardia est servitium realis feudi militaris propria *h*, quâ dominus feu-

tam curam feudi, idque in suam rem sine ratio-
bus reddendis, durante minori ætate feudatarii,
uàm etiam tutelam & educationem ipsius hæ-
dis habet. Minor autem est quisque apud nos,
nec annum vicesimum primum compleverit,
masculus sit. Nam præsumit jus nostrum,
ilitare servitium usque in illam ætatem rectè
aliquo præstari non posse *a*. Sed de hac ser-
itute satis alibi scripsisse videmur *b*, hoc tan-
um hic addimus, patronum si voluerit jus hujus
ustodire posse quemadmodum aliud quicquam
od suum est alienare. Unde contingit, ut Gar-
anas duplex sit: alter nimirum jure, ut dominus
udi: alter facto, ut ille ad quem dominus,
redis & terrarum, aut solius hæredis custodiam
lienavit *c*.

Sect. 17. Relevium est servitus realis seu pa-
imonialis (utcunque aliqui illud servitii tru-
um aut commodum eleganter appellant *d*.) tam
d feudum militare *e* quàm soccagium *f* spectans,
ua feudatarius tenens per servitium militare, si-
e mas sive fœmina, qui die mortis antecessoris
i justam ætatem complevit (ille sc. vicesimum
imum, hæc decimum quartum annum) certam
ecunix summam solvere tenetur. Qui per so-
am, id est, per aratrum tenet, quicquid annui re-
itus domino pendit, tantundem Relevii nomine
xibet: idque quacunque ætate hæres sit, cùm an-
cessor moriatur, atque sine mora *g*, ita ut primo
no, reditum duplicatum solvat, alterum relevii
omine, alterum reditus *b*. Nam dominus eum
atim distringere potest, id est, pignoris loco ca-

a *Dominus de Fortiscuto. c.* 44.
b *l. Pri. tit.* 17.
c *Institut. jur. com. c.* 24.
d *Cocus. l.* 3. *casu Penantes fo.* 66. *a.*
e *Bract. l.* 2. *c.* 4. *Litletonus l.* 2. *c.* 4. *Brit. c.* 66. *fo.* 165. *a. v. Fletam. l.* 3. *c.* 17.
f *v. Litlet. l.* 2. *c.* 5. *stat. an.* 19. *H.* 7. *c.* 15. *Brocus Tenures* 76. *Fleta. l.* 3. *c.* 17. *Sect. De soccagio.*
g *Vide & Stu. l.* 1. *c.* 7. *Fleta re-*

tium unius anni duplicatum hoc casu deberi dicit, & consuetudine diversorum locorum esse diversam. l. 1. *c.* 9. *Sect. nec* it. h *Fleta l.* 3. *c.* 17. *Sect. de soccagio.*

pere

pere quicquid in feudo reperiat, nonec ei de re-
a *Litleton.* vio satisfactum fuerit *a*. Item si quis tenet per
l. 2. *c.* 5 delitatem & libratam piperis, hæres libratam p
peris duplicatam primo anno solvet. Idem jus e
ubi feudatarius pro redditu quotannis solvit
tum numerum caponum, gallinarum aut par
irotheearum, aut tot modios frumenti vel a
simile. Si tamen per rerum naturam relevium
hiberi statim non possit, tum dominus expect
ad justum tempus cogitur. Utpote si quis ros
aut modium rosarum ad festum divi Johan
Baptistæ solvendum teneatur, is si in hyeme m
riatur, hæres per dominum distringi non deb
b *Litleton.* donec rosæ per tempus comparari possunt *b* Fr
d. l. 2. *c.* 5. distæ id definiunt esse honorarium, quod no
vasallus patrono introitus causa largitur, qu
morte vasalli alterius, vel alio quo casu feud
c *Hotoman* c. ciderit, quod jam à novo sublevatur *c*.
verbis feu- §. 18. Et notandum est hæredes Comitum
dalibus Baronum, aut aliorum qui de Rege in capite
verbo Re- est, jure coronæ suæ) per servitium militare t
levium. nent, si ad plenam ætatem ante mortem par
d *Magna* rum pervenerint, consuetum relevium Regi p
chart. c. 1. solvere: Comitem nimirum centum libras, B
& an. pri. ronem centum marcas, militis hæredem p
Ed. 2. *c.* 1. unico feudo militari centum solidos. Sin qui
Instit. jur. qui duplex feudum militare tenet, bis centu
com. c. 24. solidos: atque ita plus vel minus pro rata
Fleta. l. 3. Quod quoque de aliis feudorum dominis verum
c. 17. esse *e*.
e *Bract. l.* §. 19. Relevii nomen hinc fluxisse veter
2. *c.* 36. dixerunt, quia hæreditas, quæ jacens fuit p
Brit. c. 69. antecessoris decessum, relevatur in manus hæ
f *Bract. l.* dis, & propter factam relevationem, faciend
2. *c.* 36. erit ab hærede quædam præstatio, quæ dic
Brit. c. 69. Relevium *f*.

Sect. 20. M

§. 20. Maritagium est servitus realis ad feudum militare spectans, quâ dominus feudi potestatem feudatarii sui in matrimonio pro arbitrio suo collocandi habet, si infra ætatem atque celebs fuerit die quo antecessor moriatur, aut saltem valorem vendicandi. Hac de re satis superque locuti sumus *a*. Maritagii tamen verbum æquivocum est, cùm præterea significet feudum ipsum quod intuitu matrimonii datur *b*. Atque hæc de servitio nobili sufficiant.

§. 21. Servitium rusticum sive ignobile socagium à nostris dicitur, à gallica dictione (Soc) quod vomerem significat *c*: vel etiam sorcagium atque sockagium. Causa hujus appellationis hæc fuit, quod hujusmodi feudatarii apud majores nostros tenerentur ad servitium socæ vel aratri. Vehiebant enim quotannis, cùm tempus postularet, cum jumentis suis, & tum arabant tum seminabant aliquam partem terræ dominicæ. Tempore autem factum est, ut istiusmodi operæ plerunque in reditum certum convertantur, licet priscum nomen hujus servitutis adhuc permaneat *d*. Ita ut hoc feudum, quod in prima feudorum institutione indignius habitum est, nunc longe potius & liberarius habeatur. Nam pristini labores in modicam pecuniæ summam permutantur, solus valor annui reditus pro relevio exigitur, custodia atque maritagium hic locum non habente.

§. 22. Socagium igitur quod in initio simpliciter villanum aut rusticum servitium dicebatur, nunc dividitur in liberum & villanum. Liberum est, quod loco villanæ servitutis certum denariorum summam quotannis domino reddit *f*. Villanum etiam duplex est. Illud vetus sc. de quo fit certum servitium ratione sui re-

a l. 1. tit. 10. de nuptiis.

b Bract. l. 2. c. 34. & 39.

c Litleton l. 2. c. 5. Bract. l. 2. c. 35. nu. 1.

d Litleton. l. 2. c. 5. Institut. jurisprud. c. 31.

e v. Uger f. 362. nu. 18.

f Bract. 2. c. 35. nu. 1.

a *Litleton. l.* 2. *c.* 5. & *Instit. jur. com. c.* 31.

tenementi. Nam & hoc adhuc in usu est *a*. Alias purum villenagium dicitur, in quo præstatur servitium incertum & indeterminatum, ubi sciri non poterit vespere, quale servitium

b *Bract. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 3. & *v. vet. nat. br. fo.* 49. *v.* *Bract. l.* 1. *c.* 11. *nu.* 1. & 2. & *Brit. c.* 66. *fo.* 169. *b.*

fieri debeat mane, viz: ubi quis ratione feudi vel etiam personæ suæ facere tenetur quicquid sibi præceptum fuerit *b*. Recentiores tamen eos qui in villenagio tenent, cuilibet incerto servitio non tam aperte subjiciunt, sed villenagium illud definiunt, ubi vel villanus tenens secundum consuetudinem manerii, vel ad voluntatem domini, vel etiam libet homo ratione tenementi sui, serviles operas domino feudi præstat: utpote est timum e civitate vel manerio domini ad

c *Litleton. l.* 2. *c.* 11. & *Instit. jur. com. c.* 34. *Brit. c.* 66. *nu.* 9.

terras ejus dominicas exportare, aut aliquid hujusmodi *c*.

§. 23. Feudum ergo quod tenetur per liberum socagium, optimus omnium conditionibus hodie possidetur: quippe quod à custodiæ & maritagii molestiis immune est *d*, quæ per servitium militare tenentibus gravius sæpe incumbunt. Hoc autem hodie si in lata ejus significatione accipiatur, omnes feudorum species includere intelligitur, quæ à custodiæ & maritagii

d *Smithus de repub. Angl. l.* 3. *c.* 5.

e *Brit. c.* 66.

servitute liberatæ per certum reditum tenentur *e*. Cujusmodi sunt illa quæ tenentur per liberam eleemosynam *f*, vel de antiquo dominico Regis *g*) per feudi firmam *h*, in franco banco *i*, aut burgagio *k*.

f *Idem ibidem.* g) *Idem ibidem & v. Litleton. tit. socage in prin.*

Sect. 24. Servitium liberæ & puræ eleemosynæ, si servitium esse credamus, quod nec fidelitatem, nec terrenum aliquod officium donatori impendit *l*, est, ubi feudum Abbati aut Priori aut

h *Brit. ibidem.* i *Idem ibidem.* k *v. Brocum tit. Tenures nu.* 5. 6. 7.

l *Litleton nus l.* 2. *c.* 6. *Brit. c.* 66. *qui dicit aliquem eleemosynam esse, non purum sed cum aliis conjunctam servitiis.* ve-

orum conventui, Decano & Capitulo, Magistro hospitalis, aut cuicunque corpori vel homini ecclesiastico ejusdem capaci datur, ut pro donatoris & suorum tam vivorum quam mortuorum animis apud deum orationibus & divinis officiis intercedant. Hoc autem hodie à solo Rege fieri potest. Nam *a* statutum quoddam omnibus interdicit concedere feudum simplex cuiquam de seipso tenendum. Itaque quicunque ab illis temporibus, si Regem excipiamus, feudum in liberam & puram elemosynam dederunt, frustrà hæc verba chartis suis inseruerunt (in liberam & puram eleemosynam quia nihil per hæc efficerunt, quo minus donatarii feudum à superiori donatoris domino per eadem servitia tenuerint, per quæ ipse donator idem tenuit. Cuique enim factum sibi non alii præjudicare debet *b*. Dominus tamen capitalis videtur posse remittere hæc servitia sibi debita, atque ita liberam & puram eleemosynam efficere *c*.

Sect. 25. Servitium antiqui dominici est illud quod præstant feudatarii de antiquo Regis dominico tenentes. Antiquum autem Regis dominicum est omne feudum quod à sancto Edwardo Rege vel etiam à Gulielmo Conquestore immediate tenebatur *d*. Hic enim universum regnum curiose describi fecit, sic ut cognosci posset, à quo domino quælibet virgula terræ teneretur: & hanc descriptionem in librum conscripti, qui adhuc in scaccario principis permanet, & rotulum Wintoniæ vel domus Dei appellatur *e*. Maneria autem omnia quæ illic Regi ascribuntur, antiquum dominicum nuncupamus. Quia nimirum ab antiquo Regis dominicum fuerunt. Servitium itaque per quod hi Regis feudatarii tenebant, socagium dicitur *f*. Sed

duplicitet

a An. 18. *Ed.* 3. *quod statutum appellatur westmonaster* 3. *aliàs Quia emptores terrarum.*

b Brocus tit. Tenures nu. 61.

c Brocus tit. Tenures nu. 71. 97.

d v. Terminos jur. verbo Ancient demane.

e v. Cambdenum in sua Britan. de Normanis c. 94. *Cocum in præfatione ad* 3. *librum.*

f Fitzh. nat. br. fo. 13. *D. & f.* 114. *B. C.*

a *Bract. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 4. *Brit. c.* 66. *Fitzh. nat. br. fo.* 14. *D. v. Fleta. l.* 1. *c.* 8. *per totum.*

duplicitèr illi tenebant, alii sc. per chartas, & liberi Regis tenentes, alii per diplomata quæ copias rotulorum curiæ appellamus, vel etiam per virgam, & hi liberi Regis scemanni dicebantur *a*. Eorum neutri tenet ad voluntatem domini, sed per servitia prius debita secundum consuetudinem manerii *b*. Libertates horum feudatariorum quibus gaudebant, ut regii negotiis vacare possent; nonnulli scriptores memoriæ prodiderunt *c*.

b *Kitchin. fo.* 99. *Sect.* 7. *Brit. c.* 66.

Sect. 26. Servitus etiam quæ præstatur ab iis qui in feudi firma tenent, focagium dicitur. Quia feudi firma non potest esse, ubi custodia & maritagium domino per chartas reservantur *d*. Quod idem de iis qui francum bancum habent, dicendum est *e*.

c *Brit. c.* 66. *Fitzh. nat br. fo.* 14. *D. Lambertus l.* 2. *Institut. jur. com. c.* 35 *Fleta. l.* 1. *c.* 8. *In hujusmodi & seque.*

Sect. 27. Burgagium est certus reditus ab iis qui antiqua burga regni, vel (quæ ex iis orta sunt civitates incolunt. Regi vel alii domino, cujus Rex hunc concessit, solutus, & focagium quoque dicitur *f*.

d *Brit. c.* 66. e *Brit. ibidem* *Kitchinus fo.* 102. *Bract. l.* 4. *tract.* 6. *c.* 13. *nu.* 2.

Sect. 28. His sic pertursis intelligendum est plures adhuc esse servitutes feudales *g*, quæ partim iis qui tenent feuda militaria, partim iis qui tenent rustica, incumbunt, partim etiam quæ utrisque sunt communia; utpote secta ad curam, secta ad molendinum, heriottum, auxillium ad filium faciendum militem & filiam maritandum, redditus servitudinarius & alix, quas quia à diversis diversorum locorum consuetudinibus, & diversis patronorum arbitriis dependunt, enumerare singulas difficile est *h*.

f *Lambert. l.* 2. *c.* 10. g *v. Bract. l.* 2. *c.* 1. 6. 7. 8. *& c.* 35. *& Brit. c.* 59. *hic, Bracton tit. Jurisdict. nu.* 50. *&* 53. *&* 58.

Sect. 29. Secta ad curiam est servitium quo feudatarius ad frequentandam curiam domini sui

tenetur a. Sed non solùm feudatarii ad hoc te- a *Fitzh.*
nentur. Nam nostri sectam quadruplicem faci- *nat. br. fo.*
unt: unam ex conventione aut stipulatione: 158.
quando scilicet quis non mei feudi dominus conve-
nit mecum vel antecessoribus meis, licet non feu-
datariis suis ad sectam faciendam curiæ: alia-
am sectam consuetudinariam, cùm quis & ante-
cessores sui ultra memoriam hominum ad curiam
alterius & antecessorum suorum licet non patro-
norum feudi sui, venire consuevernnt: tertiam, quam
appellare possumus sectam servitudinariam, quam
servitii nomine feudatarius domino suo præ-
stat: quartam regalem, quâ omnes ad turnum vi-
cecomitis, vel letas bis quotannis adire tenentur,
ut non ignorent quæ ad pacem Reipub. illic ge-
runtur. Regalem enim appellatam nostri volunt,
(licet aliqui realem eam male dicant) quia fit li- b *Novi*
geantiæ erga principem præstandæ causâ. Nam *term. jur.*
illic omnes qui annum duodecimum prætervecti *verbo Suy-*
sunt, ligeantiæ sacramentum subeunt b ut supra *te.*
dictum est c. c *Sect. fi-*
delitas 14.
hoc tit.

§. 30. Secta ad molendinum est servitium d *Fitzh.*
quo feudatarii grana sua ad domini molendinum *nat br. fo.*
sibi molenda perferre ex consuetudine astringun- 122.
tur d.

§ 31. Heriotum alias Hariottum compo- e *Lamberti*
situm videtur à saxonicis dictionibus (Here & *in Saxo-*
geat) Here) enim exercitus est, & (geat) profe- *nium verbo*
ctionem aut iter significat. Tributum autem do- *Heriotum.*
mino datum fuit profecturo ad bellum e. Bracto- f *l.* 2. *c.* 36.
nus dicit Heriotum apud nos esse quasi Relevi- g *c.* 69.
um f. Brittonus g ait esse munus feudatarii cum *quocum*
moriatur, domino suo datum, quo relinquit illi *consentit*
animal omnium quæ habet optimum, aut aliud *Fletal.* 3. *c.*
quodque juxta assignationem suam. Dicitque ta- 18.
le munus non tangere dominum, aut hæredem,

aut hæreditatem, neque cum relevio comparandum: sed potiùs ab amore & benevolentia feudatarii, quàm à jure aut officii necessitate profluere: & tam à villanis quàm liberis tenentibus. Heriottum hodie est servitium, quo feudatarius optimum animal, vel deficientibus animalibus, aliud quodcunque mobile quod tempore mortis habet, domino suo relinquere tenetur. Est autem duplex. Servitudinarium nimirùm quod tenens in feudo simplici solvit, aut consuetudinarium, quod tenens pro vita juxta consuetudinem luit *a*.

a *Bract. tit. Hariot. nu.* 5.

DE USUFRUCTU.

TIT. IV.

EX superioribus patet servitutes esse vel reales vel personales *b*, de realibus dictum est. Personales sunt quæ personæ debentur *c*. Harum autem species duplex est: una quam persona personæ debet, de qua quoque supra *d*: alia quam res personæ debet: cujusmodi sunt usufructus, usus, habitatio. Ususfructus itaque respectu personæ cui debetur, jus est, respectu rei quæ debetur, est servitus *e*.

b *Bract. l. 4. tract. 1. c. 39.*
c *Bract. ibidem.*
d *l. 1. tit. de Jure personarum.*
e *Bract. l. 4. tract. 1. c. 37. nu.* 1.

§. 1. Cùm nullus in Anglia præter Regem plenum in rebus immobilibus dominium habeat, non est facile discernere, qui sunt usufructuarii qui non. Utrùm nimirùm omnes subditi, qui terras quocunque titulo tenent, an aliqui tantùm qui vel hoc vel illo jure eas possident. Nam qui feudum habent, utile tantùm dominium habent & eo excidunt juxta feuditas, si fidelitatem domino præstitam violaverint, nostro verò juri

f *Wessenbec. de feud. c. 1. nu.* 5.

quid felonice perpetraverint *a*. Qui autem usumfructum solum habet, dominium quoque aliquâ ratione habet *b*. Præterea qui fœudi firmam habet, ille nimirum quem Jus civile Romanorum emphyteuticum appellat *c*, licet habeat perpetuitatem, in dominii tamen recognitionem, pensionem annuam alii solvit *d*. Denique qui liberum habet tenementum, idemque male utendo fruendo perdit, actioni de vasto subjicitur *e*. Quod ita non esset, si dominus soli esset, & liberam ejus dispositionem haberet. Sed Bractonus aperte declarat quos titulos nostri Jurisperiti nomine ususfructus comprehendunt. Nam distinguendo inter liberum tenementum & usumfructum *f*, inter tam feudum quàm feudi firmam & usumfructum multo magis distinxerit, quia in illis perpetuitatem, in hoc solùm vitæ suæ terminum possessor habet *g*. Unde sequitur usufructuarium in rebus soli apud nostros esse eum, qui terras aut tenementa vel ad terminum annorum, vel ad voluntatem alterius tenet, vel etiam eum qui vi pignoris terras possidet, quem nostri in mortuo vadio tenentem appellant, vel ex causa executionis, quem (juxta causæ varietatem) tenentem per elegit, per statutum staplæ vel de mercatoribus: vel denique qui custodiæ jure terras hæredis occupat, donec ad ætatis maturitatem pervenerit.

§. 2.[h] Ususfructus autem apud nos & legari & pactionibus constitui potest *b*. Imo quidem apud majores nostros feudorum ususfructus à proprietate in perpetuum separari potuisse videtur, donec hoc regni constitutione mutatum

a *Statut. f. placita cor. l. 3. c. 30.*

b *l. Qui usumfructum 58. ff de verb. oblig. v.*

Bract. l. 4. tract. 1. c. 36. nu. 2.

c ff si vectigalis a. gar.

d Brit. c. 66.

e Fitzh. nat. br. fo. 55. & seqq. Doct. & Studial. 1. c. 23. v. Flet. l. 1. c. 12.

f l. 4. tract. 1. c. 36. in prin. v. Plowden casu Partridge fo. 83. a.

g Supra de reb. corp. & incorp.

h Institut. jur. com. c. 5. etsi hos nudum dominium habere Fleta affirmat l. 2. c. 12. Sect. sed refert.

a *An.* 17. *H.* 8. c. 10. *v. Cocum. l. pri. casu Chudley per totum.*

b *Institut. jur. com.*

c *Institut. jur. com. c.* 5.

d *Bract. lib. Tenures* 133. *v. Plowden casu Paramour fo.* 542. *b.*

e *Institut. jur. com. c.* 5.

f *v. Infra. l.* 4 *tit. finali. Sect. lasæ majestatis & Sect. pœna felonie.*

effecta. Tenementa tamen illa, quæ per copiam rotulorum curiæ aut per virgam ad voluntatem domini tenentur, ultra annum sine domini licentia locari non possunt: *b* neque legari omnino, nec ad alium pactione a iquâ transmitti, nisi tradita priùs in manus domini fuerint & deinceps ab eo accepta per illum, ad quem prior tenens eadem alienare cupit *c*.

§. 3. Receptum quoque est apud nos usumfructum earum rerum constitui posse quæ usu & assiduâ permutatione extinguuntur. Ita ut servi, pecuniæ, jumentorum, vaccarum, gregis, granorum, aut similium usumfructum & legari vel etiam conventione inter vivos constitui nemo dubitet *d*.

§. 4. Finitur ususfructus aut morte usufructuarii *e*, utpote eorum tenementorum quæ per copiam rotulorum Curiæ tenemus: aut maximâ capitis diminutione *f*, nempe in illo casu, quo quis ob crimen aliquod omnibus bonis suis excidit, vitâque privatur *g*. Item tempore, cùm numerum anni, ad quos constitutus est, elapsi fuerint: & consolidatione *h*: cùm usufructuarius proprietatem rei acquisiverit: culpâ denique usufructuarii: ut cum vastum fecerit, aut tenementum contra jura ad alium transmiserit *i*.

g *Fitzh. nat. br. fo.* 201. h *v. Cocum l.* 2. *casu Lane fo.* 17. *a. b & Plowdem casu Bracebrigge fo.* 419. *b. &* 420. *a.* i *v. Flet. l.* 1. *c.* 12. *per totum v mag. chart. c.* 4. *westm.* 1. *c.* 47. *statut Gloceſt. c.* 5. *westm.* 2. *c.* 35. *v. Dyer. fo.* 42. *nu.* 20. *fo.* 30. *nu.* 207. *fo.* 178. *n.* 36. *v. Fitzh. nat. br. fo.* 58. *& seqq.*

DE USU ET HABITATIONE.

TIT. V.

USus apud nos æque late extenditur, atque ususfructus apud authores juris civilis *a*. Sed non video cur idem jus tam de usu, ut illi eum intelligunt, quam de habitatione apud nos non tenear, quod olim inter Romanos tenebat. Nam nihil quod legi, impedit quo minus & legentur, & pactionibus acquirantur. Nihil tamen de iis invenio specialiter pronunciatum apud nostros, unde hoc confidenter affirmare possim.

a *An.* 27. *H.* 8 *c.* 10. *Doct. & stud. dial.* 2. *c.* 22.

b *Bract. l.* 2. *c.* 22. *in prin. Fleta. l.* 3. *c.* 15. *Sect. De minoribus.*

DE USUCAPIONIBUS ET LONGI temporis præscriptionibus.

TIT. VI.

DIctum est suprà qualiter rerum corporalium dominia ex titulo & justa causa acquirendi transferuntur per traditionem. Nunc autem dicendum qualiter transferuntur sine titulo & traditione per usucapionem, sc. per longam continuam & pacificam possessionem ex diuturno tempore & sine traditione *b*. Nam præscriptio nonnunquam traditionis vim habet *c*.

c *Britt. c.* 4. & *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 38. *nu.* 13.

d *v. Pratum in lexico suo verbo præscriptio.*

§. 1. Hanc usucapionis & præscriptionis differentiam Justinianus fere dat, ut illam rerum mobilium, hanc immobilium faciat *d*, confunduntur tamen sæpissime *e*.

e *Vulteius in commen. supra Instit. l.* 2. *nu.* 6. & 10.

§. 2. Res mobiles non eodem semper modo usucapiuntur. Nam emptæ in publico foro

a v. Infra titulum de empt. & vend. l. 3. tit. 24. v. Dyer. f. 99. nu. 66.

vel merketo, licèt furtivæ, perfectâ venditione, id est, post telonium, si quod debeatur, solutum, & insinuatum contractum, statim emptoris fiunt, ita ut nullo domino detur evictio *a*. Sed equus furto subductus sic tandem usucapitur, si intergram horam per forum obequitetur, aut alias continuè & aperte ductus ostendatur *b*: & dein-

b An. 2. & 3. Ph. & Mar. c. 7. c An. 31. Eliz. c. 12. d Brit. c. 17. Doct. & stu. dial 2. c. 3. & c. §1. v. sup. de rerum divis. Sect. 44. & 45. e Idem ibidem. f West. 1. c. 4. an. 3. Ed. pri. g Nova liber intrationum verba Trouer. Brast. l. 2. c. §. nu. 2. v. tamen Brit. d. c. 17. h Dyer. fo. 121. nu. 16.

ceps ejus venditor ad eum qui ad telonium sedet accedens, tam equum cum vero ejus pretio quàm prænomen, cognomen suum, victus quærendi rationem, & locum habitationis illi declaret, ac denique hæc omnia per unum testem telonitæ bene perspectum & cognitum comprobata in librum insinuari faciat *c*.

§. 3. Jumentum vel pecus oberrans in feudo cujusquam repertum, post denunciationes in civitatis emporiis debite factas, per patronum feudi usucapitur, nisi intra annum & diem a domino vendicetur *d*. Idem etiam de derelictis quæ Waivia dicimus *e*, & è naufragio in terram propulsis, nisi in Wrecki causam incidant, pronunciandum est *f*. Aliæ verò sive datæ, sive inventæ, sive ex causa onerosa provenientes, usucapionem non cedunt, multo minus quæ furtivæ sunt. Londinenses tamen hoc gaudere privilegio dicuntur, ut quicquid quis professioni suæ consonum, & officinæ suæ allatum bonâ fide emit, illud statim sine omni evictionis metu suum faciat *b*.

§. 4. Præscriptio est legitima definitio temporis ideo constituta, ut in omnibus negotiis opportunitas cum tranquilitate teneatur. Omnes enim præscriptiones eò pertinent, ne quid in Re-publica tardius vel immaturius fiat, quàm æquum & bonum videtur. Porro in rebus tractandis, aliàs ad diligentiam exercendam, aliàs ad

præcipitationem evitandam præfixis temporum metis urgendi sumus *a*.

§. 5. Præscriptio autem à consuetudine differt, quod illa possessione quæritur, ut quærenti jus novum adjungat, detrahat alteri. Consuetudo verò nihil habet hujusmodi, cùm eos tantùm suis legibus impleat à quibus ipsis instituitur, quorum moribu & consensu perficitur *b*.

§. 6. Præscriptio licet generaliter accepta, sit temporis, quæ hominum memoriam superat *c*, tamen sit apud nos non sine magna diversitate. Sed ordinis causâ eam dividendam censemus sic, ut alia damni securam evitationem, alia dominii certam acquisitionem operetur.

§. 7. In pœnis itaque declinandis hoc primò perpetuum est, ubi aliqua pecuniæ summa ob delictum quodcunque soli principi per statutum addicitur, illic delinquentes post duos annos præscribere sibi immunitatem: ubi autem principi & alii ut quadruplatori, post biennium contra instantiam principis, post annum contra communis personæ promotionem aut delationem *d*. Nisi tamen statutum illud quod pœnam infligit, aliud tempus specialiter præfiniat. Statutorum autem hic magna est discrepantia: aliqua siquidem annum *e*, aliqua annum & diem *f*, aliqua duos annos *g*, aliqua tres *h*, aliqua quatuor *i*, aliqua mensem unum *k*, aliqua duos *l*, aliqua sex *m*, aliqua dies sex *n*, aliqua dies quindecim *o*, præscriptioni indulgeant. Præterea juxta

a *Pratæus in suo lexico verbo: præscriptio.*

b *Connan. l. 1. comment. jur. civil. c. 10. nu. 8.*

c *Doct: & stud. l. 1. c. 8. Kitchinus fo. 104.*

d *An. 31. Elizab. c. 9.*

e *An. 3. Hyc. 1. an. 2. & 3. Ph. & Ma. c. 3. an. 4. & 5. Ph. & Ma. c. 2. an. 1. Eliza. c. 7. an. 13. eadem c. 11. an. 31. ejusd. c. 4.*

f *An. 23. Eliza. c. 1.*

g *An. 8. R. 2. c. 4. an. 5. Ed. 6. c. 14. an. 39. Eliza. c. 1.* h *An. 8. H. 6. c. 9. an. 1. H. 8. c. 4. an. 39. Elizab. c. 1.* i *An. 7. H. 8. c. 3.* k *An. 23. Eliza. c. 1.* l *An. 23. H. 6. c. 15 an. 1. Ed. 6. c. 1.* m *An. 5. Eliza. c. 5. & 15.* n *An. 11. H. 7. c. 7. an. 7. H. 8. c. 7.* o *An. 7. H. 8. c. 7.*

a Fitzh. nat. br. fo. 25. G. Brit. c. 28. fo. 66. b.

jus commune si quis malitiosi homicidii, quod murdrum dicimus, indictatus absoluatur, contra appellationem omnem ab uxore vel consanguineo hominis interfecti post annum & diem elapsum præscribit a.

b Novus liber intrationum tit. Action in Chapelam.

§. 8. Res item immobiles sive corporales sive incorporales sint, varie præscribuntur. Usitatissima autem omnium est illa quæ longissima dicitur, & ultra hominum memoriam extenditur. Si enim capellani sustentationem ad divina in ecclesiâ aliquâ celebranda b, si reparationem ecclesiæ c, si interesse in electione magistri cujusquam hospitalis d, si annuitatem e, si cognitionem placiti cujusquam in sua curia f, si servitutem in suo feudo g, præscribere contra aliquem quis velit, immemorialem hanc probare debet, aut nihil agit. Neque enim cum generaliter præscriptionem dicimus, aliquam præter istam intelligimus h.

c Eadem tit. in Reparations.

d Eodem libro, tit. Quare impedit in Hospital.

e Eodem lib. tit. Annuity in Corps politique.

f Eodem l. tit. remover de bref.

g Eodem l. tit. Replevin in amercement.

§. 9. Sunt tamen breviorum temporum præscriptiones: sicuti quadraginta annorum in modo decimandi i, quinque annorum in terris & tenementis post finem de eis debite recognitum k: trium annorum ad possessionem terrarum vel tenementorum violenter retinendam, quarum in pacifica possessione tam diu fuimus l: unius anni & diei, villano ad asserendam libertatem contra dominum, si tam diu in antiquo domicilio, vel aliqua Regis civitate aut villa minime interpellatus permanserit m: & cuicunque ad in-

h Dott. & stud. l. 1. c. 8. i An. 2. & 3. Ed. 6. c. 13. k Dott. & stu. l. 1. c. 25. & l. 2. c. 14. Litle. l. 3. c. 7. Institut. jur. com. c. 27. Plowden casu Stowel fo. 357. a. & seqq. v. Dyer fo. 72. nu. 3. l An. 8. H. 6. c. 9. m Fleta l. 1. c. 51. §. & si talis. Fit. nat. br. f. 76.

strumen-

rumenti ab aliquo incarcerato facti confirmationem, nisi qui illud confecerit, interim idem reclamaverit *a*: & ad impediendum ejus introitum, qui post continuum clameum omissum, terras aut tenementa de quibus injuste dejectus est, postquam ad dejectoris hæredem successionis jure pervenerint per se recuperare nititur *b*.

§. 10. Regi nulla temporis præscriptio præjudicat *c*, neque domino cuiquam, quo minus villani sui perquisitum vendicet *d*.

§. 11. Neque quidem omnium rerum est præscriptio: utpote quarum nullum est commercium, vel corona proprie domina est *e*, vel usus rationi aut bonis moribus repugnat *f*, vel alienatio sine instrumento fieri non potest *g*: quarum etiam ne præscriptio fiat, inter aliquos conventum est *h*. Hoc quoque apud nostros receptum est, ut præscriptio nullum jus in terris constituat *i*.

§ 12. Nec potest præscriptio esse earum pertinentiarum, quarum principale perpetuam & constantem durationem non habet *k*: aut earum quas se & antecessores suos singulosue quorum statum ipse habere possedisse quis non dixerit *l*: Præscriptio denique contra statutum postea editum non valet *m*.

§. 13. Magna varietas apud antiquos fuit quanto tempore post, terrarum, tenementorum, vel juris cujusquam dominium vel quasi consortium, per breve petitorium quod de recto dicimus, aut post possessionem vel quasi, amissam, per possessorium, quod assisam vel de introitu vocamus, agere quis possit *n*. Sed hanc

a *Brit. c.* 31.
b *Litle. l.* 3. *c.* 7. *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 7. *v. Brit. c.* 42. *v. Plowden casu Stowel fo.* 357. *b. & f.* 372. *a. nov. term. jur. verbo Continual clayme.*
c *Brit. c.* 34. *Perkinus Grawnts* 29.
d *Idem ibi.*
e *Bract. l.* 2. *c.* 5. *n.* 7.
f *Litle. l.* 2. *c.* 11.
g *Idem ibidem. & v. Bract. tract.* 1. *c.* 38. *nu.* 23.
h *Bract. l.* 2. *c.* 19. *nu.* 4.
i *Doct. & stu. l.* 1. *c.* 8.
k *Dyer f.* 70 *nu.* 40.
l *Dyer f.* 71. *nu.* 42.
m *Dyer f.* 373. *nu.* 53.
n *v. Thesaur. digestum brev. l.* 10. *a.*

on-

a *An.* 32. *H.* 8. *c.* 2. *v. Cocum l.* 4. *casu Bevil. fo.* 10. *a.*

omnem controversiam posteritatis prudentia salubri regni constitutione composuit, quæ cuique differentiis accommodata singulis optime prospexit *a*.

DE DONATIONIBUS.

TIT. VII.

ACquiritur etiam civili multis modis: videlicet ex causa donationis, successionis ex causa testamentaria, & aliis pluribus modis, ut infra dicetur *b*. Quoniam autem inter alias causas acquisitionis magna, celebris, & famosa est causa donationis, ideo donatio primum locum meritò vendicat. Nam per eam magis acquiritur & frequentius quàm per aliam *c*.

b *Bract. l.* 2. *c.* 4. *in prin. Flet. l.* 3. *c.* 2. § *penult.*

c *Bract. eodem c.* 5. *nu.* 2. *Brit. c.* 34.

§. 1. Donatio autem est quædam institutio, quæ ex mera liberalitate & voluntate, nullo jure cogente, procedit, ut rem transferat ad alium. Et (dare) est rem accipientis facere cum effectu: alioquin inutilis erit donatio, quæ irritari poterit & revocari *d*.

d *Bract. eodem nu.* 2. *Brit. c.* 34.

§. 2. Donationem nostri feoffamentum sæpe appellant. Verùm donationis nomen multo est latius: siquidem non soùm immobilium sed & mobilium quorumcunque gratuitam alienationem comprehendat *e*. Sed circa terras sic quoque distinguuntur istæ apellationes, ut feoffamentum feudi simplicis ad donatarium seu feoffatum, donatio feudi talliati translationem significet *f*.

e *Bract. l.* 2. *c.* 26. *in prine.*

f *Litle l.* 1. *c.* 6.

§. 3 Donatio juxta latissimam significationem sic dividitur, ut alia inter vivos, alia mortis causâ dicatur, de qua inferius dicetur *g*. Item

g *Bract. l.* 2. *c.* 5. *Flet. l.* 2. *c.* 57.

dona-

onationem alia ſimplex & pura: quæ ſc. nullo
ure civili vel naturali cogente, nullo precio,
ecu, vel vi interveniente, ex mera & gratuita li-
eralitate donantis procedit, & ubi nullo caſu ve-
it donator ad ſe reverti quod dedit *a*. Alia fit ob
auſam futuram ubi ſc. cauſa interponitur, ut ali-
uid fiat vel non fiat *b*. In quam ſpeciem cadit
onatio cauſâ matrimonii & dotis *c*, vel mortis,
& hujuſmodi: Ut ſi quis eâ mente dederit, ut
unc fiat accipientis, cum aliquid fuerit ſubſecu-
um: id eſt, ſi aliquid factum fuerit vel non fa-
ctum. Et hoc genus donationis improprie dicitur
onatio, cum fiat ſub conditione *d*. Sed & fit do-
atio aliquando propter cauſam præteritam *e*.
Quædam tam propter præteritam quàm futu-
am *f*. Item donatio quædam libera & pura, quæ-
dam ſub conditione vel modo ſuſpenſa *g*. Item
quædam abſoluta & larga, quædam ſtricta & co-
arctata, ſicut certis hæredibus, quibuſdam à ſuc-
ceſſione excluſis *h*. Item donatio quædam cum
charta fit, quædam ſine charta *i*.

§. 4. Videndum eſt quis donare poſſit & quis
non. Et ſciendum quod donare poteſt omnis
qui à lege vel jure non prohibetur *k*. Prohiben-

a *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 3. *quem quoque vide l.* 2. *c.* 10. *Flet. l.* 3. *c.* 3 *Sect.* 2. 3. 4. *c.* 8. b *v. Dier f.* 33. *b. nu.* 34. c *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. & *c.* 18. *Bract. l.* 2. *c.* 7. *Fleta l.* 3. *c.* 9. *per totum.* d *Bract. ubi ſupra. Britt. c.* 34. *Fitzh. nat. br. f.* 205. *H. v. Flet. l.* 3. *c.* 11.

per totum. e *Brit. c.* 35. *Litleton c.* 5. *f.* 76. *a.* f *Plowden caſu verob f.* 455. *b.* g *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 3. *Brit. c.* 35. *Fitzh. nat. br. f.* 205. *A. Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 7. *nu.* 2. *Plowden caſu Reniger. f.* 30. *a.* & 32. *a. b.* h *Bract. l.* 2. *c.* 7. *Brit. c.* 35. *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 24. & *l.* 2. *c.* 6. *per totum. Litle. l.* 1. *c.* 23. *Flet. l.* 3. *c.* 3. *Sect. donationum & ſeqq.* i *Doct. & ſtu. l.* 1. *c.* 16. *f.* 86. *b. Bract. l.* 2. *c.* 16. *Brit. c.* 29. *v. Fletam l.* 3. *c.* 9 *per totum.* k *Bract. eodem nu.* 4. *qui quoque omnia ſequentia in hac Sect. habet ibidem. v. Flet. l.* 3. *c.* 3. *Sect. quidem autem & ſeqq. quem etiam lege capite* 7. *ejuſdem libri per totum.*

eus

tur donationem facere omnes, qui generalem liberam rerum suarum non habent administrationem: sicut illi minores qui sunt sub tutela cura, & seipsos regere non norunt. Accipere tem poterunt, & conditionem suam meliorem facere. Dare autem non possunt, quia donationi consentire non possunt, nec cum auctoritate tutoris nec sine. Item nec surdus qui omnino non audit. Secus si tarde audit. De muto autem omnino loqui non potest, idem erit dicendum. Possunt tamen consentire (secundum quosdam) per signa & nutum. Generaliter tamen tenendum est, quod mutus donationem facere non potest, quia donationi consentire non potest. Item nec furiosus nec mente captus, nisi lucida gaudeat interualla *a*. Vice autem minoris furiosi gitur ecclesia Dei *b*.

a *Idem eodem. Brit. c.* 34.

b *Bract. eodem Brit. c.* 54. *Flet. l.* 1. *c.* 3. *Sect. Dare autem.*

§. 5. Item nec ille donare potest, qui ab hostibus captus est, quamdiu fuerit in custodia eorum & sub potestate. Quia nec possidere potest qui ab aliis possidetur. Nec aliquid dare potest cum effectu quia nihil possidet *c*. Idem de servo dici potest ratione præfectâ: nihil enim possidet, dum ab aliis possidetur *d*. Hic tamen utiliter donare videtur rem suam quamcunque, cujus seisinam dominus ejus adhuc non est assecutus *e*.

c *Bract. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 4. *Doct. & Stu. l.* 2. *c.* 43.

d *Bract. l.* 2. *c.* 16. *nu.* 5. *v tamen exceptionem tit. proximè sequenti.*

e *Litle. c. villenage.*

§. 6. Donare olim non potuit leprosus extra communionem gentium positus *f*. Neque bastardus hæredes habet, quibus hoc nomine cum effectu donet, nisi de corpore suo legitimè procreatos *g*.

f *Bract. l.* 2. *c.* 5. & *Brit. c.* 34.

g *Bract. & Brit. ibid.*

§. 7. Feudum neque donare potest accusatus super crimine læsæ majestatis vel alio crimine capitali convictus post feloniam perpetratam: dum tamen postea judicialiter & per

Perkin tit. Grants 48.

tenuram

ntiam condemnatus & convictus fuerit *a*. Ca- a *Bract. l.*
lla quandòcunque ante convictionem rectè 2, *c.* 13.
are videtur *b*. *Brit. d.* c.
§. 8. Nec quis præter Regem *c* dare potest, 34.
i omnino rei datæ seisinam non habuerit. *Stawnf.*
Quod etiam juxta veteres verum est, licet domi- *pla.cor.l.*3.
ium habeat & servitium recipiat *d*. c. 32. *Fleta*
§. 9. Nec valent donationes factæ inter vi- *l.* 3. *c.* 3.
um & uxorem. Non enim poterit vir dare ux- *Sect. præ-*
ori, nec e converso, constante matrimonio. Quia *terea dare.*
ujusmodi donationes prohibitæ sunt inter ta- *& l.*3.*c.*10.
es personas. Si autem ante sponsalia vel matri- *Sect.*
monium, vel post divortium fient, bene valent: *quandoque*
lum tamen non fiant occasione matrimonii sub- *v. Fulb. pa-*
sequentis, si fiant ante, juxta quorundam opini- *ral. tit. Se-*
onem *e*. Vir tamen terras in feudum simplex uxori *ignories fo.*
testamento suo legare potest: & ratio diversita- 26. *a. b.*
is est quia testamentum ante mortem testatoris *Perkinus*
vires non capit *f*, & tùm una atque eadem perso- *Grawnts*
na vir & uxor esse desinunt *g*. 29.
§. 10. Nec donat quis rem alienam cum ef- b *v. infra*
fectu *h*. Nec in exteris agens terras dare potest *quibus non*
secundum quosdam *i*, licet alii aliter sentiant *k*, *est permis-*
& me iu. Fœmina sine viro, nec vir terras fœ- *sum Sect.*
minæ sine i, sius consensu, dare potest *l*. 3.

c *Dyer fo.* 108. *nu.* 28. 29. 30. d *Bract. d. c.* 5. *Spec. Justi. l.* 2. *c. de contractes v. casum notandum in Flet. l.* 5. *c.* 15. *in princ.* e *Bract. ibidem Brit. d. c.* 34. *Fleta l.* 3. *c* 3. *Sect. Dare etiam & Sect. si autem & Sect. simplicis & Sect. sanciens & l.* 3. *c.* 13. *Sect. fin.* f *Litle l.* 2. *c.* 10. *l. assis. pla.* 60. g *Brown Devise* 34. h *Bract. l.* 2. *c.* 14. *v. Item eum lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 7. *Plowd. casu Hare fo.* 528. *a.* i *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. k *Bract. d. c.* 5. *nu.* 8. [*Brit. d. c.* 34. *Fitzh. nat. br. fo.* 163. *A. B. C. D.*

§. 11. Mo-

a *An.* 13. *Eliz.* c. 5. & *an.* 27. *ejusdem cap.* 4. *vid. Corum. l.* 3. *casu. Twyne per totum v. Dier. f.* 29. 5. *nu.* 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.

§. 11. Modum præterea illum donationibus hominum statuta regni adhibuerunt, ut nemini ultra facultates suas in fraudem creditorum suorum dare patiantur *a*.

§. 12. Sunt & alii qui sine consensu aliorum dare non possunt, ut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates vel Priores ecclesiarum, non dant terras suas sine consensu capituli, neque cum capitulo sine consensu Regis vel alterius patroni. Quia omnium illorum consensus, quos res tangit, erit necessarius & requirendus *b*. Unde etiam fit ut qui de Rege tenent sine ejus consensu terras suas donare nequeant *c*. Item nec rectores ecclesiarum, quia nihil possident nisi nomine ecclesiæ suæ: unde nihil dare possunt, alienare vel permutare, sine consensu Episcopi & patroni, nisi inde conditio ecclesiæ melioretur. Sunt etiam qui dicunt eos ecclesiæ conditionem melioratam non posse sine consensu prædictorum *d*.

b *Bract. d.* c. 5. *nu.* 7. c. *Brit. d.* c. 34. *Fitz. nat. br. fo.* 194. 1. & 195. B.

§. 13. Omnes ex donatione alterius capere possunt, nisi qui expresso jure prohibentur, neque quidem singuli tantùm sed & plures simul *e*. Hæ autem sunt fœmina ex dono viri sui aut e contrà, durante inter eos matrimonio *f*: viri religiosi *g*, & ecclesiastici omnes ecclesiæ suæ nomine *h*, corpora etiam politica *i*. Immobilia enim quæ corporibus politicis sine venia legitima donantur, aliquando regi, aliquando domino proximo sive superiori foris fiunt *k*. Neque Judæi *l*, nec ii qui

d *Glanvil. l.* 7. c. 1. *in. fine Bract.* l. 2. c. 5. *nu.* 5. *conjunge Sect. quartum tituli proximè subsequentis.*

e *Bract. l.* 1. c. 8 v. *Fletam. l.* 3. c. 4. g *Bract. l.* 2. c. 5. *nu.* 5. *Brit. d.* c. 34. & *Bract. l.* 2. c. 12. *per totum.* h *Magna charta.* 36. *Flet. l.* 3. c. 5. *in prin.* i *Statutum de mortmayn seu de religios. an.* 7. *Ed.* 1. *stat.* 1. *stat.* 2. *an.* 34. *ejusdem stat.* 5. *an.* 18. *Ed.* 3. *stat.* 3. c. 3. k *An.* 15. *Rich.* 2. c. 5. *Fitz. nat. br. f.* 221. *Q.* l. *stat. an.* 15. R. 2. c. 5. m *Bract. l.* 2. c. 5. *nu.* 6.

non sunt ad fidem Regis Angliæ *a* : sed quia quicquid datum accipiunt, non sibi sed Regi acquirunt, ut supra quoque diximus *b*: neque denique personæ quæ adhuc incertæ sunt ; utpote hæredes ejus qui superstes est *c* : aut ille qui erit primogenitus alicujus, qui tempore donationis liberos non habet *d*. Possessio tamen Titio ad vitam, remanentia hæredis ejus licèt adhuc incerto rectè donatur *. Is quoque qui penitùs inidoneus est ad exercendum officium in curia domini Regis, ejusdem officii capax non est *e*.

§. 14. Res etiam quæcunque donari possunt præter eas quæ possideri non possunt vel quasi, Tales autem sunt sacræ & religiosæ, vel quasi sacræ. Quasi sacræ sunt liber homo, & res fiscalis quæ facit ipsam Coronam, & communem utilitatem respicit *f*. Quibus aliqui etiam muros & portas civitatum addunt *g*. Hodie tamen vix videtur esse aliqua libertas ad coronam, vel regis prærogativam spectans, quæ regis chartâ subdito alicui non concedi potest *.

§. 15. Jus quod habeo ad rem quam alius possidet tertio donare non possum : possidenti tamen remittere scripto meo, & (ut nostri loquuntur) relaxare possum *b*. Actionem denique quam ad rem aliquam habemus ut suprà diximus, * nemo præter Regem *i* aut regi *k* rectè dat : ei tamen qui nobis obstringitur, eandem acceptam ferre possumus *l*. Reversionem officii, domine reversionis nemo recte concedit : imo

a *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 25. *Flet. l.* 6. *c.* 48. *Sect. cum autem plures v. Dyer. fo.* 224. *nu.* 29.

b *Tit.* 1. *b. lib. Sect.* 47.

c *Perkinus tit. Grawnts* 52. *Plowd. casu Bret. fo.* 345.

d *Perkinus ibidem. nu.* 54. *Dyer. f.* 274. *nu.* 43.

* *Cocus l.* 1. *casu Arfo.* 66. *b.*

e *Dyer fo.* 151. *nu.* 1.

f *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 8. 13. 14. *Brit. d. c.* 34. *Flet. l.* 3. *c.* 6. *Sect. Res quidem. & Fleta. l.* 3. *c.* 6. * *v. Kitchinus fo.* 30. *b.*

g *Perkinus ibidem* 85. 86. * *Sect.* 8. *supra eodem.*

i *Dyer fo.* 30. *nu* 108.

k *Brocus close in action.* 4.

l *Perkinus ubi supra* 85. 86.

a *Dyer fo.* 259. *nu.* 28.

b *Brast.* *lib.* 2. *c.* 5. *nu.* 3. & 13. *Brit. d.* *c.* 34.

c *Perkins* *Grawnts* *nu.* 1. 18. 86. *Fulb.* *paral. c. de-* *vises f.* 38.

Plowden *casu Reni-* *ger fo.* 12. *b.* 13. *a. b.* & *fo.* 6. & 7.

d *Bract. e-* *odem nu.* 12.

e *Idem ibi-* *dem Dyer.* *fo.* 91. *nu.* 10. & 11.

f *Bract. u-* *bi supra* *nu.* 12. & *Doct.* & *stat. l.* 2. *c.* 33. *Bract.*

nec ipsius officii nomine quisquam præter regem *a*.

§. 16. Ut donatio facta valeat, quædam requiruntur. Debet enim esse libera & non coacta, non per vim & metum extorta *b*. Certa etiam res in donatione deduci debet; nam incertæ nulla est donatio, nisi saltem aliquo modo ad certitudinem reduci possit *c*. Item oportet ut certa verba interveniant donationi congrua *d*, sicut stipulationi *e*: & ut tam accipientis quam dantis concurrat consensus *f*. Præterea ut res data non sit *g*, neque traus *h*, neque præjudicium tertii *i*. Falsa tamen causa donationi adjecta eam non vitiat *k*.

§. 17. Hæc etiam donationum una differentia est, quòd quædam verbo, quædam non nisi scriptis vel facto (ut nostri loquuntur) præstari possint *l*. Catalla autem fere omnia sive personalia, sive realia verbo recte donantur *m*. Nisi tamen à corpore politico dentur, cujus sigillum in omni alienatione est necessarium *n*. Si quis ergo in feudo militari, & personæ & terrarum custos sit, terrarum custodiam & usumfructum solo verbo ad alium transferre potest: quod etiam in persona vel corpore hæredis aliqui verum esse putant *o*, licet alii contra sentiant, quia in possessionis traditione corporis translatio proprie non consistit *p*. Nemo terras quas unas possidet, ad alterum vel pro vita, vel in perpetuum sine scripto transfert, ad annos tamen hæc recte fit *q*. Hæreges adhuc crescentes nudo verbo conceduntur

l. 2. *c.* 5. *nu.* 12. *Fleta. l.* 3. *c.* 7. h *idem ibidem* i *an.* 13 *Eliz. b. c.* 5. k *Flet. l.* 3. *c.* 6. § *sunt etiam.* l *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 3. m *Perkins tit. Grawnts* 57. n *Idem. eodem tit.* o *Idem eodem* 60. p *Idem ibidem* q *Idem eodem* 61.

idque

dque per tenentem in tallio, licèt ante eas per donatarium à terra separatas moriatur *a*. Quod tamen secus est in arbore terræ infixa *b*. Et ratio differentiæ hæc forsan est, quia fruges non sine industria hominis excitantur, arbores naturâ crescunt. Tenens tamen in feudo simplici tales arbores solo verbo donat *c*. Quia nimirum latiorem habet potestatem, quàm qui in tallio tenet. Terræ denique & tenementa solo verbo dantur inter vivos *d*, licèt non mortis causâ sine testamento in scriptis *e*.

§. 18. Sine facto, (ut nostri loquuntur) vix dantur jura incorporea, cujusmodi sunt reditus annuus *f*. Communia pasturæ, advocatio, villanus in grosso, atque reversio terrarum post mortem præsentem occupantis *g*. Cujus quoque naturæ decimas esse, aliqui sentiunt *h*. Rectoria tamen cum decimis sine charta recte conceditur ***. His quoque addi potest jus tam custodiæ quàm maritagii *i*.

§. 19. Ut donatio suis numeris absoluta sit, traditione vel quasi confirmari debet *k*. Traditio autem vel seisina quot modis fiat, alibi dictum est *l*.

Sect. 20. Donationum mortis causâ sunt tres species: una cùm quis nullo præsentis mortis periculi metu conterritus, sed solâ cogitatione mortalitatis donat. Alia, cum quis imminenti

a *Idem eodem* 57.
b *Idem eodem* 59.
c *Idem eodem* 58.
d *Idem eodem* 62.
e *Infra de testament. ordinand. in princ.*
f *Dyer fo.* 139. *nu.* 57. *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 16. *fo.* 80. *b.*
g *Perkinus Grawnts* 61. *Plowd. case Throck-morton fo.* 150.
h *Idem ibidem* 62. *Plowden case Smithe f.* 233. *b.* * *Broke lease, f.* 15. 20. i *Dyer f.* 370. *nu.* 57. k *Bract. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 12. & *c.* 17. & 18. *Instit. jur. com. c.* 21. *Litle. l.* 1. *c.* 7. *Fleta l.* 3. *c.* 2. & *c.* 9. *v. Dier. fo.* 49. *nu.* 10. 11. 12. 13. 14. & *fo.* 91. *nu.* 10. 11. l *supra de rerum divisione Sect.* 42. *De possessione vel quasi. v. Flet. l.* 3. *c.* 15. *in prin. Incorporea traduntur visu corporis ad quod spectant Flet. l.* 4. *c.* 18. *Sect. Jura siquidem.*

periculo mortis commotus ita donat ut statim fiat accipientis. Tertia, ut si quis commotus periculo non dat ut statim fiat accipientis, sed tum demum cùm mors fuerit insecuta *a*.

a *Bract. l. 2. c. 26. in prin. Fleta l. 2. c. 57. in prin.*

QUIBUS ALIENARE LICET *vel non licet.*

TIT. VIII.

ARcta est conjunctio hujus tituli cum proximo superiori: ita ut non pauca hîc necessario repetenda sint, de quibus illic locuti sumus. Sed generalius est alienandi quam donandi verbum: ideoque quæ hîc denuo inculcamus, universaliorem hîc quam illic habent usum.

Accidit autem aliquando ut qui dominus rei sit, eam alienare non possit. Antiqua enim maneria Coronæ annexa, Regi non licet alienare; sed omnis Rex coronæ suæ alienata revocare tenetur. Nec obstabit obligatio Warantiæ, nec per escambium vel aliter ad valentiam in dominico vel servitio: vel saltem ad commodum & honorem regiæ dignitatis, sicuti baroniæ Episcoporum & hujusmodi, fuerint concessa *b*. Sed hoc jus munificentia Regum nostrorum, seu potius nimia reipub. Neglectio periculosâ oblivione fere tandem contrivit. Ideoque tam pernicioso malo remedium salubre Jacobus noster pie meditatur.

b *Fleta l. 1. c. 8. in prin. Sect. cum quoque quem v. eadem c. 17. Sect. Item quod. c Glanvil. l. 6. c. 3. Brit. c. 34. Fitzh. nat. br. fo. 193. A.*

Sect. 1. Maritus quoque neque hæreditatem neque dotale prædium uxoris eâ invitâ, sic alienare potest, ut ab ea aut ejus hæredibus illa mortuo, non revocetur *c*.

Sect. 2. Illi etiam qui de Rege in capite

per servitium militare sive per socagium tenent, sine Regis licentia terras suas impune alienare non possunt *a*. Aliqui tamen tenent talem alienationem emptoris vel feoffato satis esse utilem contra venditorem seu feoffatorem & ejus hæredes, licet Regi præjudicium inde procreari non possit *b*.

Sect. 3. Neque minor *c*, neque furiosus *d*, neque monachus *e*, neque fœmina nupta *f* alienare possunt. Neque villanus res per se acquisitas & per dominum possessas *g*, vel etiam non possessas, si Regis villanus sit *h*.

Sect. 4. Nuperâ etiam inclyti Jacobi nostri constitutione jus vetus quod ad ecclesiæ pene subversionem neglectum jacuit, renovatur, quâ Archiepiscopi & Episcopi feuda ecclesiarum suarum alienare prohibentur *i*.

Sect. 5. Denique qui aliâs alienare possunt, in certis casibus tamen non possunt. Utpote terras aut tenementa corpori politico, sive ecclesiastico illud sit sive sæculare *k*, nisi prius impetratâ Regis veniâ in manum mortuam dimittendi. Et e contra religiosa collegia, quæ per Reges hujus terræ fundata sunt terras suas sine ejus licentia alienare prohibentur *l*.

Sect. 6. Contra quoque accidit aliquando, ut qui dominus non est alienare possit. Creditor enim pignus ex pactione, quamvis ejus ea res non sit, alienare potest: utpote si initio conventum sit ut liceret creditori pignus vendere, nisi pecunia solvatur. Item uxor, apprenticius, seu alius famu-

a Fitzh. nat. br. fo. 175. A. Brocum tit. Alienationem. & Tenure 69. & an. 32. H. 8. c. 1.

b Brocus Testaments 34.

c Fitzh. nat. br. fo. 192. g. v. Perkinum Grawnts 18. & 19.

d Fitzh. nat. br. fo. 292. C.

e Perkinus Grawnts 3.

f Idem ibidem 6. 11. v. Brocum executors 175.

g Fitzh. nat. br. fo. 202. C.

h Littletonus l. 2. c. 11. *i* c. 1. Jac. sess. 1. c. 3. *k* An. 7. Ed. 1. & an. 18. Ed. 2. c. 3. & an. 15. Rich. 2. 5. Fitzh. nat. br. fo. 221. L. *l* Westm. 2. c. 41.

a v. Fitzh. nat. br. fo. 120. H. & Brocum tit. Contract. 37. & 43.

lus, quem mercator in sua officina vel taberna ad merces distrahendas constituit *a*, vel quicunque alius qui à domino hoc mandatum habet *b*.

Sect. 7. Etiam aliquando contingit, ut qui alienandi plenam potestatem habeat, non nisi sub certo modo alienare possit. Rex enim terras aequas perquirit, nec alienat nisi per specialem illam insinuationem quam recordum appellamus *c*.

b Novus liber intratio. Trespas in Agistment. 1. & ejectione firmæ 10.

c Plowden casu Walsingham fo. 553. a.

PER QUAS PERSONAS NOBIS ACQUIRITUR.

TIT. IX.

NUnc per quas personas nobis acquiritur, videndum est. Et sciendum, quòd per nosmetipsos, & per uxores, per servos sive masculos sive fœminas, & per filios filiasque quos in potestate nostra habemus, per liberos homines servientes nostros, dum tamen factum eorum accessarium fuerit & approbatum *d*. Et per servos quidem tam illos, qui non sunt in potestate nostra quàm qui sunt, dummodò non sint in usufructu aliena; ita tamen ut nihil inde capiamus, antequam corpora eorum dirationentur. Item per servum communem, & tam per alienum quam per proprium, quem bonâ fide possidemus: & pre eum in quo usumfructum habemus.

d Hæc confirmantur variis in locis per Bract. sc. lib. 1. cap. 9. nu. 3. l. 1. c. 11. nu. 12. & c. 18. nu. 6. & l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 12.

Brit. c. 35. & c. 38. Litle. l. 2. c. 14. Doct. & Stu. 1. c. 8. l. 2. c. 18. bis. e Flet. l. 3. c. 13. Sect. si autem servo & c. 15. Sect. de minor, & l. 4. c. 11. Sect. si autem & c. 12. in princ.

Sect. 1.

Sect. 1. Item per procuratores acquirimus, per tutores, curatores & custodes, qui nomine nostro stipulati sunt, vel in possessione sunt *a*: & hoc verum est etiam in iis qui naturaliter surdi & muti sunt *b*.

Sect. 2. Filii quoque sive filiæ villani sub potestate domini sui sine manumissione in villenagio manentes, si perquisitum fecerint extra villenagium, nullum habent hæredem, nisi dominum suum: dum tamen vel in vita villani in manum suam ceperit illud tenementum, vel post mortem *c*.

a *Bract. l. 2. c. 18. nu. 6. Flet. l. 3. c. 4. Sect. final. & c. 15. Sect. de minori.*

b *Idem ibidem.*

c *Bract. l. 4. tract. 3. c. 13. nu. 1. in fine.*

DE TESTAMENTIS ORDINANDIS.

TIT. X.

TErtia species donationis quæ mortis causâ fit, testamentum est *d*. Testamentum autem est voluntatis nostræ sententia de eo quod quis post mortem suam fieri voluit *e*. Est quoque duplex: aut sic proprie aut improprie dictum. Testamentum proprie dictum est illud supremum hominis judicium, in quo ejusdem executor nominatur *f*. Hic enim ejus loco est, qui heres apud Romanos dictus, & quasi basis testamenti est *g*, testatoris statum repræsentans *h*. Testamentum improprie dictum est quælibet alia ultima voluntas, sive sit codicillus, sive mortis causâ donatio, sive epistola *i*. Utrumque autem hoc est

d *Bract. l. 2. c. 26. Flet. l. 2. c. 57. in prin. & le. 1. π de testam.*

e *Brocus Testaments 20.*

f *Swinb. parte 1. Sect. 3. nu. 19.*

g *Doct. & stud. l. 2. c. 19.*

h *Vultejus in comm. super Instit. tit. de testam. ordinand. in princ. nu 9. 10. 11.*

i

a Perkinus sect. Testaments 476.

duplex: scriptum vel nuncupativum *a*. Sed per nuncupativum terræ dari non possunt *b*.

b An. 32. H. 8. c. 1. v. Cocum l. 3. casu Baker fo. 31. b. v. Dyer. fo. 53. nu. 13. & fo. 72. nu. 2. fo. 143. nu. 54 & 55.

Sect. 1. Rigor ille solennitatis, quo Romani in condendis testamentis usi sunt, à jure Canonico pridem delinitus est, quod duos testes coram ptesbytero parochiali ad testamentum sustinendum vult sufficere *c*. Neque huic quidem Decretali Anglorum consuetudo se astringit: quibus satis est coram duobus liberis hominibus, sive clericis sive laicis condi testamentum *d*. Prudentes tamen nostri, homines in testamentis condendis non nimis securos aut supinos esse & meritò suadent *e*.

c Cap. cum esses 10. extra de testamentis.

Sect. 2. Imo verò usque adeo fastidiosa illa antiquorum curiosita. nobis visa est, ut omnem testamenti probationem idoneam existimaremus, quæ primæ illi juris gentium simplicitati satisfacit *f*. Neque enim duo testes hodie requiruntur si aliæ sint circumstantiæ, quæ probationem supplent *g*.

d Bract. l. 2. c. 26. nu. 11. Glanvil. l. 7. c. 6. vid. Dyer. fo. 5. nu. 13.

Sect. 3. In testibus admittendis vel rejiciendis non multùm à jure civili recedimus. Ut enim hæres illic, sic executor apud nos testis esse nequit. Fœmina tamen admittitur *b*. Neque adeo necesse est ut interrogentur testes ad perhibendum testimonium, nisi tales sint qui aliis exceptionibus removeri possint *i*.

e v. Cocum l. 3. casu Butler. & Ba. fo. 36.

Sect. 4. Testamenta licèt vires à voluntate testatoris præcipue capiant *k*, executor tamen acti-

a. b. f v. Swinb. parte 4. Sect. 25. g Hoc non difficulter probatur ex Brit. 28. fo. 7. a. Mes ascun. &c. h Swinb. parte. 4. Sect. 21. i Idem parte 1. Sect. 10. k Perkinus Devises 555. & seqq. Plowden. casu Nemis fo. 412. b, 413. a.

nem contra testatoris debitores non habet, priusquàm testamentum insinuaverit, & ejusdem exequendi authoritatem à Judice ecclesiastico adeptus sit *a*. Atque hoc licèt non ita pridem inductum nonnulli velint *b*: contrarium tamen apertissimè liquet *c*.

Sect. 5. Cùm autem executor Judicem ad testamentum publicandum accesserit, juratus hæc asserit: credere se nimirum quod testamentum per se exhibitum est verum atque ultimum testamentum defuncti, deinceps quòd in tempus per Judicem assignandum (nisi jam paratum habeat) justum & fidele inventarium, omnium & singulorum bonorum, quæ defunctus die vitæ & mortis suæ habuit, conficiet & exhibebit: tertiò quòd debita & legata solvet: & rationes justas suæ executionis reddet, quandocunque ad hoc per Judicem requisitus fuerit *d*. Atque his sic peractis eadem persona cum testatore fit *e*, neque solùm omnia quæ testatoris fuerunt rectè vendicat, sed ejus etiam debitis, quoad facultates acceptas obnoxius redditur *f*.

§. 6. Si plures nominentur executores, omnes, si onus subire velint, hoc faciunt: sin velit unus tantùm, hoc unus *b* faciat.

§. 7. Sin verò vel cum ultima voluntate quis, executore minimè nominato, vel etiam omninò intestatus, decesserit, proprior cura Judici ecclesiastico incumbit. Quippe qui omnibus defuncti debitis usque ad bonorum suorum valorem est obnoxius *i*: & etiam administrationem

a *Perkinus testament.* 482. 484. & 486. *Brocus executors* 49. & 139.

b *Brocus Testaments in ipso fine.*

c *Glanvil l.* 7. *c.* 7. *Bra. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *v. Plowden* *casu Greisbroke fo.* 280. *b. Flet. l.* 2. *c.* 57. *executors.*

d *Lynd. provincial de testamentis c. statutum bonæ memoriæ.*

e *An.* 9. *Ed.* 3. *c.* 3.

f *An.* 13. *Ed. pri. c.* 15. *v. Dyer. fo.* 187. *nu.* 6.

g *Perkinus testaments* 486.

h *An.* 13. *Ed.* 1. *stat.* 2. *c.* 19. *an.* 21. *H.* 8. *c.* 5. *v. Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. *Glanvil. l.* 7. *c.* 6. *v. Dier. fo.* 232. *nu.* 5. & *fo.* 171. *nu.* 26. *Fitzh nat. br. fo.* 120. *D*

a *Ant.* 31. *Ed.* 3. c. 11. b v. *Dyer.* fo. 294. nu. 7. fo. 339. nu. 46. c *Argum. Perkin. Testaments* 483. & *Brocus eodem* 20, & *tit. executors.* 90. & 117. v. *nov. term. jur. verbo Administrator.* v. *Flet.* l. 2. c. 62. *Sect.* & *si debitor.* v. *Dyer.* fo. 232. nu. 5. & fo. 256. nu. 8. &. fo. 160. nu. 42. v. *Plowden. casu Greisbroke* fo. 277. a. & *seqq.* d *Perkinus Testaments* 486. *Lect.* &. *stud.* l. 2. c. 28. *Swinb. de testam. parte* 6. *Sect.* 11.

bonorum, viduæ aut proximo consanguineo; saltem eandem suscipere volenti & tum de fideli administratione, tum de indemnitate ordinarii fidejussores idoneos offerenti, committere tenetur *a*. Hic autem, qui quis sit, jurat (quantum scit aut credit) defunctum cum testamento exhibito (in quo nimirum executor non nominatur, aut nominatus executionem in se suscipere recusat) aut si is casus sit) prorsùs intestatum decessisse: præterea se justum & fidele inventarium confecturum & exhibiturum: debita defuncti juxta valorem bonorum suorum se persoluturum, & portiones etiam, si quid superfuerit, per Judicem assignandas, liberis defuncti (si quos reliquerit) aut aliis etiam consanguineis, erogaturum: rationes denique justas sui muneris Judici requirenti se redditurum. His sic peractis, se cum idoneis fidejussoribus pro justa bonorum administratione obligat, & ita demum fit administrator *b*, cùm tandem literas administratorias sigillo Ordinarii authentico sigillatas acceperit.

§. 8. Quæstio est, si neque executor neque administrator, propter suspectam hæreditatem, quis esse velit, quid faciendum sit. Et hoc casu Judex bona defuncti sequestrare debet, singulisque creditoribus per edictum convocatis, juxta juris præscriptum, satisfacere *c*.

§. 9. Sed quis hoc casu competens Judex? Regulariter quidem Episcopus ejus diœcesis in qua moritur defunctus. Sunt tamen aliqui tam seculares quam clerici, qui hoc privilegium seu libertatem (ut nostri loquuntur) præscribunt, aut etiam chartis antiquis concessum habent *d*.

(Re-

(Regulariter) diximus quia hoc verum est, si defunctus bona notabilia non habeat in diversis diœcesibus *a*. Nam si habeat, tum testamenti sui probatio & publicatio ad reverendissimum Archiepiscopum Cantuariensem, vel Eboracensem in provincia Ebora, jure prærogativæ suæ spectat *b*.

§. 10. Cùm etiam Episcopum diœcesis competentem hic Judicem dixerimus, hoc de ejus quoque officialibus intelligi volumus, sive sit vicarius generalis, sive commissarius foraneus *c*, sive etiam Archidiaconus qui talem potestatem vel præscriptione vel compositione vendicare potest *d*.

a *Quæ hæc sunt v. Swinb. parte 6. Sect. 11.*

b *Lynd. provinc. c. statut. De testament. Perkinus Testaments 489. Statutum an. 23. H. 8. c. 9.*

c *Brecus Testaments 12.*

d *Idem. ibidem 35. & Perkinus Testaments. 492. 493.*

DE MILITARI TESTAMENTO.

TIT. XI.

NUllum militari testamento privilegium Jus nostrum relinquere potest, quod paganorum ultimis voluntatibus nullum fere negat *e*. Subtilitates enim Romanorum omnes in antiquam Juris gentium fidem dissolvit.

e *Swinb. parte 1. Sect. 19. & parte 4. Sect. 17. & 18.*

QUIBUS NON EST PERMISSUM facere Testamentum.

TIT. XII.

JUre nostro aliqui prohibentur testamentum facere simpliciter, aliqui de certis rebus.

§. 1. Infans prohibetur simpliciter, sed infantem

tem dupliciter hoc casu accipimus: uno modo masculum qui annum decimum quartum, aut fœminam quæ duodecimum non complevit, alio qui vel quæ non vicesimum primum. Illi testari prorsus non possunt *a*; hi de catallis possunt non tamen de terris quas perpetuo jure tenent *b*; nisi consuetudo loci hoc ferat *c*.

§. 2. Idiota *d*, id est, talis qui de re aliqua facili & vulgari interrogatus aptè respondere non potest *e*, Item servus eâdem causâ, qui donare inter vivos prohibetur *f*, nihil eorum testamento disponere potest, quorum possessionem dominus acquisivit *g*, vel solo verbo vendicavit *h*, nisi tamen executor alterius fuerit: quo casu alium, domino suo invito, executorem suum constituere potest. Nam bona vi muneris hujusmodi sibi contingentia, non ad usum suum habet sed alienum *i*. Item captivus: quia is nihil possidet, sed ipse ab alio possidetur *k*. Item deportatus, quem nos exlegem sive utlagatum dicimus *l*.

§. 3. Præterea reus læsæ majestatis testamenti factionem non habet: quia si ejus criminis postea convincatur omnia quæ tempore criminis commissi possedit vel quasi, Regi & fisco forisfacit *m*. Neque felonix reus: Quod tamen sine distinctione non procedit. Nam talis si moriatur ante convictionem, tam terras quàm catalla testamento dare potest. Aut etiam si cùm pro tribunali sistatur, juxta formam regni præscriptam se Deo atque patriæ examini committere recusaverit,

a *Swinb.* parte 2. Sect. 2. & tamen *Perkinum Devises.* 503.

b *An.* 34. *H.* 8. *c.* 5. *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 21.

c *Perkinus Devises* 504.

d *An.* 34. *H.* 8. *c.* 5.

e *Swinb.* parte 2. Sect. 4.

f *v. supra de donationibus* Sect. 5.

g *Perkinus Grawnts* 29. *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 43

h *Brocus* ville in. 50.

i *Idem ibidem* 68. & 73.

k *Bract. l.* 2. *c.* 16. *nu.* 5.

l *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 13. *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 6. & *l.* 2. *c.*

m *An.* 9. *Ed.* 6. *c.* 11. *Swinb. parte* 2. *Sect.* 12. *v. an.* R. 3. *c.* 3.

at mutus steterit: Hoc casu terras vel hæredi-
us suis proximis ab intestato: vel testatus qui-
us videbitur, suas reservat, & solis catallis suis
cidit, porro si condemnetur, terras à crimine
erpetrato, catalla à convictione perdit, ita ut
nte convictionem illa donare, aut aliter aliena-
e pro suo arbitrio possit *a*.

§. 4. Ille qui sibi ipsi mortem sponte con-
tiscit, felo de se à nostris vocatur, & successorem
on habet in catallis suis præter fiscum *b*. Verùm
rum hodie terras amittat per aliquos dubita-
ur *c*. Catalla tamen fisco cedere nemo du-
itat *d*.

§. 5. Hereticus jure veteri nostro testari non
otuit *e*. Sed constitutio quâ hoc decretum est,
brogatur *f*. Ita ut hic nihil fixum habeamus
uod à jure Canonico non accepimus.

§. 6. Manifestus usurarius, si ultra decimam
ro anno acceperit, omnibus pœnis à jure Ca-
onico inflictis obnoxius relinquitur *g*. Itaque
eque testari posse videtur *h*.

§. 7. Simpliciter prohibetur uxor terras
æreditarias ultimâ voluntate suâ disponere *i*.
ona etiam & catalla sine licentia viri sui *k*. Nisi
amen executrix prioris mariti aut cujusquam
lterius fuerat, priusquam huic viro nuberet: vel
ctionem prius acquisitam habeat ad aliquam
ecuniæ summam quæ adhuc soluta non est.
His enim casibus bona quæ ex causâ ejus mune-
is sibi contigerunt, aut etiam prædictæ actionis
ure debentur, legare potest, & vel virum suum
el quemlibet alium executorem suum consti-

a *Swinb.* parte 2. sect. 13. *Brocus* *Forfeitur.* 5. 18. 65. 89. 103. 113. 117. v. *supra de donatio.* sect. 7.

b *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 11. *c Stawnf. pla. cor. l.* 1. *c.* 3. *lib.* 4. *tit.* 18 *sect.* 16.

d v. *Infra de publ. judiciis sect.* *sed est murdrum.*

e *An.* 2. *H.* 5. *c.* 7. f *An.* 1. *Ed.* 6. *c.* 12. g *An.* 13. *Elizab. c.* 8.

h *Swinb. parte* 2. *sect.* 16. i *An.* 34 *H.* 8. *c.* 5. k *Swinb. parte* 2. *sect.* 9. *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 1. *in fin. Cocus l.* 4. *casu Ognel. fo.* 51. *b.*

tuere

a Brocus Testaments 9. 11. 13. & execut. 132. 175. 178. Glanvil l. 7. c. 5. Perkinus Devises 502.

ruerer *a*. Si tamen Bractono credimus receptum est, quòd uxor quandocunque testamentum facere possit de rationabili parte, quam habitura esset, si virum supervixisset: & maxime de rebus datis sibi & concessis ad ornamentum, quæ sua propria dici poterunt: sicut de robis & jocalibus *b*. Verùm hoc jus aut consuetudinarium alicujus loci videtur, aut jam pridem evanuit.

b l. 2. c. 26. nu. 1. in fine v. Fitzh. nat. br. in brevi de rationabili parte bonorum f. 122. Fleta. l. 2. c. 57. sect. si autem.

§. 8. Denique religionem ingressi testamentum facere nequeunt: Nam in bona de quibus ante ingressum nihil statuerunt, proximi consanguinei statim succedunt, ac si ab intestato decessissent *c*. Ecclesiasticorum secularium alia causa est: quorum bona consuetudine Angliæ laica reputantur, sive ab ecclesia sive aliunde perquisita fuerint *d*. Etiam fruges in gleba satæ & nondum perceptæ *e*.

c Brocus Testaments 9.

§. 9. Rex, utcunque aliis testabilis, non potest regnum aut bona regni, id est, coronam & antiqua ejus jocalia testamento suo cuiquam relinquere *f*.

d Doct. & stud. l. 2. c. 39.

§. 10. Episcopus aut abbas, quia eorum baroniæ sunt de eleemosyna Regis & antecessorum ejus, non possunt de dominicis suis aliquam partem dare ad remanentiam sine assensu & confirmatione domini Regis *g*.

e An. 28. H. 8. c. 11.

Sect. 11. Item Episcopus, Decanus, & magister fraternitatis alicujus testamentum facere de illis bonis prohibentur, quæ sibi cum capitulo vel societate communia sunt *h*.

f Fitzh. Abridgment tit. Devise. 5 & executors. 108. post quem Swinb. parte 2. sect. 28. g Glanvil. l. 7. c. 1. in fine. h Doct. & stud. l. 2. c. 39. 21. Bract. l. 2. c. 14. Perkin. Devises 469. 497. 49[illegible]

DE EXHÆREDATIONE LIberorum.

TIT. XIII.

EXpressam illam liberorum exhæredationem; cui leges Romanæ cives illius civitatis arrinuerunt, jus nostrum paterno amori remittit, quem præsumit naturam tam firmiter omnien animis insculpsisse, ut nisi turpissimis liberorum moribus eradicari non possit. Omnes itaque non solùm mobilium, sed etiam immobilium suorum liberam habent dispositionem, idque tam perquisitorum quàm ab antecessoribus descendentium usque ad certum modum, nisi feudum talliatum fuerit. De hoc enim non nisi talli dissolutione per finem, aut recuperatione priùs impetratâ nostri disponunt *a*.

Sect. 1. Veteres tamen juris nostri scriptores, patribus hæreditatem ab antecessoribus suis acceptam, cuiquam præter proximum hæredem testamento relinquere, vix permissum asserunt. Quo etiam nomine æris alieni à parte contracti onus in hæredem conjici volunt *b*. Sed posteriora tempora modum satis idoneum huic necessitati adhibuisse videntur *c*. Ideoque hæres ad antecessoris sui æs alienum dissolvendum hodie non tenetur, nisi in contractus instrumento specialiter recenseatur, & hæreditatem satis ad hoc locupletem inveniat.

Sect. 2. Catalla sic distribuenda censet Bractonus *d*, ut debitis defuncti, si quæ sint, solutis, quæ supersunt in tres partes dividantur: quarum una pueris, secunda uxori, tertia libertati testatoris relinquatur. Si pueri non sint, tum una medietas

a *An.* 4. *H.* 7. *c.* 24. & *an.* 32. *H.* 8. *c.* 6. *v. Plowd. casu Stoel & Zouch. & Cocum vol.* 3. *in casu finium.*

b *Glanvil. l.* 6. *c.* 17. & 18. & *l.* 7. 1. *v. etiam Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 1. & *Brit. c.* 34.

c *An.* 32. *H.* 8. *c.* 1.

d *l.* 2. *c.* 26. *nu.* 1. *v. etiam Glanvil l.* 7. *c.* 8. *v. Plowden casu Bracebridge. f.* 418, *b.*

tas defuncto, altera uxori reservatur. Si non unum tum una pueris, altera defuncto. Sed hoc consilium potius videtur quàm præceptum. Nam ita multo post in eodem loco dicit, neque uxorem neque liberos amplius capere debere de bonis defuncti patris vel viri mobilibus, quam fuerit eis specialiter relictum, nisi hoc sit de speciali gratia: utpote: si bene meriti in ejus vita fuerint. Rationem adhibet: quia nimirum vitio veniretur civis aliquis qui magnum quæstum faceret, si in morte sua pueris indoctis & luxuriosis vel uxori malè meritæ relinquere cogeretur. Et ideo necessarium est valde, ut illis in hac parte libera facultas tribuatur. Per hoc enim tollent maleficium, animabunt ad virtutem, & tam uxoribus quàm liberis benefaciendi dabunt occasionem. Quod quidem non fieret, si se scirent indubitanter certam partem obtenturos, etiam sine testatoris voluntate.

a *Institut. de testament ordinand.*
b *Glanvil. l. 7. c. 1. Bract. l. 2. c. 33. nu. 3. Brit. c. 118. & 119.*
c *Brit. ubi supra & Britt. quoque.*
d *Brit. ubi supra.*

DE HÆREDIBUS INSTITUENDIS.

TIT. XIV.

HÆredem juris civilis & nostri antiquitus diversis modis accipiunt. Illi enim hæredem eum dicunt, quem testator in suo testamento nominaverit *a*: hi eum qui defuncto proximus est consanguineus, ad quem feudum de jure post antecessoris decessum spectat *b*. Ita ut non hominem sed deum hæredes facere asserant *c*, & hæredem dici ab hæreditate, in quam jure sanguinis succedit *d*. Hereditatem autem nostri non universum jus defuncti, sed feudum

tan-

tantùm appellant, seu saltem eas terras, tenementa, & illa sive corporalia sive incorporalia quæ perpetuo jure defunctus tenuit *a*. Hæredem itaque necessitas quodam modo constituit, qui ut in rebus prædictis antecessori suo vel invito succedere solet: sic etiam æs alienum ab eo contractum, si catalla ad hoc non sufficerent, liberare tenebatur *b*: quemadmodum & supra aliqua ex parte ostendimus *c*.

§ 1. Hæres itaque non in universum jus defuncti apud nos, sed in feudum tantùm aliàs non utiliter legatum succedit. Ad catallorum suorum dispositionem homines pro arbitrio suo executores nominant *d*, qui pro illa parte patrimonii hæredis locum occupant, & personam defuncti subeunt, si saltem onus delatum in se suscipiant *e*. Ita ut bona omnia aliter non legata sibi acquirant *f*, atque viduæ testatoris vestes auferre possint, si delicatioribus aut sumptuosioribus utatur, quàm viri conditio ferebat *g*.

§. 2. Executor autem potest constitui vel simpliciter vel sub conditione *h*: & vel à certo tempore vel post certum tempus *i*: & vel universaliter vel particulariter *k*: & in primo gradu vel sequenti per substitutionem *l*: & vel unus vel plures *m*.

§. 3. Executores autem constitui possunt illi quos testator elegerit, sive sint extranei sive parentes, propinqui vel remoti *n*: imo non so-

a *Iisdem ubi supra.*
b *Glanvil. l. 7. c. 7. Bract. l. 2. c. 26. nu. 1.*
c. *Titulo 12. hujus l. Sect. 1.*
d *Glanvil. l. 7. c. 6. Bract. ubi supra. Doct. & stud. l. 2. c. 10. Term. jur. verbo executor.*
e *Brocus executors* 5. 21. 22. 57. 84. 97. 122.
f *Plowd. casu Paramour fo.* 943. *b.*
g *Brocus executors* 19.
h *Brous executors* 9. & 155. *Administrators* 1. & 49.
i *Brocus executors* 155. k *Brocus ibidem* 2. & 155.
2. *Dier. fo.* 3. 4. *nu.* 7. & 8. l *Idem ibidem.* m *Idem ibidem.* 13. 24. 38. 117. 177. n *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.

a *Littleton l.* 2. *c.* 11. *Brocus villeins* 68.

lùm qui liberi sunt sed etiam servi, sive nostri sive alieni *a*: neque laici solum, sed etiam clerici religiosi *b*. Quod tamen procedere videtur, si non niam a superiori impetraverint *c*. Porro fœminæ *d* & infantes *e*. Denique omnes qui jure expresse non prohibentur *f*.

b *Brocus eodem* 68. 77.

§. 4. Nemo tamen invitus cogitur ad hoc munus, quin qui velit, recusare possit. Et qui semel recusavit, postea nihilominus idem in se suscipere poterit *g*: si tamen vivo suo coexecutore hoc fecerit juxta aliquorum judicium non postea *h*. Munere autem semel suscepto semper tenetur: quod factum videtur, quam primùm bona aliqua testatoris hoc nomine assecutus fuerit *i*.

c *Fitzh. abridgment tit. executors* 47.

d *Brocus tit. executors passim.*

e *Idem ibidem* 15.

f *Glanvil. l.* 7. *c.* 6.

g *Brocus executors.* 38. 117. *Park. devise* 485.

h *Dier. fo.* 160. *nu.* 42.

Sect. 5. Si quis executorum constituat, qui ante probatum testamentum diem obit; bonorum administratio viduæ vel proximis testatoris consanguineis ab ordinario tanquam in causa instari committenda est, qui bona defuncti juxta testamenti tabulas disponat: nisi tamen residuum bonorum, post distractum æs alienum & legata soluta, illi legatum fuerat: quo casu executores ejus administrationem cum testamento annexo rectè vendicant *k*.

i *Dyer. fo.* 166. *nu.* 10. 11.

k *Lyer. fo.* 372. *nu.* 8.

DE VULGARI SUBSTITUtione.

TIT. XV.

SUbstitutio apud nostros non levem habet usum, in qua tamen fere juris civilis formam amplectimur. Feuda tantùm militaria quæ possidemus non tam libere testamentis nostris dis-

ponere

onere possumus, quin trientem hæredi nostro
elinquere teneamur *a*. At quæ per socagium, a *An.* 32.
ltem non talliata *b*, aut particulari alicui con- *H.*8.*c.*1. *v.*
etudini astricta *c*, cuicunque sive propinquo *Glanvil. l.*
ve extraneo legare possumus *d*, dummodo nul- 7. *c.* 3.
as alias terras in capite per servitium militare b *Bract. l.*
eneamus, atque utroque casu sive vulgariter sive 2. *c.* 30.
upillariter substituere. Substitutio autem hic c *Glanvil.*
ihil aliud est, quam conditionis ejus adjectio, *l.* 7. *c.* 3.
uam vulgo (tallium) dicimus: limitatio nimi- d *d. Statuto.*
um hæredum, quibus terras legatas à legatario *an.* 32. *H.*
ostro descendere, vel remanere, vel saltem ad 8. *c.* 1.
os & hæredes nostros reverti volumus.

§. 1. Hæc tamen substitutio non eadem est cum illa Romanorum, quia illa hanc conditionem annexam habet: Titium hæredem jusstituo: & si ille hæres non erit, tum Sempronius hæres esto *e*. Hæc autem nostræ non astringitur, sed legatario contraria tacite potius inponitur: talis nimirum: Titio do lego tale feudum, & si ille idem acceptaverit, tum volo ut talis aut talis ei hæres sit, vel succedat *f*. e *Institut. eodem in prin.* f *v. Westm.* 2. *c.* 1. *an.* 13. *Ed. pri. v. Doct. & stu. l.* 1. *c.* 24.

§. 2. Simili modo si legatum quodcunque cuiquam sub conditione relinquamus, ei ob defectum conditionis adjectæ substituere possumus. Exempli causâ: Titio centum do lego quando uxorem duxerit, aut si filium e filia mea legitime procreaverit: si uxorem non duxerit, aut si filium e filia mea non legitime procreaverit, tum Sempronio dicta centum do lego *g*. g *v. Infra. de legatis Sect.* 29.

DE SUBSTITUTIONE PUpillari.

TIT. XVI.

PAtriam potestatem in hac substitutione non non tam respicimus, quam testatoris libertatem. Ita ut sive liberis sive etiam extraneis legatariis qui infra ætatem sunt, pupillariter substitui possit. Sic viz: Titio filio sive meo sive alieno centum do lego, cùm ad pubertatem pervenerit: & si prius moriatur, tum Sempronio dicta centum do lego. Sed quia testamentariæ causæ in foro ecclesiastico, & ex juris civilis pontificiique præscripto apud nos maxima pro parte judicantur *a* ideo totam hanc materiam & alias hujusmodi jus nostrum quasi sicco pede præterit, & juri civili pontificioque disceptandas relinquit.

a Brast. l. 2. c. 26. nu. 2.

b Tit. 12. hujus libri.

QUIBUS MODIS TESTAMENta infirmantur.

TIT. XVII.

c Perkins Testam. 476. 479. & 480. Fulb. paral. Devis. fo. 43. a. b.

TEstamenta ab initio juste non fiunt ab iis quibus non est permissum facere testamentum: ii qui sunt, supra diximus *b*. Posteriori testamento quoque rumpuntur *c*, vel etiam maximâ capitis diminutione infirmantur: utpote si quis post testamentum conditum læsæ majestatis aut feloniæ condemnetur *d*, aut si testator testamentum revocet, aut executore quem nominavit, destituatur *e*.

d Statuf. pla. coro. l. 3. c. 20. quem etiam v. c. 32.

e Brocus executors passim.

§. 1. Sed ponamus Titium duo fecisse testa-

menta;

menta, unum anno sexto, alterum octavo Reginæ Elizabethæ: tandem eum acri morbo correptum esse, ita ut eloqui non possit: accedere autem ad eum Sempronium familiarem suum, qui illi utrumque testamentum in manum dat, jubetque ut illud retradat, quod pro supremo judicio suo haberi vult: Titium autem retradere testamentum anno sexto conditum. Hoc casu testamentum retraditum posterius erit *a*.

a *Perkins Testaments* 479.

§. Fit etiam quandoque, ut voluntas hominis, quæ jure civili ambulatoria est usque ad mortem *b*, propter præjudicium alterius contractus unde testamentum descendet, apud nos mutari non possit. Exempli causa: Titius possidet quasdam terras in feudo (ut nostri loquuntur) quas Sempronio sub hac conditione alienat, ut illius sint ad terminum vitæ suæ, sed ad usum dicti Titii, deinceps ut Seio & ejus hæredibus perpetuo remaneant: & super hoc ultimam voluntatem suam post datam Sempronio possessionem declarat. Hæc voluntas (saltem quatenus ad hanc alienationem attinet *c*) posteriori aliquâ rumpi non potest. Ratio est, quia usus dictarum terrarum statim ad Seium spectat, cui remanentia earum modo supradicto transfertur, ita ut statim si velit, eandem vendere possit *d*.

b *l. In ipsius Cosam ereisc. & l. omnium* 19. *C. de Testamentis.*

c *v. Dyer. f.* 48 *nu.* 12.

d *Perkins Testaments nu.* 480. *v. Dyer. fo.* 325. *nu.* 37.

DE INOFFICIOSO TESTAMENTO.

TIT. XVIII.

] Nofficiosi testamenti querela apud nostros non auditur: nam de feudis militaribus, nisi paternæ manes inter vivos vel mortis causâ dona-

a *An.* 32. *H.* 8. *c.* 1.
b *Bract. l.* 2. *c.* 39. *nu.* 2.
c *Bract. ibidem v. infra tit. de legat. Sect.* 5
d *Glanvil l.* 7. *c.* 5. & 7. *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.
e *Idem ibidem.*
f *Registrum originale fo.* 142. *b. Fitzh. nat. br. fo.* 122. *L.*
g *v. Supra de exhæredatione liberorum Sect.* 2.
h *Supra tit.* 14. *in prin.*
i *Glanvil. l.* 7. *c.* 1.
k *An.* 32. *H.* 8. *c.* 1.
l *Bract l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2.

tiones statuto comprehensas trientem legitimo hæredi relinquat, testamentum in hac parte irritum est *a*: ita ut hæres nihilominus possessionem inde capere possit, aut etiam legatarium, si prius eam adeptus sit, continuo per se ejicere *b*, vel postea per Judicem removere *b*.

§. 1. In catallorum dispositione variæ diversorum locorum videntur esse consuetudines, quarum apud veteres juris nostri scriptores haud obscura vestigia permanent *d*. Sed de jure communi voluntas horum distribuendorum testatori semper libera fuit *e*. Quare breve illud de rationabili parte bonorum, quod tam uxori quàm liberis ad partem aliquam bonorum paternorum recuperandum contra executores jacet *f*, non generale est, sed certis comitatibus peculiare, quorum consuetudo postulat, ære alieno deducto, quod reliquum est in partes dividatur, una uxori, altera liberis, tertia testatoris arbitrio relinquenda *g*.

DE HÆREDUM QUALITATE & differentia.

TIT. XIX.

HÆredes, ut à nostris quoque accipiuntur *h*, fuerunt olim necessarii quoad hæreditatem à majoribus per proximum antecessorem delatam & derivatam *i*. (Sicut etiam & hodie sunt quoad partem *k*) idque non solùm ut in feudis succederent, sed etiam antecessoris sui res alienatas distraherent *l*: etiam warantiis, id est, de evincendo cautionibus, quas ille vel alii majores in terris aliquibus vendendis alicui spopon-

derunt,

derunt, obnoxii perpetuò & obligati essent.

§. 1. Quia autem constat quod liberi naturales & legitimi vocantur præ aliis ad successionem, non est inutile videre statum & differentiam liberorum: quæ quidem multiplex est. Liberorum enim quidam sunt naturales & legitimi: legitimorum & naturalium sunt aliqui filii & hæredes, aliqui filii & non hæredes: aliqui etiam patrum suorum hæredes, aliqui matrum: aliqui & patrum & matrum. Aliqui etiam non sunt hæredes licet & legitimi & naturales sint. Aliqui insuper incipiunt esse hæredes, aliqui esse hæredes per casum cessant. Naturalium autem & legitimorum aliqui propinqui, & aliqui propinquiores: aliqui etiam remoti, aliqui remotiores *a*. Sed de his infra *b*.

a *Bract. l. 2. c. 29. 30. & c. Brit. c. 118. v. Cocum l. 3. casu Ratcliffe. f. 40. 41. 42. Plowd. casu Remiger f. 28. a. Flet. l. 6. c. 1. Sect. Librorum & seqq.*

b *Tit. de gradibus cognationum.*

DE LEGATIS.

TIT. XX.

DOnatio mortis causâ est, cùm testator rem legatam seipsum magis habere voluerit, quàm eum cui legata fuerit, & eum cui legata est magis quàm hæredem suum *c*.

§. 1. Jus commune causas testamentarias licet maximâ pro parte foro ecclesiastico secundum regulas juris civilis & canonici judicandas reliquerit: peculiaria tamen quædam de terris, catallis realibus & rebus soli statuit, quæ ad suum quasi tribunal dirimenda advocavit. Ista nos quantâ possumus brevitate perstringemus.

c *Bract. l. 2. c. 21. nu. 1.*

§. 2. Primò legare omnes possunt, quibus fas est testamentum facere. Illi qui sunt, supra do-

a *Tit.* 12. *hujus libri.*

cuimus *a*. Terras tamen aut tenementa nemo recte legat, qui tempore conditi testamenti in earum possessione non est *b*. Quod ita verum videtur, si neque alius ejus jure seu nomine possideat. Reversionem enim quis rectè legat *c*.

b *Fulb. paral. c. divises. f.* 37. *a.* & *stat. an.* 32. & 34. *H.* 8.

§. 3. Legatorum capaces etiam sunt omnes, quos jus specialiter non excipit. Hi sunt religionem ingressi *d*, quique adhuc existentiam nullam habent, licèt postea futuri: quemadmodum si quis legaverit tali collegio vel Cantuariæ, quale nullum est tempore mortis testatoris, sed postea extruitur *e*. Posthumus verò in favorem testamentorum, licèt in utero matris, existere intelligitur *f*.

c *Infra tit.* 20. *nu. libri. Sect.* 31.

d *Perkinus tit. devises.* 566. & 577.

§. 4. Vir autem licèt uxori inter vivos donare non possit, quia eadem persona, durante matrimonio, uterque judicatur: ei tamen terras testamento suo rectè dat legat, quia legata ante mortem testatoris, quâ hæc conjunctio dissolvitur, effectum non capiunt *g*.

e *Perkinus devises* 505. *Fulb. paral. Devises. f.* 35. *b.*

§. 5. Incertæ personæ etiam rectè legatur, quæ postea certa reddi potest. Annus reditus Titio ad vitam suam, & post ejus mortem ei qui primus Divi Pauli templum mane ingreditur, & hæredibus suis legatur. Sempronius mane templum ante omnes ingreditur: hoc legatum tam Titio, quàm Sempronio & hæredibus suis utile erit *h*.

f *Nov. term. jur. verbo. devise.*

g *Fulb. paral. Devises fo.* 36. *a.*

§. 6. Corpus politicum, nisi per chartam Regiam perquirendi licentiam concessam habeat, feudum legatum ad usum suum acquirere non potest *i*.

h *Fulb. eadem f.* 36. *a.*

§. 7. Veteri jure nostro feuda legari testa-

i *Perkinus tit. Devises* 505.

mento

mentō prorsus non potuerunt *a*, sed ad proximos hæredes necessariò descendebant *b*, nisi contra jus commune particularis consuetudo civitatis aut municipii alicujus hoc ferret *c*, aut saltem hæres tali legato consensum suum præberet. Quisquis itaque terras testamento suo ad alium derivari voluit, primò aliquem in eis feoffavit ad usum tamen suum & hæredum suorum *d*: atque ita usum dictarum terrarum, licet non ipsas terras alicui tertio legare potuit *e*. Sed huic incommodo vel jejuno potius frigidoque commento posteritas medicinam adhibuit, effecitque ut non usus tantùm, sed & ipsæ terræ, cum quadam tamen moderatione testamento transferri possint *f*. Nam feudi militaris trientem hæredi adhuc relinquere tenemur: & testamento nuncupativo, quia hic multum præjudicii versatur, terras legare non permittimur *g*.

§. 8. Si vir & uxor conjunctim terras perquirant sibi & hæredibus viri: & vir eas extraneo post obitum sui & uxoris legaverit, utiliter quidem legat. Nam vir hoc casu feudum simplex habet *h*.

§. 9. Si duorum tenentium conjunctorum in feudo simplici, ubi terræ & tenementa per consuetudinem loci testamento dari possunt, alter jus suum tertio cuiquam legaverit, hoc legatum prorsus inutile est. Nam cùm testamentum ante mortem testatoris vires non capiat, conjuncti tenentis jus eodem momento quo spiritum ultimum exhalat, ad socium suum jure

a *Perkinus Devises* 537. *cujus juris ratio est apud Brit. c.* 34. *v. and* 27. *H.* 8. *c.* 10. *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 7. & *c.* 10. *Dyer. f.* 74. *nu.* 14

b *Glanvil. l.* 7. *c.* 1. *Bract. l.* 2. *c.* 26. *Dyer. f.* 127. *nu.* 54.

c *Liele. l.* 2. *c.* 10. *Fitzh. nat. br. fo.* 198. *L.*

d *v. Perkinum Devises* 528.

e *Idem ibidem* 497.

f *An.* 32. *H.* 8. *c.* 1. *Brecus Testaments* 19. *Swinb. parte* 3. *Sect.* 4. *v. Cocum Butler fo.* 30. *a*

g *v. Supra tit.* 10. *hujus lib. in princ.*

h *Perkinus Devises* 539.

non decrescendi transfertur *a*. Quod tamen in participibus aliter se habet: quia nimirum participes jure sanguinis & hæreditatis terras assequuntur, non beneficio donatoris, ut tenentes conjuncti *b*.

§. 10. Potest quoque quis testamento constituere, ut executores sui terras ejus quas in feudo tenet & legare potest, vendant, & commodum inde proveniens in pias causas aut animæ suæ salutem distribuant *c*. Sed si illi intra biennium testatoris mandatum non impleverint, hæres in easdem ingredi, eosque ejicere potest *d*.

§. 11. Titius terras quas in feudo simplici tenet per focagium, uxori suæ dat quàm diu vixerit, & earum remanentiam Sempronio fratris sui filio ejusque hæredibus masculis de corpore suo procreandis. Et si contingat dictum Sempronium sine hæredibus de corpore suo procreatis decedere (masculos neque expresso nec implicite innuendo) tum dictam remanentiam Mævio alii adgnato suo suisque hæredibus masculis in feudo simplici dat legat: & ob defectum hæredum masculorum à dicto Mævio suscitandorum, proximis hæredibus masculis ab illa stirpe legitime procreandis dictas terras relinquit. Sempronius unicâ filia Arethusâ relictâ, moritur. Dubium suboritur an Arethusa in dictis terris vi verborum prædictorum (& si contingat &c.) successura sit, an hæres aliquis masculus gradu remotior. Dijudicatur autem verba illa non generale tallium hæredibus Sempronii inducere, aut efficere quo minus terræ legatæ hæredibus masculis specialiter annexæ permaneant *e*.

§. 12. Catalla cujuscunque generis, sive personale

a Instit. jur. com. c. 15.
b Ibidem. v. differentiam participum & tenentium conjunct. infra l. 3. *de Sociclate.*
c Perkins Devises. 422. 541. 540. & *seqq. v. etiam stat. an.* 21. *H.* 8. *c.* 4.
d Fulb. paral. c. devise. fo. 40. *b. Plowd. case welkden f.* 523. *b.*
e Dier. fo. 271. *nu.* 7.

sonalia nimirum sive realia legari possunt *a*. Itaque commodum quod è custodia vel hæredis vel etiam terrarum provenit *b*, conductio (quam lessam ad terminum annorum dicimus) equi, boves, oves, aurum, argentum tam factum vel signatum quàm non, annuli lecti, vasa quæcunque sine discrimine legantur *c*: nisi tamen testator conjunctim & pro indiviso cum alio mortis suæ tempore possideat *d*, aut nisi feudo liberove tenemento sic affixa sint, ut sine ejus damno avelli nequeant, sed pars ejus reputentur *e*.

§. 13. Denarii quoque qui sub conditione dentur, utiliter legantur, nam postea executoribus soluti legatario cedunt *f*.

§. 14. Etiam catalla, quæ jure uxoris nostræ possidemus, ut conductiones sive lessas ad terminum annorum, aut similia, legare possumus *g*.

§. 15. Res quoque incerta recte legari videtur, dummodo per legatarium certa reddi possit *h*.

Sect. 16. In frugibus per terrarum possessores satis, nec dum à solo separatis nostri Juriſperiti varie juxta specierum diversitatem statuerunt. Exempli causâ, mulier in dotem tenens sementem facit, & ante messem moritur: fruges nondum maturas legare potest *i*. Quod etiam verum est in terris quas dotis nomine cum alio conjunctim & pro indiviso tenet *k*.

Sect. 17. Si tamen præter modum per custodem hæredis dotata sit, & sic moriatur ut fruges crescentes reliquerit, per hæredem interim maturitatem ætatis assecutum ejus executores ejici

a *v. Perkinum Devises* §11. & *seqq.*
b *Flet. l.* 1. *c.* 11.
c *Perkinus eodem* §25.
d *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 6. *Litl. l.* 3. *c.* 3.
e *Brocus executors.* 65.
f *Perkinus ubi supra* & 527.
g *Perkinus Devises.* 560.
h *Fulb. paral. f.* 38. *b.*
i *Perkinus Devises* 521. & *statut. Merton. c.* 2. *an.* 20. *H.* 3. *Flet. l.* 2. *c.* 57. *Sect. mulier & Sect. provisum est.*
k *Perkinus eodem* 523. *Fulb. paral. Devises fo.* 38. *a.*

pos-

a *Perkinus Deviſes.* 524.

poſſunt a impediri quo minus eas capiant. Item ſi hæres ad ætatem perveniens contra matrem vel novercam vel aliam quamcunque anteceſſoris ſui viduam per breve de admenſuratione dotis terras recuperaverit : recuperam pariter cum frugibus obtinet, & eas legare poteſt *b*.

b *Idem ibidem.*

Sect. 18. Si quis etiam per conſuetudinem Angliæ terras tenens eas alii locaverit & moritur : conductor fruges licet adhuc non maturas percipiet, & interim fato cedens eaſdem legare poteſt *c*. Quod jus rectori eccleſiæ quoque in frugibus glebæ ſuæ competit *d*.

c *Perk. ibidem* 514.

d *An.* 28. *H.* 8. *c.* 11.

Sect. 19. Præterea terras jure uxoris poſſidens uxore poſt ſparſas fruges decedente, eas lucratus & utiliter legat *e*. Quod etiam in conductore tenet, ſi hoc modo tenens terras alii locaverit *f*.

e *Perkinus Deviſes.* 518. *v. Liſle. l.* 1. *c.* 8. *in prin.*

f *Perkinus ibidem.* 513. *Fulb. paral. fo.* 37. *b.*

Sect. 20. Obligatio, quam ſcriptum de ſtatuto mercatorio dicimus, executioni ſuper manerio quodam debitoris mandatur : creditor terras ſerit : & ante meſſem tenens aliquis dicti manerii diem obit, cujus hæres infra ætatem eſt, ita ut ejus cuſtodia integro debito ſufficiat. Hoc non obſtabit, quo minus fruges immaturas legare quoque poſſit *g*.

g *Eodem* 516.

Sect. 21. Sed terras in vadium mortuum quis obligat, & ſolutâ ad diem pecuniâ eas liberat : creditor fruges interim ſatas & non perceptas (licet aliqui contra ſentiant) legare poſſe videtur *h*.

h *Perkinus eodem* 516.

Sect. 22. Tenens in tallio terras talliatas alii locat, quas conductor ſerit : hæres per breve de forma donationis in deſcenſu recuperat, & ante fruges perceptas mortem obit : eas aliquorum judicio, quamvis aliis contradicentibus, teſtamento ſuo recte legat *i*.

i *Perkinus Deviſes* 520. *Fulb. paral. c. Deviſes fo.* 37. *b.*

Sect. 23. Quidam

§. 23. Quidam feudum possidens moritur, iam unicam & uxorem gravidam relinquens: ia feudi possionem aggreditur, & agris se- ina mandat: ante fruges maturas nascitur ma- i filius, ad cujus usum propinquus aliquis ami- s feudi possessionem acquirit: filia hoc casu uges legare potest *a*. Sed ponamus matrem te natum filium dotem contra filiam obtinu- e, & eam partem vicecomitis assignatione ce- isse, quam filia seminaverat: certe segetem le- are potest. Sed hoc tamen sine controversia non rocedit *b*.

a *Perkinus eodem* §21. *Fulb. eodem fo.* 38. *a*.

b *Perkinus eod.* §21.

§. 24. Qui terras possidet ad terminum an- orum, vastum committit: unde locator eas per reve de vasto recuperat: fruges hoc casu cres- entes conductor legare non potest *c*. Ut neque quis dictas terras vi antiquioris tituli contra ocatorem evincat *d*.

c *Idem eodem* §15.

d *Idem ibidem.*

Sect. 25. Quidam domum conductam habens d quadraginta annos, eam domum Sempronio at legat, titulum quem habet vel donat, non ostendendo. Quæritur quid legatum est? & judica- ur ipsum jus legatum esse, quod testator habu- it. id est, terminum quadraginta annorum *e*.

e *Dyer. fo.* 207. *nu.* 69.

Sect. 26. Qui terras ad terminum annorum conduxit, jus suum in eis dat legat Titio: & si Titius ante terminum finitum decesserit, tum annos reliquos Sempronio dat. Titius legatum adipiscitur, nec multo post, jure suo in eisdem a- lienato nec termino adhuc transacto, diem obit. Quæsitum est aliquando quis modus Sempronio reliqui termini assequendi competit? & judica- tum est eum esse sine remedio *f*. Sed si testator tot annos dictæ conductionis Titio legasset, quot vixisset, & in reliquis Sempronium substi- tuisset, Titius sic terminum alienare non potu- isset,

f *Dyer. fo.* 75. *nu* 18. & *f.* 140. *nu.* 41.

a *Dyer. fo.* 358. *nu.* 50. 51. & *f.* 359. *nu.* 52.

b *Perkinus devises fo.* 519.

c *Statutum Gloceſtriæ. an* 6. *Ed.* 1. *c. prima.*

d *Bract. l.* 2. *c.* 26. *nu.* 2. & *l.* 5. *tract.* 5. *c.* 10. *nu.* 3. *Fulb. paral f.* 30. *b.* & 31. *a.*

e *Perkinus devises.* 527.

f *Cocus l.* 3. *caſu Butler fo.* 27. *b. Fulb. paral. c. devises. f.* 47. *b. Plowd. caſu Bret. f.* 343. 1. & *ſeqq.*

g *Nov. term. jur verbo deviſe Fulb. paral. eod. f.* 45. *a.*

h *Brit. c.* 36. *Perk. deviſes* 579. & *ſeqq. Bract. l.* 2. *c.* 6. *nu.* 1. 2. 3. *v. Swinb. parte.* 4. *Sect.* 11.

i *Exempla hujus theoriæ ſequuntur in §§ reliquis b. t.*

k *v. Fulb. paral. c. Deviſes fo.* 41. *b. v. Plowd. caſu Parmour* 540. *a. b.*

iſſet, quin anni ſuperſtites *Sempronio* ceſſ[ent] *a.*

Sect 27. *Spoliatus* contra *Spoliatorem* [non] cuperat: fruges ſatas ſpoliatus legare poteſt. Si [ta]men à ſolo priùs ſeparatæ fuerit, ſpoliator [eas] aſportat & legare poteſt *b*, in damnis tamen ſpo[liato] tenetur *c*.

Sect. 28. Teſtator neque actiones ſuas [non] convictas & recognitas, neque actionum [in]ſtrumenta legare poteſt *d*. Quod tamen [de] actione aliqua debetur rectè legat. Eſt enim legatum hujuſmodi conditionale: ſc. ſi debitum ſolutum aut per executores recuperatum fuerit *e*.

Sect. 29. Jus noſtrum, ſicut & Jus civile & [om]ſa ratio ſtatuit, voluntatem (modo juri non con[tra]riam teſtatoris præcipue ſpectat *f*: ideoque [fi]lio & filia ſuperſtitibus, terras ſoboli fœmi[næ] quis legaverit: licèt filius ſexu dignior ſit, [fi]lia tamen terras obtinebit *g*. Si conditionem le[ga]to adjecerit, quæ nec naturâ nec jure impoſſi[bi]lis eſt illa legatum ſuſpendit, donec impleatur *h*. Hoc autem ita verum eſt, ut verbo non nunquam ob voluntatem teſtatoris conjecturam, ultra naturalem intellectum extendantur & etiam ex cauſis reſtringantur *k*.

Sect. 30. Titius enim terras *Sempronio* [de]legat ſub conditione ſolvendi certam pecuniæ ſummam. Licèt verborum vi *Sempronius* terras

legaras tantùm ad terminum vitæ suæ habeat tam ob conditionem oppositam feudum simplex ei legari definit *a*. Aliàs enim si legatarius brevi moreretur, legatum ei nocere potius quàm prodesse posset.

a *Brocus. Testaments* 18. *Perk. Devises* 555.

§. 31. Mævio terras suas omnes & omnia tenementa Sejus dat legat: non solùm terræ & tenementa quæ testator actu possidet, huic legato cedunt, sed etiam quæ sibi, aut (ut nostri loquuntur) reversione habet *b*.

b *Nov. term. jur. verbo Devises.*

§. 32. *Si* terræ cuiquam legantur tenendæ & habendæ per eum in perpetuum: aut habendæ & tenendæ illi & assignatis suis, feudum simplex utroque casu legatur, licèt hæredum mentio non fiat *c*. Quod tamen alii hæsitanter affirmant *d*.

c *Nov. term. jur. eodem.*

d *Perkinus devises* 557.

§. 33. *Si* quis terras alicui his verbis legat: Do Titio terras meas dandas aut vendendas, aut aliter pro arbitrio suo disponendas: feudum simplex est *e*.

e *Term. jur. ubi supra.*

§. 34. Terras Titio & hæredibus suis masculis à corpore suo procreandis testator legat: Titius autem filiam tantùm procreat, & ex illa neptem habet: hoc casu nepos potius avo succedit ex vi legati in his terris, quam legatum inutile erit: cùm tamen in aliis donationibus contrarium obtineat *f*.

f *Term. jur. ibidem Brocus devises* 5.

§. 35. Item si quis terras post mortem uxoris suæ filio leget: licèt eas expressè uxori non leget, illam tamen benevolâ interpretatione jus nostrum juvat *g*.

g *Term. jur. ibidem & Plowd. Case Ju Newis f.* 414 *a.*

§. 36. Testator terras quas in feudo possidet, Titio ad terminum centum annorum dat legat sub hac conditione: *Si* Sempronio decem quotannis solverit: & remanentiam dictarum terrarum Mævio & hæredibus suis: licet Titius con-

Brocus tit. executors f. 175. *v. an.* 13. *H.* 7. *fo* 17.

conditionem violaverit, remanentia tamen Mævii per hoc non læditur: licet in contractibus inter vivos contrarium jus esset *a*.

a *Perkinus Devises* 564. *quem quoque vide* 565. 566. 567. 568. 569.

§. 37. Terras suas suas omnes quis legat Sempronio sub hac conditione, si decem dederit: deficiente conditione eas familiæ suæ relinquit: hoc legatum ad eum qui consanguinitate testatori est proximus, spectare jus nostrum pronunciat *b*.

b *Fulb. paral. c. Devises. f.* 46. *b.*

Sect. 38. *Si* grana quæ habet in tali horreo Titius cuiquam det leget, & post factum testamentum plura in idem congerat: verborum generalitas ad illa grana restringenda est, quæ tempore conditi testamenti ibidem recondebantur; quia jus præsumit de eis tantum sensisse testatorem *c*.

c *Idem eodem fo.* 41. *b. vid. Plowd. casu Bret. fo.* 345. *ab.*

Sect. 39. Stius post multa legata tandem testamento suo residuum bonorum suorum uxori Franciscæ relinquit his verbis. Residuum omnium bonorum meorum Franciscæ conjugi meæ charissimæ do lego (quam quoque hujus mei testamenti plenam solamque executricem constituo) ut pro salute animæ meæ & debitorum meorum solutione eadem disponat. Francisca onus executionis in se suscipit, omniaque tum legata præstat tum debita dissolvit. Postea Mævio nubit qui dictorum bonorum possessionem adeptus condito testamento executoribusque constitutis) Franciscæ præmoritur. Suboritur controversia utrum bona quæ Franciscæ secundo marito adduxit, ad eam jam denuo revertantur, an per executores Mævii possint vendicari? Post justam autem disceptationem habitam, in hanc itum est sententiam, ut dicta bona ad Franciscam, non ad executores pertinerent: idque quia residuum bonorum non libero ejus arbitrio disponendæ,

sed

ed certis usibus destinata relinquebantur *a*.

Sect. 40. *Stichus* qui centum valet & viginti debet dimidiam partem bonorum suorum æqualiter inter Bertam uxorem, & executores suos dividendo, testamento dat. Dubitatur an Berta quinquaginta, an quadraginta vendicare possit? & responsum est quinquaginta ei deberi. Si tamen Executores species aliquas prius alienaverint, Bertam à specierum alienatarum vendicatione hoc ipso excluſisse, quod alienatæ sint *b*.

Sect. 41. Petuntur legata in foro ecclesiastico [illegible], quam assertionem catallis realibus & personalibus aliqui tamen restringunt *d*. Nam de feudo aut libero tenemento legato ordinarius cognoscere non potest *e*. Si tamen Judex curiæ Christianæ aliquem in causa talis legati citaverit, quale jure communi inutile est, prohibitio jacet *f*.

a *Dyer. fo.* 331. *nu.* 21.

b *Dyer. fo.* 165. *nu.* 57.

c *Glanvil. l.* 7. *c.* 7.

d *Perkinus devises.* 570.

e *Perkinus eodem* 579. 577. 578. 579.

f *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 55.

DE ADEMPTIONE LEGATORUM *vel translatione.*

TIT. XXI.

UBI Jus civile ob defectum hæredis testamentum prorsus inutile facit *g*, nostrum executore vel non nominato vel onus recusante, non statim legata perire patitur, sed administrationem bonorum ordinarii judicio committendam definit *h*, qui administrationem solutioni legatorum, saltem quoad ferunt facultates, astringit *i*.

Sect. 1. Etiam terræ, tenementa, aut alia hæreditamenta quæcunque legata per testatorem, si postea per eum alienentur, & denuo redimantur, eadem debentur legatario, ac si omnino alienata non fuissent *k*.

g *l.* 10. ff *de jure codicillor.*

h *v. supra de testam. ordinand.*

i *Brocus executors in diversis locis.*

k *Brocus Devise.* 8.

DE

DE LEGE FÆLCIDIA.

TIT. XXII.

PRimum executoris officium, post executionis munus in se susceptum, est ut æs alienum testatoris dissolvat, qua de re perpendendum censeo, quid statuerit antiquitas. *Si pluribus debeatur* (inquit Bractonus *a*) *præfertur alius alii.* Nam rex omnibus est potior: & bene licebit vicecomiti vel aliis Balivis domini Regis, si ostenderint literas domini Regis de summonitionibus Scaccarii patentes imbreviare & attachiare bona catalla defuncti inventa in laico feudo suo, ad valentiam ipsius debiti quod debetur domino Regi, per visum legalium hominum, & ita ut nihil inde amoveatur, & residuum catallorum executoribus relinquatur. Ad quæ etiam debita vel alia acquietanda uxor defuncti si superstes fuerit, nihil conferet de dote sua *b*: cùm dos uxoris debeat esse libera. Quod sic verum est, nisi dotis jus acquisitum marito Regi deberet. Secundo loco deduci debent debita aliorum, quæ clara sunt & recognita: inter quæ connumerari potuerint servitia servientium, & stipendia famulorum, dum tamen certa sint. Si autem incerta sint, qui sine certo precio steterint in servitio alicujus, licet ex voluntate dependeant, tamen cùm ex arbitrio testatorum & amicorum taxata fuerint, ex bonis defuncti deducantur. Item deduci debent expensæ factæ circa funus. Item necessaria habeat uxor usque ad quarentenam, nisi fuerit sua dos citiùs assignata.

a l. 2. c. 6. quocum conspirat Galanus. l. 7. c. 5. Fleta l. 2. c. 57. Sect. Item si liber homo & seq.

b Fitzh. nat. br. fo. 151. A.

Sect. 1. Ut autem facultates defuncti tanto ma-

liis cognoscantur: executores vel administra-
tores cum scientia & consilio duorum ad minus c *an.* 21.
creditorum aut legatariorum, vel illis interesse *H.* 8. *c.* 5.
recusantibus, proximorum (modo integrorum) 8. *Swinb.*
defuncti consanguineorum, vel etiam illis no- *parte* 6. §.
lentibus aliorum quorumcunque proborum ho- 9.
minum, verum & fidele inventarium omnium d *Glanvil*
bonorum & catallorum tam mobilium quàm & *Bract.*
immobilium, quæ defunctus tempore vitæ & *ubi supra*
mortis habuit, conficere tenentur: & insuper e *Bract.*
ea omnia & singula justè æstimata in duas *ibidem*
chartas sive tabulas similiter laciniatas seu in- f *Doct.* &
dentatas (ut nostri loquuntur) describere ea- *stud. l.* 2. *c.*
rum alterâ sibi reservata, alteram ordinario 11. *Brocus*
tradere. Si tamen testator terrarum aliquarum *executors*
aut tenementorum auctionem fieri jusserit, pe- 116. *Per-*
cuniæ inde conflatæ in inventarium mini- *kinus Te-*
mè rediguntur c. *staments*

§. 2. Hæredes autem tenentur debito suo- 88.
rum antecessorum, ad quæ catalla non suffi- g *Brocus*
ciunt, acquietare d. Quod si neque sic testato- *executors*
ris facultates debitis sufficiant, excepto domi- 79. 78.
ni Regis privilegio, olim fiebat ubique defal- 217. 163.
catio e. 172. *Doct.*

§ 3. Hodie quoque jus est, ut non nisi ære & *stud. l.* 2.
alieno dissoluto, legata solvi debeant. Sic *c.* 11. *v.*
enim executor de bonis suis satisfacere credito- *Plowd ca-*
ribus tenebitur f. Non tamen omnibus debi- *su Nor-*
tum vendicantibus aurem præbere cogitur, *wod. fo.*
sed iis tantùm, contra quorum actiones ipse te- 181. *a.* &
stator, si viveret, legem suam vadiare non *sequ. Dyer.*
posset g. *fo.* 23. *nu.*

§. 4. Quod ad privilegia creditorum atti- 144. 145.
net, antiquum jus aliquantulum videtur im- & *fo.* 80.
mutatum. Hodie verò ante omnia executor *nu.* 53. 54.
moderatas funeris expensas deducere posse vide- 55.

tur: & deinceps creditoribus ex juris præscripto satisfacere. Eorum autem primum locum
h. magna char. c. 18. sui prærogativâ Rex occupat *h*. Secundum illi, quibus juxta statutum de mercatoribus, aut in recognitione, testator obligatus fuit. Tertium ii, qui testatorem super debito judicialiter condemnatum habent *i*. Quartum chirographarii qui obligationes pœnales habent *k*: & horum illi quorum dies præterlapsus est *l*, & inter ipsos, si plures sint, ii qui primo agunt. Sin simul agere incipiant, aut dies solutionis adhuc non sit præteritus, gratificandi copiam executor habet. Obligationes pœnales sequuntur illæ quas simplices billas dicimus *m*. Ultimum locum tenent qui sine scripto contraxerunt, nec legis vadiatione per testatorem declinari possent: utpote Servientes pro salariis suis, & qui reditum ob terras aut ædes ad terminum annorum aut vitæ testatoris conductas non solutum vendicant: si qui sint alii similes *n*. Cæteris qui nudo verbo contraxerunt executores satisfacere non tenentur *o*. Aliquorum tamen opinione & hi actione super casu propter promissum testatoris adjuvare possunt *p*.

§. 5. Si is executor constituatur, cui testator pecunias debebat, poterit ad sui satisfactionem primo summum debitam è defuncti facultatibus deducere: deinde quod superest reliquis creditoribus solvere tenetur *q*.

§. 6. Post debita soluta si reliquæ facultates legatis sufficiant, quilibet legatarius integrum suum legatum jure petet, aliter non nisi pro portione facultatum ad universorum legatorum quantitatem. Ita tamen ut executor sumptus bonâ fide expensos & nomina desper-

i v. Swinb. parte 6. §. 16.
k v. Brocum executors nu. 88. & 172.
l Dyer. fo. 80. nu. 54.
m Swinb. ubi supra
n Brocus ibi supra. nu. 33. 87. 127. 163.
o Brocus ibidem
p Term. jur verbo executor.
q Plowd. casu woodward. fo. 185. b.

ta deducere priùs possit. Sed Falcidiæ nomine nihil vel retinere vel Judicis officio petere. Bona tamen aliàs non legata ille lucratur *r*.

§. 7. Executores etiam Executorum debitis primi testatoris tenentur, nisi bona ejus per testatorem suum plene administrata probauerint *s*.

r *Perkinus Deuises* 525.

s *Lyer. fo.* 174. *nu.* 21. & 22. *an.* 25. *Ed.* 3. *stat.* 5. *c.* 5.

DE FIDEI COMMISSARIIS HÆREDITATIBUS, ET AD *Senatusconsultum Trebellianum.*

TIT. XXIII.

HÆreditates fidei commissariæ nullo in usu sunt apud nos. Aliquid tamen illis simile repræsentant ex fiduciæ, quas in dando terras nostras extraneis, ad usum tamen nostrum & hæredum nostrorum, vel etiam hominibus privatis ad commodum corporis politici, collocare solemus. Sed istorum usuum inventionem ut principi dominisque feudorum injuriosum *t* constitutiones regni sustulerunt, aut saltem magna ex parte mutaverunt *u*.

t *v. Cocum l.* 1. *casu Shudley fo.* 123. *a.*

u *v. an.* 1. *R.* 3. *c.* 1. & *an.* 4. *H.* 7. *c.* 7. & *an.* 27. *H.* 8. *c.* 10.

DE SINGULIS REBUS PER *fidei commissum relictis.*

TIT. XXIIII.

SIngularum rerum fidei commissa, si illa quæ proximo titulo proposita sunt exceperimus, nostri silentio prætereunt, & juris civilis definitionibus relinquunt.

DE CODICILLIS.

TIT. XXV.

CODicillorum nomen apud noſtros non ſæpe legitur: quamobrem in iis ea ſequimur, quæ à jure civili & canonico mutuati ſimus: niſi tamen feudum aut liberum tenementum contineant: quo caſu probari tantum coram Judice eccleſiaſtico debent, à regni legibus ſuam interpretationem accipere.

Finis Libri Secundi.

IN-

INSTITUTIONUM JURIS ANGLICANI LIBER TERTIUS.

DE HÆREDITATIBUS QUÆ Ab intestato deferuntur.

TIT. I.

EST etiam alia causa acquirendi dominii, quæ dicitur causa successionis, & quæ competit singulis hæredibus, de omnibus de quibus antecessores eorum obierunt seisiti ut de feudo, vel etiam seisiti fuerunt aliquo tempore ut de feudo & jure hæreditario, nec idem alienaverunt: quod quidem descendere debet hæredibus propinquioribus, masculis vel fœminis rectâ lineâ vel transversâ venientibus. Descendit itaque jus quasi ponderosum quiddam, cadens deorsum rectâ lineâ vel transversali: & nunquam reascendit eâ viâ quâ descendit per mortem antecessorum. A latere tamen ascendit alicui propter defectum hæredum inferius provenientium x.

x *Glanvil. l. 7. c. 1. Bract. l. 2. c. 29. nu. 1. Doct. & stud. l. 1. c. 7. Fleta. l. 6. c. 1. Sect. successio & c. 2. in prin.*

§. 1. Descendit jus vero hæredi, ubicunque natus fuerit vel in utero matris, citra mare vel ultra,

ultra, idque sive infra sive extra Regis nostri dominia, dum tamen parentes ad fidem regis nostri habeat, & mater cum venia mariti sui transfretaverit: nec poterit aliquis sibi facere hæredem: quia solus deus hæredem facit: & quia hæres dicitur ab hæreditate, non hæreditas ab hærede *y*.

y *Glanvil.* & *Bract.* ubi sup. v. statuta an. 25. Ed. 3. statuto 2. & an. 47. ejusdem c. 10. *Fleta.* l. 6. c. 1. § successiv.

§. 2 Hæreditas autem est successio in universum jus feudale quod defunctus antecessor habuit, ex quacunque causa acquisitionis vel successionis, cum seisina vel sine: ut si cum seisina quocunque tempore seisitus fuerit, in vita sua vel in morte: sc: die quo obiit. Et si jus ad plures hæredes descendat, successive & sine seisina: tamen eadem seisina competit hæredi quam antecessor habuit vel in vita vel in morte. Et cum jus proprietatis concursum habuerit cum seisina: statim & sine mora acquiritur hæredi liberum testamentum *z*.

2 *Bract.* eodem nu. 2. *Brit.* c. 56. *Fleta* l. 6. c. 1. § hæc quidem.

§. 3. Hæredem nostri non eodem modo dividunt: alii enim in proximum & remotiorem *a*, alii in propinquum & propinquiorem & remotum & remotiorem distinguunt *b*.

a *Glanvil.* l. 7. c. 3.

b *Bract.* l. 2. c. 30. nu. 1. *Brit.* c. 11. 8. v. *Flet* l. 6. c. 1. & 2.

§. 4 Si quis plures filios habeat, omnes ii sunt hæredes propinqui, post natus sicut & ante natus *c*: & filiis deficientibus filiæ *d*.

c *Bract.* ibidem

§. 5. Propinquior est ante natus *e*, nisi tamen loci consuetudo aliud inducat *f*, aut nisi ante natus alienigena, post natus civis sit *g*.

d *Glanvil.* l. 7. c. 3.

e *Bract.* ibidem.

§. 6. Est autem hæres remotus, ut si quis haberet plures filios & filias: masculi erunt hæredes propinqui, filiæ erunt hæredes remotæ. Nam hoc verum perpetuò est, ut masculi sexus nis ejusdem gradus præferantur *h*.

f *Glanvil.* ubi supra

g *Doct.* & *stud.* l. 1. c. 7. & c. 20.

h *Bract.* l. 2. c. 30. nu. 3.

Sect. 7.

§. 7. Si autem plures filios & nullam filiam sed nepotes ex filiis; filii erunt hæredes propinqui, & nepotes erunt hæredes remoti *i*. Si plures filias, & nullum filium, omnes sunt hæredes propinquiores *k*.

§. 8. Item dici poterunt remotiores respectu hæredum remotorum: sicut ponepos: abnepos, atnepos, trinepos, & sic ulterius descendendo: vel si desint descendentes transvertendo in infinitum *l*.

§. 9. Antiqui regni nostri consuetudo est ut promogenitus filius patri solus in feudo succedat: si autem filii non sunt, sed filiæ: tum omnes filiæ cohæredes erunt *m*. Quod idem verum est in neptibus & proneptibus, si nepotes aut pronepotes desint.

§. 10. Etiam hoc semper apud nos receptum fuit ut feudum nunquam ascendere, vel (si velis) descendere à filio ad patrem vel matrem nec aliquem alium in recta linea antecessorem possit *n*. Neque ullus in linea transversali vocatur ad successionem, quam diu aliquis superstes erit in linea recte descendenti *o*.

§. 11. Proles ante matrimonium solemnizatum genita, jure regni nothus sive bastardus est, neque in hæreditatem succedit *p*. Neque bastardus hæredem habet nisi de corpore suo *q*.

§. 12. Catalla neque personalia neque realia ad hæredem descendunt, sed ex consuetudine regni ad executores, aut ab intestato ad

i *Bract.* ibidem
k *Glanvil.* l. 7. c. 3.
l *Bract.* l. 2. c. 30.
m *Doct. & stud.* l. 1. c. 7. *v. tamen Glanvillam de nepote filii ante patrē mortui* l. 7. c. 3. *Flet.* l. 6. c. 1. §. *si Titius*
n *v. Cocum* l. 3. fo. 40. a *in casu Ratcliffe. Doct. & stud.* l. 1. c. 7. *Bract.* l. 2. c. 29. *in prin. Litle.* l. 1. c. 1. *v. tamen Brit.* c. 119 *paulo ante finem.*
o *Bract.* l. 2. c. 31. *nu.* 1. *Flets* l. 6. c. 2 *in prin.*
p *Doct. & stud.* l. 1. c. 7. & c. 10. *Stat. Merton.* c. 4. *an.* 20. H. 3. *v. Perkinum tit. Grawnts* 49. & 50.
q *Glanvil.* l. 7. c. 16. *Perkinus Grawnts* 48. *in fin.*

r Doct. & stud. l. 1. c. 7. v. an. 13. Ed. 1. c. 19. & an. 31. Ed. 3. c. 11. & an. 21. H. 8. c. 5. v. Fletam l. 2. c. 57 § Item si liber l 3 ger fo. c. 77. nu. 57. s Dyer. fo. 232. nu. 5. & fo. 256. nu. 8 & fo. 260. nu. 42. & fo. 271. nu. 26. t Fleta. l. 6. c. 1. § Dominus. u l. 4. titulo. 18. de pub. judi. §§ 8. & 22. x Lile. l. 1. c. 1. Brit. c. 119. nu. 7. Fleta. l. 6. c. 1.

Ordinarium & per eum constitutos administratores deferuntur *r*. Vel etiam si nemo administrare velit per ordinarium suo periculo tequestrari debent. *s*.

§. 13. Dominus capitalis loco hæredis habetur, quotics per defectum vel feloniam extinguitur sanguis sui tenentis *t*. Hoc tamen sine distinctione hodie non procedit, ut suo loco ostenderur *u*.

DE LEGITIMA ADGNATORUM *Successione.*

TIT. II.

IN linea transversali hoc perpetuum est: ut hæredes sint ii, qui integrum sanguinem defuncti participant: Exempli gratiâ: Titius habens filium *Sempronium* & filiam Arethusam ex una uxore & filium Mævium ex alia, moritur: *Sempronius* ei succedit & sine liberis decedit: Arethusa soror & non Mævius frater ad ejus hæreditatem vocatur *x*.

§. 1. Item Titius habens fratrem Sempronium & duos filios *Sejum* nimirum ex una & Mævium ex altera uxore: Titio mortuo succedit *Sejus*, & Sejo sine liberis defuncto *Sempronius* patruus, quia integri est sanguinis non Mævius frater *y*. Sed si Sempronius sine liberis quoque deceedat, Mævium successorem habet, quia utroque latere illi conjungitur, tam avi

omnes autem & Sect. jus etiam & Sect. quandoque *y Litleton. ibidem v. Cacum l.* 3. *casu Ratcliffe fo.* 40. & 41. *a. b. & fo.* 42. *a.*

nimirum

nimirum quàm aviæ z. Atque ideo nisi Sempronius tam ex parte matris quàm patris Titio frater sit, contrarium videtur esse statuendum.

z *Litle. ibidem paulo post.*

§. 2. Linea transversalis duplex est: altera descendens per fratrem ad ejus liberos, altera ascendens per patruum & sic deinceps. Ex ascendenti autem nemo succedit nisi deficientibus iis, qui è descendenti sunt a.

a *Bract. l. 2. c. 30 nu. 1. Brit. c. 119.*

§. 3. E linea transversali descendenti succedit is qui proprior gradu est: & si hæc linea defecerit, is qui in ascendenti transversali defuncto proximus est b.

b *Bract. ubi supra Fleta. l. 6. c. 2. § Illa autem.*

§. 4. Si duo in eodem gradu sunt, & ambo masculi, præfertur natu major: si alter masculus altera fœmina masculus fœminæ præfertur ut in linea recta c.

c *Brit. d. c. 119. nu. 1. & 2. & 7.*

§. 5. Ubi hæreditas è parte matris provenit, ibi filio sine liberis decedenti proximus consanguineus à parte matris hæres fit, non ex solo patre frater d. Sed si filius feudum peculiis suis perquisiverit & sine liberis moriatur, adgnatum proximum è parte patris successorem habet, non cognatum è patre materna, nisi ob defectum adgnationis paternæ e. Cognatus tamen è parte materna succedet potius quàm terræ domino feudi ob defectum hæredum contingent aut excident f.

d *Brit. d. c. 119. nu. 7.*

e *Litle. l. 1. c. 1. Cocus l. 3. casu Ratclif. fo. 39. b.*

§. 6. Titius habet duos filios Sempronium & Mævium: Sempronius vivo patre felloniam perpetrat, & morte punitur, deinceps Titius moritur. Quæritur an feudum de quo seisitus Titius obiit, domino feudi excidat, aut escheatæ nomine cedat, an potiùs ad Mævium secundum ejus filium descendat. Prudentes nostri hic distinguendum censent, utrùm Sempronius hic liberis decesserit: sic enim feudum Titii ad Mævi-

f *Plowden. casu Cleere & Broke. fo. 444. b. & seqq.*

Mævium descendit: aliter verò ad dominum feudi spectat *g*. Sed Sempronius in vitâ patris condemnatus, illi superstes est: hoc casu licet sine liberis decedat, feudum domino feudi excidit, non ad Mævium descendit *h*.

g Dyer. fo. 48. nu. 15.

h Kitchin tit escheate fo. 110. b.

DE SENATUSCONSULTO *Tertulliano.*

TIT. III.

NOstri in feudo rigorem duodecim tabularum imitantur, quod a filiis ad parentes ascendere nullo modo patiuntur *i*. Ideoque si hoc durius videatur cuiquam, illi exoptandum est ut Tertullianus aliquis vel Claudius nobis excitetur, qui contrarium Senatui nostro suadeat.

i Bract. l. 2. c. 49. nu. 4.

DE SENATUSCONSULTO *Orphitiano.*

TIT. IV.

LIberi apud nos in hæreditatem maternam accedunt æque atque paternam: eamque eisdem gradibus & regulis quibus paternam assequuntur *k*. Hic itaque Orphitio nobis opus non est.

k Fleta l. 6. c. 9. § plura

DE

DE SUCCESSIONE COGnatorum.

TIT. V.

COgnatos Romani eos appellant specialiter, qui per fœminas nobis conjunguntur *l.* De horum successionibus nihil restat iis dicendum, qui duos proximos titulos rectè observarunt *m*. Illic enim docuimus in successionibus locum non esse cognatis, nisi adgnatorum linea defecerit. Quod sic intelligendum est, ut adgnati remotissimi in linea rectè descendenti, non item in transversali, proximis ejusdem cognatis præferantur. Nam filiæ meæ trinepos ante fratris filium, & etiam sororis trinepos ante patruelem meum mihi succedit *n*.

§. 1. Hoc breviter hic etiam notandum censeo: deficientibus nimirùm in linea rectè descendenti & utráque transversali successoribus, feudum ad escaetæ causam reduci, atque ad ejus patronum reverti *o*.

l *l. ult. §. 1. ff de gradibus affinitatis, & primum sc. & secundum hujus libri.*

n *Bra. l. 2. c. 30. & 31. sparsim.*

o *Glanvil. l. 7. c. 17. Bract. l. 2. c. 29. nu. 1. Litle. l. 1. c. 1. Fitzh. nat. br. Brief. d. escheat. f. 143. vide supra § fin. de hæredit. ab intestato.*

DE GRADIBUS COGNATOrum.

TIT. VI.

FActâ mentione de gradibus, bonum est videre de personis succedentium, & qui in successione aliis præferuntur, à primo gradu cujusque lineæ usque ad ultimum *p*.

§. 1 In linea rectè ascendenti sunt avus, proavus, abavus atavus, tritavus, & majores nostri in infinitum *q*.

p *Bract. l. 2. c. 31. nu. 2.*

q *Bract. ibidem Flet. Sect. l. 6. c. 2.*

§. 2. In linea rectè descendenti primum gradum occupant pater & mater, qui faciunt stipitem communem: secundum filius & filia, tertium nepos & neptis, & sic deinceps in infinitum *r*.

r Bract. & Fleta. ibidem.

§. 3. In linea transversali ascendente secundum gradum faciunt frater vel soror patris aut matris: id est, patruus & matertera & eorum hæredes in infinitum *s*.

s Bract. l. 2. c. 31. nu. 1. Flet. ubi supra.

§. 4. In linea transversali descendente sunt frater & soror & eorum hæredes in infinitum *t*.

t Bract. & Flet. ibidem.

DE SERVILI COGNATIONE.

TIT. VII.

HIC apud veteres juris civilis scriptores titulus superioris pars habetur *u*. Neque quidem jus nostrum de servorum manumissorum cognatione quicquam statuit quod ab ingenuorum propagine est diversum. Nam inter eos æque atque ingenuos justæ sunt nuptiæ *x*.

u vesenbe. hoc tit.

x c. unico extra de conjunctio servorum.

DE SUCCESSIONE LIBERORUM

TIT. VIII.

AD liberorum sine liberis decedentium successionem patroni apud nos non admittuntur. Itaque si quis post manumissionem feudum acquisiverit: & sine hæredibus decesserit: hoc quidem feudi ejusdem dominus jure escaetæ vendicabit, & non qui defunctum libertate donavit *y*. De catallis quoque eorum intestato decedentium

y Fitzh. nat. br. fo. 143. I. &c.

dentium idem jus est istis cum ingenuis z. z *quod quale sit. v. supra de testam. ordinan. &c.*

DE ASSIGNATIONE LIBERORUM.

TIT. IX.

LIberti apud nos nihil differunt ab ingenuis, nisi quòd servi aliquando fuerunt. Eorum itaque assignatio nullum in hoc regno usum habet.

DE BONORUM POSSESSIONIBUS.

TIT. X.

FEudi possessionem apud nos dat Rex eorum hæredibus qui ab eo feudum in capite quocunque servitio tenuerunt. Ille enim jure prærogativæ suæ terrarum hujusmodi primam seisinam habet *a*: & eas, nisi ab illius manibus, hæredes accipere non possunt. Qui ab aliis dominis per servitium militare tenent (nedum per socagium) ætatis maturitatem assecuti, suo jure possessionem suæ hæreditatis ingrediuntur, & impediti actionem habent contra dominos, modo valorem maritagii prius satisfecerint *b*.

§. 1. Bonorum verò quæ nos catalla dicimus, possessionem secundum tabulas dat, aut saltem antea captam confirmat, Judex ecclesiasticus apud nos, qui loci est Ordinarius executoribus nimirum defuncti: sin nullæ tabulæ exiterint, administrationem viduæ defuncti vel

a *Stawnf. prærog. c. 3. & 13. Fitz. nat. br. fo. 255. e. & 256. c. & seqq.*

b *Cocus vol. 4. casu Corbet.*

vel proximis consanguineis concedit *c*, suo tamen arbitrio vel inter ipsos, vel in pias causas distribuendorum *d*.

c an. 31. Ed. 3. c. 11.

d Lynw. provin. c. Ita quorundam tit. de testamentis & ibi gloss.

DE ADQUISITIONE PER adrogationem.

TIT. XI.

NIhil impedit quo minus Angli & adrogare & adrogari possint. Sed hic solus adrogantis & adrogati consensus inspicitur. Jus enim municipale de hac acquisitionis specie nihil statuit, nisi quatenus illud quod inter partes agitur, in alicujus contractus naturam incidit.

DE EO CUI LIBERTATIS causa bona addicuntur.

TIT. XII.

SErvorum qui libertatem à dominis in testamento accipiunt, hoc interest tantum, ut de testamento constare possit; utrùm executor onus in se susceperit, eorum nihil interest. Nam priscam illam testamentorum solennitatem, quæ apud Romanos in usu fuit, nobis semper displicuisse supra ostensum est *e*.

e tit. de testam. ordinand.

DE

DE SUCCESSIONIBUS SUBLatis quæ fiebant per bonorum venditiones ex Senatusconsulto Claudiano.

TIT. XIII.

HOc adquirendi genus nos non habemus, simile tamen aliquid. Decoctorum enim qui post ereas fortunas se abdunt, quo minus à creditoribus conveniri possunt, tam feuda quàm alia bona ubicunque reperiri possunt, ad creditorum suorum satisfactionem distrahi possunt per viros honorificos, quos constitutiones ad hoc editæ nominant *f*. Reliquarum autem omnium illa recentissima augusti Jacobi nostri sanctio eorum technis solertissimè prospexit *g*.

f *an.* 34. *H.* 8. *c.* 4. & *an* 13. *Elizab. c.* 7.

g *an. pri. Jaco. sess.* 1. *c.* 15.

DE OBLIGATIONIBUS.

TIT. XIV.

DIctum est supra de personis & rebus: deinceps dicendum est de Actionibus *h*. Actio autem ex obligationibus præcedentibus, tanquam à matre filia, oritur *i*. Obligatio vero est juris vinculum, quo necessitate astringimur ad aliquid dandum vel faciendum *k*.

§. 1. Omnium obligationum civilium summa divisio in duo genera deduci potest. Nam aut jure communi constituitur, aut statuto. Exemplum illius fuerit vulgaris illa, quam pœnalem obligationem dicimus, & cæteræ hujusmodi *l*: hujus vero scriptum de statuto mercatorio, &

h *Bract. l.* 3 *tract.* 1. *c.* 1.

i *Bract. ibidem. nu.* 2.

k *Bract. ibidem c.* 2. *nu.* 1. *Brit. c.* 28. *Fleta l.* 2. *c.* 6 § *in prin.*

l *v. west. symbolaiogr. l.* 1. *sect.* 156. & *multis seqq.*

& quæcunque è statuto regni aliquo profluit *m*.

Sect. 2. Obligatio ex aliqua causa præcedenti originem ducit sive ex contractu vel quasi, sive ex maleficio vel quasi *n*: Obligatio ex contractu quatuor habet species. Nam contrahitur, re, verbis, scripto, consensu.

m *v. statutum de Actor Burnet an.* 1. *Ed.* 1. *statut.* 1. & *an.* 38. *Ed.* 3. *c.* 4. & *vonum librum intratio. Actions sur le statut. per totum,*

n *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 1. *nu.* 2. *Brit. c.* 28. *Flot. l.* 2. *c.* 36. 1. o *Glanvil.* 10. *c.* 3. *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *v. notum libamtoatio. Dett in Apprompt.* 1. 2. 3. *Fleta. l.* 2. 26. *Sect. Reastem.*

QUIBUS MODIS RE CONTRAhitur obligatio.

TIT. XV.

RE contrahitur obligatio, veluti mutui datione: quæ consistit in rebus quæ pondere, numero, mensurâ sunt. Pondere, sicut in rebus quæ ponderantur, ut ære, argumento, auro: numero, sicut pecunia numerata: mensurâ, sicut in vino, oleo, frumento: Quæ res autem in appendendo, numerando, metiendo in hoc dantur, ut statim fiant accipientium, ex mutui contractum constituunt: quia mutuum propriè dicitur id, quod ex meo fit tuum, & quando non eædem res, sed aliæ ejusdem naturæ redduntur creditori *o*.

Sect. 1. Si quis pecunias alicui per errorem solverit cui non debentur, eas actione in factum, quam nostri (super casu) dicunt, apud nos condicet vel recuperabit. Qui autem non debitum cepit, re obligatur *p*.

Sect. 2. Is autem cui res aliqua utenda datur, re obligatur quæ commodata est: Sed magna differentia est inter mutuum & commodatum: quia is qui rem commodatam accepit, ad ipsam restituendam tenetur vel ejus precium, si forte incendio, ruinâ, naufragio, aut latronum vel hostium

p *Institut. hoc tit.* Sect. 2.

hostium incursu consumpta fuerit vel deperdita, subtracta vel ablata. Et qui rem utendam accepit, non sufficit ad ejus custodiam ut talem diligentiam adhibeat, qualem suis rebus propriis adhibere solet, si alius eam diligentius custodire potuisset. Ad vim autem majorem vel casus fortuitos, non tenetur quis, nisi culpa sua intervenerit: ut si rem domi sibi commodatam secum detulerit peregre profectus, & illam incursu hostium vel prædonum, vel naufragio amiserit: non est dubium quin ad rei restitutionem teneatur *q*.

§. 3. Commodata autem res ad commodum data est, & propriè dicitur commodata, cum nullâ mercede acceptâ, res utenda datur. Gratuitum enim debet esse commodatum: & si merces intervenerit, potius dici debet locatio quam commodatum *r*.

§. 4. Is quoque apud quem res deponitur, re obligatur, & ad illam restituendam tenetur: & etiam ad id, si quid in re depositâ dolo commiserit. Culpæ autem nomine non tenetur, desidiæ sc: vel negligentiæ: quia qui negligenti amico rem custodiendam tradit, sibiipsi & propriæ fatuitati, hoc imputare debet *s*. Quod tamen jus hodie immutatum videtur, nisi depositarius expresse polliceatur eam tantùm curam quâ res suas custodire solet *t*.

§. 5. Creditor qui pignus accepit re quoque obligatur, & ad illam restituendam tenetur. Et cum hujusmodi res in pignus data sit utriusque gratiâ, sc. debitoris, quo magis ei pe-

q *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 1. Brit. c. 28. Glanv. l. 10. c. 3. Fitzh. nat. br. fo. 121. B. Doct. & stud. l. 2. c. 38. Fleta. l. 2. c. 56. §* Re autem

r *Bract. ubi supra Glanvil. l. 10. c. 13. Fleta l. 2. c. 56. § commodata.*

s *Bract. ubi supra. v. novos term. jur. verb Garnishment Doct. & stud. l. 2. c. 24. & c. 38. v. nov. l. intratio. Action sur le cas. in Gardere & bailer, & Gager deliverance v. veterem nat. br. de catallis reddend. fo. 63. & chartas reddend fo. 66. v. Fulb. paral. c. Baylement o f. 55 a. b. et 57. a. Fleta. l. 2. c. 56. § Is apud quem*

t *Cocus l. 4. case Southcot.* L cunia

cunia tradatur, & creditoris, quo magis eiin tuto sit creditum: sufficit ad illius rei custodiam diligentiam exactam adhibere: quam si præstiterit, & rem ante pecuniam ei per debitorem oblatam casu amiserit, securus esse poterit, nec impedietur creditum petere *u*. Diligentiam autem exactam nostri itelligunt eam, quam quis rerum suarum custodiæ adhibet *x*.

u Bract. ubi supra v. Glanvil. l. 10. *c.* 3. *&* 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. *& Fitzh. nat. br. fo.* 86. *C. & non lib. intratio. Action sur le case in Gage.* 1. *& non term. jur verbo mortgage. Fleta l.* 2. *c.* 56. *§ Creditur.*

x Cecus l. 4 *casu Southezat. fo.* 48. *b.*

DE VERBORUM OBLIGATIonibus.

TIT. XVI.

VErbis contrahitur obligatio per stipulationem. Est enim stipulatio quædam verborum conceptio, quæ consistit ex interrogatione & responsione: ut si dicatur: Promittis? Promitto: Dabis? Dabo: facies? faciam: fidejubes? fidejubeo *y*.

§. 1. Omnis stipulatio aut fit purè, aut in diem, aut sub conditione, pure, ut si dicatur: Tantam pecuniam dare spondes? sine aliqua addictione diei vel conditiones: quo casu pecunia illa statim peti poterit. Sed si dies adjiciatur, quo solui debeat, statim debetur, sed peti non potest ante diem, nec etiam eo die, quia totus dies relinquitur arbitrio solventis *z*, nec vero certum erit eo die solutum non esse, priusquam dies præterierit. Nec eodem modo recte petet quis, si quis hoc anno vel mense dare spopondit, nisi omnibus partibus præteritis anni vel mensis *a*.

§. 2. Fit aliquando, sub conditione stipulatio:

y Bract. ubi supra nu. 2. *Brit. c.* 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. *§ verbum.*

z Bract. d. l. 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 2. *Brit. d. c.* 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. *Sect. verbis. v. Cecum l.* 2. *casu Cromwel fo.* 79. *a. b.*

a Bract. d. 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 2. *& Brit. c.* 28.

ut si dicatur: si Titius consul factus fuerit, tantam pecuniam dare spondes? Et notandum quod in conditionali stipulatione tantùm spes concipitur: & conditiones quæ ad præteritum vel præsens tempus referuntur, aut statim infirmat obligationem aut omnino non differunt, ut si dicatur: *Si talis aliquando vixit, aut hoc tempore vivit*, dare spondes? Nam si neque vixit, neque nunc vivit, stipulatio nihil valet. Quia ea quæ per rerum naturam statim certa sunt, non vitiant obligationem, quamvis apud nos incerta sunt. *b*.

§. 3. Facta autem in stipulationem deducuntur: ut si facta fuerit stipulatio aliquid fieri vel non fieri: quo casu, optimum erit pœnam adjicere, ne quantitas stipulationis sit in incerto: vel necesse sit actori probare quid ejus interfit. Et tali modo adjiciatur pœna: *Si hoc factum non fuit vel non erit*, tunc nomine pœnæ tantum dare spondes *c*?

Sect. 4. Notandum autem est hanc verborum obligationem à nostris, qui rerum definitiones non tam accuratè persequuntur, quàm illud quod factum est *d* perpendunt, simplicem contractum appellari *e*, neque spondentem teneri, nisi *παλλαγμα* aliquod, aut (ut illi loquuntur) consideratio, vel quid pro quo, interfecerit *f*, utpote si sponsio in causa sit, cur stipulator onus aliquod in se susceperit, quod aliter susceperus non erat. *g*.

Sect. 5. Stipulationis perpetua est causa jure

b *Bract. ib idem nu.* 3. *v. Brit. c.* 28. *Doct. & stud l.* 2. *c.* 35. *Fleta. l.* 2. *c.* 56. *S. si aliquando.*

c *Bract. d. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 2. *nu.* 4. *Flet. ubi supra Sect. Facta.*

d *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 24.

e *Fitz. nat. br. f.* 119. *G. v. weſti Symbol. l.* 1. *c. constr. ſect.* 30. *Dyer. f.* 90. *nu.* 8. *& fo.* 336. *nu.* 34

f *Fitz. eodem fo.* 120 *K. &* 122. *H. & v. Brocum contract.* 5. *& Dyer. fo.* 272. *nu.* 31. 32. *& fo.* 296. *nu.* 22.

g *Doct. & stu. l.* 2. *c.* 20. *& 24. v. Fulb. paral. c. contracts fo.* 6. 6. *a sed vid. Plowd. casu Sherington fo.* 308 *a*, *& seqq.*

h *Institutio. de inutilibus stipul. S.* 24. i *v. Dyer. fo.* 23. *nu.* 142. k *v. Fitzh. nat. br. fo. Flet. l.* 2. *c.* 6 *S. & Sciendum Brocus Garanty* 89. *Fulb. paral. devises fo.* 44. *a. v. Cro. l.* 2. *casu Cromwel. fo.* 79. *a. b. v. tamen Plowden casu Worth fo.* 457 *a. et Dyer. f.* 14. *nu.* 69. & 42. *nu.* 12. l *Plowd. ibid.* m *Brocus Ley gager per totum.* n *Fitzh. nat br. fo* 120. *A. B. Glanvil. l.* 10. *c.* 3. o *Brocus executors,* 149. p *Dyer. f. stud. l.* 1. *c.* 8.

civili *h*: sed jure nostro contractus vel scriptis conceptus non tenet hæredes, executores, aut successores *i*, nisi specialiter nominentur, aut Rex sit creditor *k*, neque illis circa immobilia prodest *l*. Ex contractu itaque verbali multo minus hæredibus executoribusve, vel etiam in illos actio competere videtur.

Sect. 6. Sola stipulatione non sæpe contrahitur apud Anglos, præsertim in rebus magni momenti: quia hic contractus legis vadiatione plerumque irritus fit *m*.

DE DUOBUS REIS STIPULANDI & PROMITTENDI.

TIT. XVII.

DUo rei stipulandi nostro quoque jure esse possunt *n*: & hoc casu alter eorum debitum relaxat, & qui supervivit integrum non prius solutum recte vendicat *o*. Sed frequentiores sunt duo vel plures rei promittendi: quia vix hodie reperitur, qui cuiquam soli majorem pecuniæ summam credere velit.

DE STIPULATIONE SERVORUM.

TIT. XVIII.

SErvi apud nos quoque ex persona dominorum stipulari possunt, quibus tam feudum quam alia acquirunt *p*.

DE DIVISIONE STIPULATIONUM.

TIT. XIX.

STipulatio aut judicialis esse potest aut conventionalis. Judicialis est, quæ jussu Judicis fit: conventionalis quæ ex conventione utriusque partis concipitur, nec jussu Judicis *q*.

q *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 6. *Fitzh. nat. br. fo.* 123. *C.* & 135. *D.*

DE INUTILIBUS STIPULATIONIBUS.

TIT. XX.

SI quis rem dari stipulatus sit quæ in rerum natura non est nec esse potest, inutiliter stipulatur *r*.

r *Bract. ibidem*

Sect. 1. Idem juris est, si rem stipuletur quis, quæ in alicujus bonis non est, veluti rem sacram vel publicam *s*.

s *Bract. ibidem Doc.* & *Stu. l.* 2. *c.* 20. & 21.

Sect. 2. Qui etiam alium daturum aut facturum promiserit, quam eum qui in potestate sua exiterit non obligabitur *t*.

t *Bract. ibidem v. Perkinum Conditions.* 759.

Sect. 3. Si quis alii quàm ei cujus juri subjectus est, stipuletur, nihil agit *u*.

u *Bract. ibidem.*

Sect. 4. Qui ad ea quæ interrogatus fuit, non respondet nec secundum quod interrogatus est, (ut si quis decem aureos dari stipuletur, & alius quinque promittat: vel si unus pure, & alius sub conditione) stipulatio non valebit *x*.

Brit. c. 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. § *Item* x *Bract. ibidem nu.* 4. *Fleta. l.* 2. *a.* 56. §

Sect. 5. Ab iis quoque inutiliter stipulamur,

Item si de una re. & § *Item si quis.*

y *Bract. i. ibidem.*

z *Bract. l. 3. tract. 1. c 2 nu. 5. Brit. c. 28. Flet l. 2. c. 56. § mutus*

a *Bract. ibidem Brit. d. c. 28. 2.*

Perkinum Grawnts 3. 4. § 2. tunc Cocum. l. 4. casu Beverley fo. 123. b.

b *Bract. & Brit ubi supra Fulb. paral. fo 1. b. & fo. 2. a. Perkinus Grawnts 3. 3. 4. 5.*

c *Bract. et Brit. ubi supra Fulb. paral. fo. 4.*

qui potestati nostræ subjecti sunt, eisque inutiliter promittimus *y*.

Sect. 6. Mutus nec stipulari potest nec promittere, cùm loqui non possit, nec verba stipulationi congruentia proferre. Quod quidem in surdo receptum est: quia is qui stipulatur, verba promittentis, & is qui promittit verba stipulantis audire debet. Nisi sit qui dicat quod facere hoc possunt per nutus vel per scripturam. Nec dicitur hoc de eo qui tardius audit, sed de eo qui non omnino exaudit *z*.

§. 7. Furiosus stipulari non potest, nec aliquod negotium gerere: quia non intelligit quid agit *a*.

§ 8. Qui etiam à Monacho *b*, vel femina quæ marito cooperta est *c*, vel servo *d* ex persona sua aliquid stipulatur, nihil agere videtur, ut & ab eo qui feloniæ condemnatur quatenus in Regis vel domini feudi præjudicium hoc fiat *e*.

§. 9. Pacta etiam quæ vi metuve quis cuiquam excusserit, exceptione enervantur. Utpote si quis duritie carceris pressus aliquid dicto vel scripto promiserit aut concesserit *f*. Quod tamen sic intelligendum est, si pactam rem ipsam, cujus causa paciscens in carcerem est conjectus attingat *g*. Si etiam mortem, carcerem vel plagas quis mihi minetetur, nisi quid illi donavero vendiderove, nisi metus minor sit, quam qui in constantem virum cadere solet, donum infirmum reddit *h*.

b. Perkinus Grawnts 6. & seq. & conditions 722. 725. d Brocus contracts 40. e Perkinus Grawnts 26. 27. 28. 29. v. supra de donation Sect. 7. f Brit. c. 28 Perkinus Grawnts 16. 17. Fulb. paral. c. Barginer. fo. 15. g Perkinus eodem 18. h Flet. l. 3. c. 7. in prin. Plow. casu Reniger fo. 19. a Fulb. paral. c Barginer fo. 25.

Sect 10.

Sect. 10. Eodem modo nec infans, vel qui *in* fanti proximus est, & qui multum à furioso *non* differt: nisi hoc fiat ad commodum suum, & cum tutoris authoritate *i*. Fit tamen aliquando ut minor teneatur *k*.

Sect. 11. Item non valebit stipulatio si impossibilis adjecta fuerit conditio, cui natura in impedimento fuerit quòd existat. Veluti si dicat stipulator: Si cœlum digito tetigero, dare spondes *l*? Si autem sic: Si cœlum digito non tetigero: tunc valet: quia purè facta est, & statim peti poterit *m*.

Sect. 12. Inutilis etiam videtur stipulatio, si quis ita stipulatus fuerit: Si navis cras venerit ex Asia, hodie dare spondes? quia præposterè concepta est. Tamen licèt præpostera fuerit, non erit rejicienda *n*.

Sect. 13. Quòd autem per scripturam fieri possit stipulatio & obligatio videtur: quia si scriptum fuerit in instrumento aliquem promisisse: perinde habetur, ac si interrogatione præcedente responsum sit *o*.

Sect. 14. Si cum res plures in stipulationem deducantur, promissor simpliciter respondeat: Sic dare spondeo: propter omnes tenetur. Et si unam rem tantùm ex pluribus se daturum promiserit vel quasdam: obligatio in iis contrahitur pro quibus respondet *p*.

Sect. 15. Inventæ autem sunt hujusmodi stipulationes & obligationes ad hoc, ut unusquisque habeat & sibi acquirat quod suâ interest, si contra ea agatur, quæ in stipulationem deducuntur. Et si res in stipulationem deducta alii detur, nihilominùs interfuerit stipulatoris. Quia ille qui promisit, tenebitur ad interesse: vel ad pœnam,

i *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 5. *Brit. c.* 28.

k *v. Plowd. casu Stowel fo.* 364. *b.*

l *Bract. & Brit. ibidem Fleta. l.* 2 *c.* 56. § *Loca.*

Dyer. fo. 169. *b. nu.* 1.

m *Bract. ibidem Fleta l.* 2 *c.* 56. § *Item non valebit.*

n *Bract. ibidem Fleta l.* 2. *c.* 56. § *Item erit inutilis.*

o *Bract. ibidem nu.* 8. *Fleta. l.* 2 *c.* 56. § *Inventæ*

p *Bract. ibidem nu.* 5. *Fleta. l.* 2. *c.* 56. § *si cùm plures.*

q *Bract. ibidem nu.* 9. *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 20. & 21.

si pœna fuerit in stipulationem deducta *q*.

r *Bract.*

Sect. 16. Si quis alii stipuletur, cùm ipsius interfit, placuit stipulationem valere, ut si tutor pupillo *r*.

s *Bract.*

Sect. 17. Nemo rem suam futuram in eum casum quo sua sit, utiliter stipulatur. Nam quod semel est meum ex una causa & ab uno, durante

t *Bract. ibidem nu.*

possessione meâ, non poterit illud iterum esse meum ex eadem causa & ab alio *s*.

4. *Flet. l.* 2. *c.* 56. § *Item si de una re.*

Sect. 18. Item si de una re senserit stipulator, & de alia promissor: non magis valet, quam si ad interrogatum responsum non fuisset *t*.

u *Bract. ibidem nu.*

Sect. 19. Neque valet, si quis stipuletur te homicidium perpetraturum, vel furtum, vel hujusmodi. Non enim ex hac obligaris *u*.

4. *Brit. c.* 28. *Perkins Conditions* 723. *&c. Flet. l.* 2. *c.* 56. § *Item non valet.*

Sect. 20. Promissio item inutilis est carceris custodi facta, in carceratum aliquem, qui in executione jacet, non aufugiturum, aut carcerem non effracturum. Nam nostri hanc juri publico adversam putant, quod homines ob æs alienum carceri mandatos durius custodiri vult, ut tanto libentius & maturius creditoribus satisfacere nitantur *x*. Quod etiam verum videtur in omnibus casibus, ubi quis ob causam non balliabilem carceri committitur *y*.

x *Brocus. Condition.* 45. 85. *v. Cromptoni Jurisd. fo.* 101. *a. court de marshal*

Sect. 21. Cum quis sub aliqua conditione stipulatus fuerit, & ante conditionem impletam decesserit: postea existente conditione, neque hæredi, nec in hæredem actio nostro jure dari videtur *z*.

sea v Leyer fo. 118 *nu.* 1. & *fo.* 34.

Sect. 22. Si dies stipulationi adjiciatur, qui nunquam futurus est, ut crastinus judicii genera-

nu. 33. y *v. Plowd. casu Dyne sparsim per totum, præsertim fo.* 63. 1. & *seqq. fo.* 64. *b.* 67. *a. b.* z *v. Cocum li.* 2. *casu Cromwel fo.* 78. *in fine. & fo* 79. *a. b. v. supra eodem tit.* 16. *Sect.* 5.

lis,

sis, præsenti die debetur *a* Si quis hominem vel feudum stipulatus fuerit, utilis est stipulatio. Sed res sic in stipulationem deducta recte non petitur, antequam tantum spatium præterierit, quanto commode tradi possit.

Sect. 23. Non videtur quis rectè stipulari à corpore politico: quia illi ad nihil nisi sub sigillo suo communi se obligant *b*. Si quis tamen aliquid emerit quod in talis corporis usum convertitur, ij sum corpus teneri constat *c*.

a *Brocus obligations* 58.

b *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 2. & *Brit. c.* 28.

c *Cocus. l.* 3: *casu Butler. fo.* 28. *b.* & 33. *l.* 5 34. *a. Perkinus Conditions.* 804. *Fulb. paral. c. Bargines fo.* 14. *A.* *Brocus. Corporation.* 35.

DE FIDEJUSSORIBUS.

TIT. XXI.

QUem jus civile fidejussorem, eum jus nostrum plegium vocat. Cum ergo quid creditur alicui, solet id plerumque credi sub plegiorum datione. Quo casu si principalis debitor ita inde defecerit, ut non habet unde solvere possit: tunc demum recurrendum erit ad plegios *d*, & non antea *e*.

d *Glanvil l.* 10. *c.* 3.

e *Brit.* 28.

Sect. 1. Tenentur autem plegii, si plures fuerint, singuli in totum nisi aliter convenerit, quando se plegios inde fecerint, & ad id satisfaciendum simul sunt distringendi. Ita ut si plures dati fuerint plegii, & aliqui vel aliquis eorum non habeant unde reddere possint: ipsum onus acquietantiæ ad cæteros vel in totum spectat, vel in quantum illi defecerint *f*.

Flet. l. 2. *c.* 62. § *Rex vicecomiti salutem. Fitzh. nat. br.* 137. *F.*

f *Glanvil l.* 10. *c.* 4.

Sect. 2. Verùm si debitore aliquo plegiando plegii pro certis partibus dati fuerint, quicquid de quibusdam eorum plegiorum contigerit, reliqui non nisi pro partibus suis inde respondere cogentur *g*.

Fitzh. nat. b. f. 122. *K.*

g *Glanvil. ubi supra.*

Sect. 3.

h *Nonus liber intrationum Pledges.* 2. *Fitz. nat. br. fo.* 137. C. & 146. *B. Fleta. l.* 2. *c.* 63. § *Si forte.* § *Glanvil. l.* 10. *c.* 12. *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 9. *Brit. cap.* 28. *Flet. l.* 2. *c.* 56. § *Inventæ.* k *Plowd. casu Sherington fo.* 308. l *Fitz. nat. br. fo.* 121. *m. Brocus obligations* 21. m *Brocus ibidem nu.* 21. v. *Fulb. paral. Borowing. fo.* 52 a. *Dyer. fo.* 21. *nu.* 31. n *Dyer f.* 51

Sect. 3. Plegii autem si ob defectum principalis conveniantur, & pecuniam promissam solvere cogantur, actionem suam contra eum habent *h*.

DE LITERARUM OBLIGATIONIBUS.

TIT. XXII.

PER scripturam quoque obligatur quis: ut si quis scripserit alicui se debere, sive pecunia numerata sit sive non, ex scriptura obligatur: nec exceptionem non numeratæ pecuniæ contra scripturam habebit: quia scripsit se debere *i*.

Sect. 1. Literarum obligationes celsioris apud nos videntur esse naturæ, & magis ligare quam stipulationes. Nam si scriptura intercesserit, consideration:m vel συναλλαγμα exprimi non est necesse *k*. Si verbalis contractus de re aliqua fiat, & deinceps obligatio in scriptis inde contexatur: contractus ille prior penitus extinguitur, nec actionem aliquam dat: sed solum chirographum vires habet *l*. Quod tamen in debito insinuato vel recordato, aut etiam alii obligatione priori in scriptis conceptâ, aliter se habet *m*. Literarum etiam obligatio verbali aliquo pacto de non petendo minime tollitur *n*.

Sect. 2. Harum quoque duæ sunt species, sicut & stipulationum, una nimirum simples dicitur, quâ debitor solum debitum agnoscit & se persolvturum spondet: altera conditionalis, quæ majorem summam (utpote duplum) quæ se sentit conditionemque habet annexam, quæ à pœna liberat, modo principale debitum die assignato persolvatur.

Sect. 3.

§. 3. Etiam hæc in conventionalem & judicialem rectè dividitur. Conventionalis est illa quæ ex consensu partium coram privatis hominibus scribitur, consignatur & traditur. Judicialis quæ coram Judice aliquo, seu saltem Judicis vices supplente initur. Cujusmodi sunt Recognitiones, Scripta de statuto mercatorio, & de statuto Stapuli *o*.

o *v. nonum librum institutionum: Action sur le statut.*

§. 4. Recognitio definitur esse literarum obligatio insinuata sive de recordo, testimonium perhibent debitorem sive recognitorem, creditori sive recognizato debere talem pecuniæ summam, & agnoscitur in curia aliqua de Recordo, aut coram aliquo Judice vel publica persona ad eam accipiendam habente potestatem. Hi autem sunt magistri Cancellariæ, Justiciarii alterutrius banci, Barones scaccarii, Justiciarii pacis, &c. Recognitiones quoque illæ proprie dicuntur, quæ non sigillo Recognitoris communiuntur, sed in Archivis Curiæ describuntur & irrotulantur. Harum vis talis est, ut ob debitum non solutum executioni mandatæ, creditorem in omnium debitoris catallorum, (exceptis jumentis & aliis instrumentis ad agriculturam necessariis) & in mediæ terrarum partis possessionem immittant, donec sibi de debito satisfiat *p*.

p *Westm. Symbolaiogr. parte* 1. *l.* 2. § 149.

§. 5 Scriptum de statuto mercatorio est literarum obligatio sigillata & insinuata sive de Recordo (ut loquimur) testans debitorem debere creditori certam pecuniæ summam. Hæc agnoscitur coram talibus personis quales à statuti hanc authoritatem sibi delegatam habent: ut sunt clerici, qui à munere suo clerici statutorum mercatoriorum appellantur, & Major, vel principalis Gardianus civitatis Londinensis, aut duo ejusdem mercatores ad hoc specialiter assignati;

an. 23 *H.* 8. *c.* 6. & *an.* 37. *c. jusd. c.* 9. *v. Comm l.* 3. *suarum retorum lat. Casu Harbert fo.* 11. & 12. & *seqq.*

assignati aut saltem Major, principalis Gardianus, vel alii viri idonei aliarum sive civitatum, sive burgorum hanc potestatem habentium. Sigillantur autem tam sigillo debitoris, quam Regis. Rex enim sigillum ad hoc negotium habet speciale in duas partes inæquales divisum, quarum altera quæ minor est, clerici statutorum, altera Prætoris vel principalis Gardiani fidei & custodiæ committitur. Hujus obligationis executioni subjicitur corpus debitoris, si laicus sit & apprehendi possit: sin minus, aut captus non possit intra tempus trimestre creditori satisfacere, tam bona quàm terræ ejus eidem submittuntur *q*. Debitori tamen incarcerato creditor panem & aquam suppeditat *r*.

q West. 1. *ibidem* sect. 151. Stat. an. 13. Ed. 1. stat. 3. & an. 5. H. 4. c. 12.

r [Fitzh. nat. br. fo. 116. o & 133. C. & dicto an. 13. Ed 1. stat. 3. Brocus statut. 15.

§. 6. Scriptum de statuto Stapuli duplex est: alterum sic proprie dictum, alterum improprie. Quod proprie sic dicitur, definitur esse obligatio insinuata sive de Recordo, quæ coram Majore stapuli in præsentia alterius duorum Cunistabulariorum recognita & per eum sigillata. Vi autem hujus obligationis, si debitor in solutione defecerit, creditor, authoritate prætoris, corpus, terras, & bona ejus sibi usque ad satisfacti onem arripit & detinet, modo infra limites Stapuli ipse reperiatur, vel bona ejus prehendi possint. Si verò neque corpus neque bona sufficientia illic reperiantur, Cancellarius Angliæ hujus rei sub prætoris sigillo certior factus, ultra decernit, tam corpus quam bona ejus ubicunque capi & terras extendi, donec creditori satisfactum fuerit *s*.

s West. 1. eodem sect. 153. Statut. an. 27. Ed. 3. stat. 2. c. 9.

§. 7. Scriptum de statuto Stapuli improprie dictum, est obligatio coram altero capitalium Justiciariorum, aut in eorum absentia, coram Majore stapuli Westmonasterienſis, & civitatis Londinensis

Londinensis Recordatore agnita. Easdem in executione cum illo alio vires habet. *Hoc autem ideo videtur improprie dictum, quia non tantù inter mercatores, sicut prius illud, locum habet, sed eorum exemplo ad omnes Regis subditos usu suo extenditur t.*

t *westm eodem sect. 155. stat. an. 23. H. 1. c. 6.*

Sect. 8. Inter prudentes nostros aliquando dubitatum fuisse videtur, num tessera illa lignea, quam Tallium dicimus, literis obligatoriis inscripta & sigillo debitoris insignita, obligatio scripta dicenda esset: sed quia literæ ligno inscriptæ facile ablui & mutari possint, tam apertum ad fraudum aditum patefaciendum non duxerunt *u*.

u *Brocus obligations* 80. *Eitzh. nat. br. fo.* 121. *l.* x *an.* 38. *Ed.* 3. *c.* 4. *sed v. Brocum Obligation.* 51. 65.

Sect. 9. Obligationes illæ conventionales in prima persona concipiendæ sunt. Nam in tertia persona conceptæ nullius sunt roboris. Quamvis aliqui hoc scitum cheirographis apud exteras nationes confectis astringi velint *x*.

Sect. 10. In istis obligationibus literatoriis, sicut & in aliis scriptis (quæ nostri facta dicunt) quædam sunt de earum essentia, ideoque tam necessaria reputantur, ut sine principalis obligationis interitu abesse nequeant: quædam verò, quæ minus requiruntur, quia ad earum firmitatem minus faciunt. Prioris generis sunt, scriptio in charta vel pergameno, sigillatio, & traditio. Alterius verò indictio seu datus, cujus omissio vires obligationis non enervat *y*.

y *v. Cocum l.* 2. *casu Godard. fo.* 54. *v. Dyer. fo.* 192. *nu.* 26.

DE OBLIGATIONIBUS EX Consensu.

TIT. XXIII.

CONtrahitur obligatio non solùm scripto & verbis, sed & consensu, sicut in contractibus bonæ fidei: emptionibus nimirum venditionibus, locationibus, conductionibus, societatibus & mandatis. Et ideo dicuntur hujusmodi obligationes contractæ ex consensu, quia nec scriptura nec præsentia semper est necessaria *z*.

z Glanvil. l.10.c.14. Bract.l. 3. tract.1.c.2. nu. 9.

§. 1. Non est hic prætermittendum, veteres nostros Jurisconsultos, obligationes istas, quæ re, verbis, scriptis vel consensu contrahuntur, non tam contractus quàm contractuum apparatus seu vestimenta dicere: quibus etiam addunt traditionem & junctura *a*, id est pactorum cumulationem, aut pacti ad pactum adjectionem *b*. Contractus enim sine consensu esse non potest. Quapropter reliquas formas hujus potius ornatus forte dixerint, quia consensus omnibus eis inest, qui contractui esse dat, & aliquid ultrà quo consensus declaratur & probatur.

a Bract. l. 3. tract.1.c. 2. nu. 1. Brit.c. 28.

b Fleta.l.2. c. 60.

§. 2. De traditione satis supra videtur esse dictum *c*. Junctura de qua loquuntur, est, qui plura pacta de eadem re in stipulationem deducuntur. Plùra enim pacta æquè atque plures res in stipulationem deduci possunt *d*.

c tit. de rerum divisione.

d Bract. l. 3. tract.1.c. 2. nu. 11. Brit.d. c. 28.

DE

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

TIT. XXIV.

EMptio & venditio contrahitur, cùm de precio convenerit inter contrahentes: dum tamen à venditore arrarum nomine aliquid receptum fuerit. Quia quod arratum nomine datum est, argumentum est emptionis & venditionis contractæ, nisi tamen dies detur solutioni, quo casu arræ non requiruntur *c*. Sed si scriptura intervenire debeat non erit perfecta emptio & venditio, nisi cùm fuerit partibus tradita & absoluta. Et cùm arræ non intervenerint vel scriptura, nec traditio fuerit subsecuta, locus erit pœnitentiæ, & impune possunt partes contrahentes à contractu recedere *f*. Si tamen arrarum nomine aliquid datum fuerit ante traditionem, & emptorem emptionis pœnituerit, ut à contractu resilire voluerit, perdat quod dedit. Si autem venditorem, quod arrarum nomine recepit emptori restituat duplicatum *g*. Sed si precium solutum fuerit, vel ejus pars & traditio subsecuta: perfecta erit emptio & venditio, nec poterit postea aliquis contrahentium à contractu resilire prætextu precii non soluti vel in parte vel in toto: Sed agere poterit venditor ad recuperandum id quod de precio defuerit per actionem competentem, sed non ad ipsam rehabendam *h*.

§. 1. Sed oportet ut certa sit res quæ venditur, aut saltem ad certitudinem reduci possint, & certum constituatur precium. Nulla enim emptio esse potest, sine certo precio, nec etiam aliqua

c *Brocus Contracts.* 15. & *Action sur le case.* 60.

f *Glanvil. l.* 10. *c.* 14. *Bract. l.* 2. *c.* 27. *nu.* 1. *Flet. l.* 3. *c.* 58. & *emptio & seqq.*

g *Glanvil. ibid.* & *Bract. ibidem nu.* 2.

h *Idem ibidem.*

aliqua res incerta peti poterit. Si autem inter contrahentes ita convenerit ut res empta sit tanti quanti talis æstimaverit: nisi ille talis pretium definiverit, vel si ille definire noluerit vel non possit, nulla emptio vel venditio, quasi nullo precio constituto *i*.

i *Bract. ibidem nu.* 1. *Fleta. l.* 2. *c.* 58. *in prin. Dyer. fo.* 91. *nu.* 11.

§. 2. Precium rei emptæ in numerata pecunia etiam nostro jure consistere debere videtur, ut emptio & venditio fiat: aliter enim permutationis, sive (ut nos loquimur) excambii naturam contractus induit *k*. Quamvis si res tales commutentur, quæ apte sine scriptura transferri non possunt: excambii verbum scripturæ necessario inserendum aliqui dicunt, ut fiat permutatio *l*. Et hoc ideo forte fit, quia ipsum excambii verbum warrantiam implicite continet, id est, compensationis sponsionem, si rem permutatam evinci contigerit *m*.

k *Vide Fulb. paral. c. exchange fo.* 32. *a. & Perk eodem* 244. *cum seqq. v. Marantæ singularia verbo permutatio.*

§. 3. Cum emptio & venditio contracta sit, ante traditionem & post, periculum rei emptæ & venditæ illum generaliter respicit qui eam tenet, nisi aliter ab initio convenerit. Quia revera qui rem emptori nondum tradidit, adhuc ipse dominus erit. Nam traditionibus & usucapionibus dominia transferuntur *n*. Exempli causâ, si bos mortuus fuerit ante traditionem, vel ædes incendio consumptæ, vel fundus vi fluminis in parte vel in toto consumptus vel abreptus videtur quod totum periculum pertinet ad venditorem. E contrario quoque videtur, quod si *Bract. l.* 2. post emptionem ante traditionem, feudo vendito aliquid per alluvionem vel alio modo accreverit, commodum ad venditorem pertinebit. Ipsum enim sequi debent commoda, quem sequuntur incommoda, & incommodum esse debet cujus est periculum *o*. Verum tradi-

l *Fulb. ibidem.*

m *Brocus exchange* 2. 12.

n *Glanvil l.* 10. *c.* 14.

o *Bract. ibidem Fleta. l.* 2. *c.* 58. § *Si quis autem.*

tionis

tione opus non est, ubi terræ per fictum irrotulatum venduntur *p*, seu per excambium alienantur.

§. 4. Poterit quoque Emptio & venditio contrahi inter aliquos tum sub conditione quàm purè: Nempe si talis res empta infra certum diem emptori placuerit, sit ei empta aut eis tot: & si dispicuerit emptori restituatur *q*.

§. 5. Si quis autem rem sacram, quæ vendi non potest, à venditore emerit, cùm contractus stare non poterit, emptor à venditore consequatur quatenus suâ interfuit non fuisse deceptum. Quamvis emptor scire teneatur, quæ & qualis sit res quam emerit, sacra vel non sacra, obligata vel non obligata *r*.

§. 6. Cùm autem venditor rem ipsam vendiderit tanquam sanam & sine mahemio, & postea mahemiata inventa fuerit vel minus sana: & probari poterit ab emptore, quod tempore contractus talis fuerit: tenebitur venditor rem suam habere. Sed si tempore contractus sana & sine mahemio fuerit, quicquid de eo postea contigerit non tenebitur *s*.

§. 7. Cùm rem immobilem vendat quis, ut terram: & in venditione promiserit eam esse liberam, cùm sit serva, vel non oneratam, cùm sit onerata, vel non oblatim, cùm sit obligata: per hoc non rescinditur contractus, sed agere potest emptor contra venditoeem ad hoc, ut ei teneat quod promisit *t*. Quod quoque verum est si vel quantitatem vel qualitatem rei venditæ præstare assumat, & postea contrarium reperiatur *u*.

p *Nov. term. jur. verbo Bargin. v. Doct. & stud. l. 1. c. 7. Litleton. l. 1. c. 8.*

q *Bract. l. 2. c. 27. nu. 2. Flet. l. 2. c. 58. § Item. poterit.*

r *Bract. ibidem. Fleta. l. 2. c. 58. § Si quis autem. Glanvil. d. l. 10. c. 14. Bract. l. 2. c. 27. nu. 2. Fitzh. nat br. fo. 94. C. tid. Doct. & stud. l. 2. c. 42. Fleta. l. 2. c. 58. § Cùm autem venditor & § Cùm autem emptio. v. Bar ger. fo. 75. nu. 27.*

s *Bract. ibidem Fleta l. 2. c. 58. § Item cùm rem.* u *Fulb parall. c. Bargains fo. 15. a. b.*

§. 8. Emptori & hæredibus suis tenetur venditor & hæredes sui rem emptam præstare, & (juxta phrasin nostram) warantizare. Sive mobilis sive immobilis *x*. Aliqui tamen in hac opinione esse videntur, ut ad rem warantizandam venditor non teneatur ipso jure nisi in casibus à jure expressis *y*.

§. 9. Res incorporales sine scripto apud nos emi vel vendi non possunt *z*.

§. 10. Esculenta putrida vel aliàs vitiosa, & merces aliæ fallaces diversorum generum venum apud nos exponi prohibentur *a*. Sed hæc ad jus publicum quoque pertinent.

§. 11. Contractibus in nundinis vel publico foro factis rerum proprietates alienantur, nisi Regis sint, aut per collusionem fiant: ita ut omnis evictionis metu emptor hoc casu liberetur *b*: dum tamen aliqua observentur, quæ in equorum venditione leges exigunt *c*.

§. 12. Ut denique non donari, sic nec vendi actiones possunt *d*, nisi regi vel per regem *e*.

x Glanvil. l. 10. c. 15. Bract. l. 2. c. 27. & l. 5. tract. 4. per totum v. Dyer. fo. 75. nu. 23. Brit. c. 35. 36. & seqq. Fleta. l. 1. c. 38. & quod. & l. 2. c. 58. § si quis autem. & l. 6. c. 23. §. vocare autem.

y Fulb. paral. c. Bargaines fo. 15. b. & 16. a. v. Cocum. l. 3. casu Fermor fo. 78. v. Cocum l. 4. casu Noke fo. 80. 81. & casu Bastard. fo. 121. a.

z Doct. & stud. l. 1. c. 8. an 1. R. 3. c. 1. cum alys statutis numero fere infinitis. & stud. l. 1. c. 25. & l. 2. c. 47. & 49. Fulb. paral. contract. fo. a. v. tamen. Perkinum Grawnts 93. Fleta. l. 1. c. 38. Sect. si quis autem. c Bract. l. 2. c. 28. v. Cromt. Jurisd. fo. 221. b. v. Dyer fo. 99. nu. 66. & v. Plowd. casu Patridge fo. 79. b. c Bract. loc. cit.

DE LOCATIONE ET CONDUCTIONE.

TIT. XXV.

LOcatio & conductio proxima est emptioni & venditioni: quia sicut emptio & venditio contrahitur, postquam de precio convenerit: ita

locatio & conductio constitutâ mercede *f*. Nam cùm quis locat rem suam alii usque ad certum terminum, certâ interveniente mercede, tenetur locator rem locatam ad usum dare, conductor quoque solvere mercedem *g*.

Sect. 1. Merces præcipue consistit in pecuniis numeratis: sed apud nos æquè in tritico & aliis hujusmodi *h*, & etiam aliquando in sola fidelitate *i*. Sed cùm terras pro terris locemus hæc permutatio est *k*.

Sect. 2. Emphiteusin, quam Romani dubitabant, emptionem & venditionem, an locationem & conductionem appellarent, nos feudifirmam dicimus, de qua alibi dictum videtur quod satis est *l*.

Sect. 3. Locamus autem & conducimus res mobiles, ut equos, boves, oves *m*, & immobiles ut terras *n*: adeoque incorporales, ut pascendi jus *o*, decimas *p*, res tamen incorporalis non sine chartis *q*: (nisi res aliqua corporales, ut ecclesia, cæmiterium, gleba, vel ædes Rectoriæ principaliter dimittantur: nam sic nomine pertinentium decimæ & oblationes rectè veniunt *r*,) præterea operas *s*: sed quantitatem non tutò, quia labes hoc modo facile contrahitur *t*,

Sect. 4. Qui pro usu vestimentorum, auri vel argenti, vel alterius ornamenti, vel sumenti mercedem dederit vel promiserit, talis ab eo desideratur custodia, qualem diligentissimus paterfamilias suis rebus adhibet: quam si præstiterit, & rem casu aliquo amiserit, ad eam restitu-

f *Glanvil. l.* 10. *c.* 18. *Bract. l.* 2. *c.* 28.

g *Bract. l.* 2. *c.* 28. *Fleta. l.* 2. *c.* 59.

h *an.* 14. *Elizab. c.* 11,

i *Litle. l.* 1. *c.* 7.

k *Litle. l.* 1. *c.* 7.

l *Supra de reb. corp. & incorporal.*

m *Fitzh. nat. br fo.* 86. *D. Brocus Leases* 23.

n *Fitzh. nat. br. fo.* 146. *L. Litle. l. c.* 8. *in fin.*

o *Fitz. nat. br fo.* 86 B. *lib intratio Agistment.*

p *Nov term. jur. verbo Lease.*

q *Brocus Lease* 1. 5. 12. *v. tamen* 17. & 23 *an.* 13 *H.* 6 *c.* 10.

r *Brocus Lease* 15. 20. s *Lib intrat Servant. Doct. & stud. l.* 2. *c.* 38. t *v. an.* 13. *Eliz. c.* 8. & *an.* 37. *H.* 8. *c.* 9.

restituendam non tenebitur, nisi aliter convenerit. Nec sufficit aliquem hoc casu talem diligentiam adhibere, qualem suis rebus propriis adhiberet *u*.

u *Bract. l. 2. c. 28. nu. 2. Doct. & stud. l. 1. c. 23. l. 2. c. 4. Flet. l. 2. c. 59. Sect. Qui autem. Stan. 32. H. 8. c. 28.*

Sect. 5. Terrarum & rerum immobilium locationes maximas omnium turbas apud nos hodie videntur excitare. Ideoque res postulat, ut illud quod de terrarum & tenementorum locationibus leges nostræ loquuntur, paulo fusiùs hoc in loco tractemus. Terras itaque locare possunt omnes qui in eis feudum habent sive simplex sive talliatum, idque sive suo, sive ecclesiarum aut uxorum jure *x*. Quod quoque verum est in his qui terras cum alio pro indiviso tenent *y*. Ille etiam ad cujus usum alius in terris feoffatus fuerit, terras quarum usum sibi reservatum habet, potest dimittere *z*. Corpus quoque politicum potest locare, licet non nisi per chartam *a*. Item qui vel liberum tenementum habet *b*, vel etiam terras conductas dum tamen tempus ad quod ipsi tenent, non excedant. Etiam tutores vel curatores usque ad pupillorum justam ætatem.

y *Litleton. l. 3. c. 3.* z *Litleton. l. 3. c. 5.* a *Brocus Lease* 32. & 42 b *Brocus Lease* 4.

Sect. 6. Qui jure suo feudum simplex habet, ad quotcunque velit annos terras locare potest, dummodo tamen non corpori politico, ne modum excedendo ad manum mortuam dimisisse videatur *c*. Qui feudum talliatum, suos vel simplex, alieno jure, ecclesiarum videlicet aut uxorum, tenent, paulò arctius cohibentur. Nam terras, jam antea ad longiorem quàm unius anni terminum locatas, denuo locare non possunt, neque ullas quæ intra viginti annos proxime elapsos communiter locari non solent: neque illas pro minori mercede quam priùs locabantur: aut ad longiorem ter-

c *Brocus Leases* 49.

minum

minum quàm viginti unius annorum aut trium vitarum, idque sine permissione vasti. His etiam adjungendum est, ut qui uxoris jure feudum teneat, conjunctim cum uxore idem dimittat, nec potestatem habeat mercedem quoquo modo avertendi, quo minus ad legitimum hæredem post uxoris obitum perveniat *d*.

d *an.* 32. *H.* 8. *c.* 28. *quod vide latius.*

Sect. 7. Archiepiscopi aut Episcopi terras suarum ecclesiarum ultra terminum viginti unius annorum aut trium vitarum ab initio ejusdem locationis computandum, locare non possunt: neque quidem pro minori reditu quàm prius locari solebant *e*.

e *an.* 1. *Elizab. non impres. v. Dyer fo.* 145 *n.* 65.

Sect. 8. Magistri & socii Collegiorum, Decani & Capitulum, Gardiani hospitalium, & omnes ecclesiastici terras suorum Collegiorum ecclesiarumve collegiatarum ultra terminum viginti unius annorum aut trium vitarum à tempore locationis computandum (idque si privata eorum statuta hoc permittant, & non aliter) aut pro minori quàm solitâ mercede, locare prohibentur *f*. Neque sic quidem nisi locatio prius facta, si quæ talis sit, infra triennium proximè sequuturum, finem habitura sit *g*. Collegia etiam tam utriusque Academiæ, quàm etiam Æxonæ & Vintoniæ tertiam mercedis partem in granis, juxta Constitutionis præscriptum, accipere tenentur *b*. Domus tamen quas in aliqua civitate, burgo, villa incorporata, aut publico emptorio sitas habent & fundos ad eas spectantes qui quantitatem decem acrarum non attingunt, non prohibentur quo minus juxta communem Angliæ legem modo privatis Collegiorum aut ecclesiarum statutis non contrariani, libere dimittant *i*.

f *an.* 13. *Elizab. c.* 10.

g *an.* 18. *Elix. c.* 11.

h *an.* 14. *Elizab. c.* 11.

i *an.* 14. *Eliz. c.* 11.

Sect. 9. Quidam cathedralis ecclesiæ præbendarius

darius partem suæ præbendæ locat, dictamque locationem suam Decani & Capituli consensu confirmari procurat. Quæsitum est aliquando num hoc sine Episcopi consensu sufficeret, nec leviter dubitatum: idque quia Episcopus cujusque præbendæ & patronus est & ordinarius. Usus tamen quotidianus ejus consensum non necessarium probat *k*.

Sect. 10. Qui beneficia curata habent, ea ad aliquod tempus, diutius quam ipsi super eis residebunt (absentiâ tamen 80. dierum quotannis permissa) locare nequeunt, nisi duo per leges possidere possint: quo casu, quia super utroque continuo residere non datur, alterum curioni suo dimittere permittuntur *l*.

Sect. 11. Locationis terrarum & tenementorum sæpe fiunt ad vitam conducentis *m*, aut etiam alterius *n*, aut ad plures *o*, aut ad terminum annorum *p*, aut denique ad vitam, & post eam extinctam ad terminum annorum *q*: idque per chartam vel sine charta *r*, neque solùm per chartam indentatam, sed etiam planam illam quam nostri (pol deede) vocant *s*.

Sect. 12. Si quis autem terras per chartam, vel sine charta locaverit mentionem termini non faciens & possessionem conductori tradens, ad vitam conductoris eas locasse præsumitur *t*.

Sect. 12. Terrarum ad terminum annorum locatarum possessionem conductori tradi non opus: ipse enim virtute conductionis, eas ingredi potest (nisi tamen præter locationem concessio alteri etiam ad remanentiam ad vitam aut in feudo eidem chartâ fiat *u*.) Nam si quis alicui ad terminum annorum terras locaverit, licèt antè conductoris ingressum fato cedat: conductor tamen possessionem terrarum hujusmodi recte capit *x*.

Sect. 14.

k Dyer. fo. 61. nu. 30. l an 13. *Eliz. c.* 20.
m Litle. l. 1. *c.* 6.
n Idem ibidem.
o Idem ibidem.
p Idem ibidem.
q Brook. Lease. 51.
r Litle. ubi supra
s Fitz. nat. br. fo 145.
t Litle. l. 2. *c.* 3. *rationem hujus doctrinæ habes apud Plowd in casu Throckmorton f.* 152. *b.*
u Litle. l. 1. *c.* 7.
x Idem ibidem.

Sect. 14. Locator terras locatis conductori præstare tenetur. Conductor enim ante terminum finitum ejectus actionem ex conventione contra locatorem habet *y*, idque sive per ipsum locatorem sive per alium ex antiquiori titulo spoliatus: neque ipse solum sed etiam assignatus suus *z*.

Sect. 15. Si tamen tertius eum contra jus ejiciat, damna recuperat contra ejicientem *a* nisi tamen per chartam locator convenerit, quod ejectus contra se actionem ex conventione capere poterit *b*.

Sect. 16. Conductor ad vitam suam per chartam tenens, quia liberum habet tenementum, si per locatorem ante terminum completum ejiciatur, non agit ex conventione, sed assisam adducit *c*.

Sect. 17. Si locatio fiat ad annum, & sic ab anno in annum: anno finito & altero cæpto, non potest aut locator conductorem ejicere, aut conductor invito locatore prædium deserere. Nam quisquis eorum à pacto recedere velit, alterum de intentione sua præmonere debet *d*.

Sect. 18. Locator conductorem qui ad voluntatem tenet, sic amovere non potest, ut sementem per eum factam non metat, aut ut idoneum tempus ad asportandam supellectilem non habeat *e*. Quod tamen in conductore ad annos aliter se habet: quia illi tempus suum perspectum satis est & cognitum *f*.

Sect. 19. Terras conducere omnes possunt regulariter, ecclesiastici tamen nisi ad necessariam familiæ suæ sustentationem hoc faciant prohibentur *g*.

Sect. 20. Conductor ad mercedem præstandam locatori tenetur: in qua si defecerit locator

y *Fitzb. nat. br. fo.* 145. *M. Dyer fo.* 328. *nu.* 8.

z *Idem ibidem* 1. & *fo.* 146. *D.*

a *Idem ibidem.*

b *Idem ibidem.*

c *Idem ibidem.*

d *Brocus Lease.* 13. 22.

e *Litle. l.* 1. *c.* 8 *Instit. jur. com. c.* 2. *v. Dyer. fo.* 173. *nu.* 15.

f *Litle. ibidem.*

g *an.* 21. *H.* 8. *c.* 13.

h *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 9. *Litle. ubi supra. Bract. l.* 2. *c.* 28. *nu.* 1. i *Litl. l.* 1. *c.* 5. *Flet. l.* 2. *c.* 59. *in prin.* k *Coke. l.* 4. *ca.* 1 *Bevil. f.* 10 *a.* l *an.* 6. *Ed.* 1. *c.* 4. *westm.* 2. *c.* 21. *Fitzh. nat. br. fo.* 209. *G.* m *v. Coram vol.* 3. *casu Pennant.* n *Doct. & stud. l.* 1. *c.* 10. *v. Dyer. fo.* 51. *nu.* 17. o *Perkins Conditions* 836. p *Dyer. fo.* 68. *nu.* 34. q *Cocus vol.* 4. *casu Borough-es. fo.* 37. *a.*

tor eum distringere durante termino potest, idque videtur verum sive hoc conventum fuerit sive non. Nam invecta per conductorem in tenementum pignori pro mercede sunt annexa *k*. Sed post terminum non potest *i*. Mercedis solutio compensationem non admittit. Conductor enim solvendo ante diem non liberatur *k*.

Sect. 21. Si Conductor ad feudifirmam terra conducta non utatur per biennium, quo minus distringi possit, locatori actio est, qui eam in manus suas recipiat *l*.

Sect. 22. Sed in locatione ad annos vel vitam plerumque convenitur, ut si reditus ad certum diem quotannis, aut quolibet tempore semestri non solvatur, liceat locatori terras locatas ingredi, & sibi earum possessionem resumere: vel ut locatio prorsus irrita fiat & terminetur. In priori harum specierum, si merces die assignato non soluta per locatorem legitime super terra requiratur, non solum ipse dum vivat, sed eo mortuo, (nisi saltem in vita sua pro reditu distrinxerit, aut eundem acceptum tulerit *m*,) hæres ejus in dictas terras reintrare poterit: aliter vero non item *n*. Reditus enim peti debet *o*, nec hoc casu dies pro homine interpellat. Si tamen conventum fuerit reditum aliquo loco extrinseco solvendum, nulla interpellatione aliquibus videtur esse opus *p*: licet alii recentiores contrà sentiant *q*.

Sect. 23. Quod si vir & uxor terras nimis charta mercede conduxerint, illo ante terminum exactum mortuo, hæc dictam conductionem abdicare potest. Et si vir uxori supervixerit, eo postea defuncto, executores sui idem facere possunt, si testatoris bona reliquis creditoribus (illâ mercede ad terminum annorum

annorum computatâ) non sufficiant *r*.

§. 24. Si quis terras ad annum locaverit, sub hac conditione, ut merces ad festum sancti Michaelis solvatur, & interim conductorem acceptilatione Aquilianâ, vel generali (ut nos loquimur) relaxatione de omnibus actionibus & demandis acquietaverit: merces ob hoc non remittitur *s*: quod tamen hujus juris relatori videtur aliquo modo admirandum.

§. 25. Verùm non ad mercedem solùm *t* sed ad bonam & legitimam rei & conductæ tractationem conductor tenetur *u*. Adeo ut si vel ipse vel tertius aliquis super terris vastum fecerit, locatori obnoxius in pœna statuti reddatur *x*, & remedio suo contra tertium relinquatur *y*, nisi tamen infans *z*. Meremium autem, id est, tigna ad necessariam reparationem capiens vastum non committit *a*.

§. 26. In locationibus & conductionibus quoad mutuam personarum obligationem, idem est jus quod in stipulatione *b*. Ideoque si conductor se facturum aliquid vel non facturum receperit, executores vel assignatos suos minime nominando, ipse solus tenetur, ii sunt omni vinculo liberi *c*: Hæc enim species aliquando disceptanda accidit: Conductori hic cum locatore convenit, ut si ipse, executores vel assignati sui terras conductas cuiquam alienarent, tum locatori vel hæredibus suis licitum esset in easdem reintrare, dictumque conductorem, executores vel assignatos suos funditùs ejicere. Non ita multo post morbo lethali correptus, testamento condito uxorem executricem constituit & mortuus. Illa secundo viro nubit, qui jus vel terminum suum in dictis terris alienat. Multúmque dubitatur, ăn hoc casu locator reintrare

possit

r *Doct. & stud. l. 2. c. 33. v. 4. fo. 146. nu. 70.*

s *Letle. l. 3. c. 8.*

t *v. Dyer. fo. 324. nu. 34.*

u *v. Dyer. fo. 324. nu. 31. & fo. 198 nu. 43.*

x *Statutum Gloceſt. c. 5. an. 6. Ed. 1. v. Dyer. fo. 90. nu. 9. 10. fo. 108 nu.*

y *Doct. & stud. l. 1. c. 31. l. 2. c. 4.*

z *Idem l. 1. c. 17.*

a *Idem ibidem.*

b *v. supra de verb. obliga. §. 5.*

c *Dyer fo. 65. nu. 8.*

d *Dyer. fo.* 6. *nu.* 5. e *Fitzb. nat. br. fo.* 145. K.

possit : quia nimirum hic secundus vir prioris neque executor neque assignatus fuit. Sed tandem pro locatore decisum est : quia vir secundus hoc casu licet non facto, lege tamen assignatus judicatur *d*.

f *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 4. *Dyer. fo.* 33. *nu.* 10 11. *fo.* 36. *nu.* 35. *fo.* 56. *nu.* 14. *an.* 12. *H.* 8 *fo.* 1 *b.*

§. 17. Si conductor ad ædes sartas tectas in fine termini relinquendum se obligaverit, locator usque ad terminum finitum ex conventione agere non potest, licet conductor ædes diruat. Vasti tamen actionem habet *e*.

§. 28. Conductor ad vim majorem non tenetur, utpote ingentes tempestates aut hostium incursum, nisi ad hoc se expresse obligaverit *f*.

g *Litle. l.* 1. *c.* 8. h *Idem ibi.* v *Dyer. fo.* 90. *nu* 9. 10.

§. 29. Tenens ad voluntatem ad reparationes, ut tenens ad annos, non tenetur *g* : tamen vastum fecerit, actioni transgressionis subjicitur *h*.

DE SOCIETATE.

TIT. XXVI.

i *Litle. l.* 3. *c.* 2. 3. 4. k *Novi term. jur. verbo parceners & Litle. ubi. supra.* l *Litle. l.* 3. *c.* 1. & 2.

IN eorum sociorum, qui terras aliasque res pro indiviso tenent, jure disceptando, prudentes nostri plurimùm versantur. Eos autem vel participes, vel tenentes conjunctos, vel tenentes in communi appellant *i*.

§. 1. Participes vel lege vel consuetudine fiunt *k*. Primi generis sunt duæ aut plures fœminæ ejusdem gradus, quæ ob hæredum ma[illegible] lorum defectum in antecessorum suorum hæreditatem æquali jure succedunt vel etiam duarum fœminarum filii ad quos terræ non prius divisæ à matribus descendunt *l*. Secundi sunt hæredes,

redes, qui ex consuetudine diversarum provinciarum, quam (Gavelkind) majores nostri nuncuparunt, pro æquis portionibus ad antecessorum suorum successionem vocantur, sive fratres sint, sive iis deficientibus, sorores, neptes, amitæ *m*.

§. 2. Tenentes conjuncti propriè vel improprie *n* dicuntur. Propriè qui vel feudum, vel liberum tenementum, vel catallum aliquod reale pro indiviso, vi ejusdem tituli tenent: improprie, qui catallum aliquod personale sic possident. Hos autem vel sua sola voluntas conjunxit, utpote eos qui aliquid præmissorum suis pecuniis unâ perquisiverint & pro indiviso possident: aut alterius beneficentia, sicut sunt duo vel plures quibus quis aliquid conjunctim donavit *o*. Nisi tamen donatarii corpus politicum sit, & nomine corporis capiant, aut alter eorum ad minus: quo casu tenentes in communi sunt *p*.

§ 3. Dupliciter itaque differunt participes & conjuncti tenentes, quia nimirum illi solo hæreditatis respectu participes dicuntur & necessitate conjunguntur: tenentes conjuncti perquisiti vel donationis intuitu nomen suum sortiuntur, & etiam voluntate suâ, nullâ necessitate, commiscentur *q*.

§. 4. Sunt autem aliqui tenentes conjuncti, tantum ad terminum vitarum suarum, qui tamen habent separatas hæreditates. Quemadmodum ubi terræ duobus masculis aut duabus fœminis donantur, & hæredibus qui ex eorum corporibus generati fuerint. Hoc casu illi quamdiu erunt superstites, conjuncti tenentes appellantur. Nam altero eorum post sobolem procreatam decedente, socius, durante vitâ suâ, integras

m *Litle. ibidem.*

n *Hæc distinctio non est expressa e Litle. tamen verbis non difficile colligitur. v. etiam Instit jur. com. c* 15. *quod lege. v. Dyer. fo.* 67. *nu.* 18. *& fo* 160. *nu* 43.

o *Idem. d. l.* 3. *c.* 4.

p *Litle. ibidem.*

q *Hæc ex dictorum authorum præceptis colligitur.*

tegras terras possidebit: Qui quoque si eadem relictâ prole, moriatur, ejus hæres cum hærede prius defuncti dictas terras tenebit in communi *r*. Et si alter donatariorum hujusmodi sine hærede moriatur, pars ejus post mortem socii sui ob defectum hæredis ad donatorem revertitur *s*.

r *Institut. jur. com. c.* 15.

s *Litle. l.* 3. *c.* 3.

§. 5. Tenentes in communi sunt qui rem eandem, utpote terras aut tenementa, vel etiam catalla sive personalia sive realia conjunctim, sed ex diversis titulis tenent *t*. Nam si participum tenentium conjunctorum unus jus suum extraneo vendiderit seu donaverit: hic & reliqui, quotquot sunt, tenentes in communi appellantur, reliqui tamen inter se pristinam appellationem retinent.

t *Litle. l.* 3. *c.* 4.

u *Hæc quoque ex dictorum autorum præceptis colliguntur.*

§. 6. Tenentes itaque in communi à participibus in hoc differunt, quod non hæreditario jure rem communem, sicut illi possident, neque necessitate aliquâ copulantur: à tenentibus vero conjunctis, quòd diversis titulis rem communem adipiscuntur *u*: aut saltem ipsi tenentes tam dispares naturâ sunt, ut nullam conjunctionem admittant, cujusmodi sunt duo corpora politica inter se, aut corpus politicum cum persona singulari *x*.

x *Litle. l.* 3. *c.* 4.

v *Litle. l.* 3. *Institut. jur. com. c.* 14.

§. 7. Primo de participibus: Hi licèt ante hæreditatis partitionem fato cedant, partem suam ad suos liberos, si quos habeant, transmittunt: aliter verò reliquis sociis jure non descendi relinquunt *y*.

y *Dyer. fo.* 179. *nu.* 43. a *Fitzh. nat. br.* 61. *K. quem etiam v. fo.* 259. *C.* 260. *B.* 261. *B. C.*

§. 8. Terras inter se vel ex mutuo consensu *z*, vel (si aliqui nolint) officio Judicis partiuntur. Nam qui partem suam secerni cupit, breve de partitione obtinet, quo reliquos ad divisionem cogit *a*. Fœminarum autem parti-

...m si altera nupserit & post liberos marito suo ...ixos diem obeat: maritus per legem Angliæ ...nens, ad partitionem, nisi prius facta fuerit, ...cte compellit *b*.

b *Litle. l.* 3. c. 2.

§. 9. Modum partitionis tam voluntariæ quàm necessariæ luculenter Litletonus descri-...t: sed hoc facti plus quàm juris continet. Tantum istud videtur observandum, si voluntaria partitio fiat, uno vel pluribus participum infra ætatem viginti unius annorum adhuc existentibus, eam postea per illas justam maturitatem assecutos posse corrigi: dum tamen post ætatem completam vel commodorum perceptione, vel aliquo alio modo eam ratam non habeant *d*. Imo si feudum talliatum sit, licet omnes tempore partitionis maturi fuerint, eorum hæredes partitionem revocare possunt *e*. Item si partitio inæqualis fiat per maritos fœminarum cohæredum, earum alterutra post solutum matrimonium recte ab eadem recedit *f*.

c *d. l. c.* 2.

d *Idem ibidem.*

e *Idem ibidem.*

f *Idem ibidem Fitzh. nat. br. fo.* 62. *E.*

§. 10. Si pars alicujus participum post partitionem aliquo jure evicta sit, ille vel illa ad novam partitionem reliquos compellere potest, & legitimam in illis terris adispici quas reliqui tenent *g*.

g *Litle. d. c.* 2.

§. 11. Si jus patronatus in hæreditate fuerit, & participes in præsentando clerico consentire nequeant, pacisci possunt, ut maximus natu primâ vice præsentet, & sic reliqui juxta ætatem: ad hoc si consentire nolint, urgeri possunt. Quilibet autem vice suâ præsentare per alios impeditus, legitimum remedium habet *h*.

h *Fitzh. nat br. fo.* 34. *I.* & *fo.* 36. *C.*

§. 12. Si duo sint conjunctim tenentes in feudo simplici intra burgum ubi terræ & tenementa testamento disponi possunt, & alter eorum jus suum cuique det leger, & moriatur: hoc

hoc legatum est inutile. Ratio datur, quia pars quæ ipsi ultima spiritus exhalatione, per legem ad socium devoluitur: accrescendi sc. non descensus jure integrum vendicantem, vi testamenti quod ante mortem testatoris vires non capit, ad alium transferri nullo modo potest.

i *Litle. ibidem. sect. 321.*

§. 13. Duo terras ad terminum annorum conjunctim conduxerunt, hoc inter locatores & eos convento, ut si dicti conductores ante terminum finitum obirent diem, locatio statim cessaret. Conductores terras dividunt: alter eorum partem suam alienat & moritur. Locator demortui partem resumere non potest: sed is cui alienata fuit, eam ad vitam conductoris superstitis retinebit. Neque occupatio in hoc casu locum habet. Si tamen duo ad vitas suas conduxerint & partitionem faciant, eorum altero decedente, ejus pars ad locatorem statim revertitur *k*.

k *Dyer. fo. 67. nu. 18.*

§. 14. Duo terras conjunctim ad eorum vitas tenent, quorum alter partem suam syngrapho vel indenturâ (ut nos loquimur) ad terminum annorum tertio locat, reditum sibi hæredibusque suis inde reservans, & moritur. Quæstio suboritur utrum morte ejus titulus utrique evanuerit, an socius superstes integras terras pro vita sua tenere debeat: & si debeat, utrum locatione socii sui liberatas, an reditum tantùm super locatione pro demortui medietate reservatum habiturus sit? Justiciariorum autem confessui visum est, socio superstiti integras terras ad vitam suam competere, idque socii locatione immunes & solutas *l*.

l *Dyer. fo. 287. nu. 5.*

§. 15. Hoc quoque distat inter donatarios conjunctos feudum simplex habentes & parricipes, quod neuter donatoriorum terras pro indiviso

indiviſo poſſeſſas, reditu aliquo diutius quàm pro vita ſua, onerare poſſit, particeps vero poſſit. Et ratio differentiæ hæc eſt, quia donatarius ſocio ſuo aut ejus hæredi, qui jus ſuum non ab illo ſed à donatore derivat, præjudicium creare non poteſt: ſed participes, quia alii alias ob aliorum hæredum defectum ſuccedentes jus ſuum invicem deducunt, poſſunt *m*.

m *Litle. ibidem ſc. l. 3. c. 3.*

§. 16. Quod tamen in locatione planè diverſum eſt. Nam alter donatariorum qui proindiviſo ſibi & hæredibus tenent, ſi jus ſuum tertio ad terminum quadraginta annorum locaverit, & ante terminum completum moriatur: conductor, eo mortuo, jus locatum durante termino retinet: imo terras ingredi poteſt, licet non in vita locatoris illi traditas, aut per ſe aliquo modo poſſeſſas *n*. Rationem diverſitatis, inter reditum oneroſum & locationem, ſatis ſubtilem dat Litletonus *o*, quam ſtudioſis diſcutiendam relinquo.

n *Litle. ibidem.*

o *ibidem & inſtit. jur. com. titulo Joynt tenente.*

§. 17. Si duo conjunctim ſylvam cæduam teneant, & alter eorum, lignis venditis, integram pecuniam ſibi retineat, ſocius contra eum actionem non habet *p*. Neque tenentium conjunctorum vel in communi alter alterum jure veteri ad partitionem urgeri potuit *q*, niſi conſuetudo loci aliud ferret *r*: ſed hoc hodie aliter ſe habet *ſ*. Et tamen tenens tam conjunctus quam in communi per ſocium ejectus actionem de violento introitu contra ſocium ſuum inſtituere poteſt.

p *Doct. & ſtud. l. 1. c. 14.*

q *Litle. ubi ſupra*

r *Fitz. nat. br. fo. 62. C.*

ſ *an. 31. H. 8. c. 1. & 32. H. 8. c. 32.*

§. 18. Tenentes in communi, quia poſſident ex diverſis titulis, ſi per extraneum de poſſeſſione ejiciantur, habebunt ſinguli ſuas ſingulas actiones contra ejicientem: quod in tenentibus conjunctis

conjunctis secus est[t]. Actiones tamen personales, vel ad rem non apte divisibilem, tenentes in communi conjunctim persequuntur *u*.

Sect. 19. Hoc differentiæ est inter eos qui catalla realia & qui catalla personalia in communi tenent, quod illi per socium ejecti actionem vel de ejectione firmæ, vel de ejectione custodiæ terrarum, juxta casum cui habent: hi verò non item: sed opportunitatem denuo arripiendi rem ablatam observare debent, si quæ offeratur *x*.

Sect. 20. Tenentes catallorum sive realium sive personalium in communi, si fato cedant, partem suam ad executores suos transmittunt, non sociis relinquunt *y*.

Sect. 21. Duo bona possident in communi, quorum unus ea tradit tertio: hic solus actionem super computo habet contra detinentem, & non socius *z*.

Sect. 22. Hoc videtur in participibus, tenentibus conjunctis, & tenentibus in communi æque verum esse, ut onus rei communis æqualiter ferant. Nam si unus vel plures eorum contribuere ad hoc recusent, reliqui contra recusantes actionem habent *a*.

Sect. 23. Est denique alia tenentium in communi species apud nos quæ ratione conventionis *b* vel tenementorum suorum inter homines ejusdem feudi *c*, vel etiam diversorum aliquando *d*, coalescit. Nam in multis manerii campos spatiosos dominus habet in quibus singuli tenentes pro rata tenementi sui, jus pascendi vel etiam cespites fodiendi vendicant. Sed hujusmodi campi quia non sine incommodo Reipublicæ partitionem ferre videntur: singuli qui in eis jus tale habent, si avaritiâ infecti nimi-

t *Litle. ibidem.*
u *Broc. Tenants in com.* 2. 5. & 25.
x *Litle. ibidem.*
y *Idem ibidem.*
z *Fitz. nat. br. fo.* 118. H.
a *Fitz. nat. br. fo.* 162. *Brete de contributione faciendâ & fo.* 127. *de reparatione faciend.*
b *Hæc vocatur communa in grosse.*
c *hi habent communam appendentem vel appetinentem Litle.*
d *communa per causam vicinagii v. Dyer. fo.* 27. *nu.* 12, 13.

mii animalium multitudine eos premant ad justos terminos revocantur *e*.

e *Fitz.nat. br. fo.* 125. *Breve de admensura pasturæ.*

DE MANDATO.

TIT. XXVII.

SEX modis contrahi potest mandatum apud nos æque atque jure civili: solâ nimirum causâ mandantis *f*, vel causâ tam mandantis quam mandatarii, vel solâ causâ tertii cujusquam, vel causâ mandantis & tertii, vel mandatarii, & tertii. Exempla facile suppeditari possunt: sed operæ hominum non sæpe gratis præstantur: ideoque mandatum, ut proprie intelligitur, non multo in usu est: ita ut e locatione cæterisque contractibus hæc supplenda sint *g*.

f *Fitz. nat. br. fo.* 121. g *v. Glanvil. l.* 11. *c.* 3. *Brit. c.* 28. *notum librum intra Accompt. Attorn. Commandement. nov. term. ver verbo Accompt. Doct. & stud. l.* 2. *c.* 24. *v. Flet. l.* 2. *c.* 71. & 72. *ubi officia duorum mandatariorum vulgarium tract. seneschalli &c. & balliui in manerio.*

§. 1. Mandatarius actionem mandati contra mandantem non habet illegitimum aliquod vel injustum præcipientem *h*. At tertius, cui mandatum præjudicium aliquod tulit, sæpe habet vel etiam contra ratum habentem *i*. Factum enim mandatarii mandantis factum Jus facit *k*.

h *Brit. c.* 28 *Fleta l.* 6. *c.* 23. § *prohibetur. l Bract. l.* 4 *tract.* 1. *c.* 10. 26. & 27. k *Plowd. casu Chapman fo.* 189 *b.* 190 *a. l Flet. l.* 3. *c.* 15. § *de minori. v. tamen eum eodem in capite* & *si amicus ubi dicit procuratorem constitutam ad tradendam possess. eam posse rectè tradere post mortem mandantis si eam nescierit nisi hæres prohibeat. m Perkinus. Ieofments* 188. & *seqq. Fulb. paral. c. Contracts fo.* 3 *b. Plowd. casu Remiger fo.* 14 *a.*

§. 2. Mandatum in diem differri, & sub conditione fieri posse apud nos nihil prohibet: & morte tam mandantis quam mandatarii extinguitur *l*.

l *Bract. l.* 4 *tract.* 1. *c.* 10. *Flet. l.* 2. *c.* 57. *Fulb. paral. c. Contracts fo.* 3 *b. Plowd.*

§. 3. Mandati fines diligenter sunt custodiendi *m*.

DE OBLIGATIONIBUS QUÆ ex quasi contractu nascuntur.

TIT. XXIII.

n *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 51. *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 10. *Flet. l.* 2. *c.* 60 *in prin.* o *Dyer. fo.* 36. *nu.* 38. 39. *Fitz. nat. br.* p *fo.* 118. *B et nov. term. jur. verbo Gardein in Soccage. Ele. l.* 3. *c.* 15. *Sect. de minori.* q *v. supra tit. de societate Sect. si duo* 17. r *ibidem Flet. l.* 2. *c.* 60. *in princ.* s *Fitz. nat. br. fo.* 120. *F. N. B.* 121. *E. l.* o.

OBligationibus ex quasi contractu varie jure nostro nascuntur: utpote negotiorum gestione, tutelâ, communi dividundo, familiæ erciscundæ, actione ex testamento, condictione indebiti, & ejusmodi *n*. Quod tamen ad negotiorum gestionem attinet, operæ absentium causâ sine mandato præstitæ, si verum mihi dixerint nonnulli juriperiti, conscientiæ ejus cujus negotium geritur & integritati potius relinquuntur, quam actione aliquâ sustinentur. Imo quod magis videtur mirandum, fit aliquando ut quis ob benefactum suum transgressionis reatum incurrat, ut si quis vicini pecus ex alterius segete exigat, aut decimas pecorum voracitati expositas in horreum rectoris invexerit *o*.

§. 1. Tutores contra debitores pupillorum suorum recte agunt: item finitâ tutelâ, ut rationibus reddendis obnoxii sunt, sic expensas muneris sui occasione factas contra pupillum vendicant *p*.

§. 2. Donatarius quoque qui contra donatarium de communi dividundo, id est, ad partitionem rei conjunctim utrique datæ *q*, & particeps qui familiæ erciscundæ contra socios agit *r*, non inepte huc referuntur.

§. 3. Executores præterea testatorum debitores convenire possunt *s*, & tam ab eorum creditoribus

ditoribus quàm legatariis conveniri *t*. Quod etiam verum est in administratoribus eorum qui ab intestato decesserunt *u*. Item in successoribus iis, quorum præcessores Abbatiæ suæ nomine pecunias vel debuerunt, vel sibi debitas reliquerunt *x*. Et in marito denique cujus uxor ante nuptias æs alienum contraxerat, & è contra alios sibi obligatos habuit *y*.

Sect. 4. Custos carceris, qui debitorem liberum dimisit, pro pecuniis debitis creditori se reddit obligatum *z*.

Sect. 5. Heres quoque tenetur ex obligatione antecessoris sui si in eo nominetur, & ab eo habeat unde eandem dissolvat *a*. Quod tamen verum esse puto, si vel mobilia ad æs alienum dissolvendum non sufficiant, vel si executores in cheirographo non nominentur. Hæres quoque in warrantia nominatur ad terras per antecessorum cum warrantia chartæ alienatas emptori præstandas obligatur *b*.

Sect. 6. Si quis terras locaverit pro certo reditu, deinde reversionem earum alii testamento suo det leget, legatarius reditum a conductore rectè petit *c*.

Sect. 7. Theolonites habens Regis pecunias manibus suis, debitor est ei, cui Rex per chartam suam annuitatem à tali Theolonite quotannis percipiendam concessit *d*.

Sect. 8. Denique ex contractu uxorum, liberorum, serviemiumque nostrorum qui merces nostro nomine capiunt in nostros usus postea conversas, quasi ex nostro tenemur *e*.

t *Idem eodem fo.* 119. *m.* 121. *o.* 145. *D. H.*

u *Idem eodem fo.* 120. *D.*

x *Idem. fo.* 121. *K.* & 122. *E.*

y *Idem eodem fo.* 121. *C.*

z *Idem eodem. f.* 121. *A. P.* & 130. *B. V.* *Dyer. fo.* 275. *nu.* 46 & 47. & *f.* 278. *nu.* 5.

a *Fitzh. ubi supra fo.* 120. *C.*

b *Idem eodem fo.* 134. *D.*

Breve de warant. char.

Idem eodem fo. 121. *N.* d *Idem eodem. fo.* 121. *F.* e *v. Doct.* & *stud. l.* 2. *c.* 42. *Fulb. paral c. Contracts. fo.* 3. & 4. *v. infra l.* 4. *tit.* 7. & *Plowd. casu Reniger. fo.* 21. *b.* & *Dyer. fo.* 134. *nu.* 17.

PER QUAS PERSONAS NOBIS OBLIGATIO ACQUIRITUR.

TIT. XXIX.

ACquiritur nobis obligatio per procuratores, & per liberos quos sub potestate habemus, & per nosmetipsos & filios nostros, & per liberos homines servientes nostros, idque ex duabus causis: operibus sc. suis & re nostrâ. Item per servos proprios vel communes, vel in quibus usum fructum habemus, vel alios quos bonâ fide possidemus, dum tamen nomine nostro stipulati sint *f*.

f Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 12. Flet. l. 2. c. 60. § Primum pa-

---

QUIBUS MODIS TOLLITUR OBLIGATIO.

TIT. XXX.

TOllitur obligatio solutione: quia soluto eo quod debetur, omnis tollitur obligatio, sive ipse solvat qui debet, sive alius pro eo: idque sive debitore sciente sive ignorante, sive etiam invito *g*. Quod tamen ita verum esse nonnulli volunt, ut cheirographum si quod sit, cancelletur, aut apocha per debitorem ostendi possit *h*. Ad cujus assertionis interpretationem alii differentiam constituunt inter simplicem & conditionalem obligationem: dicuntque solutionem conditionalis probari per testes posse, cheirographum integrum permaneat, nec apocha ostendatur: idque quia certo tempori sub pœna adstrictus, cheirographi aut apochæ traditionem non

g Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 13. Flet. l. 2. c. 60. § tollitur.

h Doct. & stud. l. 1. c. 12.

non sine periculo expectat, cùm arctius obligetur, quàm qui simplici tantùm obligatione nectitur. Item si reus solverit, fidejussor liberatur, & è contra *i*.

Sect. 1. Item per acceptilationem, quæ dicitur imaginaria solutio: ut si dicatur: omne quod tibi debui ex quacunque causa, habesne acceptum? & respondeatur, vel (si debitum in scriptis sit) scribatur: habeo, acceptumque fero *k*. Et in partem debiti potest acceptilatio fieri sicut in totum. Et possunt omnes res quæ aliquâ ratione in stipulationem deducuntur, tolli per acceptilationem: & eodem modo quo tolluntur per acceptilationem obligationes: ita poterunt renovari & deduci in aliam obligationem plures & unam: ut si pro pluribus debitis, causis, & obligationibus certa pecuniæ summa promittatur *l*. Est etiam acceptilatio juris: ut si quis debitorem suum faciat executorem sui testamenti. Hoc enim casu debitum ei ignoscit *m*. Quod adeò verum est, etiamsi onus executionis in se nunquam suscipiat *n*.

Sect. 2. Si quoque terræ aliquæ reditu annuo onerentur cuiquam solvendo, & debitor post solutionem dicti reditus aliquot annos neglectam, tandem unius reditum solverit & apocham à creditore obtinuerit, actio pro reliquis non solutis penitus extinguitur *o*.

Sect. 3. Item per novationem: ut si transfusa sit obligatio de una persona in aliam: & si ab una persona transfusa sit in aliam, quæ obligari non possit, amittitur. Ut si in persona minoris à persona majoris. Item in novatione poterit intervenire fidejussor & pœna. Item conditio: ut si secundus bene solverit: alioquin duret prima *p*.

i *Bract. ubi supra.*

k *v. Perkinum Conditions* 749. 750. *vid. Dyer. fo.* 222. *nu.* 22.

l *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 13. *v. Litle. l.* 3. *c.* 8. *Release per totum, & novum lib. intratio. Dett. in Releasc.* 1. 2. 3.

m *Brocus Testaments* 118.

n *Plowd. casu woodward. fo.* 184. *a. b.*

o *Dyer. fo.* 271. *n.* 26.

p *Bract. d. l.* 3. *tra.* 1. *c.* 2. *nu.* 13.

Sect. 4. In summa notandum est iisdem modis dissolvi obligationem, quæ nascitur ex contractu vel quasi, quibus contrahitur. Re nimirum: ut si res petenti restituatur: verbis: ut si fiat in contrarium & contrariis verbis *q*. Scripto: ut si conscripserim me debere, scribat debitor se accepisse. Consensu: ut si communiter ex utraque parte consentiant recedere à contractu. Traditione: ut si res retradatur. Junctura: ut si fiat in contrarium *r*.

q v. Dyer. fo. 75. nu. 25. 26. &c.

r Bract. ubi supra.

Sect. 5. Bractonus per varias exceptiones quoque tolli obligationem docet, idque multipliciter: quem qui vult consulere potest *s*.

s d. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 13. quo cum consentit. Flet. l. 3. c. 8. tollitur & seqq.

Sect. 6. Est denique alius modus tollendi obligationem apud nos, quem legis vadiationem dicimus. Nam si super simplici contractu quis pecunias à me vendicet: ego vadiare legem possum contra eum *t*: id est, possum spondere me ad diem mihi judicialiter assignatum in curiam venturum & legem facturum. Legem autem facere est illud in hoc casu agere quod lex postulat: jurare nimirum summam petitam & unamquamque ejus partem esse indebitam: & alios mecum adducere, qui me verè juratum esse sacramento de credulitate sua suscepto affirmabunt *u*. Hæc autem nihil aliud est quàm quædam judicialis transactio quàm leges nostræ nobis permittunt.

t Bract. l. 5. tract. 5. c. 13. nu. 3.

u Brit. c. 28. Fitzh. nat. br. fo. 122. l.

Finis Libri Tertii.

IN-

INSTITUTIONUM JURIS ANGLICANI LIBER QUARTUS.

DE OBLIGATIONIBUS QUÆ ex delicto nascuntur.

TIT. I.

OBriuntur etiam obligationes ex delicto vel quasi. Delicta vero & maleficia ex dictis & factis præcedentibus, quæ quidem distingui debent quo animo fiant, & quâ voluntate. Voluntas enim & propositum distinguunt maleficia. Ex maleficiis autem procedunt crimina majora, sicut læsæ majestatis, homicidia, furta, rapinæ, & alia plura *x*, (de quibus inferius dicetur *y*) vel minora, ut injuriæ & transgressiones. Nam sub his nostri omnes obligationes ex privatis delictis ortas comprehendunt.

x *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *nu.* 14.

y *tit. de pub. Judicii*

§. 1. Leges civiles furtum manifestum judicant per redditionem quadrupli, & furtum non manifestum per dupli compensationem expiari.

z *Dominus de Fortiscuto. c.* 46. *Broc. Crowne.* 2.

Sed leges Angliæ neutrum facinorum illorum mitius quàm committentis morte puniri permittunt, dummodo res ablata duodecim denariorum valorem adæquet *z*.

a *westus Symbol. l.* 2. *tit. Indictments sect.* 58. *v. Speculum Justiciar. l.* 1. *c. de larcins.*

§. 2. Furtum autem dividitur à nostris in latrocinium & robariam. Latrocinium definitur esse ablatio catalli personalis in absentia possidentis. Atque respectu rei ablatæ dicitur vel magnum vel parvum. Magnum est quod rem mobilem ad vel supra æstimationem duodecim denariorum furto subducit: parvum quod rem talem minoris valoris *a*. Robaria est quæ rem de persona, vel saltem in præsentia possidentis subducit *b*.

b *westus eodem sect.* 60.

§. 3. Omne autem furtum apud nos publicum est delictum. Nam & parvum latrocinium, licet non morte sed carcere aut flagris castigetur, felonia est secundum quosdam *c*, licet alii aliter sentiant *d*. Quapropter hoc potius ad publicorum judiciorum ordinem referemus *e*.

c *Brocus Corom* 2. d *Stawnf. pl. cor. l.* 1. *c* 15. e *vlt. tit. hujus libri.*

§. 4. Breviter tamen hic observandum censemus, cujus arbitrio relinqui, qui rem suam furto amittit, utrum eam civiliter an criminaliter persequi velit. Nam furtum dissimulans furem rem casu invenisse, sibique detinere fingit, atque ita vel ipsam vel pretium ejus recuperat *f*. De criminali persecutione postea dicendum erit *g*.

f *v. Trotter in nov. lib. intratio. & Bract. l.* 3. *tract.* 3. *c.* 31. *nu.* 2. *Flet. l.* 1. *c.* 38. *in prin. Dyer fo.* 50. *nu.* 5.

g *tit. de pub. Judic.*

DE VI BONORUM RAPTORUM.

TIT. II.

TRransgressionis latum est nomen. Omnem enim legis violationem comprehendit. Sed nostri prudentes privata delicta omnino transgressiones

greſſiones appellant: & has quoque inter ſe di- ſtinguunt. Eas enim quæ vim aliquam adjunctam habent, tranſgreſſiones magis proprie *h*, alias verò tranſgreſſiones ex ſpecie facti illegitimi, licet non violenti, vel (ut ipſorum verbis utar) ſuper caſu ortas, dicunt *i*. Unde forma actionis ſuper illa tranſgreſſione edita, hæc verba (vi & armis) ſuper hac verò (contra pacem) ſemper continet *k*. Licet tamen actori diſſimulare vim illatam aliquando, ſi voluerit: ut nimirum in Comitatu coram vicecomite actionem ſuam inſtituat *l*, qui de vi & armis cognitionem non habet. Atque ita tranſgreſſionem minorem fingit, quæ re verâ major fuit: damnum tamen inde ſibi datum recuperat. Hocque in cauſa videtur eſſe, quòd ſcriptores noſtri delicta hæc, quæ ſuâ naturâ diverſa ſunt, tam frequenter inter ſe confundant *m*. Nos tranſgreſſionem violentam ad titulum de vi bonorum raptorum ſatis apte referri putamus, & illam alteram duobus ſubſequentibus accommodaturi ſumus. Nam cùm jus Romanum hanc tranſgreſſionum materiam in duo tantùm capita jure Anglicano diſtributam, triplicem faciat nemo miretur, quod ego nonnullos caſus, qui præter vim contumeliam etiam patienti inferunt, ad tertium locum retulerim.

h *Fitz. nat. br. f.* 85. *G. Breve de treſpas. De vi vel ſine vi, licet tam peritè diſſerentè l.* 4. *c.* 4.

i *Idem fo.* 92. *E Breve de treſpas ſur le caſ. & nov. term. jur. verb Action ſur le caſ.*

k *Fitzh. ubi ſupra.*

l *Idem codem fo.* 86. *G.*

m *v. nov. l. intratio ubi melius tranſgreſſiones & ad tit. Treſpas & ad Action ſur le caſ. relatas habes, & in Fitz. nat. br. in breve de Treſp. f.* 85. *& breve de Treſpas ſur le caſ. fo.* 92. n *Fitzh. ubi fo.* 89. *K.*

§. 1. Actio autem de vi bonorum raptorum, aut de tranſgreſſione vi & armis, datur domino, de rebus tam inanimatis vi abductis, ut carris, plauſtris, naviculis: quàm animatis, ut jumentis, ovibus: idque non cicuribus ſolùm, ſed etiam feræ naturæ in cuſtodia noſtra exiſtentibus: ut cuniculis noſtræ garennæ *n*, aut

columbis

o *ibi fo.* 86. *A.*
p *ibi.fo* 88. *D. I.*
q *ibi f* 91 *I*
r *ibi.fo.* 89. *O.*
s *ibi.fo.* 90. *H.*
t *ibi.fo.* 87. *m.*
u *ibi.fo* 91. *F.*
x *ibi.f* 91. *B. Huic addere libet rationem tit. Treff as per totum & Brocum eodem & Fulb. paral. c. com wrongs sparsim.*
y *Doct. & stud. l.* 1 *c.* 9.
z *Idem l.* 2. *c.* 10.
a *Bract. l.* 3. *tract.* 1 *c.* 4. *nu.* 4.
b *Fitzh. nat. br. fo.* 92 *A. &C.*

columbis noſtro columbario incluſis *o*. Inſuper de ſervis noſtris *p*, de liberis etiam ut apprenticiis *q*, & uxoribus cum mariti ſui bonis aliquot abductis *r*, de filio denique filiave hærede abreptis & matrimonio cum aliquo vel aliqua præter conſenſum noſtrum copulatis *ſ*, de quantitate ut pecunia *t*, de bonis felonum è libertate noſtra ſublatis *u*, de Waiviis & extrahuris è feudo noſtro aſportatis aut fugatis *x*.

§. 2. Datur autem hæc actio ad damni dati emandationem, idque non ſolùm contra rapientem, ſed etiam eos qui rapere præceperunt, ſicuti & ex omni tranſgreſſione ſuper caſu *y*: ſed non in executorem tranſgreſſoris *z*, nec hæredes *a*, quia perſonalis & pœnalis eſt.

DE LEGE AQUILIA.

TIT. III.

TRanſgreſſio quæ ſuper caſu dicitur, aut damnum tantummodo patienti infert, aut cum damno contumeliam. Illam juris civilis authores ſub titulo legis Aquiliæ comprehendunt, quia Caius Aquilius cùm tribunus plebis eſſet, plebiſciti ejus author fuit, quo delicta hujus generis illi correxerunt: hanc verò ad titulum de Injuriis referunt.

§. 1. Tranſgreſſionem itaque ſuper caſu committit qui alterius ſtatum vel conditionem ſuo delicto deteriorem facit. Exempli cauſa: Vicecomes, qui debitorem ratione brevis regii ad eum directi cepit, & eum poſtea dimittit *b*: vel qui in returno brevis regii Curiam falſo informat reum non habere terras aut illud quicquam

quam in baliva sua unde distringi possit: & ita in causa est, ut corpore capietur *c*. Item qui palis in aqua defixis navem alterius tritico aut aliis mercibus onustam evertit *d*. Prætetea Atturnatus vel Consiliarius qui imperitiâ vel dolo causam clientuli sui perdidit *e*: tonsor, qui barbam alicujus malè vel cultro coinquinato rasit *f*: medicus quoque vel cheirurgus qui ægrotum vel aliàs male tanum imperite aut malitiose tractavit *g*. Custos carceris qui incarceratum durius æquo tractavit *h*. Qui aliquem distringit per averia carucæ, cùm alia rationabilis districtio ei eum fieri posset *i*: vel qui pecus alienum juste captum vel districtum non ad parcum apertum, sed ad locum incognitum, rectorem ecclesiæ cujusquam, forteletum, aut alium comitatum abigat, ita ut per dominum juxta leges redimi seu replegiari nequeant *k*. Qui fluxum rivi quo molendinum alterius agi solet, intervertit *l*. Usufructuarius vel libere tenens qui vastum in solo vel ædibus committit *m*. Sed hujus causa specialis est, qui ex constitutione regni rem vastatam amittit *n*. Verùm quòd species quæ huc referri possent, infinitæ sunt ad eos potius censeo vos remittendos, qui fusius & ex professo ista tractant, quàm exemplorum colluvie obruendos *o*.

Sect. 2. Hac etiam actione tenetur qui per infortunium & non dolo vel culpâ alium læsit *p*.

c *ibidem B.*
d *Idem ibidem. 92. F.*
e *nov. lib. intra. Action sur le cas. in Atturnye.*
f *ibi. in Barber.*
g *ibi in Physitian v. spec. Fust. l. 3. c. de Fudgment de homicid.*
h *Fitz nat. br. f. 93. H.* v *speculum Fustic l. 1. c. de homicid.*
i *Dyer. fo. 312. nu 86*
k v *Fitzh. nat. br. in brevi de replegiandis averiis fo. 68. & in brevi de vetito namio f. 73.* l *Dyer. fo 248 nu. 80. f. 320. nu. 28.* m *Dyer. f 36 nu. 38 f. 256. nu. 10.* n *Stat Gloc. n. 6. Ed. 1 c. 5.* o *Brit c. 26. 27. 61. 62. 63. Nov. l. intrat. 10. Action sur le cas. & Tresp. Brocus Tresp. Fitz. nat. br. in brevi de Tresp. f. 85 & Tresp. sur le cas. f. 92. Fulb. paral f. 69. a. &c. Plowd casu Basset in fine 2 partis f. 12. b. & 13. a. v. Dyer. f. 36. n. 38. fo. 280. n. 14. fo 285. n. 40.* p *Bract. l. 3. tract. 1. c. 36. in fr. blet. l. 4. c. 17. § vertitur etiam quandoq;*

DE INJURIIS.

TIT. IV.

GEnerali injuriæ appellatione omnem juris transgressionem nos quoque contineri dicimus. Sed de illâ speciali hîc loquimur quæ contumeliam patienti inurit: ut cum quis pulsatus, verberatus, vulneratus *q*, vel enormi illâ læsione affectus quam nos mahemium dicimus *r*. Vel etiam sine vi verbis convitiosis existimationemque suam minuentibus conspersus *s*, libello famoso conspurcatus, incarceratione injustâ vexatus *t*, vel alio simili modo male tractatus fuerit *u*.

§. 1. Hanc quoque injuriam committere videntur illi qui dolo contexto in caput fortunasve alicujus insidiosè machinantur, quos nostri conspiratores appellant *x*.

§. 2. Neque quidem injuriam per nosmetipsos tantùm, sed etiam per eos qui in nostra potestate sunt patimur: utpote per uxores *y*, per liberos *z*, per servientes *a* & per servos *b*.

§. 3. Injuria quoque ex circumstantiis levior aut gravior fit. Circumstantias autem numeramus fere septem: nempe causam quæ facientem impellit: personam, tam ejus qui infligit quàm

q Bract. l. 3. *c.* 19. *nu.* 1. *l.* 3. *tract.* 2. *c.* 36. *nu.* 1. & *l.* 5. *tract.* 3. *c.* 9. *Fl. l.* 2. *c.* 1. *r Bract. lib.* 3. *tract.* 2. *c.* 24. *nu.* 3. *Flet. l.* 4. *c.* 40. 41. *l.* 2. *c.* 1. *Dyer f.* 105. *nu.* 15. *s Dyer. fo.* 72. *nu.* 6. *f.* 75. *nu* 21. *fo.* 118. *nu.* 79. *fo.* 236. *nu.* 26. *t Dyer fo.* 244. *nu.* 6. *Flet. l.* 1. *c.* 42.

u Bract. l. 3 *c.* 19. *x Dyer. fo.* 85. *nu.* 87. *fo.* 244. *nu.* 61. *Fitz. nat. br.* 114. *G.* 115. *A. E.* 116. *M. N. y Brocus Trespas.* 43. *Fulb. paral. c. Common wrongs fo.* 79. *b. z Fulb. paral. c. Common. wrongs. fo.* 90. *b. a Nonus lib. intratio. Trespas by Servant. Fulb. paral. c. Common wrongs. fo.* 80. *a. Flet. l.* 2, *c.* 1. *Sect. Patitur. b Brocus villenage* 24. *Trespas* 53.

quàm ejus qui patitur : locum, tempus, qualitatem, quantitatem, & eventum. Hæ enim pœnas vel exacerbare vel diminuere solent *c*.

§. 4 Nos contumeliam aut verba injuriosa alicui de majori nobilitate illata proprio nomine Scandalum magnatum appellamus, quod cæteris quibuscunque, propter personæ læsæ splendorem & dignitatem, graviorem pœnam meretur *d*, nisi tamen justè excusari possit *e*. Sed verba contumeliosa contra principem prolata an huc quoque referri possint, aliquando dubitatum lego *f*.

§. 5. Datur hæc actio, utpote & omnis actio quæ ex transgressione est, contra eum qui culpâ & voluntate suâ injuriam intulit *g*: & datur ad damni restitutionem quod læsus tulit per se quidem æstimandi, sed per Juratores, qui hac in re judices sunt, taxandi *h*.

§. 6. Neque verba nimis generalia *i*, neque dubiam interpretationem habentia *k*, neque falsæ criminationes apud Judicem competentem editæ *l*, pariunt injuriæ actionem. Veritate etiam criminis probatâ, injuria apud nos defenditur *m*. Dissimulatione denique patientis aboletur *n*.

c *Bract. l. 3. tract. 1. c. 6. Fleta l. 1. c. 16.* § *Generali. l. 2. c. 1. per totum.*

d *an. 3. Ed. 1. c. 33. an. 2. Ri. 2. c. 5. an. 12. ejusd. c. 11.*

e *v. Dyer. fo. 285. nu. 37.*

f *Dyer. fo. 155. nu. 19.*

g *Bract. l. 3. tract. 1. c. 6.*

h *Bract. ibidem.*

i *Cocus. l. 4. casu Stanhop. inter actiones de scandalis fo. 15. a. nu. 4.*

k *Idem ibidem casu Hext. nu. 5.*

l *Idem ibidem casu Buckley. nu. 3.*

m *Flet. l. 4. c. 17. in prin.*

n *Bract. l. 4. tract. 1. c. 28.*

o *Bract. l. 5. tract. 5. c. 15.*

DE OBLIGATIONIBUS QUÆ *ex quasi delicto nascuntur.*

TIT. V.

JUdex apud Anglos malè judicando litem suam secundùm aliquos *o*, facit. Sed hodie pars

quæ

quæ judicio se lædi sentit, causam prætextu erroris commissi, si curia de recordo sit, aliis per breve de falso judicio, ad aliud tribunal potius removet & sententiæ prioris emendationem petit *p*.

p *an.* 27. *Eliz. c.* 8. q *Doct. & stud. l.* 2. *c.* 24.

§. 1. Obligationes tamen aliquæ ex quasi delicto hic quoque usu veniunt. Utpote si subvicecomes Curiam Regis falso informaverit, aut aliter in mandato Justiciariorum exequendo deliquerit, non ille sed vicecomes mulctam subit *q*. Si quoque is qui Regi à cyathis est, aliquos sibi in officio suo surrogaverit, ipse eorum delictis tenetur *r*. Quod idem obtinet non solùm in scaccario Regis *s*, sed etiam aliarum Curiarum officialibus *t*, si clerici quos sibi substituunt, muneri suo minus satisfecerint: ut etiam in eschaetoribus qui substituerint sibi aliquem, cujus facta præstare detrectant *u*.

r *an.* 25. *Ed.* 3. *stat.* 5. *c.* 21. s *an.* 14. *Ed.* 3. *stat.* 1. *c.* 9. *Dyer. fo.* 161. *nu.* 45 *fo.* 238. *nu.* 38. t *v. Comptoni Jurisd. Court d. Eschequer fo.* 111. *a. b.*

§. 2. Etiam ex quasi delicto videntur teneri centuriæ (quas Hundreda dicimus) pro compensatione latrociniorum quæ in iis perpetrata sunt, nisi latronem apprehenderint *x*: & villæ propinquæ loco alicui in quo fossa vel sepes illicite per homines ignotos dejicitur *y*.

u *an.* 12. *Ed.* 4. *c.* 4. *Coven. l.* 4. *casu Mitton fo.* 33. *b.* x *an.* 13. *Ed.* 1 *stat.* 2. *c.* 3. y *an.* 13. *Ed.* 1. *stat.* 1. *c.* 45. *Rastal. tit. Appointment nu.* 2.

§. 3. Denique si famulus negligentiâ suâ domum heri sui & ei vicinam combusserit, herus tenetur. Similiter & dominus communis hospitii si serviens *z*, vel quis alius infra hospitium *a* ejus hospiti cuiquam pecunias intra hospitium subduxerit: & custos carceris, si domesticus ejus incarceratum aliquem dimiserit *b*: Sed & his aliis species satis multas prudentum nostrorum libros perlustrando invenietis *c*.

z *Lord. d. casu Remiger fo.* 9. *b.* a *Dyer. fo.* 158. *nu.* 32. *fo.* 266. *nu.* 9. b *l. oct. & stud. l.* 2. *c.* 24. c *v. Fulb. paral. c. Contracts fo.* 3. *a b & 4. a.*

DE ACTIONIBUS.

TIT. VI.

ACtio & breve communi Anglorum sermone sæpissime confunduntur: breve enim quo reus in jus vocatur, summariam & succinctam facti repetitionem continet, quod actionem peperit. Verùm hoc illâ multo latius extendi, ii juris nostri interpretes luculenter ostendunt, qui brevium explicationem professi sunt *t*. Multa enim mandata principis extrajudicialia continent in negotiis quæ vel ipsum principem *u*, vel statum Reipub. *x*: vel etiam rem privatorum attingunt *y*. Sed eorum maxima pars circa judicia versatur, quorum aliqua Judices constituunt *z*: aliqua jam antea constitutos justitiam petentibus impertire *a* monent: aliqua nonnullos ob causam specialem à judiciis ad tempus eximunt *b*: aliqua tergiversantes ad judicium sustinendum satis dato compellunt *c*: aliqua litigantes sibi alios ad lites substituere permittunt *d*: aliqua judices jurisdictione suam nimis dilatantes cohibent *e*: alia causas ab uno foro ad aliud avocant *f*, aliqua denique processum informant & instituunt *g*: aliqua proces-

t *Athor Kegistri & Fitzh. nat. brev. Bract. l. 5. tract. 5. c. 17.*

u *Hujus generis sunt brevia de ideot. inquiren. Fitzh. nat. br. fo. 232. Diem claus. sit extremum fo. 252. melius inquirend. Quæ plura Leyene- sunt, mandamus, vet. nat. br. 147.*

x *Huc spectant brevia de licentia eligendi Episcopum. Idem fo. 170. de restitututione spiritualium. 169. De coronatore eligendo 164. & similia.* y *ut sunt brevia de securitate pacis. fo. 79 de non ponendo assisis 164. &c. hujusmodi.* z *Brevia sc. ad audiend. & terminand. Fitzh. nat. br. 110. & similia.* a *de procedendo ad judicium 153. 240* b *protectione 28.* c *de securitate inveniendâ &c. 85.* d *de attornato faciendo &c. 156.* e *prohibition 39.* f *Recordare 70. Pone 69 &c.* g *omnia brevia original' per Regist. original.*

sum

h *omnia brevia judicialia per Registrum judiciale.*

sum institutum prosequuntur & ad effectum ducunt *h*. Brevia autem quæ judicium inchoant, originalia, quæ inchoatum promovent & ad exitum pellunt, judicialia nostri appellant *i*.

i *Regist. brevium.*

Sect. 1. Actiones omnes vel à jure communi (quod nostri communem legem frequentius dicunt) vel à statutis, profluunt *k*. Sive autem à jure communi sive statuto originem trahant, omnes vel in personam, vel in rem, vel in utramque sunt *l*.

k *Bract. Action popular & Action sur le statut.*

Sect. 2. Personales actiones sunt, quæ competunt contra aliquem ex contractu vel quasi, ex maleficio vel quasi. Brevia vero quæ formantur super contractu vel quasi sunt fere hæc: de conventione *m*, de computo *n*, de debito *o*, de detentione *p*, de transgressione super casu *q*, in qua constitutum, quod nostri assumptionem dicunt, comprehenditur *r*.

l *Bract. l.* 2. *c.* 3. *nu.* 2. 3. 4. *v. Speculum Justitiæ. l.* 2. *c. des attachements in fine.*

m *Fitzh. nat br. fo.* 145.

Sect. 3 Quæ ex delicto vel quasi competunt, sunt illæ de transgressione *s*, de deceptione *t*, de parco fracto *u*, de recussu *x*, de attincta *y*, de conspiratione *z*, de cambipartita *a*.

n *fo.* 116. o *fo.* 119. p *fo.* 138. q *fo.* 92. r *Brocus Action sur le cas.* 24. s *fo.* 85. t *fo.* 95. u *fo.* 100. x *fo.* 101. y *fo.* 105. z *fo.* 114. a *fo.* 172.

Sect. 4. Reales sunt actiones, quæ contra aliquem licet nullo jure nobis obligatum competunt, quia rem nostram corporalem immobilem vel etiam incorporalem possidet vel quasi, quam restituere, vel dominum cujus nomine possidet nominare potest. Ut si quis petat ab alio rem certam, nempe fundum, vel terram, vel jus aduccationis, cujus se contendit esse dominum: & persequatur rem ipsam non ejus precium, nec tantundem quod sit ejus generis. Et per hoc quod petens rem petitam intendit esse suam actionemque instituat adversus tenentem & tenens negaverit: in rem erit actio sive placitum *b*.

b *Bra. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 3. *nu.* 3.

Sect. 5.

§. 5. Si sit res mobilis quæ petitur, sicut bos, asinus, vestimentum, vel aliquid pondere aut mensurâ existens, licet primâ facie videatur actio sive placitum tam in rem quam in personam, eò quòd certa res petatur, & quòd possidens eam restituere teneatur: revera tamen est in personam actio: quia ille à quo res petitur, non tenetur præcisè ad rem restituendam, sed sub disjunctione, vel rem vel ejus pretium, & precium tantùm solvendo liberatur, sive res appareat sive non. Et ideo si quis rem mobilem ex quacunque causa ablatam vel commodatum vendicaverit, debet in actione sua definire pretium. Nam pretio non appositio, rei mobilis vendicatio non valebit *c*.

§. 6. Actionum autem civilium & in rem, sicut rei vendicatio, alia confessoria est alia negatoria. Confessoria, cùm dicat quis aliquam rem corporalem vel incorporalem esse suam: sicut hunc fundum. Item quâ dicis tibi jus eundi per fundum vicini tui, aquamve ducendi eo invito & hujusmodi, competere. Et hæc actio ideo in rem dicitur, quia rem tuam incorporalem petis: sc. jus eundi per fundum: & ideo confessoria dicitur quia constituta est verbis affirmativis. Actio verò negatoria est, quam dominus fundi intendit adversus te solitò euntem per fundum suum, dicens, tibi non esse jus per fundum suum eundi. Et hæc actio dicitur in rem, quia dominus fundi in hoc suam vendicat libertatem: & hujusmodi actiones non competunt de dominio rei, sed de jure prædiorum *d*.

§. 7. Rescissoriæ etiam actionis nos similem habemus. Nam si quis, dum incarceratur, terrarum possessione spoliatus fuerit, & terræ illæ ad hæredem spoliatoris descenderint: spoliatus li-

c Bra. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 4. & Flet. l. 2. c. 60. § Cùm autem res & seqq.

d Bra. l. 3. tract. 1. c. 4. nu. 7. Huic inseruit breve de consuetudinibus & servitiis alia Flet. l. 5. c. 37. 38. 39. 40.

 bertatem

bertatem suam assecutus, possessionem suo facto recuperare, seu (ut nostri loquuntur) in easdem terras reintrare potest. Et si judicium contra eum datum fuerit, illud postea per breve de errore irritum reddet: quia in custodia fuit, nec contumaciter absens: ideoque rationi dissentaneum videtur ut recordum tale præjudicii quippiam illi afferat. Idem quoque juris videtur, si quis in servitio Regis, aut aliter Reipub. causâ extra regnum sit, & interim possessione aliquâ spolietur, nec continuum clameum suum facere possit *e*. Imo verò aliqui in hac etiam opinione sunt, ut existiment eum qui extra regnum in negotiis suis existens possessione suâ per aliquem spoliatur, posse cum redierit suâ authoritate in hæredem spoliatoris superintrare, nec assisâ opus habere *f*.

e Litleton. l. 3. c. continual. clayme.

f Idem ibidem.

§. 8. Est etiam apud nos, quæ actioni Paulianæ aliquo modo respondet, à statuto Regni suppeditatam *g*, quod omnem sive terrarum sive bonorum alienationem irritam reddit, quæ à debitore in fraudem creditorum facta est, & præterea pœnam omnibus infligit, qui ejusdem conscii sunt, & ut legitimam defendunt.

g an. 13. Eliz. c. 5.

§. 9. Neque deest actionis Servianæ quasi parallela: Nam bona in prædium invecta locator jure proprio distringit, atque detinet, donec merces ei persolvatur. Quia hæc & nos taciti pignoris loco ducimus *h*. Quamvis tamen hoc non sine distinctione procedat *i*. Huic addere etiam licet non solùm pignoratitiam sed etiam hypothecariam vel quasi Servianam. Si enim quis nummos ab aliquo sub pignore mutuos acceperit, & eosdem postea offerens creditori pignus recipere non possit, quia creditor illud tradere recusat: debitor hoc casu actionem habet *k*.

h v. supra de locat. & cond. tit. 25 l. 3. §. 19.

i Brocus Distresse 13. 57 99.

k Fitzh. nat. br. fo. 86. C.

Quas

Quasi Serviana autem is rectè videtur agere, qui cum terras jure vadii sive vivi sive mortui possideat, eisdem ejicitur vel disseisitur.

§. 10. Brevia verò quæ actionibus realibus accommodantur, vel ad ipsam proprietatem acquirendam dantur & petitoria dicuntur, vel possessionem, & possessoria *l*. Ad proprietatem spectant brevia de recto diversarum specierum *m*, & quæ eorum naturam imitantur *n*.

§. 11. Possessionem vel quasi quærimus vel vi amissam, vel sponte alii traditam, qui tamen contra jus eandem retinet. Ad illam adipiscendam dantur brevia quæ assisas dicimus *o*, & quæ ad eas affinitate aliquâ accedunt *p*.

§. 12. Ad possessionem quæ sponte tradita injustè nobis detinetur, recuperandam, suppeditantur brevia de ingressu diversarum specierum, & quæ eorum naturam induèrunt *q*.

§. 13. Inter reales actiones præjudiciales quoque numerantur. Præjudiciales autem dicuntur, quæ oriuntur ex incidentibus quæstionibus vel emergentibus: in quibus quæritur, utrùm aliquis ingenus aut libertinus, & si libertinus, liber an servus? filius an non: & si filius, utrùm legitimus an bastardus & hujusmodi *r*. Et dicuntur præjudiciales, quia prius judicantur quàm actio principalis *s*.

l *Flet. l. 6. c. 1. in prin* m *Fitzh. nat. br. fo. 1. 6. 11. 91. 193. Flet. l. 6. c. 1. & seqq.* n *ut est brete de consuetud. & servitiis Fitzh. nat. br. f. 157. De hoc v. Plowd. casu Stowel. f. 357. br. & 358. a. Brete de recte advocationis &c. Ingham § Bref. d' advouson.* o *Fitzh. nat. br. fo. 177. 179. 181. 183. 184. 188. 190. 191.* p *v. m. 13. Ed. 1. c. 25. Bract. l. 4. per totum.* q *Fitzh. nat. br. fo. 201. 205. 206. Bract. l. 4. tract. 7. per totum v. Ingham § bref de entry. Fl. dicit. hæc brevia de ingressu mixtam habere naturam. & partim possessionem, partim proprietatem sapere l. 5. c. 24. in prin. quem lege latè scribentem de hac re.* r *Bractat. l. c. 4. nu. 9. Brit. c. 108.* s *iidem ibidem.*

§. 14. Mistæ actiones tam in rem quàm in personam sic dicuntur, quia mixtam habent causam ad utramque: sicut est divisio hereditatis inter cohæredes, finium regundorum inter vicinos. Nam si personas spectemus, utraque & actor & reus est: licet magis proprie is dicatur actor, qui prius ad judicium provocavit *t*. Brevia quæ his inserviunt sunt illa de partitione *u*, de rationabilibus divisis *x*, de perambulatione faciendâ *y*, de curiâ claudendâ *z*, de reparatione facienda *a*.

t *Bract. ibid. nu.* 5. & *l.* 4. *tra.* 1. *c.* 16. *nu.* 8. u *Litle. l.* 3. *c. Releases sect. Also as to releases. And also if a man sue, &c.* x *Flet. l.* 5. *c.* 9. *per totum.* y *Fitzh. nat. br. fo.* 61. z *fo.* 128. a *fo.* 127.

§. 15. Actiones præterea vel solâ gratiâ rei persequendæ, vel solâ gratiâ pœnæ persequendæ vel gratiâ utriusque conceptæ sunt *b*: quas alii civiles, criminales vel mistas appellant *c*.

§. 16. Rem solam persequuntur omnes quæ ex contractu vel quasi oriuntur, & nihil ultra ob injustam detentionem vel ad delicti vindicationem pœnæ nomine exposcunt *d*: pœnam solam persequuntur illæ actiones quæ ad delicti coertionem collineant: cujusmodi fere sunt illæ populares quas delatores ad fisci & suum compendium contra statutorum violatores suscipiunt *e*. Et rem & pœnam persequuntur, quæ in rem sunt ratione causæ principalis & in personam gratiâ personalium præstationum *f*. Hujusmodi est assisa, quæ rem petit quoad restitutionem, & spoliatorem ad pœnam ob injuriam datam *g*. Et

b *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 5. c *Glanvil. l.* 1. *c.* 1. *Bractat. l.* 5. *tract.* 5. *c* 31. *in princ. Litle. c. Releases.* d *ut breve de recto. Fitzh. fo.* 1. *&c.* e *cæteri tantum Fitzh. nat. breve. fo.* 171. *v. Action sur. le stat. in novo libro intrationum.* f *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 5. g *Bract. l.* 4. *tract.* 1. *c.* 6. *n.* 3. *1. stat. de Merton. c.* 4. *an.* 20. *H.* 3.

breve

breve de vasto, quod & rem vastatam, & triplum damni dati quærit *b*.

h *an.* 6. *Ed.* 1. *c.* 5.

§. 17. Est etiam actionum tertia divisio, quod aliquæ in simplum, aliquæ in duplum, aliquæ in triplum, aliquæ in decuplum dentur *i*. In simplum concipiuntur omnes transgressiones, quæ ad damnum tantum acceptum actorem restituunt *k*. In duplum concipiuntur actiones contra eos qui insultum in aliquem faciunt ad celsam Parliamenti curiam vocatum *a*: & in eum qui in curia Admiralii actionem persequitur ad jurisdictionem ejus non pertinentem *b*, eos denique qui victualibus suis nimis charum precium imponunt *c*. In triplum contra eos agitur, qui pecunias pro probandis testamentis injuste extorquent *d*, vel qui illicitas hominum turbas conflant *e*. In decuplum contra Juratorem qui munus pro ferendo veredicto suo cepit *f*.

i *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 4. *nu.* 6.

k *v. nov. m. l. intrat. tit. Trespas sparsim.*

a *an.* 11. *H.* 6. *c.* 11.

b *an.* 2. *H.* 4 *c.* 11.

c *an.* 23. *Ed.* 3. *c.* 6.

d *an.* 3. *&* 4. *Ed.* 6. *c.* 5.

§. 18. Actiones præterea aliquas bonæ fidei, aliquas stricti juris esse non inique diximus. Licet enim talem distinctionem apud juris nostri scriptores verbis expressam non habeamus: usu tamen satis frequentem eam invenimus. Damnum quidem quod ex violatione contractus aut transgressione sentimus, Juratorum æquitati perpendendum relinquitur quale quantumve sit, & juxta eorum æstimationem postea judicatur. Ubi contra in actionibus in rem principalibus, actor, nisi rem petitam deberi aut suam esse probaverit, causa cadit. Quia neque Juratores neque Judex aliam in iis potestatem habent, quam reum in rem petitam condemnandi vel eum prorsus absolvendi *g*. Unde contingit, ut una atque eadem causa duplicem sæpe pariat actionem: principalem nimirum in rem, quæ stricti juris est, & quasi accessoriam ad dam-

e *ibidem & an.* 1. *Mar. Parlam.* 1. *c.* 2.

f *Brit. nat. brev. fo.* 171.

g *v. supra Sect.* 16. *hoc tit.*

damni dati recuperationem, quæ bonæ fidei *b*.

§. 19. In actionum arbitrariarum ab actionibus bonæ fidei distinctione, Juris civilis authores non satis consentiunt *i*. neq; nos aliquem harum usum in jure Anglicano deprehendimus, præter eum quem in illis notavimus *k*. Tantum dicere possumus Cancellarium Angliæ aut Custodem magni sigilli, quorum eadem prorsus est authoritas *l*, ad cujus æquitatem ab aliis tribunalibus ante latum judicium omnibus ordinario juris remedio destitutis provocare licet *m*, nullis legibus astrictum, quo minus causam quamlibet hoc nomine ad eum delatam juxta boni viri arbitrium dirimat & componat: eumque qui decreto suo refragatur, in carcerem conjiciat, & illic detineat, donec scito suo se submiserit *n*.

Sect. 20. Actionem de peculio nostri non agnoscunt. Nam ex eorum contractibus qui in potestate nostra sunt, non tenemur, nisi quatenus jussu nostro contrahunt *o*.

QUOD CUM EO QUI IN ALIENA potestate est, negotium gestum esse dicitur.

TIT. VII.

ILli servientium nostrorum contractus, quos nostro jussu ineunt, nos obligant *a*. Si enim famulum fundo meo præficiam, & potestatem ei concedam recipiendi jumenta vel pecora ad pastum pro certo precio: male contra eum ago de transgressione vel conculcatione herbarum mearum, qui ex tali pacto jumenta vel pecora sua in illum fundum adegerit *b*. *Sect.* 1.

h Bract. *i Duar. de in litem jurande nu.* 14. & *Corrasius l.* 2. *misc. c.* 8. *k sup.* § *proxi.* *l an.* 50. *Eliza. c.* 18. *m an.* 4. *H.* 4. *c.* 23.

n Plowd. in fine casus Crofts & Howel fo. 532. *b.*

o Doct. & stud. l. 2. *c.* 42. *v. titulum proximè sequentem.*

a vet. nat. bre fo. 62. *& Fitz. nat. bre. fo.* 120. *G.*

b Liber intratus tit. Trespass in Assumpsit.

Sect. 1. Sed si famulus meus meo nomine pecuniam mutuam acceperit, ego inde non teneor, nisi pecunia meis usibus, idque meo consensu applicata fuerit *c*. Quod etiam in quocunque contractu verum est *d*.

Sect. 1. Sin famulum ad emporium aliquod missurus jussero res certas pro me ut emat, nec designem aliquem à quo illas emptas esse velim: ego quidem illi teneor, à quo eas meo nomine emit. Sed si suo nomine, nullâ mei mentione factâ, emerit, secus se res habet: nisi res emptæ ad meos usus pervenerint *e*.

§. 3. Si quoque famulum ad emporium misero, ut rem meam quam novi esse vitiosam Titio vendat: ego ex tali venditione teneor. Sin ut vendat simpliciter cui poterit, hinc actio in me non competit *f*.

§. 4. Si uxor in foro publico quid emat ab eo, qui de precio ejus fidem sequatur, maritus inde non tenetur, nisi quod emptum est ad illius usus convertatur *g*.

§. 5. Sed jus quandoque præsumit domini consensum, licet specialiter non expressum, servientis contractui interveniisse, utpote in iis quos mercatores officinis vel tabernis suis quasi institores præficiunt. Nam quotidiana domini præsentia, scientia atque patientia ejus consensum satis arguunt, sive uxores, sive liberi, sive etiam alii domestici sunt, qui merces suas distrahunt.

c *vetus nat. br. fo.* 62.

d *L.* 08. *& stud. l.* 2. *c.* 42.

e *Idem ibidem.*

f *Idem ibidem.*

g *vet. nat. br. fo.* 62.

DE NOXALIBUS ACTIONIbus.

TIT. XIII.

NOxalis actio in dominos ex maleficio servorum Anglis incognita est. Nam ipsi ex propriis delictis conveniri possunt, siquidem villani nostri non prorsus servi, sed tantum ascriptitii sint *h*. Nisi tamen quis servo suo facinus aliquod præceperit: quia hoc casu tenetur non minus, quàm si quenquam alium hoc jussisset potestati suæ minimè subditum *i*.

h supra. de jure personarum.

i Doct. & stu. l. 1. c. 9.

§. 1. De brutis tamen animalibus & rebus etiam inanimatis, quarum violentâ motione homo quisquam occiditur, quiddam noxalis actionis simile habemus. Si enim vel equus calcitrosus, vel taurus ferocior, vel denique plaustrum a jumentis tractum hominem occiderit: hoc quicquid est (nisi ad regem spectet) quasi sacrum fit: & nescio an consuetudine veteri comburi soleat: sed hodie Regi cedit. Sic tamen, ut re distractâ, precium ejus per regis Eleemosynarium in pios usus erogetur. Quâ de causa Deodandum appellatur *k*.

k Doct. & stud. l. 2. c. 3. Staunf. pl. cc. l. 1. c. 2. Nott term. jur. verbo deodand.

SI QUADRUPES PAUPERIEM feciſſe dicatur.

TIT. IX.

QUasi regula juris est apud nos, ut quilibet ad damnum illud resarciendum teneatur, quod, vel se inscio, quadrupes suum vicino fruges

ges, herbas, arbores, fruticesve ejus depascendo vel proterendo intulit *l*.

§. 1. Imo vero qui tale damnum à quadrupede alterius sensit, illud in parcum publicum compactum detinere potest, donec dominus quadrupedis damnum datum compensaverit *m*. Ita ut si quadrupes interim inediâ pereat, domini periculo intereat, non compingentis *n*. Si tamen quod satis est ad damni emendationem dominus offerat, & oblatum alter recuset, dominus potest quadrupedes vicecomitis officio & auxilio redimere, datâ cautione vel illud denuo exhibendi, vel tantum pecuniæ persolvendi, quantum litis eventus damno par esse comprobaverit *o*. Et si re coram vicecomite disceptatâ, damnum datum non appareat, dominus quadrupedis damnum detentionis hujusmodi assequetur *p*.

§. 2. Si Canis cujusquam oves alterius fugaverit vel momorderit, unde vel moriantur, vel abortum faciant, aut aliter damnum capiant, dominus canis ad damnum compensandum obligatur *q*. Quod tamen alii secus esse putant, nisi dominus canem prius mordacem esse noverit *r*, aut eum incitaverit *s*.

§. 3. Si tamen per viam publicam quadrupedum sive armentum sive gregem quis egerit, quæ in agros vel campos propinquos subitò irrumpunt: ille ea subsequens & abigens ne damnum dent, transgressionis non tenetur *t*. Damnum tamen si quod datum sit, resarcire tenetur *u*.

l *Doct. & stu. l.* 1. *c.* 9.

m *Fulb. paral. c. com. wrongs*

n *Idem l.* 2. *c.* 28.

o *Idem ibidem & novi term. juris verba damage feisant.*

p *Fitzb. nat. br. in brevi de replegian.*

q *Fitzb. nat. br. fo.* 69. G.

r *Novus l. intuitio. tit. Tres par. in chicen.*

s *Dyer. fo.* 25. *n.* 262.

t *Dyer. fo.* 29. *n.* 195.

u *Doct. & stu. l.* 1. *c.* 16. u *Fulb. paral. c. com. wrongs fo.* 81. *b.*

DE

DE IIS PER QUOS AGERE possumus.

TIT. X.

MInores summoneri debent per tutores, custodes sive procuratores *a*, in loquelis, nisi in causis in quibus minores, non obstanti minore ætate, respondere tenentur: quæ autem illæ sunt, alios consulite *b*.

§. 1 Videtur olim in arbitrio Judicis fuisse positum, utrum aliquem per procuratorem vel atturnatum suum litigare pateretur: quia verba brevis citatorii personalem comparitionem citati exigebant *c*. Sed hoc jus per statuta regni sensim mutatum est *d*. Ita ut hodie nihil sit usitatius, quam unumquemque in qualibet causa privata sive reali sive personali, per procuratorem suum, litem vel inferre vel suscipere. Casus tamen non paucos adhuc reperire licet, in quorum aliquibus procuratorem constituere prorsus prohibemur, in aliis sine venia Justiciariorum non permittimur *e*.

Sect. 2. Procurator etiam vel atturnatus, juxta veteres, in animam domini sui jurare potest *f*.

a *procuratarum nomen hic late sumitur pro omni qui pro minori potest intervenire v. Fitzh. nat. br.* 27. *H. & Broc. Atturny.* 22. 46.

b *Bract. l.* 5, *tract.* 2. *c.* 1 *n.* 2.

c *Fitzh. nat. br. fo.* 25. *C.*

d *Statut. de Merton an.* 20. *H.* 3. *c.* 10. *& an.* 9. *Ed.* 1. *c.* 8. *& an.* 13. *Ed* 1. *c.* 10. *& an.* 27. *Ed.* 1. *stat.* 2. *unico, & an* 12. *Ed.* 2. *stat* 1. *c.* 1. *& an.* 15. *Ed.* 2. *c. un. & an.* 7. *Rich.* 2. *c.* 14. *& an.* 4. *H.* 4 *c.* 18. *&* 19. *& an.* 7. *H.* 4. *c.* 13. *& an.* 5. *H.* 5. *c. un. & an.* 2. *H.* 6. *c.* 3. *& an.* 9. *H.* 6. *c.* 10. *&* 15. *H* 6. *c.* 7. e *Fitzh. nat. br. fo.* 26. *D. Brocus Atturney*, 69. 81. f *Bract. l.* 5. *tract.* 2. *c.* 2. *nu.* 3.

DE

DE SATISDATIONIBUS.

TIT. XI.

EX conceptis pleronúmque brevium originalium formis apparet actori de lite prosequenda cavendum esse, priusquam reus districti, capi, aut ad se sistendi cautionem cogi possit[g]. Verum hunc usum pridem evanuisse, & verba illa brevibus citatoriis in erta hodie formæ tantum inservire practici quidem peritissimi mihi tradiderunt. Vicecomes enim in returno brevis fidejussores pro instantiæ prosecutione captos, ad nullitatem processus seu errorem evitandum nominat, cum re vera nulli obligati sunt.

g *v. Spec. Justic. l. 1. c. des. artic. &c.*

§. 1. Quomodo reus de se sistendo priscis temporibus cavit vel satisdedit, fuse prodiderunt aliqui *b*: verùm illud jus magna pro parte mutatum est. Nos autem ad pleniorem hujus rei explicationem, singularum Curiarum varietates percurrere necessum habemus.

h *v. Bract. l. 5 c. 31. & 32. Spec. Justic. l. 2. c. des trespas. venials &c. iv. Glanvil l. 5 c. 2. 3. 4. & l. 8. c. 10. & l. 10. c. 8. & 18.*

Sect. 2. Bancus Regius in primis juris nostri incunabulis causas criminales maxima pro parte tractabat: de privatis contractibus (si vera sint quæ legimus,) nisi ex gratia, cognitionem non accepit: sed Justiciariis de banco communi, vicecomitibus in suis comitatibus, & Baronibus in suis feudis disceptandos reliquit *i*. Hodie vero civiles actiones omnes, dummodo ad transgressionem vi & armis aut contra pacem domini regis torqueri possint, pansis ulnis excipit *k*. Et Reus si in eodem comitatu quo Curia est (id est in Midlesexia) inveneri possit: ad respondendum cuicunque actioni privatæ sine discrimine capitur *l*. Sin minus prætextu doli

k *Crompt. Jurisd. fo. 47.*

l *Hac brevia Middlesexiæ vulgariter appellantur.*

aut

aut contemptus per eum commissu, in comitatu in quo versatur, latitare fingitur, & hoc colore capi jubetur, captusque Mariscallo Curiæ custodiendus tradi. In cujus custodiam cùm semel devenerit: quia nunc tandem in eodem quo Curia comitatu est, ad cuicunque fere *m* actioni respondendum cogi potest: & nisi in carcere Mariscalli detinere velit, de lite suscipienda fidejussorem cautionem interponendum *n*. Et per breve de errore omnis actio simul cum recordis Curiæ eam concernentibus eo hodie revocatur, licet originem ibi sumere non potuerit *o*.

m v. Dyer. fo. 217. nu. 1.

n v. librum meum de verborum significatione verbo latitat.

o Fitz. nat. br. breve de errore Crompt. Jurisd. fo. 47. 48.

Sect. 3. In actionibus personalibus & civilibus quas in communi banco (quem etiam communium placitorum Curiam appellamus) prosequi instituimus; emanat primo citatio quam summonitionem nostri dicunt *p*, sed e Cancellaria deprompta, sicut & omnia brevi originalia. Et si Reus non inveniatur, vel inventus non compareat: capi jubetur primo, secundo, tertio: sic tamen ut quindecem dies singulis brevibus seu mandatis intercedant: Et si capiatur, carceri custodiæ causâ usque diem comparitionis mandatur, nisi vicecomitem, qui hoc casu mandatarius est, de se sistendo idoneis fidejussoribus securum fecerit. Hoc autem si fecerit, nisi ob certas causas, n pristino detineri non debet *q*. Sed si post captionem tertio decretam prehendi nequeat: mandatur vicecomiti ut eum in aperto & publico Comitatu per quinque dies jurisdicos ad comparitionem exigat: Et si neque sic se stiterit, protectione Regiâ privatur, & subditi beneficium amittit. Proclamatur enim exlex, omniaque bona & catalla *r*, reditus terrarum, & quæcunque inde naturaliter efflorescunt,

p Bract. l. 5 tract. 5. c. 31. nu. 2.

q v. vet. nat. br. fo. 41. de homine replegiando, & Fitz. nat. br fo. 66. E.

r v. novæ term. jur. verbo exigent & ut lawrye.

ennt, fisco forisfacit, idque licèt actio sit personalis *a*.

Sect. 4. In causis realibus, si res petatur corporalis, primo summonetur Reus, & eo non comparente, res petita in manus Regis caditur donec se sistat *b*. Quod etiam pari modo se habet, si post primam comparationem causæ suæ defensionem detrectet *c*. Si res in jure consistat; ut commode capi non possit: summonetur Reus & non comparens bonorum prehensione seu districtione coarctatur *d*. Sed hanc regulam non ausim tam perpetuam dicere ut aliquando non fallat *e*. Verùm accuratâ definitione hic tanto minus opus est, quia singula brevia formam sive cavendi sive satis dandi, ad quam Reus jure cogendus est, sibi insertam habent *f*.

Sect. 5. Contra nobiles tamen parlamentarios vel corpus politicum captione corporum non proceditur: sed summonitione primum, & propter contemptum, bonorum districtione, donec appareant: Nam jus illos præsumit satis esse locupletes *g*: & hoc sensibilem aliquam existentiam non habet ut prehendi possit *h*. Nobiles etiam aut prelati magnatum titulum vendicantes quique in Parlamento locum habent, hoc semper privilegio usi sunt, ut in municipiis vel burgis, per quæ in itinere præterceunt, ob debitum aliquod super contractu vel transgressione equis suis distringi non debeant, dummodo alia averia ibidem habeant; per quæ distringi possint *i*.

Sect. 6. Sunt quædam causæ in quibus Reus licèt priùs non submonitus, corpore capitur, & de se sistendo per fidejussores seu plegios datos cavere cogitur: & si personaliter intercipi non possit, bonorum captione distringitur: utpote

transf-

a *Brocus forfeiture fo.* 30.

b *v. veterem nat. br. fo.* 126. *a.* & *Cape magnum. fo.* 161.

c *v. Cape parum idem*

d. *vetus nat. br.* & *Quo jure fo.* 71. *Quare impedit f.* 27.

e *v. assisam tit. præsentat. cod. fo.* 26.

f *De hoc consule Registrum originale.*

g *vetus nat. br. in brevi de debito f.* 61 61.

h *Plowd. f.* 538. *b* 539 *a.*

i *Fitz. nat. br. fo.* 93. *I.*

k *Fitz. nat. br.* Trespas fo. 85. & Trespas sur le cas f. 92. vet. nat br. Trespas fo. 49.

transgressio *k*, & aliquot etiam aliæ quæ ejus naturam imitantur *l* Et si bona deficiant, quæritur Reus primò, secundo & tertiò: Et sic non inventus in aperto Comitatu publicâ præconis voce exigitur, & tandem ob contumaciam post quintam exactionem 'ex' ex pronunciatur *m*.

l *Hæ sunt actiones de ejectione firmæ vet. nat. br. fo.* 121. *de conspiratione.* 57. *Quod i permitta f.* 69. *Revistimât legard fo* 92. *& de hærede abducto. f.* 93. *n. Brast. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 31. *nu* 2. *m vet. nat. br. fo.* 49. *de transgress. n westus symbolecogr parte* 2 *sit. Procee. dins in Chawncery*

Sect. 7. In Cancellaria domini Regis quotiescunque ex æquitate illic proceditur citantur rei summonitione, quâ ad diem præfixum se sistere jubentur sub pœna pecuniaria, nempe centum librarum. si neglexerint, corpore capiuntur si inveniri possint, & vel carceri vel jussoriæ cautioni committuntur. Sin minus, banno seu proclamatione in diversis locis comitatus publicè factâ, sub pœna ligeantiæ suæ vocitantur. Et si neque sic compareant, commissio ad vires aliquos insigniores dirigitur, quâ eum tanquam rebellem & legum contemptorem prehendere sibi concessum habent: & insuper mandatum impositum, ut eum coram Rege in Cancellaria sua ad diem in eandem commissione designatum habeat aut haberi faciat *n*. Sed & hic nobiles parlamentarii suo privilegio gaudent, ut domini Cancellarii literis privatis ad querelam per procurationem aliquem extrahendam, & responsionem suam eidem adhibendam comiter exorentur *o*. Sed si hic processus juxta juris communis solennitatem, utpote super computo *p* aut super audita querela *q*, instituatur, brevibus negotio idoneis rei ad hanc etiam Curiam compelluntur.

Sect. 8. In causis criminalibus, si capitales sint, utpote in læsa majestate vel felonia, capi juben-

Sect. 22. 23. 24. o *westus ibidem Sect.* 21.
p Croptun. Jurisd. fo. 41. b. 42. a. q *Plowd. fo.* 72.

tur

tur Rei primò, secundò, & tertiò, & si hoc fieri non possit, in Comitatu quinquies exiguntur, & non comparentes exleges pronunciatur & proclamantur *r*. Si verò capiantur, carceri sine omni spe relaxationis usque ad judicium latum in quibusdam causis mandantur *s*. Sed si ob levem suspicionem feloniæ aut laricinium parvum quis capiatur, vicecomes cautionem fidejussoriam pro ejus comparitione accipere potest, & nolens compellitur *t*.

§. 9. Si crimen non sit capitale, vicecomes in mandatis habet Reum coram Justiciariis ad respondendum certis articulis in diem assignatum venire faciat, & si non venerit Reus vicecomes Justiciarios certiores reddere debet, an in bonis satis sit locuples, vel nihil habeat. Nam priori casu bonorum captione distringitur donec veniat: in altero verò, corpore prehendi jubetur: & si ex tertio decreto corripi nequeat publicè in Comitatu exigitur, & sic non comparens utlagatur *u*.

§. 10. Sed & alii sunt particulares in rebus criminalibus procedendi modi certis causis specialiter destinati, quos e statutis Regni, quæ eos jubent, delibare necesse est *x*.

§. 11. Sunt etiam certæ causæ, in quibus actor Rei bona, suâ authoritate capit, ut eum ad extra judicialem satisfactionem, vel saltem ad judicium provocet: sicuti pro reditu, qui servitii *y*, sive oneris *z* nomine debetur.

r *Lamb. eirenarch. in supplemento. Proces upon Indictments.* s *weſtm.* 1. c. 15. & an. 23. H. 6. c. 10. & an. 1. & 2. Ph. & Mar. c. & *Lamb. eiρεναρχα l.* 3. c. 2. *pa.* 334 & *seqq.* t *vet. nat. br. de homine replegiando f.* 41. u *Lamb eirenarcha in supplemento Proces.* x *v. Lamb. eirenarcha l.* 4. c. 8. *p.* 505. y *Doct. & Stud.* 1. c. 7. *vet. nat. br. Replegiare de averiis fo.* 42. & *v. supra, Si quadrupes pauperiem tit.* 9. *hujus lib* §. 1. 2 *Litle. l.* 2. c. *Releases.*

DE

DE PERPETUIS ET TEMPORALIBUS actionibus quæ ad hæredes, & in hæredes transeunt.

TIT. XII.

ACtiones aliquæ sunt perpetuæ, aliquæ tempore præfiniuntur. Licet enim Bractonus ob defectum probationis omnes fere temporale esse dicat *a*: hoc tamen non tam a natura actionum quàm probationis difficultate provenit.

a *l.3.tract. 1.c. 3.n.5.*

Sect. 1. Perpetuas illas dico, quæ solâ vetustate tacite expirant, quæque certum tempus durationi suæ expresse præstitutum non habent. Secundi generis sunt plures quæ tam e jure communi, quàm ex statutis oriuntur *b*. Hæ enim nisi intra dies fatales instituantur, in ævum sepultæ jacent. Exempli causâ: contra eum qui in vivario alterius venatur, dominus vivarii usque ad annum & diem actionem suam habet: sed illo tempore decurso, Rex solus hanc transgressionem persequitur *c*.

b *v. supra. tit. de usucap. & long. temp. præscrip.*

c *westm. pri. c.* 20.

Sect. 2. Sunt autem aliquæ sic perpetuæ, ut nullâ diuturnitate extinguantur: utpote illæ quæ de jure gentium pertinent ad Coronam propter privilegium Regis: sicut de rebus quæ in nullius bonis sunt, nec habent dominum: item de rebus, libertatibus, & dignitatibus quæ pertinent ad Coronam domini Regis, & in quibus casibus nullum tempus currit contra ipsum, si petat: cùm probare non habet necesse, & sine probatione obtinebit, si implacitatus warantum non habuerit, id est specialem libertatem à rege concessam. Quia se ex longo tempore non defendit *d*.

d *Bract. l. 3. tract. 1. c. 3 nu.* 5.

Sect. 3.

§. 3. Aliquæ quoque sunt sic temporales, ut cum persona moriantur, nec hæredibus vel executoribus, aut in hæredem vel executorem videntur: ut pœnales. Pœna enim non debet ad alios extendi quàm ad suos authores, nec ulterius progredi quàm se extendit delictum *e*.

§. 4. Imo verò neque ex conventione scriptis conceptâ hæredes executoresve vel agunt vel impetuntur, nisi quatenus conventionis instrumento eorum mentio facta fuerit *f*. Quæ autem actiones statutis regni temporales fiunt, supra ostendimus *g*.

e *Bract. eod. c. 2. nu. 1. & 5. quæ quoque v. l. 4. tract. 1. c. 20. nu. 11 Doct. & stu. l. 2. c. 10.*

f *v. titulum de verborum oblig. l. 3. tit. 16. & §. 5.*

g *tit. de usucap. & long. temp. præscript. l. 2. tit. 6.*

DE EXCEPTIONIBUS.

TIT. XIII.

HActenus dictum est de actionibus: sequitur ut de exceptionibus loquamur. Exceptiones enim loco actionum sunt, & respectu actionum dicuntur exceptiones: quia una alteram impugnat. Et sicut actores actionibus armantur & cinguntur quasi gladiis: ita Rei è contra muniuntur exceptionibus quasi clypeis *b*.

h *Bract. l. 5. tract. 5. c. 17. in fine Fl. l. 1. c. 32.*

§. 1. Exceptio autem est actionis elisio per quam actio perimitur vel differtur *i*.

i *Bract. eodem. c. 1. in prin. Flet. l. 6. c. 36.*

§. 2. Actio & metus & doli exceptione tollimur: ut si quis dixerit obligationem per dolum vel metum esse extortam *k*. Item ratione non numeratæ pecuniæ: ut si quis pecuniam cuiquam promiserit à quo eandem paulo post sibi numerandam sperat, contra eum eandem postea petentem excipit. Hæc tamen exceptio literarum obligationem tollere non videtur *l*, nisi & apo-

k *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 13. Brit. c. 28. fo. 66. a.*

l *Bract. l. 3. tract. 1. c. 2. nu. 9.*

cham in scriptis Reus demonstrare possit *m*. Item pacto, ut si quis prius convenerit ut peteret, deinde ut non peteret *n*: vel si quis transgressionem alii factam re aliquâ compensaverit & ita actionem tollat *o*. Item exceptione juris jurandi juxta veteres, cum sc. delatum fuerit jusjurandum vel relatum & postea juratum *p*. Denique re judicatâ: ut si antecessor petentis vel aliquis hæredum suorum rem petitam amiserit per judicium in causa proprietates: sicut per magnum Assisam, aut duellum, vel juratam aliquam in quam se posuerat *q*.

m *Novi term. juris verbo Acquittance*

n *Bract. ubi supra. nu.* 13.

o *Nov. term jur. verbo record.*

p *Bract. ubi supra.*

q *Bract. l.* 5 *tract.* 5. *c.* 28. *nu.* 7.

Sect. 3. Exceptionum quædam sunt dilatoriæ, quædam peremptoriæ *r*. Item dilatoriarum quædam sunt peremptoriæ jurisdictionis, & dilatoriæ actionis & non peremptoriæ: & eodem modo aliæ peremptoriæ brevis & dilatoriæ actionis *s*. Item quædam exceptione sunt generales ad omnia placita sive actiones, & quædam speciales, quæ competunt & dantur contra actiones singulares. Quælibet enim actio habet suas exceptiones appropriatos secundum formam actionum *t*.

r *Brit. c.* 29. *& novi term jur. verbo Barre. Fleta. l.* 2. *c.* 54. *& l.* 6. *c.* 36. *& seqq.*

Sect. 4. Est autem exceptionis species, quam legis vadiationem supra *u* appellavimus nobis Anglis (quantùm legi) peculiaris. Ad eliendam enim debiti actionem quam testibus & non instrumento actor probaverit, admittitur reus ad legem suam vadiandam faciendamque: id est, contra sectam ab actore productam, defensionem suam facere per juratores pro quolibet teste producto duos usque ad duodecim admittitur. Ipse autem primò jurat se summam petitam aut aliquam ejus partem non debere: & jurato

s *Nov. term. jur. verbo Addition. Fl. l.* 4. *c.* 10. *§.* 1. *&* 2. *& l.* 6. *c.* 36.

t *Bract l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *in prin. quem loge fusius ista declaratem.*

u *Quibus modis tollitur obligatio & fin.*

res

tes deinceps de sua credulitate, quòd reus verum sacramentum præstiterit x. Sed contra instrumentum sive specialitatem (ut nostri loquuntur) legis vadiatio locum non habet y.

Sect. 5. Generales verò exceptiones sunt, quæ se habent generaliter ad omnia placita: sicut exceptio contra jurisdictionem, exceptio contra personam agentis, contra breve: exceptio quæ provenit ex tempore secundùm diversa genera placitorum: & exceptio quæ competit ratione loci per errorem impetrationis. Hæ autem sunt dilatoriæ actionis & quasi extra actionem: & ideo actionem non perimunt, quamvis illam ad tempus differant z.

Sect. 6. Pluribus autem poterit quis uti exceptionibus dilatoriis, & diversis, dum tamen suo loco: Sed si plures peremptoriæ actionum concurrant, unam debet tenens proponere & probare, sicut contingit de actionibus. Ut si alicui plures competant actiones, unâ debet experiri, quia si tenens, cùm duas peremptorias proponeret vel plures exceptiones, in probatione deficeret, posset recursum habere ad alias, & probare, sicut posset se pluribus baculis defendere: quod esse non debet, cùm ei sufficere debeat tantùm probatio unius a.

x *Fleta. l. 2. c. 63. § Nullus liber homo.*

y *Dyer. fo. 23 nu. 14.*

z *Bract. l. 5. tract. 5. c. 1. Spec. Justiciar. l. 3 & Exceptions dilatorye & seqq. copiosè, tam in causis criminalibus quàm civilibus Fleta. l. 2. c. 61. l. 4. c. 10.*

a *Bract. d. c. 1. nu. 7.*

DE REPLICATIONIBUS.

TIT. XIV.

COntra exceptionem verò, licèt initio competens videatur, subveniri poterit petenti per replicationem. Ut si quis petat, excipere potest Reus de pacto postea interveniente ne peteret:

b *Bract. l.* 5. *tract.* 5. *c.* 1. *nu.* 4. *Fleta l.* 6. *c.* 36. *Contrariæ exceptiones.*

teret: contra quam replicari poterit ab actore de pacto posterius interposito quòd petat *b*.

c *Bract. ibidem nn.* 5. *v. novos term. jur. verbo Rejoynder.*

Sect. 1. Ad replicationem verò sequitur duplicatio, ad duplicationem triplicatio, ad triplicationem quadruplicatio ex causâ, & sic ulterius in infinitum. Et ita poterit ab initio concedi quòd actio bona sit primâ facie, elisa tamen per exceptionem: & eodem modo quòd exceptio sit bona, elisa tamen per replicationem: & sic deinceps *c*.

d *westus ουμε ολιυ ογεαρ. parte* 2. *tit. proceedings in chawncerie sect.* 56. & 57. e *vocsenbech in paratitl. tit. de Interdictis* f *Bract. l.* 3. *c.* 7. *nu.* 2. g *qua vide in Registro originali.*

Sect. 2. Duplicationem nostri tam in Cancellaria quàm aliis curiis rejuncturam, triplicationem surrejuncturam appellant *d*.

DE INTERDICTIS.

TIT. XV.

INterdictorum usus jure civili jam olim expiravit: ità ut hodie actiones & interdicta nihil apud ejus alumnos differant *e*. Illis Prætores Romani, ad tumultuarium & repentinam violentiam precipuè circa possessiones reprimendam utplurimùm usi sunt: at in his causis majores nostri judices ad audiendum & terminandum, aut etiam ad assisas capiendas delegabant, eosque non statis temporibus ad controversias universas dirimendas ut nunc, sed ad quodlibet particulare dissidium, quàm primum pullularet, componendum sedandumque emiserunt *f*. Uti nunc res sunt, hujusmodi negotia vel per actiones, vel decreta quæ brevia judicialia dicimus *g*, aut saltem vicecomitis & Justiciariorum ad pacem in quolibet comitatu præfectorum ope expediuntur

pediuntur *b*. Qui autem legere cupit quid nostri sapientes de possessione sive retinenda sive etiam recuperanda scripserunt, Bractonem legat *i*, Brittonem *k*, Fletam *l* in suis locis.

b *in.* 13. R. 2. *stat.* 1. c. 7 *an.* 15. *ejusd c.* 2. *an* 8. *H.* 6. *c.* 9. *Lamb. eiren.* l. 2. c. 4. *an.* 13. *H.* 4 c. 7 *an.* 19. *H.* 7. 13. *an.* 2. *H.* 5. 8

DE POENA TEMERE LITIgantium.

TIT. XVI.

APud vetustiores juris nostri scriptores multa vestigia apparent ejus severitatis, quâ majores nostri animadverterunt in eos quos eventus litis actionem temerè & sine justâ causa instituisse prodidit. Atque hæc licet hodie maxima pro parte remissa videatur, neque tamen adhuc impunitas vitilitigatoribus istis proponitur. Si enim aliqui litibus alium malitiosè vexare deprehensi sint, curiæ approbrium adferre judicantur, & in delicti sui pœnam carceri aliquando committuntur *m*.

Lamb. cod. l. 3. c. 1. i *l.* 2. c. 17. *l.* 4. c. 2. & *seqq usque ad partem sextam ejusdem lib.* k c. 40. l *l.* 3 c. 15. *in princ.* & *l.* 4. c. 1. & *multis seqq* m *nov. lib. intratio. tit. Attorney nu.* 1. *Fitz. nat. br. fol.* 114.

Sect. 1. Sed hic fere *n* est usus hodiernus, ut actor victus reo in expensis litis condemnetur *o*: reus verò actori rem petitam & damna, & præterea litis expensas luat. Etsi enim perpetuum sit ut pars victa in misericordia *q* Regis pronuncietur: illa tamen verba quoad actorem ociosa sunt: quod reum sic tandem, nisi nimiam pertinaciam in causæ manifestè injustæ propugnatione prodiderit. Sin malitia appareat, capi jubetur ut pro pervicacia sua finem Regi faciat captus tamen satis levi mulctâ plerunq; coercetur *q*.

n *Dico (ferè) quia in brevi de recto, de ave, & nuper obiit, damna non dantur. vet. nat. br. fo.* 40 *b.* & 117 *a.* o *an.* 23. *H.* 8. *c.* 15. & *an.* 24. *H.* 8. *c.* 8. p *Fitz. nat. br. fo.* 75. *K.* q *Hoc a practicis didici. v. Dyerum f* 67. *nu.* 19.

§. 2. Apud majores nostros magna veteratorum licentia fuisse videtur, quod solâ invidiâ & contendendi libidine homines per brevia apprehendi & ad satisdandum de se apud bancum regium, curiam Mariscalli, & alias nonnullas sistendo cogere possent, cumque ad diem sisterent, impunè eis nihil objicere. Verùm publicum regni consilium, huic malo jampridem prudenter occurrendo, omnes qui aliquem sic prehendi procurarent, & contra eos se sistentes actionem suam prosequi detrectarent, sumptuum & damnorum restitutioni obnoxios fecit. Cumque eo processerint impudentiæ nonnulli precaces, ut fingerent aliquando homines in rerum naturâ non existentes, quorum nomine alios sic corripi perficerent, tale aliquid in posterum perpetrantes sex mensium incarcerationi sine redemptionis spe mancipandos sancivit *r*.

r an. 8. *Eliz. c.* 2. *v. quoque* 17. *R.* 2. *c.* 6. *de mesa Consiliariorum.*

§. 3. Ad reprimendam autem hominum litigiosorum potentiam, quos sola spes expensarum in fine litis recuperandarum vel de nuce qualibet contendere movet, publico Regni consilio nuper stabilitum est, ut qui actionem personalem titulum terrarum, liberum tenementum, hæreditatem, aut verberum injuriam (quam batteriam dicimus) minimè tangentem, in Curia aliqua Westmonasterienſi instituunt, in qua debitum & damnum Judices Curiæ ad summam quadraginta solidis minorem æstimabunt, litis expensas causæ principalis valore majores non ferant. Et cum vicecomes aut ejus deputati subditos domini Regis antehàc sine mandato aut brevi regio ad tribunalia prædicta summonere vel etiam corporis aut bonorum captione urgere solerent, hoc deinceps audere prohibentur quique hoc delinquerit, vel alium delinquere procuraverit, e

procuraverit, carceri sine omni relaxationis spe mandandus est, donec ultra damna & expensas litis, decem libras parti læsæ, fisco viginti persolverit *s*.

s *an.* 43. *Elizab. c.* 6.

§. 4. Nec ab omni lite temerè cœpta impune resilire licet. In nonnullis enim causis, si quis post rei in judicio comparationem, instantiæ renunciare velit, in expensis litis reo condemnandus est *t*. Promotores etiam causarum fiscalium, si post delationem institutam, causam vel deserant, vel protelent, vel in eadem succumbant, parti promotæ in damnis & expensis litis per curiam taxandis condemnandi sunt *u*.

t *an.* 23. *H.* 8. *c.* 15.

u *an.* 18. *Eliz. c.* 5.

§. 5. Etiam illi qui aliquem in judicium capitis, famæ, vel fortunarum suarum delicti alicujus prætextu vocant, & in probatione deficiunt, tanquam ex præsumpta malitia actioni subjiciuntur, quam de conspiratione dicimus *x*, & ad justam damnorum ex tali accusatione vel denunciatione sustentorum restitutionem tenentur *y*, & aliquo in casu ad triplum *z*.

x *an.* 33. *Ed.* 1. *stat.* 2. *c. unico.*

y *an.* 18. *H.* 6. *c.* 12. *an* 3. *H.* 7. *c.* 1.

§. 6. Audivi etiam à nonnullis practicis haud contemnendis affirmatum, quòd si quis paupertatem suam allegans, actionem contra aliquem sine expensis prosequendi licentiam, vel in banco Regis, vel communium placitorum, vel etiam in Cancellaria juxta statutum *a* obtinuerit, & in fine litis petulantiam potius & rixandi libidinem, quàm justam litigandi causam prodiderit, flagris cædendus non rarò judicetur *b*.

Fitz nat. br. f. 115 *l.* 2 *an.* 8. *H.* 6. *c.* 10.

a *an.* 11. *H.* 7. *c.* 12.

b *an.* 23. *H.* 8. *c.* 15.

§. 7. Sed majores nostri sacramenti religione homines à levioribus & temerariis litibus deterrere solent. Nam breve de transgressione violenta seu batteriâ coram Justiciariis regis prosequendum, nisi de vulnere aut mahemio susceptо quis conqueri vellet, omnibus interdicerunt,

dixerunt, qui prius de veritate causæ suæ juramentum non subirent. Et in transgressione super bonis raptis jurabit spoliatus quòd bona rapta ad valorem 40 solidorum se extendunt *c*.

Sect. 8. Ad celeriorem litium diremptionem statuta nonnulla communis regni consensus non minori prudentiâ quàm æquitate promulgavit *d*: quæ quòd malitiosâ subtiliatum calumniâ rejectâ, rei veritatem Justiciariis præcipue commendent, bonis omnibus optandum est, ne privato commodo postponantur *e*. His etiam non inepte forsan annumeratur illud, quo subvicecomitum eorumque clericorum, & ballivorum vaframenta coërcentur *f*.

c *stat. Gloucestrie an. 6. Ed. 1. c. 8.*

d *an. 32. H. 8. c. 30. an. 18. Elizab. c. 14 an. 27 ejusd. c. 5. & 4. & v. Plowd casu Patridge f. 83. b. & casu welkden. f 522. b. & 523. a. & v. term. jur. verbo Feofail. stat. 27. Eliza. c. 12.*

DE OFFICIO JUDICIS.

TIT. XVII.

JUsjurandum à Rege nostro in sua inauguratione sive coronatione susceptum tale est quod nimirùm jura & libertates sanctæ Ecclesiæ, quas Christiani Angliæ reges eidem indulserint, sartas tectas conservabit: quòd terras & dignitates omnes & singulas ad Coronam spectantes sine diminutione custodiet: & si quæ quoquo modo lædantur aut amittantur, eas pristino statui restituere totis viribus nitetur: quòd pacem sanctæ Ecclesiæ, & tam cleri quàm populi integram fovebit: quòd in ferendis sententiis justitiam cum prudentia & lenitate temperatam omnibus ministrabit: quod priscas regni leges & consuetudines universo populi consensu receptas atque stabilitas & retinebit & observabit: omnesque

omnesque leges & consuetudines pravas & iniquas refiget & abrogabit : quod denique populo regni sui pacis securitatem pro viribus suis præstabit, & præstari ab aliis procurabit *g*.

§. 1. Sacramentum Justiciariorum regiorum & Baronum de scaccario est hujusmodi : quòd sc. bene & fideliter Regi ejusque populo inservient, neque consensum suum rei cuiquam præbebunt, quæ ad damnum aut exhæredationem suam verti poterit : quòd neque feudum neque liberaturam ab aliquo præter Regem merebuntur : quod munus aliquod ab aliquo qui causam coram eis pendentem habet, præter esculenta & poculenta mediocris valoris, non accipient, neque postea pro causa quicquam *b*. Quòd consilium nemini, in re aliqua quæ Regem tangere potest, præbebunt, sub pœna essendi ad Regis voluntatem tam quoad corpora quam bona : quòd regiis literis non deterrebuntur, quo minùs quod justum est cuique faciant *i*.

§. 2. Hunc ab ultimis nostrarum rerum principiis ad hodierna tempora morem traductum habemus, ut quoties aliquis de terrarum aut tenementorum proprietate in feudo simplici *k* in jus vocatur, electionem habeat, per patriam an per duellum litem terminari velit. Si patriæ judicium præferat, per grandem assisam controversia finem capit *l*. Sin duellum, dies prælio constituitur, quod juxta leges pugnæ singularis per pugiles (quos campiones nostri dicunt) committitur, suo eventu causam decidit *m*.

§. 3. Vetus etiam regni consuetudo postulat ut omnes actionum privatarum exitus, præter

g *v. Bract. l.* 3 *tract.* 1. *c.* 9. *nu.* 2. *v. vet. comp.*

pendium statutorum verbo Sacramentū Regis. Fitz. nat. br. fo. 232. *A. v. spec. Justis. l.* 1. *c.* 1. *Fl. l.* 1. *c.* 7.

h *v. Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 8. *nu.* 2. & 3. & *c.* 10. & *Dominum de Fortiscuto. c.* 1.

i *an.* 18. *Ed.* 3. *stat.* 4. *c. unico. an.* 20. *Ed.* 3. *c.* 1. *Dyer. f.* 138. *nu.* 27. & *an. R.* 2. *c.* 10.

k *Fitz. nat. br. fo.* 1. *A.*

l *Glanvil. l.* 2. *c.* 6. & 7. *Brit. c.* 42. *Spec. Just. l.* 2. *c. de novel disseis.*

m *v. Dyer. fo.* 310. *nu.* 40. 41. 42.

paucos,

n v. Plowd. Assise. de fresse force in London f. 92. & cas. Townsend. 114. b.

paucos, quoad factum *n*, per duodecim liberos & legales homines de vicina dijudicari debeant, qui neutri partium affinitate aliquâ astringuntur *o*, neque aliâ justâ exceptione repelli possunt *p*,

o Doct. & stu. l. 1. c. 7.

§. 4. Quibus delictum aliquod capitale vel felonicum coram Judice denunciabitur, aut qui (ut nos loquimur) coram Judice indictabuntur, ad causam suam propugnandum, nisi quæstio juris suboriatur, advocatum habere non possunt. Leges tamen postulant, ut ipse Judex reum in omnibus instruat, quæ ad formam suæ defensionis spectant, ne inscitiâ suâ innocens in vitæ periculum prolabatur *q*. Sin verò ad instantiam accusatoris aliquis de tali delicto appelletur, defensoribus uti potest: Et si ita pauper sit, ut propter inopiam homines in jure peritos conducere nequeat, Judex illi saltem petenti patronum assignare debet, qui pro eo postulet *r*.

p Dyer fo. 144 n. 59. f. 176. n. 27. f. 216. n. 3. & Brokum tit. challenge Fl. l. 1 c. 32 Doct. & stu. l. 2. c. 52. q v. Dominum. de Fortiscuto. c. 27. Doct. & stu. l. 2. c. 48. Stawnf. placor l. 2. c. 163. r Doct. & stu. ibidem.

§. 5. Summam ad quem quis transgressionem vel injuriam sibi factam æstimat, Justiciarii ex vere dicto juratorum, vel etiam ex officio suo moderantur *s*. Nam expensas per juratores taxatas postea ex causa augent.

s Brack. l. 3. tract. 1. c. 1. in prin. t Doct. & stu. l. 2. c. 52.

§. 6. Si Juratores post sacramentum susceptum coeuntes, de responso (seu veredicto) suo consentire non possint, ita ut timor sit ne inediâ pereant (quia jus commune prohibet eos sine Judicis licentia vel edere vel bibere, donec de veredicto suo invicem consenserit) cum tale periculum appareat, judex potest eis veniam edendi bibendique concedere, & eos denuò ad consultandum remittere: & si tandem nullo modo conspirare possint, eos mulctatos dimittere, aliosque in eorum locum subrogare *t*.

Sect. 7.

§. 7. Noxalem actionem nostris ignotam esse supra diximus *u*. Cùm itaque de hoc judicio Judex non adeatur, omni observationis curâ liberatur, quâ formâ vel absolvat vel condemnet.

u *de noxal. action. tit. 8. hujus lib.*

§. 8. Si in actione reali Judex pro possessore vel tenente pronunciaverit: hoc tantùm restat ut petitorem (quem nos petentem vel demandantem dicimus) in expensis litis condemnet: sin verò pro petitore, tum in damnis & litis expensis per duodecim æstimandis possessorem condemnare debet, & vicecomiti imperare *x* (vel si causa beneficialis sit, ordinario *y*) ut petentem in possessionem mittat, qui sine tergiversatione hoc præstare tenetur. Atque hoc verum est, sive nomine hæredis, sive quo alio quis rem petat: sive etiam prædo, sivæ bonæ fidei possessor fuerit. Nam ut prædo aut violentus intrusor non favore sed pœna dignus est: sic bonæ fidei possessor per juratores damnis aut nullis aut levibus oneratur *z*.

x *v. Scire facias Fit. zb. nat. br. in judice per totum. & Registrum judiciale.* y *breve admittendum clericum. Fitz. nat. br. fo. 83.* z *Bract. l. 3. tract. 1. c. 3. & 5.* a *tit. de actionibus.*

§. 9. Actio ad exhibendum rebus mobilibus potissimùm inservit: nos autem res mobiles rei vendicationi nunquam petimus, ut supra dictum est *a*, sed rei petitæ precium proponimus, atque ita & rem nostram esse & tanti valere probando, rem vel precium assequimur *b*. Reum ad rem exhibendam cogi jure nostro non invenio. In petitione tamen terrarum vel jurisincorporei vel petens vel tenens rei petitæ visum petere potest *c*, si ex necessitate & non causæ protrahendæ intentione hoc petatur *d*. Quo in casu Judex vicecomiti mandat, ut ad diem assignatum terræ petitæ visum capi faciat per tales visores, qui Curiam de ejus quantitate

Sect. 5. b *Ibidem.* c *Ingham* § *bref de entrusien.* *Fl. l. 2. c. 54. §. 1. & l. 4. c. 27. § Cum autè breve.* d *Fl. l. 6. c.* 21 §. 1. & *seqq.*

in

e *Nov. lib. intratio. tit Assise in Barre* 2. & *tit. Dower in view.* 1. 2. *ubi etiam v. tit. view. Dyer f.* 61. *n.* 33. 34. *Fl. l.* 6. *c.* 22.

in alium diem certiorem reddant *e*.

§. 10. Quod Romani familiæ erciscundæ judicium dixerunt nos hæreditatis partitionem dicimus. Sed ubi illi tam mobilia quàm immobilia inter hæredes erciscebant: nos tantùm immobilia partimus inter eos quos vel jus commune vel loci consuetudo ad hæreditatem æqualiter vocat *f*. Hæc autem partitio vel consensu hæredum fit, vel authoritate Judicis. Quæ consensu fit, aut sic fieri potest, ut totâ hæreditate in partes quam fieri possit æquales divisâ, primus primò, & reliqui suo ordine capiant *g*: aut sortibus. Ejus formam quæ fit authoritate Judicis, latissimè à Bractono & Litletono descriptam habemus *h*: in qua hoc ultimum est, ut quod plus uni datur in uno loco, illud alteri in alio loco compensetur *i*.

f *Litleton. l.* 3. *c.* 1. & 2.

g *Litle. l* 3. *c.* 1. & 2. & *v. nov. term juris. verbo Partition.*

§. 11. Qui simul tenent (sive conjuncti tenentes sive etiam tenentes in communi) ad partitionem jure communi cogi non potuerunt. Sed constitutio regni hoc mutavit *k*. Nunc itaque si inter eos partitio fiat, idem videtur observandum quod de cohæredibus dictum est *l*.

h *Bra. l.* 2. *c.* 33. 34. *Litle. ubi supra.*

§. 12. Quando uterque eorum qui feuda sua confinia, vel villas contiguas habent, fines suos distingui cupiunt, Regis mandatum ad vicecomitem impetrant, ut auxilio duodecim hominum qui prudentiores è vicinia sunt ad hoc juratorum, utriusque limites æqualiter discernat & disterminet *m*: & de hac distinctione sub sigillo suo & sigillis quatuor militum qui eidem negotio interfuerint, se ad diem assignatum certiorem faciat. Quòd si alter ad fines regundos invitus sit, quia illo forte injuriam facit: alter Regis mandatum ad vicecomitem impetrare potest, ut æquam limitibus eorum

i *de c* 33. *n* 8. k *an.* 31 *H.* 8. *c.* 1. *Stan.* 32. *ejusd. c.* 1 §. 9. *hujus tit. & v. supra tit. de societat.* §8. m *Fitz. nat. br. per ambulationem faciendâ fo.* 134.

&

& apertam distinctionem adhibeat *n*.

§. 13. Quod autem Rex aut ejus Justiciarii, per vicecomitem de ejus officio peracto certiores facti, cuiquam adjudicaverint, illud statim ejus sit cui adjudicatum est *o*.

n *Nov. ter. jur. verbo perambulationem faciendam &c. Fitzh. nat. br. de rationabilibus divisis fo.* 128.

o *Litle. l.* 3. c. 1.

DE PUBLICIS JUDICIIS.

TIT. XVIII.

Pœnarum quibus malefactores puniuntur, aliquæ vitam adimunt, aliquæ membrum, aliquæ civitatem, burgum, vel provinciam; aliquæ exilium perpetuum, vel ad tempus aliquæ corporis coërtionem, ut imprisonamentum perpetuum vel ad tempus, fustigationem, verberationem, aliquæ pœnam pilloralem, tymboralem, & damnum cum infamia inducunt. Aliquæ quoque dignitatis & ordinis depositionem, vel alicujus actus privationem vel prohibitionem *p*.

p *Bra. l.* 3. *tract.* 1. c. 6. *v. Specul. Justiciar. l.* 3. c. *des peines &* seqq. *v. Fl. l.* 1. c. 16. *q v. Cokum l.* 4. *Icasu Beverley. f.* 124. *b.*

§. 1. Publicorum judiciorum primum locum, propter atrocitatem *q* suam, jure occupat crimen illud, quod vulgo proditionem dicimus. Proditionem *r* autem in magnam & parvam distribuimus. Magna est illa quam Romani læsam majestatem appellant. Hæc nostro jure variis modis committitur: nempe internecionem Regis, Reginæ, aut filii & hæredis eorum apparentis perpetrando vel etiam machinando: Regis mori aut filiæ natu maximæ adhuc cœlibi, aut mori filii sui primo-geniti stuprum violenter inferendo *s*: arma contra Regem intra regnum

r *quid sit proditio originaliter. v. Speculum Justiciar. l.* 1 c. *de simitione. de tresson. v. Flet. l.* 1. c. 21. *s v. Specul. Justiciar. l.* 1. c. *del peche de majesté.*

con-

t v. Dyer. f. 91. nu. 56. u v. Cokum l. 4. casu Ephippiariorum f. 57. b. x v. Specul. Justic. l. 1. c. de fansonerie &c. delamonoy fansie. y an. 25. Ed. 3. c. 2. z Dyer. f. 298. nu. 29. & fo. 300. nu. 38. a v. quasdã quæstiones & responsiones additas parlamento tento an. 21. R. 2. b an. 1. Mar. c. 6. v. Bract. l. 3. tract. 2. c. 3. nu. 2. v. Glanvil. l. 14. c. 7.

concitando *t*: hostibus Regis adhæresçendo aut suppetias ferendo *u*: sigillum Regis magnum aut parvum, aut numisma singendo *x*: nummos adulterinos in regnum ad regii numismatis similitudinem accusos, scienter invehendo, eosque exponendo: Cancellarium Regis Thesaurarium, alterutri banci Justiciarium, itinerantem, aut ad Assisas capiendas, aut ad audiendum & terminandum delegatum, pro tribunali sedentem, aut munus suum obeuntem occidendo *y*. His quoque non injuriâ ascripserimus eum qui in partibus transmarinis exiltens exterum aliquem ad regnum hoc cum exercitu invadendum exhortatur *z*.

§. 2. Qui præterea Regis potestatem vi meruve sic cohibent aut coarctant, ut eo minus regium suum munus exercere, aut prærogativâ sui frui possit, Justiciariorum aliorumque peritorum Jurisconsultorum judicio læsæ majestatis rei pronunciantur *a*.

§. 3. Hujus quoque criminis rei sunt, qui Regis signum manuale, signaculum, vel sigillum privatum, vel numisma forinsecum hoc in regno approbatum, falsant *b*, minuunt, aut deterius reddunt *c*. Qui scripto, typis, sermone vel facto quoquam, externi cujusquam, principis, prælati vel status, authoritatem vel jurisdictionem in spiritualibus infra hoc regnum, vel aliquam Regis ditionem tertiò affirmant asseruntve *d*: qui sacramentum de suprema Regis nostri in causis spiritualibus authoritate, vel personas ecclesiasticas potestate, secundò oblatum recusant *e*.

c an. 5. Eliz. c. 11. & an. 14. ejusd. c. 3. & an. 18. c. prin. v. an. 3. H. 5. c. 5. v. Flet. l. 1. c. 22. & an. 1. Eliz. c. 1. c an. 5. Eliz. c. 1.

Sect. 4.

§. 4. Hoc quoque crimine antehac implicabantur, hujus regni vel cujusquam alterius castellum, turrim, propugnaculum, arcem aliquam, navem, majora tormenta, aut alia munimenta bellica regiæ majestati per vim detinebant, eademque intra sex dies, postquam ad hoc publico edicto requisiti fuerint, non retradebant: qui navem aliquam Regis sponte comburebant, destruebant, aut comburi destruive faciebant, vel portum aliquem sui dominii obstruebant, obstruive faciebant, vel in aliquo præmissorum delinquenti suppetias ferebant consiliumve præstabant *f*: qui quenquam ob læsam majestatem personam Regis attingentem carceri vel alii cuiquam custodiæ committum, postquam ejusdem convictus fuerit, relaxare quoquo modo conabantur, & tale suum conamen verbo vel facto propalabant *g*. Sed hæc cum regina Elizabetha pariter expirarunt.

f an. 14. *Eliz. c.* 1.

g an. 14. *Eliza. c.* 2.

§. 5. His accedunt qui Regis nostri subditos, vel quenquam intra sui dominii limites, à naturali obsequio suo erga Regem, aut a religione hic stabilitâ virtute bullæ sive quocunque prætextu absolvunt, & absolutos ad religionem Romanensem, aut sedis Romanensis vel alterius cujusquam potestatis obedientiam pelliciunt vel exhortantur; aut etiam sedi prædictæ conciliati obedientiam eidem vel cuiquam alii potestati promittunt *h*: qui præterea, cùm hujus Imperii subditi sint, sacerdotes, diaconi, Jesuitæ, authoritate aliquâ à Romano Pontifice derivatâ, in partibus transmarinis facti, aut in alium quemcunq; ordinem ecclesiasticum cooptati, in aliquem Regis nostri ditionem revertentur: vel etiam laici in aliquo seminario Jesuitarum collegio transmarino ab anno quinto Elizabethæ educati,

h an. 23. *Eliz. c.* 1. *an.* 13. *Eliz. c.* 2.

i *an.* 27. *Eliz. c.* 2. k *Stawnf. pla. Cor. l.* 1 *c.* 44. l *Idem ibidem. tamen an.* 23 *Eliz. c.* 1. m *an.* 1. & 2. *Ph. & Mar. c.* 10. *an.* 5. & 6. *Ed.* 6. *c.* 11. & *an.* 1. *ejusd. c.* 12. & *an.* 23. *Eliz. c.* 1. & *an.* 1. *Eliz. c.* 6. n *an.* 14. *Eliz. c.* 3. & *nov. term. jur verbo misprision.* o *an.* 14. *Eliz. c.* 2. p *n. nov ter. jur verbo misprision.* q *an.* 16. *H.* 8. *c.* 13. r *v. Plowd.*

educati, ante diem præfixum domum non redierunt, nominibusque suis, aut Diœcesano loci ubi appulerunt, aut duobus Justiciariis ad pacem datis, Regiæ majestati se non submiserunt, & obedientiæ in spiritualibus sacramentum non susceperunt *i*.

§. 6. Qui alicui in crimen læsæ majestatis prolabenti vel præcipit, vel auxilium fert, vel consilium præbet, læsæ etiam majestatis reus est. *k* Nam in majori proditione omnes sunt principales *l*.

§. 7. Qui tamen conscius est tantùm, proditoribus nullo modo assistens, is non læsæ majestati sed misprisioni tantum læsæ majestatis est obnoxius, quia proditores celavit *m*. Qui num nos extraneos in hoc regnum non admissos privatim cudit, is misprisionem proditionis ejusque pœnam incurrit *n*. Quod & de eo nuper dicendum fuit, qui quenquam ob læsam majestatem personam Regis attingentem, vel ejus suspicionem, custodiæ commissum nec adhuc indictatum, aut relaxabat, aut relaxare liberumque dimittere nitebatur *o*. Idem etiam dicendum est de eo qui sigillum magnum literis Regis patentibus affixum tollit aliisque affigit *p*.

§ 8. Læsæ majestatis condemnatus omnia quæ habet, tam terras idque talliatas *q*, quàm catalla & jura *r* fisco & principi applicandâ maximâ pro parte perdit *s*, & præterea cratibus vimineis stramine coopertis impositus, à carcere ad crucem supinus equo trahitur: quò cum pervenerit, collo suspenditur, sed vivus in terram demittitur: &

casu Neevile fo. 381. & *casu comitis Leceftriæ fo.* 391. *b. v. stat. an* 33. *H.* 8. *c.* 20. *s v. an.* 18. *Eliz. c.* 1. & *an.* 5. *ejusd. c.* 11. & *an.* 5. *ejusd. c.* 1.

deinde

deinde per carnificem, abscisis priùs virilibus, intestinis exectis, corde evulso, & in pyram propinquam singulis conjectis, reliquum corpus capite privatur, & truncus in quatuor quartas securi dissecatur *a*. In aliquibus tamen casibus, tantùm trahuntur & laqueo suffocantur *b*. Atq; eousq; proditoris memoria damnatur, ut non solùm caput reliquique trunci partes palis publicè positis affigantur, donec vel à volucribus devorentur, vel sublime putrescant: sed etiam sobolis ejus, si quam habeat, omnis nobilitatis sanguiniśq; paterni prærogativâ pleriśq; in casibus spolietur *c*. Fœminæ autem læsæ majestatis convictæ ad palum ligatæ cremantur *d*.

§. 9. Misprisio læsæ majestatis bonorum omnium catallorumque confiscatione, usus fructus commodiq; terrarum suarum omnium, quamdiu viserit, privatione, & corporis ad libitum Regis incarceratione punitur *e*.

§. 10. Proditio seu traditio minor est, quando quis subditum aliquem, sed eum cujus est in potestate, malitiosè interficit: utpote uxor maritum *f*, religiosus prælatum, filius patrem vel matrem, juxta aliquos, licet non sine aliorum contradictione *g*, serviens herum vel heram *b* Istis antiquitas & alios addidit: nempe non solùm eos qui consanguineos aut affines suos occiderent, sed & qui capitali aliquâ fraude hæreditatè, membrum, aut honorem tangente circumvenirent: & servos etiam qui vel tale aliquid in dominos suos perpetrarent, vel etiam cum uxoribus eorum,

a *v. Flet. l.* 1. 16. §. *Euentus.*
b *Dyer. fo.* 230 *nu* 55
c *Fulb. paral. c. Seignoryse fo.* 26. *b.* & 27. *a. v.*
Plowd casu Comitis Leceſtriæ fo. 391. *b.*
d *Fleta. l.* 1. *c.* 22. §. *Sunt & fabricatores.*
e *term. jur. verbo misprision.*
f *Dyer. fo.* 253. *nu.* 103. & *fo.* 333. *nu.* 25.
g *v. Lamb. fo.* 284.

h *v. an.* 12. *H.* 7. *c.* 7. *Stawnf plac. cor. l.* 1. *c.* 2. *Lamb. eiren. l.* 2. *c.* 7. *fo.* 240. *Crompt. Jur. fo.* 18. *Plowd. casu dom. Hales fo.* 260. *a. Dyer. fo.* 128. *nu.* 57.

i Fleta.l.1. c.37. Spec. Justic.l.2. c. Appel de majeste & Appel de treson, &c. Respons de treson, & l. 3 c. des infamis in fine.

rum, filiabus, meretricibusve concumberent aut sigilla eorum falsarent *i*. Poena hujus delicti est, ut quis è carcere ad crucem tractus illic malo laqueo suffocetur *k*. Foemina tamen eodem supplicio hîc quo propter laesam majestatem plectitur *l*. Bonis quoque ad fiscum, & terris ad dominum feudi transmittendis excidit: sic tamen ut Rex annum, diem, & vastum prius habeat *m*.

k Crompt. Just.f.18. Fleta.l.1. c.37.

§. 11. Reliqua delicta capitalia unico feloniae nomine comprehenduntur: licèt laesam majestatem latiori suâ significatione felonia contineat *n*, & strictiori ad murdrum aliquando non extendatur *o*.

l v.supra. hoc tit. §. 8 m Stawnf. pla cor.l.1. c.2. & prerog.16. n Lamb. eiren.l.2 c.7. Plowd casu Mines fo 333.b. o Perkins Dower. 349.an. 22.H.8. c.14. p Lamb. eiren. l.2.c.7. q an 5 Eliza.c.16.

§. 12. Feloniae autem aliquae adversus universam Rempub. admittuntur, aliquae adversus privatum aliquem principaliter, licèt ex consequentia & adversus Rempub *p*. Prioris generis sunt Cacodaemonum coniuratio, fascinatio, incantatio, quâ quis interficitur, vel etiam qualiscunque post primam convictionem, quâ corpus hominis languidum aut rabidum redditur, hactenus feloniae nomine notata fuit, & morte puniebatur *q*, Sed hodie qui invocatione vel conjuratione cujusquam cacodaemonis utitur, qui cum spiritu aliquo malo consilium capit, aut quicquam pacisci tur, vel etiam spiritum aliquem malum commercio excipit, mandato onerat, pascit, praemiove remunerat ad finem quemcunque: qui cadaver humanum sepulchro suo vel dormitorio quocunque effodit, pellem, os, aut aliam aliquam partem hominis mortui veneficio, fascinio, praecantationi, incantationi applicandam eruit: denique qui genus aliquod veneficii, fascinii, praecantationis, incantationis exercet, unde mors cujusquam, destructio, langu-

guor

guor corporalis, consumptio, tabes aut claditas subsequetur: ipse cum auxiliatoribus, incitatoribus consiliariisve suis, sine omni clericatus beneficio, feloniæ reatu perstringitur. Et præterea ad perpetuam tam atrocis blasphemiæ exstirpationem provisum est, ut quisquis in se susceperit per veneficium, incantationem, præcantationem, aut fascinationem dicere vel declarare, quo loco thesaurus aliquis auri vel argenti inveniri possit, aut reconditus jacet aliquem ad amorem illicitum provocare; bona cujusquam destruere vel diminuere; denique corpus cujusquam perdere vel lædere: licet intentionem ad effectum non perduxerit unius anni carceratione sine omni favore sustineat: atque interim tempore quolibet trimestri semel in pyloriam per sex horas in publico foro subactus delictum suum aperte confiteatur. Semel autem convictus, si iterum hoc tenârit, omni spe veniæ sublatâ, morti addicatur *r*.

§. 13. Huc aptè adjicitur peccatum cum brutis Sodomiticũ *s*; Jesuitarũ aut sacerdotum in transmarinis seminariis educatorum receptio *t*. Recusatio abjurationis in papistis, & post abjurationẽ factam eorum in regnũ reditus *u*. Rebelles conventus *x*: praxis multiplicandi auri & argenti *y*: procuratio ut latomi vel λίθοιξοι se in conventicula congregent *z*: militum, nautarum, tormentariorum à suis capitaneis recessus *a*: equorum in Scotiam exportatio *b*: secunda ovium in transmarinas partes trajectio *c*: vagabundorum in exilium missorum reditus in regnum *d*:

q *an.* 1. *Jacobi sess.* 1. *c.* 12.
r *an.* 25. *H.* 8. *c.* 16.
s *an.* 27. *Eliz. c.* 2.
t *an.* 35. *Eliz. c.* 1. & 2.
u *an.* 1. *Mar. parl.* 1. *c.* 12. *quod statutum*

e pirovit. x *an.* 5. *Hen* 4. *c.* 4. y *an.* 3. *H.* 6. *c.* 1. 2. *an* 18 *H.* 6. *c.* 19. & *an.* 2. & 3. *Ed.* 6. *c.* 2. 4. 5. b *an.* 23. *H.* 8. *c.* 16. *an.* 1. *Eliz. c.* 7. c *an.* 8. *Eliz.* 2. 3. d *an.* 39. *Eliz.* 4.

nepotum oberrantium, qui se Aegyptios nominant, grassatio *e*: militum & nautarum pigra vagatio *f*: Literarum testimonialium vel fictio vel etiam usus fraudulentus *g*: equitatio in armis ad feloniam aliquam perpetrandam *b*: riparum in Marishlandia effractio *i*.

e an. 1. & *Pb.* & *Ma. c* 4. *an.* 5. *Eliz. c.* 20. *an.* 39. *Eliz. c.* 4. 4 & 17. *f ibidem. g ibidem an.* 39. *Eliz. c.* 4. & 17. *h an.* 25. *Ed.* 3. *c.* 2. *Rastals abridg. tit. Treason. i an.* 2. & 3. *Phan.* & *Ma. cap.* 19. *k Lamb. circn. l.* 2. *c.* 7. *p.* 214. 226. *q. sPec. Fu. stic. l.* 3. *c.*

§. 14. His etiam similes videntur illæ felonix, quæ è carcerũ effractionibus orinntur: utpote ejus qui pro felonia vel feloniæ suspitione incarceratur, eruptio; aut spontanea ejus per commentariensem dimissio, quam voluntarium escapium dicimus; aut denique auxilium in tertio, quod rescussum *k*. Numulorum fabricatio, aut in hoc regnum invectio quos (Gallihalfpens, sus-kins, dotkins & blanks (majores nostri appellarunt, saltem ut eos venditioni exponant *l*. Recordi subductio *m*: subditorum per provisores regios alioswe violenta oppressio *n*: etiam incarceratorum dura & tyrannica per commentarienses custodia, quâ captivos suos probatores esse compellunt *o*. Atque hæc de feloniis prioris generis.

§. 15. Feloniæ quæ primò ac principaliter privatos attingunt vel corpus tantùm, vel tam corpus quàm bona, vel bona tantùm, lædunt & commiuun: *p*. Quæ corpus lædunt, aut vitam adimunt, aut aliâ aliquâ injuriâ enormi, licèt non læthali afficiunt. Quæ vitâ adimunt, generali homicidii *q*

des amerciaments Dyer. fo. 99. *nu.* 60. *et fol.* 165. *nu.* 60. *l an.* 2. *H.* 6. *c.* 9. *m an.* 8. *H.* 6. 2. 12. *n an.* 4. *Ed.* 3. *c.* 3. *an.* 5. *ejusd. c.* 2. *an.* 25. *ejusd. c* 15. *an.* 36. *ejusd. c.* 8. *ad.* 36. *ejusd. c.* 2. *et* 4. *et* 6. *an.* 5. *Ric.* 2. *c.* 8, *o an.* 14. *Ed.* 3. *c.* 10. *p Lamb. circnar: l.* 2. *c.* 7. *pa.* 221. *q.v. Spec Justic. l.* 1. *c. de homiciad. et l.* 3. *c. de Judgement de homicid. Flet. l.* 1. *c.* 23.

nominè

nomine cõprehendentur: sed ex diversa interficientis intentione hoc diversas & appellationes & causas habet. Quod enim ex præcedenti malitia vel ferro, vel veneno, vel modo quocunque perpetratur, illud murdrum dicitur *r*, & cruce punitur. Accepimus hunc apud majores nostros fuisse usum, ut qui murdrum committeret, vivus ad palum per truncum corporis sublime suspenderetur, nullo modo solvendus donec inediâ expiraret. Sed de hoc nihil lego: & si talis fuerit, jampridem mutatus videtur. Hodie enim ut reliqui felones laqueo suffocantur: & in hoc uno ab aliis differunt, quòd eorum corpora, juxta viam aliquam prætoriam loco facinoris admissi propinquam, ist altum à prætereuntibus conspicienda sublevantur, nec removentur donec consumpta fuerint. Murdrum verò quot modis committitur, alii luculenter docent *s*.

§. 16. Sed est & murdrum, cùm aliquis sibi ipsi mortrem conscisc it. Talis enim felo de se dicitur: quo in casu christianæ sepulturæ interdicitur, ac omnia bona & catalla regi per eleemosynarium suum in pios usus distribuenda forisfacit *t*. Aliqui tamen distinguendum putant, metu judicii, tædio vitæ, an vi morbi quis manus sibi inferat. Nam primo casu & feudum & catalla sicut alii felones: in secundo catalla tantùm: in tertio nihil prorsus amittit *u*. lib. 2. tit. 12. §. 4.

§. 17. Quod ex subito animi fervore & repentina iracundia committitur, simplex homicidium dici potest: & hoc quoque morte vindi-

r *v. Plow. fo.* 474. *v. Glanvil. l.* 11. *c.* 3. & *Bract. l.* 3. *tract.* 2. *c.* 4. *nu.* 2. *v. Dyer. fo.* 69. *nu.* 28. & 29. *fo.* 128. *nu.* 60. *fo.* 286. *nu.* 3.

s *Stawnf. pla. cor. l.* 1. *c.* 10. *Lamb eiren. l.* 2. *c.* 7. *p.* 230. & *seqq. Cokus l.* 4. *inter casus appellorum fo.* 40. *b. nu.* 3. *in fine.*

t *Bract. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 31. *Plowden casu dominè Hales fo.* 253. *a. Flet. l.* 1. *c.* 39. *quem lege.* u *Fleta. l. c.* 36. *in. prin.* x *Glanvil. l.* 14. *c.* 3.

catur: Illa tamen est apud nos, sive humanæ imbecillitatis commiseratio, sive pia instigatio ad eruditionem, ut qui primò hujus criminis convincitur, perfectè distincteque legendo, ut clerici solent, morte liberetur, & terris bonisque forisfactis, tantùm stigmate in monte dexteri pollicis notetur, quo, si secundâ vice deliquerit, cognosci possit, & ita sine ulteriori favore supremam pœnam persolvere *y*. Sed sanguinolentia horum temporum eò prorupit nequitiæ, ut hoc jus aliquantulum exacerbarit. Nunc enim serenissimi Jacobi nostri constitutione sancitum est, ut qui vulnus cuiquam, telum tum exertum non habenti, aut saltem priore percussione non provocanti, intra sex menses lethiferum inflixerit: sine omni spe favoris clericalis in crucem tollatur, licèt præcedens malitia non appareat: nisi tamen se defendendo, casu aliquo, vel necessariâ pacis publicæ conservatione vulnus hujusmodi impositum sit *z*. Hic autem legendi favor non isti tantùm sed omnibus aliis feloniis indulgetur, nisi quibus speciali aliquâ regni constitutione denegatur *a*. Reliquæ homicidii species feloniæ labe non notantur *b*.

y *an.* 18. *Eliz. c.* 7.

z *an. pri. Jac. scs. pri. c.* 8.

a *v. an.* 23. *H.* 8. *c.* 1. & *an.* 25. *ejusd. c.* 3. & *an.* 26. *ejusd. c.* 12.

b *Lamb. eiren. l.* 2. *c.* 7. *pag.* 248. *West. Symbol. parte* 2. *tit. Indictments* §. 48. 49.

§. 18. Omne enim quod malitiâ vacat, est vel necessarium vel casuale *c*: necessarium est quoque duplex: unum quod sine præjudicio publicæ justitiæ declinari non potest, alterum quod non sine morte innocentis. Prioris exemplum dari potest in occisione latronis vel furis qui aliter prehendi non potest: posterioris in ea cæde ad quam quis se defendendo cogitur. Illud omni supplicio liberum est *d*: hoc non utiq; simpliciter. Refert enim is qui interficitur, interfectorem in ædibus suis aut prope viam ordinariam animo occidendi spoliandive malitioso ad-

c *v. Staw. pla. cor. l.* 1. 1. *c.* 5.

ortus

ortus fuerit, an repentino fervore concitatus eum renitentem pugnæ causâ eousq; prosequatur, donec ulteriùs fugere non possit. Altero enim casu impunè eum occidit *e*: altero bonorum amissione castigatur *f*, & præterea non nisi expressâ regis indulgentiâ (quæ tamen perfunctoriè conceditur) talionis pœnam evadit.

e v. *an.* 21. *Ed.* 1. & *an.* 1. *Mar. c.* 12. &

§. 19. Casuale item homicidium duplex est: unum quod à mero infortunio provenit, alterum quod culpam occidentis admistam habet. Illud nonnunquam ab actione aliqua licitè se in negotio aliquo licito gerentis, aliquando à bruto re-ve inanimatâ proficiscitur. Prioris generis est internecio casu rami de arbore, aut tegulæ de tecto per putatorem vel tegularium post proclamationem inflicta *g*. Cui etiam fortè addi potest quæ in luctâ vel torneamento contingit, quia qui istis contendunt, vires suas amicè periclitari judicandi sunt: ideoque Henricus secundus iis ignoscendum constituit, quòd eo modo sciri posset quantum regis causâ, si offeretur occasio, præstituri essent *b*. Secundi generis interitum subeunt ii qui subitò submerguntur cadentes è navi, cymbâ, vel ponte, vel corporibus proterruntur plaustro, molendino, vel aliâ re simili obruti. Quo casu quid leges nostræ statuant supra est ostensum *i*.

f v. *statutum Gloucest. an.* 6. *Ed.* 1. *c.* 9.

g v. *West.* *Symbol.* *parte* 2. *tit. Indict. ment.* §. 50.

h *Speculũ. Justic. l.* 1. *c. del office del coroner.*

§. 20. Homicidium quod culpam occidentis admistam habet, fit, cùm putator ramum de arbore, vel tegularius tegulam de tecto, nulla monitione præmissâ dejiciens, prætereuntem interimit *k*. Cujus generis exempla alii plura dederunt *l*.

i *Flet. l.* 1. *c.* 25. §. *de submersis.*

k v. *Staun. pla. cor. l.* 1. *c.* 8.

l *Fleta. l.* 1. 1. 31. §. *homicidium.*

§. 21. Felonias quæ corpus lædunt, sed vitam non adimunt, perpetrant ii qui malitiosè hominibus vel brutis linguas exscindunt, aut
m *an.* 26 subdito alicui oculos eruunt *m*, qui illud horren-
H. 8. *c.* 16. dum Sodomiæ crimen cum homine perpetrant *n*:
an. 5. *Eliz.* (Pecorantes autem & Sodomitæ in terra vivi
c. 17. confodi solent *o*) qui mulierem sive viduam, sive
n *an.* 25. uxorem, sive virginem, terras, tenementa, bona
H. 8. *c.* 6. vel catalla habentem, vel antecessoris sui hære-
an. 5 *Eliz.* dem apparentem, contra voluntatem suam ab-
c. 17 ductam matrimonio sibi copulat, vel stupro pol-
o *Flet. l.* 1. luit vel etiam qui tale aliquid delinquenti sup-
c. 37. petias fert *p*. Qui præterea fœminam, decimum
p *an.* 3. *H.* ætatis suæ annum adhuc non prætervectam, sive
7. *c.* 2. invitam sive volentem comprimit *q*, qui deni-
Lamb. que fœminæ cujuscunque pudicitiam violenter
eiren. l. c. 7. expugnat *r*. His etiam nunc addere licet eos,
pa. 251. qui priori uxore adhuc superstite, secundam du-
q *an.* 18. cunt *s*. Mistam naturam felonia illa videtur ha-
Eliz. c. 7. bere, quam is committit, qui ulcere pestilentio-
Lamb. ubi so infectus, ædibusque suis exire legitimè prohi-
supra. bitus, protervè erumpit, & aliorum commercio
r *an.* 12. se immiscere præsumit *t*.
H. 4. *c.* 13. §. 22. Felonix tam contra corpus quàm bo-
Stawf. na admissæ, sunt piratica, burglaria ædium aut
pla. cor. l. castrorum expilatio, ædificiorum combustio, ro-
1. *c.* 14. *v.* baria. Piratica autem, ut eam hic intelligimus,
Glanvil. l. non solùm est deprædatio marina, sed omnis fe-
14. *c.* 6. *v.* lonia super mare, aut infra magni Admiralii ju-
Specul. risdictionem perpetrata *u*. Burglaria est violenta
Justic. l. 1. in domum vel privatam vel sacram, ut eccles-
c. Homsok. am, vel etiam in tentorium nocturna irruptio
& *Rape* cum intentione interficiendi, furandi, vel aliam
& *l.* 3 *c. de*

Rape. s an. pri. Jac. Sess. pri. c. 11. t *an.* 1. *Jac. Sess.* 1. *c.* 21. u v. *an.* 27, *H.* 8. *c.* 4. & *an.* 28. *ejus. c.* 15.

aliquam

aliquâm feloniam ibidem perpetrandi *x*. Hæc quàm latè extendatur, alios consulite *y*.

§. 23. Crimen quod suprà ædium expilationem *z* diximus, latino verbo adhuc à jurisperitis nostris donatum non invenio: Anglicè (houserobbing) appellant, id est, diurnam irruptionem in domum, vel tentorium alterius, & bonorum subductionem, dummodo aliquis in domo vel tentorio tum præsens fuerit *a*.

§. 24. Ædificiorum combustio non solùm ad horrea, quæ fruges habent in se reconditas, sed etiam ad congeries illas granorum quas (Mowes) vel (Stakes) vel (Reekes) dicimus, extenditur, si ædibus propinquæ sint, & malitiosè incendantur *b*.

§. 25. Robaria est bonorum alicujus ab ipsius persona, vel ipso saltem præsente & invito, sablatio. Hæc autem aliquando violenta est & terrorem incutit, ut cùm quis per grassatores in itinere non sine metu mortis *c* spoliatur: aliquando secretò & clandestinò, ut cùm crumena 12 denarios in se continens, cuiquam hoc nescienti abscindatur, vel furto subducatur *d*. Robariam etiam aliqui volunt, si quis uxorem alicujus cum bonis ejus asportatis abduxerit *e*.

§. 26. Inter felonias quæ bona tantùm attingunt, primum locum merito mihi videtur occupare crimen illud falsi in instrumento aliquo

x *Westm. Symbol. parte 2. tit. Endictments* §. 56. v. *Dyer fo.* 99. nu. 58.

y *Staund. pla. cor. l.* 1. c. 24. *Lamb. eirenar. l.* 2 c. 7 p. 254. v. *Iulbec. paral. c. Theft fo.* 104. v *spec. Justic l.* 1. c. *Homesoke v. Cokum. l.* 4. *casibus de Apptales. fo.* 30. a.

z *Sect. proximo.*

a an. 5. *Edw.* 6. c 9. an. 39. *Eliz.* c. 15. *Lamb. eirenarch. ubi supra* p. 260. v. *spec Justic. l.* 1. c. *de homsoken* & *Flet. l.* 1. c. 37. b *Lamb. lib.* 2. *cap.* 7. *pag.* 269. 270. v. *Iulb paral c. Theft fo.* 103. b. v. *spec. Justiciarior. l.* 1 c. *de ardours.* c v. *Dier f.* 224 n 3. d *Lamb. ubi supra p.* 262. 263. 264. 265. 266. v. *spec l. Justic. l* 3. c *Judgm de homicid.* §. *sept. chosez.* & c. *des articles en eyre.* e *Flet. l.* 1. c. 39. §. *Item crit.*

literario

literario confingendo denuò commissum. Hujus enim qui primo convictus iterum in eodem peccat, tale instrumentum vel malitiosè conterendo vel contexi procurando, aut scienter idem judicialiter allegando, ut inde quis in titulo suo ad terras vel bona lædatur, feloniæ reus constituitur *f*. Sed hæc vi statuti felonia est.

f an. 5. Eliz. c. 14. g Lamb. ubi supra pa. 262. west. Symbol. parte 2. tit. Indictments sect. 61. h an. 33. H. 6. c. 1. i an. 21. H. 8. c. 7. & an. 5. Eliz. c. 10. an. 27. H. 8. 8. c. 17. an. 28. H. 8. c. 2. k Lamb. ubi supra pa. 267, v. Fulb. paral. c. Theft fo. 101. b. v. Spec. Fuspic l. 3. c. Judgment de homicid. §. sept. choses

§. 27. Felonia quæ jure communi talis dicitur, & bona tantùm spectat, latrocinium appellatur, vel potius laricinium, quod est fraudulenta bonorum mobilium vel personalium absente & invito domino, subductio *g*. Cui obnoxii sunt servientes tam qui mortuorum herorum bona executoribus præripiunt, nec edicto publico vel (ut nostri) proclamatione revocantur *b*, quàm qui bona ultra valorem quadraginta solidorum custodiæ suæ ab heris commissa asportant, nisi saltem infra ætatem octodecim annorum fuerint *i*.

§. 28. Sed laricinium est vel magnum vel paruum: Magnum est, cum bona sublata valorem duodecim denariorum excedunt: paruum, cùm ejus summæ quantitatem non attingant, ideoque hoc à nonnullis felonia minimè reputatur *k*. Illud capitale est, hoc flagro aut carcere castigatur.

§. 29. Quibus in rebus, & quotmodis laricinium committitur operæpretium est intelligere. Nomine ergo bonorum in quibus laricinium locum habet, veniunt pecunia munerata, vasa argentea, vestimenta, esculenta etiam nisi saltem qui esculenta rapit aut necessitatis causâ subdu-

De pœna dupli in casu laricinii & quadrupli in casu robariæ v. eum l. 3. c. de satisfaction de dett. Flet. l. 1. c. 38. §. est extra.

cit,

cit, aut ob ipsam famem morti proximus sit *l*) suppellex, grana quæcunque fœnum, fructus a solo separati, equi cujuscunque vel sexus vel ætatis, boves, vaccæ, oves, agni, parci, porcelli, gallinæ, anates, pavones, meleagrides, aliæque bestiæ volucresque cicures. Aliquæ etiam quæ feræ naturæ sunt: utpote columbuli vel pipiones, qui adhuc volare nequeunt, columbario inclusi, accipitres nidis, pisces vivario aut instrumentis custodiæ causâ factis comprehensi *m*.

§. 30. Etiam non solùm qui damam capit, quem novit esse mansuefactum, felonix reus est, sed & qui damas cuniculos vivariis inclusos noctù, aut facie pictâ tectâve, armatus venatur, si deprehensus & examinatus hoc neget *n*. Denique qui lanam ovium dorsis detrahit, vel pelles, cadavere relicto, deglubit *o*. qui poma aut alios hujusmodi fructus collectos priùs, & ab arboribus separatos, quique arborem sive a seipso sive ab alio heri succisam hodie animo furndi asportat *p*.

§. 31. In re propria quis furtum committere potest: utpote si ego vasa argentea cuiquam accommodans, eadem illi fraudulenter subduxeroq, vel etiam si rem meam quam qnis furto subduxit, denuo per furem mihi oblatam, sine Judicis authoritate accepero *r*, & corruptus pecuniâ furem non persequar *s*.

§. 32. In proditione minori *t*, & felonia *u* præter principales sunt etiam aliquando alii, quos

l *Spec. Justic. l. 3. c. Fudgment de homicid. § sept. choses & c. des articles en eyer.*

m *Lamb. ibidem pa. 269. & 270. v. Stawnf. pl. cor. l. 1. c. 15. & 16.*

n *an. 1. H. 7. c. 7. Lamb. ibidem p. 271.*

o *Lamb. eirenar. l. 2. c. 7. pa. 279.*

p *Lamb. eirenarch. l. 2. c. 7. pa. 273.*

q *Lamb. cir. l. 2. c. 7. p. 280.*

Stawnf. pla. coro. l. 1. c. 17. r *Flet. l. 1. c. 27. § & quod* s *Flet. ubi supra.* t *Stawnf. pla. cor. l. 1. c. 4. Lamb. eirenar. l. 2. c. 7. p. 278* u *Idem l. 1. c. 43. v. Plowd. casus Saunders fo. 475 a. b.*

accessorios

x *Flet. ubi supra.* y *Idem. Stawnf. l.1.c.45.* z *Spec Justic. l.1.c. del office del coroner facit mi-nem spe-cies acces-sorium* a *Stawnf. l.1.c. 43. pla co. c.* *Dyer. fo. 108.n. 57.* b *v. Dyer. fo. 355. nu. 36.* c *Stawnf. ibidem. l. 1.c. 46.* d *Bulb. parl c. Thef fo 20. b. Lamb. eirenar pa. 225.*

accessorios voc secundaros x dicimus, felonix non minùs hoc nomine obnoxii quàm principales: idque non solùm jure communi sed etiam statutis regni y. Accessorius autem est dup'ex: unus ante factum, alius post factum. Accessorius ante factum est is qui alterum jubet aut exhortatur factum aliquod felonicum perpetrare, quod ille postea præstat: licet qui præcipit, tempore delicti admissi præsens non sit z. Et quæ circumstantiæ homines hoc casu principales vel tantùm accessorios faciunt, accuratâ subtilitate Jurisperiti nostri disceptant a. Accessorius post factum est is, qui felonem sciens vel crasse ignorans b recipit, fovet, juvat, aut consolatur: vel etiam rem quam scit esse furtivam, custodiendam aut aliàs disponendam simul cum fur recipit d. Uxor autem quæ viri sui secretum hoc casu reticet, vel illi necessaria subministrat, officii & obsequii sui necessitate excusatur e. quod æque verum est, si ejus mandato factum committat *. Sed & sunt accessoriorum accessorii, utpote qui felonix accessorium sciens recipit f.

§ 33. Pœna felonix sive in principalibus sive accessoriis est crux, bonorum publicatio, feudique, si quod habeant, amissio g. Hoc tamen inter eos differentiæ est, quòd accessorii, nisi priùs convictis aut attinctis principalibus, puniri non possint b. Feudum autem dominus feudi ven-

e *Stawnf. l. 1. c. 46.* * *Stawnf. pla. cor. l. 1. c. 19.* f *Idem ibidem De his omnibus vid. Lamb eirenarch. l. 2. c. p. 278. & seqq.* g *v. Flet. l. 1. c. 28. § est quod. v. sm. 24. H. 8. c. 45. Coken l. 4. casu Beverley fo. 124. a.* h *Stawnf. l. 1. c. 43.. v. Plowd. maters de coron. fo. 97. & seqq. Spec. Justic. l. 2 c. des tresp as venials. &c. v. Dyer. fo. 120. nu. 10.*

dicat.

dicat. Qui tamen, si Rex non sis, expectare cogitur donec Rex annum diem & vastum de terris ceperit *i*. Felonum etiam progenies inhicitur, ita ut spe hæreditatis quæ ab antecessore per patrem illi descensura esset, prorsus excludatur *k*. nisi tamen aliquid contra communem formam specialiter de hoc vel illo crimine mitius statuatur *l*.

§. 34. Sed hæc quæ de pœnis majestatis atq; feloniæ dicta sunt, non sine distinctione procedunt, ideoque explicationem postulant. Duplex autem est via, reum de tali aliquo crimine sistendi: altera accusatio *m* (quam appellum dicimus) altera denuntiatio *n*, quam sectam Regis nuncupamus. Si accusator sit, qui criminis probationem in se suscipiat: Rei est electio, nisi crimen fateri malit, falsitatem accusationis vel duello, vel patriæ judicio, aut (si nobilis parlamentarius sit) parium suorum veredicto coarguere *o*. Sin denunciator, solum patriæ vel parium judicium ei relinquitur explorandum. Atque utrocunque horum modo convincitur, capite punitur.

§. 35. Verum contingit aliquando, ut quis per contumaciam neutri horum examini causam suam committere velit: sed vel mutus stet, vel non illud respondeat, quo judicium ad exitum perduci possit *p*: Quo casu, si accusatio instituta sit, morti statim adjudicatur: sin denunciatio, si de alta prodicione appelletur, habetur statim pro confesso *q*: in aliis criminibus pœ-

i *Stawnf. l.c.* 3. *spec. Justic. l.* 3. *c. Judgment de homicid. § de mortiels. Flet. l.* 1. *c.* 28. § & 3. *seqq.*

k *Fulb. paral. c. Seignorye fo.* 27. *Spec. Justic. l.* 1, *c. Judgment de homicid. § de mortes. Flet. l.* 1. *c.* 28. § & *forisfacient.*

l. *v. an.* 1. *Mar. sess.* 2. *c.* 12. & *an.* 1. *Jac. ses. d. c.* 11. & 12.

m *v. Stawnf. pla. cor. l.* 2. *c.* 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59. *v. spec. Justic. l.* 2. *fere per totum.*

n *Stawnf. eadem d. c.* 59.

o *v. eundem l.* 3. *c.* 1. & *Flet. l.* 1. *c.* 21. & *c.* 31. & 32.

p *v. Dyer. fo.* 341. *nu.* 49.

q *Dyer. fo.* 205. *nu.* 4.

nam,

nam, quam foream & duram dicimus, subit. Carceri enim unde ad tribunal eductus est, committitur, cujus in loco aliquo infero & tenebricolo constituitur: nudus super nuda terra pudendis tantùm tectis, brachiisque & pedibus funè in quatuor domunculæ angulos tractis, supinus extenditur. In hunc autem modum ligatus, tanto ferri saxive pondere pectori imposito oneratur, quantum sine contusione ferre potest. Die sequenti tria panis hordeacei frusta sine potu sumit: nudiùs tertiùs totidem aquæ haustus quantoscunque, dummodo non profluentis, quæ carceri proxima reperitur, sed sine pane: atque ita per vices pane & aquâ istiusmodi quotidie vescitur, donec oneris, frigoris, atque famis cruciatu extinguitur *r*.

r v. Flet. l. 1. *c.* 32. *§. ad quem Stanvns.*

§. 36. Mulier autem maleficii condemnata, si gravida sit, defertur executio judicii dati donec pepererit *s*.

pl. cor. l. 1. *c.* 60. *Dyer. fo.* 241. *nu.* 49.

§. 37. Est etiam misprisio feloniæ: utpote si quis aliquem feloniam perpetrasse cognoscat, eumque Regi, vel consiliario vel magistratui non patefaciat *t*. Hujus autem supplicium est hoc, ut carceri addicatur, donec fidejussores vel plegios interposuerit de tali mulcta pecuniaria (quam nos finem dicimus) persolvenda, qualem Justiciarii coram quibus causa agitur, illi imponendam duxerint *u*. sed intelligendum est in omni prodritione etiam proditionis, & in felonia feloniæ misprisionem contineri: ideoque Regem, si pro misericordia sua voluerit, posse eum solius misprisionis insimulare qui gravioris criminis reus est *x*.

s Flet. l. 1. *c.* 38. §. *mulier autem.*

t novi ter. juris verbo misprision. Cromptoni Justiciarius ad pacem fo. 9. *ubi supra.*

u *Cromptonus ibidem.* x *Cromptonus*

§. 38.

§. 38 Proxima capitalibus videntur illa delicta quæ perpetuo exilio vindicantur. Siquidem & majestatis & feloniæ rei qui sanctuarium aliquod adepti, crimen suum coram Coronatore faterentur, regni abjuratione ultimum supplicium evitare solent *y*. Verum hoc jus jam pridem mutatum est *z*: hodieq; pauca sunt crimina huic supplicio subjecta, & eorum aliqua quidem non tam atrocia. Ille siquidem qui Regis vel alterius damas interficit, neque plegios de mulcta persolvenda dare potest, regnum abjurare cogitur *a*. Quod quoque obtinet in eo qui fœminam hæredem è custodia abductam matrimonio sibi copulat, neque maritagium custodi compensare potest *b*. Et qui beneficium electivum à pontifice oblatum acceptat, aut hac de causa exulantem hospitio excipit *c*: qui denique papismo infectus Ecclesiam juxta constitutionis ad hoc editæ præscriptum frequentare recusat *d*.

§. 39. Gravi pœnâ constitutiones nostræ eos subditos afficiunt, qui in quocunque loco extraneo contra alium de re aliqua actionem instituunt, cujus cognitio ad Regis tribunal spectat, vel de qua judicium suum Justiciarii jam antea protulerunt: aut etiam qui in quocunque alio foro placitum persequuntur, quo judicium in Curia Regia datum quoquo modo impediri retardarive possit. Hi enim vel in ipso possessionum controversarum, vel alio aliquo suarum possessionũ loco, per vicecomitem aut alium Regis servientem moniti, ut coram ipso Rege & Consiliariis suis, vel in Cancellaria sua, vel banco alterutro, vel denique coram Justiciariis ad hoc specialiter deputatis, infra duos menses ad respondendum

y v. Stroun. pla. cor. l. 2. c. 38. & 39. & nov. term. jur. verbo abjuration, & vetus compendiũ statutorum verbo abjuration. ubi hujus negotii formam accuratè depictam habes.

z v. an. 21. H. 1. 2. an. 22. ejusd. c. 14. & an. 33. ejusd. c. 12. a charta de foreſt. c. 10. Dyer. fo. 238. nu. 34. 35.

b an. 13. Ed. 1. c. 35.

c an. 13. Ri. 2. ſta. 2. c. 2. d an. 35. Eliz. c. 1.

de

de tali contemptu suo personaliter compareant: nisi se litterint, ipsi, eorum procuratores attornati, executores, notarii & manutentores Regiâ protectione prorsus exc uduntur, terras, bona, & catalla Regi forisfaciunt, corporious etiam ubicunque apprehensi carceri mancipantur, donec
e an. 27. sine ad libitum principis se redemerint *e*.

Ed. 3. *stat.* 1. *c.* 1. *v. Brocum tit. præmunire.* 10. §. 40. Huic etiam judicio obnoxii sunt illi qui præsentationes vel translationes ad ecclesias, præbendas, & alia beneficia sanctæ ecclesiæ, vel Romæ vel alibi perquirunt, vel etiam processus aliquos circa præmissa, excommunicationes, bullas, instrumenta, aut aliud quodcunque hujusmodi persequuntur aut obtinent. Neque ipsi solùm, sed & eorum etiam procuratores, executores, notarii, manutentores, fautores & adjutores eodem crimine implicantur *f*. Etiam qui
f an. 13. R. 2. *statut.* 2. *c.* 2. provisiones à pontifice procurant, quibus obedientiæ suæ vel regulari vel ordinariæ eximantur, vel officium aliquod in aliqua domo religiosa perpetuum, vel tantum quantum unus regularis
g an. 2. *H.* 4 *c.* 3. vel duo vel plures habent, sibi impetrant *g*. Ut & Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, qui summas usitatis majores cameræ papali pro
h an. 6. *H.* 4. *c.* 1. beneficiis suis solvunt *h*. Rectores etiam, vicarii, vel alii qui infra archidiaconatum Richemundiæ nimis gravibus exactionibus subditos onerant *i*.
i an. 26. *H.* 8 *c.* 15. *Sect.* 41 Quibus quoque illos addere licet, qui potestatem aliquam aut jurisdictionem per Pontificem Romanum intra aliqua Regis dominia
k an 5. *Eliz. c.* 1. *v.* vendicatam, verbo, scripto, vel facto quocunq; defendunt aut promovent, vel eam defendentiaⁿ. 28 *H.* 8 bus promoventibusve aliquâ ratione assistunt,
c. 10. *& an.* 1. *Eliz. c.* 1. auxiliantur, vel solamen præbent *k*. Item qui bullas, scripta, aut instrumenta absolutionis aut reconciliationis

conciliationis à sede Romana vel aliquo authoritatem ejusdem exercente usurpantibus, aut tali colore aliquem absolventibus aut reconciliantibus, vel etiam talem absolutionem acceptantibus, auxilium, solamen, aut assistentiam aliquam præbuerunt. Qui denique à Pontifice vel sede Romana vel ab aliquo authoritatem ejus vendicante, agnos Dei, cruces, picturas, tesseras precarias, grana vel aliquod hujusmodi superstitiosum secum apportant eaque cuiquam Regis subdito tradiderunt, obtulerunt, aut tradi offerrive procurarunt, ad hunc finem ut eis induantur, aut quoque modo utantur: vel si quid ad talem finē aliquid tale receperunt, offerentemque non apprehenderunt, neque intra triduum ordinario vel alicui ad pacem Justiciario eundem prodiderunt, neque intra diem tem sic acceptam alicui Justiciario exhibuerunt *l*.

l *an.* 13. *Eliz. c.* 2.

§. 42. Qui etiam ad juramentum de Regis in rebus ecclesiasticis, & supra personas ecclesiasticas suprema potestate subeundum cogibiles, idem legitime sibi oblatum præstare recusant *m*. Quique alicui Jesuitæ vel sacerdoti in aliquo seminario commoranti, vel alicui alii sacerdoti. diacono, personæ religiosæ vel ecclesiasticæ cuicunque pecuniam vel quid aliud dant, aut ad sui vel alicujus collegii vel seminarii transmarini sustentationem directè indirectève subministrant *n*.

m *an.* 1. *Eliz. c.* 1. & *an.* 5. *ejusd. c.* 1.

n *an.* 27. *Eliz. c.* 2.

§. 43. Deinqne qui pro usurariis, fœnoris, usuræ, venditionis aut contractus cujuscunq; nomine ultra decimam pro anno capientibus solicitatores, intercessores, aut proxenetæ sunt *o*. Hoc austerum supplicium aliqui Jurisperiti nostri lucri & ambitionis æstu vehementer accensi, verborum quæ in uno statuto *p* observant

o *an.* 13. *Eliz. c.* 8.

p *verbum* (*alibi*) *in statuto anni* 16. *Rich.* 2. *c.* 5

q *Cromp. Justiciarū ad pacem fo.* 52.

generalitatem ad quemuis leuem Judicum lapsum, præsertim ecclesiasticorum, nimis violenter extendunt *q*. Sed hic eorum candorem desideramus, aliquorum etiam inscitiam lugemus, quam quidem vir doctissimus, non ita pridem acutissime perculit & refutavit *r*.

r *Cosinus in apologiæ suæ parte* 3. *c.* 7 *p.* 85.

§. 44. Crimina etiam quæ regiæ pacis protectionisque amissione puniuntur, non leuem offensionem habere credenda sunt. Ea autem incurrunt illi, qui super actione personali vel indictamento in jus vocati, post quintam in pleno comitatu exactionem legitimè factam non comparent *s*. Exleges enim pronunciantur: Et, si causa civilis sit, bona & catalla omnia, cum fructibus terrarum naturaliter crescentibus*; si criminalis, terras præterea & tenementa penitùs fisco foris faciunt *t*, legumq; omnium subditique beneficio statim excluduntur: ita ut apud majores nostros a quolibet impunè interfici possent *u*. Sed hoc jure mutato *x*, causa ad redemptionem pecuniariam transfertur. In hanc quoq; pœnam incidunt illi, qui navigantium notas speculares destruunt, quo minùs in alto obertantes ad portum dirigi possunt, si centum libras non valeant, unde hoc delictum pecuniis luant *y*.

s *v. an.* 31. *Eliz. c.* 3. & *an.* 13. *Ed.* 1. *c.* 35 * *Brocus forfeitures.* 30.

t *term jur. verbo utlary.*

u *Bra. l.* 3. *tra.* 2. *c.* 11.

x *v. an.* 5. *El. c.* 1.

y *an.* 8. *El. c.* 13.

§. 45. Perjurii labes in aliqua Regis curia per Juratores contracta majoribus nostris admodum odiosa fuit: quippe qui hujusmodi pejerantium prata sulco subigenda, domos diruendas, silvas radicitùs extirpandas, omnesque alias terras Regi forisfaciendas sanxerunt *x*. Præterea etiam (juxta aliquos) qui hujus perjurii convincebantur, carceri mandabantur, & perpetuò infames fiebant: ita ut lege liberâ deinceps gaudere non possent, nec testimonii fidem promereri *a*.

z *nott. ter. jur. verbo Attaynt.*

a *Flet.*

§. 46. Qui aliter in Curia Regis vel alia ali-

qua

quâ laica pejerant, viginti libris mulctantur, sex mensium incarcerationem sine omni relaxatione patiuntur, & ad sacramentum in curia quacunque de Recordo subeundum inhabiles perpetuò redduntur. Si qui etiam alium in aliqua præmissarum Curia ad pejerandum procurant aut subornant, quadraginta libris puniuntur, & si tantum in bonis non habeant carceri sine spe libertatis ad sex menses, pyloriæ in eodem aut aliquo foro propinquo, idque in aperto merketo, ad unam horam adjudicantur: & præterea à testimonio in aliqua Curia de Recordo perhibendo in perpetuum excluduntur *b*, sed & pœnâ extraordinariâ perjurium non raro castigatur per honorificum illum magnatum in stellata camera confessum *c*.

b an. 5. *Eliz. c. 9.*

c v. *Dyer. f.* 242. *n.* 53.

§. 47. Proximum his locum illa delicta vendicare videntur, quæ corporis mutilatione coërcentur: utpote qui infra aulæ Regiæ præcinctus percutiunt, manus *d*, qui in ecclesia vel cœmiterio telo aliquo quod nostrâ linguâ (weapon) appellari potest, malitiosè feriunt, vel weponam ad hunc finem exerunt, auriculæ abscissione plectuntur *e*: Et si quis talis sit qui auriculis careat, stigmate maxillæ suæ inusto notatur. Sed membri amissio cum alio supplicio nonnunquam conjungitur. Illi enim qui in navigium aliquod arietes vivos, oves, aut agnos in partes exteras ex aliquo Regis dominio trajicientdos inducunt, mittunt, aut recipiunt vel aliquid tale fieri procurant, bonorum confiscatione & sinistræ manus amputatione pro primo vindicantur *f*. Aliquando etiam ob facultatum ad mulctam pecuniariam persolvendam defectuum hæc pœna infligitur, utpote lanii, pistores, potifices, pullarii, coqui, fructuarii, & cupedinarii cujuscunque gene-

d an. 33. *H.* 8. *c.* 12.

e an. 5 *Ed.* 6. *c.* 4.

f an. 8. *Eli. c.* 3.

ris, qui annonam suam, nisi pro certo pretio inter eos pacto, non vendere invicem tertiò conspirant, aut sacramento promissove se obligant, nec habentes unde quadraginta libras luant, alteram amittunt auriculam, & præterea juris infamiam incurrunt. Cui etiam supplicio subjiciuntur mechanici & operarii, qui inter se paciscuntur artificium suum operamve se nisi pro mercede inter eos conventa non præstituros, vel non laboraturos nisi statis temporibus, vel non ultra modum præscriptum quotidie progressuros, vel opus ab uno inchoatum non absoluturos *g*.

g an. 2. Ed. 6 c. 15.

§. 48. Licet qui de magnatibus falsò rumores ad eorum damnum dicto vel scripto in vulgus spargunt, aliquo intuitu inter eos qui privatim delinquunt, recte numerentur, quòd tamen carceri condemnari possint, donec authores quos rumoribus suis prætendunt invenerunt, publicam etiam vindictam non videntur evadere *b*. Verùm malitia eorum qui tale aliquid in principem secant ad judicia publica sine dubio pertinet.

h v. supra l. 3 tit. de injur. §. 4. & statuta ibi citata.

§. 49. Hujus quoque farinæ sunt illi falsarii qui primâ vice malicioſe fingunt, fingive procurant instrumentum aliquod literarium, ut si liberum tenementum, hæreditasve alicujus, aut jus quod ad feudum, liberum tenementum aut tenementum per copiam rotulorum curiæ habet, intervertatur vel in dubium vocetur: aut tale aliquod instrumentum ad talem finem in judicio scientes ostendunt vel allegant. Hi enim ultra duplum damnorum & expensarum parti læsæ primò persolvendum, pyloriæ in foro vel alio loco publico adjudicantur, utrâque auriculâ privantur, nares etiam fissas, & (ut ad perpetuam falsitatis infamiam fissæ permaneant) ferro candenti adustas habent. Regi præterea terrarum

suarum

suarum usumfructum ad vitas suas foris faciunt, ipsique carceri perpetuó condemnantur. Qui autem tale aliquid condunt, condi procurant, vel etiam in judicio allegant, ut jus alicujus, quod ad terras pro certo termino annorum, vel ad annuum reditum qualemcunque habet, in quæstionem vocetur, quive scriptum obligatorium, apocham vel relaxationem qualemcunque, vel aliud hujusmodi scriptum personale maliciosè componunt, parti læsæ duplum damnorum & expensarum primò persolvunt, pyloriæ addicuntur, alteram auriculam amittunt, & unius anni incarceratione, omni spe remissionis sublatâ, patiuntur *i*. Horum affines sunt illi, qui fictis literis homines suis pecuniis emungunt, quorum pœna est arbitraria *k*: ut & multorum aliorum extra ordinem delinquentium, quos apud authores nostri juris diversos invenire licet *l*.

i an. 5. Eli. c. 14. v. Dyer. fo. 288. nu. 52. & fo. 322. nu. 26.

k an. 33. H. 8. c. 1.

l v. Dyer. fo. 188. an. 10.

§. 50. Neque hic prætereundi sunt illi contra pacem domini Regis initi conventus, quos latini turbas aut tumultus, nos triplici sed barbarâ, rowtarum, riocarum, illicitarumve congregationum appellatione distinguimus. Harum tamen definitiones & differentias aliunde delibandas vobis brevitatis causâ commendamus *m*.

m Lamb. eirenarch. l. 2. c. 5. p. 179. & seqq. Crompt. Justic. fo. 53. & seqq.

§. 51. Corruptelæ quoque subvicecomitum aliorumque officialium quas extortiones nostri dicunt, aptum hic locum habent, Extortio autem definitur esse illicita quævis pecuniarum emunctio vel expilatio s quâ colore officii sui quis utitur. Hæc multâ varietate juxto delicti qualitatem castigatur *n*.

v. quoque an. 8. H. 6. c. 2.

n Lamb. eirenarch. l. 2. c. 4. p. 414. & Crompt. Justic. fo. 48. & seqq.

§. 52. Patrocinia etiam illa, quæ ad justitiæ impedimentum alii aliis sæpe præbent, inter publica crimina recensentur, Nam manutentores

o *à gallice. Barateur.*

barectatores *o* qui litium querelarumque communium fotores sunt, & cambipartores *p*, qui alienas controversias suis expensis, quorum pacti rei evictæ, prosequuntur, & alii quicunque causarum personarumve illiciti defensores (seu embracitores *q*) suas pœnas sibi constitutas habent.

p *compositum a cambio & pars. vel a. gallico champart. v. Firzh. nat. br. fo. 171. 172. &c. ut in judice libri.*

§. 53. Huic catervæ colophonis loco addi possunt *s* adulteri, qui tamen maxima pro parte pœnitentiâ canonicâ purgantur; fœnetatores, licèt & hi, si ultra decimam pro anno corrodant, pœnis quoque ecclesiasticis subjiciantur *t*: monopôlæ isti qnos ingrossatores, forstallatores, & regrataratores appellamus *u*. Possent etiam multi alii, quorum aliqui carcere, aliqui pylotiâ, aliqui flagello, aliqui pluribus horum suppliciorum simul conjunctis vindicantur, adjungi: Sed tantus acervus huc congestus nec simplicitati elementorum, nec institutionum brevitati rectè conveniret, Prolixioribus itaq; cujusqnam digestis eorum delicta relinquenda sunt. Hi nostri labores, Deus opt. max. pro summa sua clementia faxit, ut vobis legum candidatis, quorum emolumento otia hæc subcisiva destinauimus, utiles esse possint.

q *a gallico embracer. v. Fitz. nat br. fo. 171. A. B. C.*

r *Lamb. ubi supra p. 424. & Crompt. fo. 82. & 155.*

v. Fletam l. 2. c. 36. Sect. Item constitutum. Dyer. f. 95. nu. 39. & fo. 52. nu 6. & an. 32. H 8. c. 9 s t. an. 32. H. 8. c. 10. an. 18. Eliz. c. 3 a. 27. ejusdem c. 11. Dyer. fo. 106. n. 225 & seqq. t v. an. 32. H. 8. c. 10 an. 18. Eliz. c. 3. a. 27. ejusd. c. 11. Dyer. fo. 106. nu. 22. & seqq. u an. 13 Eliz. c. 8. u an. 5. Ed. 6. c. 14. & 15. & an 4. & 5 ejus. c. 21. Lamb. eirc. l. 2. c. 4. pa. 432. Cromp Just. fo. 69.

Finis libri quarti.

INDEX TITULORUM ORDINE alphabetico digestus.

A.

Actionibus. pag. 193
Ademptione legatorum vel translatione. 129
Adoptionibus. 25
Adquisitione per adrogatione. 144
Assignatione libertorum. 143
Attiliano tutore & eo qui ex lege Julia & Titia datur. 36
Authoritate tutorum vel curatorum. 38

B.

Bonorum possessionibus. 143

C.

Capitis deminutione. 31
Codicillis. 134
Curatoribus. 41

D.

Divisione stipulationum. 151
Donationibus. 92
Duobus reis stipulandi & promittendi. 150

E.

Emptione & venditione. 161
Eo cui libertatis causâ bona addicuntur. 144
Exceptionibus. 211
Excusationibus tutorum vel curatorum. 43
Exhæredatione liberorũ 111

F.

Fidei commissariis hæreditatibus & ad senatus. Trebell. 133
Fidejussoribus. 155
Fiduciaria tutela. 36

G.

Gradibus cognatorum. 141

H.

Hæredibus instituendis. 112

Hæreditatibus quæ ab intestato deferuntur. 135
Hæredum qualitate & differentia. 115
His qui sui vel alieni juris sunt. 13

I.

Iis per quos agere possumus. 204
Ingenuis. 10
Injuriis. 190
Inofficioso testamento. 117
Interdictis. 214
Inutilibus stipulationibus. 151
Jure naturali, gentium, & civili. 2
Jure personarum. 6
Justitia & Jure. 1

L.

Legatis. 119
Lege Aquilia. 188
Lege Falcidia. 130
Lege Fusia Caninia tollenda. 13
Legitima adgnatorum successione. 138
Legitima adgnatorum tutela. 28
Legitima parentum tutela. 35
Legitima patronorum tutela. 32
Libertinis. 11
Literarum obligationibus. 156
Locatione & conductione. 164

M.

Mandato. 179
Militari testamento. 107

N.

Noxalibus actionibus. 202
Nuptiis. 17

O.

Obligationibus. 145
Obligationibus ex consensu. 160
Obligationibus quæ ex quasi contractu nascuntur. 191
Obligationibus quæ ex delicto nascuntur. 185
Obligationibus quæ ex quasi delicto nascuntur. 180
Officio Judicis. 218

P.

Patria potestate. 14
Perpetuis & temporalibus actionibus quæ ad hæredes et in hæredes transeunt. 210
Per quas personas nobis acquiritur. 182
Per quas personas nobis obligatio acquiritur. 102
Pœna temerè litigantiũ. 215
Publicis judiciis. 223
Pupillari substitutione. 216

Q.

Quibus alienare licet vel non licet. 100
Quibus ex causis manumittere non licet. 13
Quibus modis jus patriæ potestatis

teſtatis ſoluitur. 25
Quibus modis re contrahitur obligatio. 146
Quibus modis teſtamenta infirmantur. 116
Quibus modis tollitur obligatio. 182
Quibus modis tutela finitur. 40
Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. 107
Qui teſtamento tutores dari poſſunt. 28
Quod cum eo qui in alienа poteſtate eſt, negotium geſtum eſſe dicitur. 200

R.

Rebus corporalibus & incorporalibus. 60
Replicationibus. 213
Rerum diviſione & adquirendo earum dominio. 46

S.

Satisdatione tutorum vel Curatorum. 43
Satisdationibus. 205
Senatuſconſulto Orphitiano. 140
Senatuſconſulto Tertulliano. ibid.
Servili cognatione. 142
Servitutibus prædiorum. 70
Singulis rebus per fidei commiſſum relictis. 133
Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. 202
Societate. 172
Stipulatione ſervorum 150
Succeſſione cognatorum. 141
Succeſſione libertorum. 142
Succeſſionibus ſublatis quæ fiebant per bonorum venditiones ex Senatuſconſulto Claudiano. 145
Suſpectis tutoribus vel Curatoribus. 44

T.

Teſtamentis ordinandis. 103
Tutelis. 27

V.

Verborum obligationibus. 148
Vi bonorum raptorum. 186
Vſucapionibus & longi temporis præſcriptionibus. 17
Vſu & habitatione. ibid.
Vſu fructu. 84
Vulgari ſubſtitutione. 114

OBSCU-

OBSCVRARVM

JURIS ANGLICANI DICTIONUM quæ in hisce Institutionibus occurrunt *Index expositorius.*

A.

Accessorius quis sit. vide lib. 4. tit. 18. *Sec.* 32.

Acquietantia est idem quod Apocha.

Acra terræ, est quantitas terræ sexdecim perticas in longitudine continens, & totidem in latitudine, provenire videtur à Germanico (Acker id est, ager.

Actio super casu est actio in factum l. 3. tit. 15. *Sec.* 1.

Advocatio in grosso. vid. Grossus.

Annuitas est annuus reditus vel in perpetuum vel ad tempus concessus, cujus solutione liberum tenementum non oneratur.

Annus dies & vastum pars est prærogativæ regiæ, quâ proficua terrarum & tenementorum ad eos spectantium qui feloniæ aut proditionis minoris condemnantur, contra dominum feudi ad annum & diem vendicat, & præterea vastationem tam terrarũ quàm tenementorum hujusmodi nisi dominus feudi eadem competenti precio redemerit.

Antiqui dominici servitium quod sit. v. lib. 2. tit. *Sec.* 26.

Appellum qnid sit. vide lib. 4. tit. 18. *Sec.* 34.

Apprenticius provenit à gallico (Apprentif) id est, qui aliquid ab alio discit. lib. 1. tit. 3. *Sec.* 10.

Assemblata illicita, est trium aut plurium in unum loc convent

conventus ad illicitum aliquod violenter perpetrandum.

Assisa est idem quod actio possessoria, vid. lib. 2. tit. 6. *Sec.* 13. & lib. 4. tit. 6. *Sec.* 11.

Assisa magna, vide grandis assisa.

Assumptio idem videtur apud nos quod constitutum in jure Romano. v. lib. 4. tit. 6. *Sec.* 2.

Attachiare est apprehendere. à Gallico attracher.)

Attincta est substantivum factum è verbo Gallico (Atteindre) id est, assequi vel attingere, & metaphoricè apud Jurisconsultos nostros infectionem quandam aut manifestum reatum criminis significat.

Atturnatus idem significat quod procurator. vid. lib. 4. tit. 10. *Sec.* 1.

Averia sunt animalia bruta quæ quis habet: fortè à gallico (Avoir) id est, habere.

B.

Balliare à gallico (bailler) id est, attribuere, tradere, apud nos significant captivũ satisdato redimere, sic ut die assignato postea exhibeatur.

Bancus communis est tribunal summum omnium post parlamentum, in quo causæ civiles proprie subditorum audiuntur: hujus præcipuus Judex Justiciarius capitalis communium placitorum appellatur. lib. 1. tit. 2. *Sec.* 2. vide lib. 4. tit. 11. *Sec* 3.

Bancus Regius est tribunal summum omniũ post parlamentum, in quo causæ capitales aliæque criminales præcipuè tractantur: cujus primus Judex Justiciarius capitalis Angliæ dicitur. l. 1. tit. 2 *Sec.* 2. v. lib. 4. tit. 11. *Sec.* 2.

Barectatores qui. vide l. 4. tit. 8. *Sec.* 52.

Baro habet plures significationes, quas alibi fusiùs tractabimus. Hîc pro eo accipitur, qui infimum gradum majoris nobilitatis obtinet, & in superiori parlamenti domo jus suffragii habet. vide lib. 2. tit. 2. *Sec.* 11.

Barones de scaccario sunt judices fiscales quorum præcipuus capitalis baro scaccarii

scaccarii appellatur etiam (my Lord) nostrâ linguâ, id est, meus dominus salutatur, sicut ii qui sunt de majori nobilitate Hunc tamen titulum honorificum non diutius retinet, quam in officio suo permaneat, ut neque Cancellarius, neque Justiciarius capitalis vel Angliæ vel communium placitorum. vid. lib. 4. tit. 17. *Sec.* 1.

Bastardus deducitur e Gallico (Bastard) & spurium significat. lib. 1. tit. 9 *Sec.* 7. lib. 3. tit. 1. *Sec.* 11.

Battaria quid sit. v. lib. 4. tit. 16. *Sec.* 3.

Breve est citatio vel decretum causam breviter continens, ob quam quis in jus vocatur, aut aliquid aliud facere jubetur. vid. lib. 4. tit. 6. in principio.

Breve de curia claudenda est actio, seu potius citatio in actione, quâ quis alium in jus vocat quod sepimentum curiæ suæ, id est fundi vel areæ quam sectam tenere debet, male reparat.

Breve de ingressu quid sit. v. lib. 2. tit. 6. *Sec.* 13. & lib. 4. tit. 6. *Sec.* 12.

Breue de perambulatione faciendâ, est actio aut initium actionis inter diversorum feudorum dominos qui limites suos continuos distingui cupiunt.

Breve de recto idem est quod actio petitoria apud juris Romani authores. vide lib. 2. tit. 6. *Sec.* 13. &. lib. 4. tit. 6. *Sec.* 10. vide Rectum.

Breve originale est quo quis primo citatur ad judicium, judiciale est quod Judices in reliquo processu decernunt.

Burgagium est servitus quâ qui burga inhabitant pro tenementis suis præstant. vid. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 27. v. Burgum.

Burglaria quid sit. vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 22.

Burgum est opidum omne civitate inferius, quod per chartam Regis sit corpus politicum, & jurisdictionem talem qualem infra suos limites exercet. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 27.

C

Cambipartita à gallico (champart)

(champart) id est, vectigal, apud Jurisconsultos specialiter significat defensionem alterius in judicio pro quota litis præstitam. v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 52.

Cancellaria est summum Angliæ tribunal, si universalem illum ordinum conventum exceperimus quem Parlamentum dicimus: in quo Cancellarius singulis qui rigore juris communis se læsos queruntur, ex regula æquitatis subvenit.

Campiones qui. lib. 4. tit. 17. *Sec.* 2.

Cancellarii potestas quæ. v. lib. 4. tit. 6. *Sec.* 19.

Capite tenere quid sit. v. l. 2. tit. 2. *Sec.* 4.

Carucæ sunt paluſtra.

Castlegardum quid sit. vid. l. 2. tit. 3. *Sec.* 4.

Catallum significat omne bonum mobile seu immobile quod neque liberum tenementum neq; feudum est. Catallum personale quid sit. vide lib. 1. tit. 10. *Sec.* 18.

Catallum reale quid sit. v. l. 2. tit. 2. *Sec.* 10.

Clameum continuum est quædam continua, id est, annalis, feudi simplicis aut talliati, de quo quis dissaisitus est, & cujus possessionem recuperare ob metum potentis adversarii non audet, vendicatio quasi dicis causâ facta, ut sic tandem metu amoto, hæredem disseisitoris æquè possit suâ authoritatem a possessione removere, ac si recenter spoliatus fuisset.

Cognitio placiti est potestas audiendi & terminandi controversias in sua curia, quæ in rege solo consistit, nisi per chartam suam hoc alii concedat.

Comes est nobilis perlamentarius nomen suum originaliter à præfectura comitatus sumens, sed nunc nudum nomen honoris causâ retinens. vid. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 11.

comitatus est locus publicus in quo vic. comes uniuscujusq; provinciæ (quas nos Comitatus etiam dicimus) jurisdictionem suam exercet. Hoc autem nomen inde sumpsit originem, quod apud majores nostros nobiles illi quos comites dicimus, istis provinciis à rege præficiebantur, & juri-di-

ctionem

ctione m in eaſdem exercebant.

Cone & Keye ut legitur in libro Bractoni excuſo, ſed melius, in nonnullis manuſcriptis, Kover & Key ad verbum ſignificat operculum & clavem: metonymice autem illas res quæ ſub operculo aut clavi à prudentioribus matribusfam. cuſtodiri ſolent. lib. 1. tit. 15. *Sec.* 4.

Conſideratio eſt illud συναλλαγμα quod contractibus vires dat. vid. lib. 3. tit. 16. *Sec.* 4.

Conſpiratio quid ſit. v. l. 4. tit. 16. *Sec.* 5.

Conſpirator quis ſit. v. l. 4. tit. 4. *Sec.* 2.

Continum clameum v. Clameum.

Copia rotulorum curiæ eſt exemplum, aut antigraphon actorum quæ in curia Baronis expediuntur: quorum hoc unum eſt in pleriſque, ſi non præcipuum: ſc. venit talis tali die & ad petitionem ſuam admiſſus eſt ad talem terram, &c. Qui autem ſic tenet, hujus acti ſolum exemplum tituli loco habet.

Coronator eſt officialis ſe miniſter coronæ inquiſiti oni murdri aliiſque hujus modi coronam Regis ſpe ctantibus præcipue accommodatus.

Curia claudenda. vid. Breve.

Curia Baronis, eſt locus pe daneus in quo domin feudi intra limites feudi ſi juriſdictionem in tenente ſuos exercet. Baro enim hac in ſignificatione à domino feudi nihil differt.

Curia pedis pulverizati e locus juriſdictionis, quæ i publicis nundinis exer cetur, ideo ſic appellata quia de plano & ſummari ſingulas controverſias dir mit, in etymologiam ha bens duas illas dictione Gallicas, piez, pouldrez id eſt, pedes pulvere inqui natos, quia fortè hæ lite ſine omni præparation aut ſolennitate termina tur. l. 1. tit. 2. *Sec.* 2.

Cuſtodia quid ſit. v. lib. 1. tit. 13. in princ. & l. 2. tit. 3. *Sec.* 16.

D.

Deodandum quid ſit. vide lib. 4.

lib. 4. tit. 8. §. 1. in fine.

Dirationare nihil aliud significat quam probare. Hæc autem dictio prolixiorem requirit explicationem, quæ alibi, deo volente, fiet.

Distringere quid sit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 17.

Disparagatio est copulatio masculi in matrimonio cum fœmina disparis conditionis ut è contra. vide lib. 1. tit. 10. *Sec.* 4. & *Sec.* 6.

Dominicum est tota illa terra intra menerium quod dominus feudi aut in manibus suis retinet, aut saltem ad annos aut voluntatem suam juxta consuetudinem manerii aliis locat.

Dominicum antiquum continet omnes illas terras quæ ad regem spectabant tempore Edovardi confessoris. vid. lib 2. tit. 3. *Sec.* 25.

Dos est illud apud nos quod Galli doërium appellant, id est, quod maritus uxori suæ ad vitam de terris & tenementis suis relinquit. vide lib. 1 tit. 10 *Sec.* 19. & lib. 2. tit. 2. *Sec.* 18.

Duodecim homines qui sunt. vide lib. 4. tit. 17. *Sec.* 3.

E

Elegit est nomen brevis sic dictum ab hoc verbo (elegit) in eodem comprehenso. Ejus effectum est ut qui debitum aut damnum ab alio judicialiter recuperavit, mittatur in possessionem medietatis terrarum & catallorum debitoris, jumentis quæ ad aratrum necessaria sunt exceptis, donec) valorem debiti aut damni indi collegerit. vid. lib. 2. tit. 4. *Sec.* 1.

Embraciatores qui sunt. vid. l. 4. tit. 18. *Sec.* 52.

Escaeta est terra &c. quæ Regi vel alii domino feudi ob delictum feudatarii. ut lib. 3. tit. 2. *Sec.* 6. vel defectum hæredum contingit ut l. 3. tit. 5. *sec.* 1. & tit. 8.

Escaetores sunt officiales escaetis exquirendis accommodati.

Escambium significat permutationem. vid. l. 3. tit. 24. *Sec.* 2.

Escapium voluntarium quid sit. vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 14.

Estoverium à Gallico (estower) id est, fovere. significat apud nos quandoque nutrimentum corporis, quandoque potestatem capiendi ex aliena sylva lignum foco, aratris, & sepibus reparandis necessarium. vide lib. 2. tit. 2. in princ.

Exigenda est conditio ejus qui quinquies in comitatu aperto exactus aut vocatus ad comparendum, non venit, ideoque exlex propter contumaciam proclamari potest.

Exitus pluraliter usurpatur & reditus annuos vel alia terrarum commoda significat l. 1. tit. 23. §. 1. 2. idem etiam quod soboles apud latinos.

Expletia continent omnimodos fructus quos terra aliqua educit, verbum forte fingitur à latino (expleo.)

Extrahura sit quid. vid. l. 2. tit. 1. *Sec.* 45.

Extortio quid sit. v. lib. 5. tit. 18. *Sec.* 52.

F

Facere legem quid sit v. lib. 3. tit. fin. *Sec.* fin & lib. 4. tit. 13. *Sec.* 4.

Factum sæpe apud nos idem significat quod instrumentum contractus in scripti conceptum, aut in scripta redactum. v. li. 3. tit. 22. *Sec.* 10.

Felo de se quis sit. v. li 2. tit. 12. *Sec.* 4. & lib. 4. tit. 18. *Sec.* 16.

Felonia est omne crimen capitale infra læsam majestatem.

Feoffamentum quid sit. v. li. 2. tit. 7. *Sec.* 2.

Feoffare est feudo donare.

Feoffator est ille qui alium feudo donat seu investit. Ille autem qui sic investitur appellatur feoffatus.

Feudifirma quæ sit. v. li. 2. tit. 2. *Sec.* 16. lib. 2. tit. 4. *Sec.* 1. & lib. 3. tit. 25. *Sec.* 2.

Feudum accipitur dupliciter vel nimirum pro terris aut tenementis quæ quisque feudatarius

feudatarius perpetuo jure à domino feudi tenet .l. 2. tit. 2. *Sec.* 3. vel pro circuitu integro, qui ad dominum feudi spectat & in diversos feudatorios distribuitur.

Feudum militare est quod quis tenet per servitium militare. v. Servitium militare.

Feudum simplex quid sit. v. li. 2. tit. 3. *Sec.* 12.

Feudum talliatum quid. ibidem.

Fidelitas quæ sit & quotuplex v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 14. & 15.

Finis plures habet significationes, sed hanc præcipuâ, cùm pro judiciali illa transactione sumatur, quâ quis ad majorem facti authoritatem coram Justiciariis regiis terras vel tenementa ad alium transfert. li. 1. tit. 21. *Sec.* 5. li. 2. tit. 13. in princ. aliam significationem habet, quâ mulctam pro delicto aliquo impositam innuit. vid. lib. 4. tit. 16. *Sec.* 37. de reliquis alibi.

Forisfamiliare est de familia sua dimittere v. li. 1. tit. 12. *Sec.* 2.

Forma donationis in descensu, est breve quoddam sic appellatum, quo qui experitur, probare debet terras &c. quas petit ex forma quâ donator in instrumento donationis usus est, sibi jure descensus aut hæreditatis competere.

Forstallatores sunt illi qui annonam versus publicum emporium adductam in via intercipiunt, emuntq; priusquam venditioni publicè exponatur. vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* ult.

Forteletum est locus fortiter munitus.

Francus bancus ad verbum significat liberam sedem.

G.

Gardianus ducitur à gallico (Gardien) id est custos. v. li. 1. tit. 13. *Sec.* 1.

Gualkind est consuetudo quâ hæreditas æqualiter inter filios dividitur. v. li. 2. tit. 2. *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 6. *Sec.* 1.

Gleba peculiari significatione apud nos accipitur pro

terris illis quæ pertinent ad beneficium ecclesiasticum & parochiale.

Grandis assisa est actio petitoria, sic dicta quod cum possessoria, quam parvam assisam dicimus & ordinariam, duodecim hominum veredicto deci datur, ista viginti quatuor judicium postulet: quorum etiam quatuor milites gladio cincti esse solent.

Grossus idem significat in lingua vulgari Anglorum quod crassus apud Latinos. Sed apud Jurisconsultos idem quod integrum aliquod per se subsistens nec ab aliquo alio dependens, ut villanus in grosso est servus qui glebæ non adscribitur, sed immediatè domini sui personæ servit, etiam Advocatio in grosso est jus patronatus non feudo vel manerio annexum, sed primò ac pricipaliter ad eum spectans, qui beneficii patronus est, ut cum quis manerium suum vendat retento sibi jure patronatus, aut è contra jus præsentandi quod ad manerium suum spectat separatim & per se cuiquam alienaverit, hoc casu jus patronatus à manerio separatum advocatio dicitur in grosso, id est non manerio sed proprietarii personæ annexum v. li. 2. tit. 2. in princ.

Guardia: v. Custodia.

G.

Hæreditamentum est omne illud quod jure hæreditatis ab antecessore ad hæredem devoluitur.

Haspa ostii est quæ ostium postli annectit.

Heriottum quid sit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 31.

Homagium quid sit v. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 8. quotuplex ibi. *Sec.* 12.

Honor speciali significatione apud nos significat feudum vel manerium aliquod nobilius quod regalibus Exornatur, & multa inferiora servitutem sibi debentia habet v. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7. in fine.

Howserobbing quid sit. v. l. 4. tit. 18. *Sec.* 23.

Hundredum est centuria, in quarum plures singuli comitatus

mitatus apud nos distinguuntur. li. 4. tit. 5. *Sec.* 2.

Hutesium & clameum Anglicè (Hieu and crye) devantur à duobus Gallicis (Huyer & crier significant apud nos tumultuariam latronum aut furum qui post crimen commissum aufugiunt, persecutionem, donec apprehendantur. v. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 14.

I.

Imbreviare est in scriptum breviter redigere, vel scripto breviter mandare.

Indentura est syngrapha, vel scriptura conventionalis alii quæ idem continet quasi parallela. Ideoque utraque pars in summitate vel latere aliquo similiter scinditur in morem dentium, ut pares esse cognoscantur, Indeque nomen sumit lib. 2. tit. 22. *Sec.* 1. lib. 3. tit. 25. *Sec.* 11. 35.

Indictare est accusare.

Infangthef significat potestatem judicandi furem quemcunque infra manerium tuum compreheusum. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7.

Ingrossatores sunt monopolæ qui ad annonam cariús vendendam, quantam possunt in suas manus congerunt. lib. 4. tit. 18. *Sec.* ult.

Intalliatæ terræ sunt apud nos quæ cuiquam & cerisi hæredibus non hæredibus suis in genere conceduntur à Gallico (tallier) id est scindere. vi. lib. 1. tit. 11.

Junctura quid sit vid. lib. 3. tit. 23. *Sec.* 1. & 2.

Jurata est numerus duodecim hominum juratorum, per quos omnis ferè facti probatio apud nos fit. v. duodecim homines, & Juratores.

Juratores sunt illi duodecim homines, qui in quolibet ferè judicio sive civili sive criminali de facto priùs decernunt quàm Judex de jure pronunciat. vide lib. 4. tit. 17. *Sec.* 3.

Justiciarii itinerantes sunt

illi qui bis quotannis singulas provincias obequitant, & casus emergentes tam civiles quàm criminales dirimunt & dijudicant. vide lib. 4. tit. 17. *Sec.* 1.

L.

Laricinium seu latrocinium quid sit, v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 27 quotuplex: ibidem. *Sec.* 28. v. etiam l. 4. tit. 1. *Sec.* 2.

Legem facere. vide Facere legem.

Legem vadiare. vide Vadiare legem.

Lessa à gallico laisser) id est, linquere, relinquere, omittere, apud nos significat locationem terrarum vel tenementorum alicui factam.

Leta est quædam jurisdictio quam vicecomes de certis minoribus criminibus & aliis causis infra comitatum ut Regis officialis exercet. Sed & hanc jurisdictionem alii quoque habent intra limites sui manerii, dummodo eam vel chartâ regis vel præscriptione ad se pertinere ostendant.

Libera & plura eleemosyna quæ sit. vid. l. 2. tit. 3. *Sec.* 24.

Libera firma quæ sit. v. li. 2. tit 2. *Sec.* 17.

Liberum tenementum quod sit. v. l. 2. tit. 2. *Sec.* 8. & *Sec.* 18.

Ligeantia est submissio quâ homo ligeus domino suo præstat: ea quæ sit feudistæ omnes bene norunt.

Ligeum feudum quid sit. v. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 6.

Loquela idem est quod placitum aut causæ prosecutio judicialis.

M.

Magna charta est liber seu Codex constitutionum, quas Henricus tertius ad utilitatem subditorum suorum promulgabat, & hodie maximo in usu est.

Mahemium est enormis læsio quâ quis ad serviendum principi in bello redditur

imbe-

imbecillior. vid. l. 4. tit. 4. in princ.

Major civitatis aut burgi, est præcipuus ejus magistratus, & est plerumque annalis.

Manerium idem est quod unius feudi circuitus: Dictio derivata videtur à verbo gallico (manoir) id est mansione: quia dominus feudi intra cancellos feudi sui pletumque manet, atque ædes habet, quæ capitalis manerii domus appellantur vid. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 8.

Manus mortua est talis manus quæ feudum apprehensum sine omni metu amittendi, aut feoffatori ex quacunque causa restituendi tenet. Hujusmodi manum habet corpus politicum, quod nunquam moritur. Singulares autem personæ ob defectum hæredum aliquando, aliquando ob delictum perpetratum patiuntur contrarium li. 2. tit. 8. *Sec.* 5. lib. 3 tit. 25. *Sec.* 6.

Maritagium est commodum illud, quod dominus feudi è nuptiis minoris de re per servitium militare tenentis, conficere potest v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 20.

Manutentores sunt illi, qui vel pecuniis suis vel aliâ ope litem alterius judicialem, in qua ipsi justum interesse non habent, promovent aut fovent; verbum deducitur à gallico (maintenir) vel à duobus latinis (manu tenere) componitur.

Mercatus significat publicum emporium. v. Merketum.

Meremium est lignum solidius, ædificandis ædibus idoneum. v. lib. 3. tit. 25. *Sec.* 25.

Merketum est publicum Emporium ut lib. 2. tit. 6. *Sec.* 2. lib. 2. tit. 1. *Sec.* 38. aliquando etiam jus seu libertas hujusmodi Emporium tenendi. l. 2. tit. 2. *Sec.* 7

Messuagium est domus habitationi idonea.

Mispriſio est quædam neglectio supina rei cujusquâ à gallico (mespriſer (vid. l. 4. tit. 18. *Sec.* 37.

Mortuum vadium. v. vadium mortuum.

Murdrum quid vid. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 15.

N.

Nativus eſt qui naſcitur ſervus aut villanus lib. 1. tit. 3. *Sec.* 4.

O.

Outfangthef eſt poteſtas dijudicandi furem ob furtum extra limites manerii tui delinquentem, dummodo intra ejuſdem fines deprehendatur. li. 2. tit. 2. *Sec.* 7.

P.

Parcus eſt locus ad ferarum cuſtodiam palis aut aliter circumſeptus lib. 1. tit. 26. *Sec.* 1.

Parcus publicus eſt area in quolibet feudo ſeu manerio circumſeptus, in quod animalia damnum frugibus aut fructibus terræ quibuſcunque facientia includuntur, donec de damno per dominum ſatisfiat, aut ſaltem cautio apud vicecomitem per dominum interponatur de ſtando juri.

Paticipes qui ſunt v. lib. 2. tit. 2 *Sec.* 14. & lib 3. tit. 25. *Sec.* 1.

Perquiſitum ſignificat poſſeſſiones pecuniis noſtris coemptas.

Piloria eſt collumbar, numellæ verſatiles, ſeu colliſtigium à gallico (pilorie.)

Plegius quis ſit. v. li. 3. tit. 21. in princ.

Pœna fortis & dura quæ, l. 4. tit. 18. *Sec.* 35.

Pol deede ad verbum eſt inſtrumentum in ſcriptis, aut factum (ut noſtri loquuntur) æqualiter undique reſecatum, minimèque indentatum. v. Indentura. v. lib. 3. tit. 25. *Sec.* 11.

Priſona carcerem ſignificat a gallico (priſon.)

Probatores aliàs approbatores ſunt qui feloniam per ſe commiſſam eſſe confitentes, & alios ejuſdem reos arguunt. Sic dicti quia ad hoc probandum quod in appello allegârunt tenentur, idque vel duello vel per patriam, id eſt juratam legalium hominum, juxta reorum electionem.

Q

Quarentena est quædam licentia consuetudinaria, quâ vidua vendicat, in præcipua mansione mariti sui ad spatium quadraginta dierum commorationem, nisi castellum sit.

Quid pro quo idem est quod συναλλαγμα in contractibus.

R.

Rationabilibus divisis, est nomen brevis quod dominus feudi, limites suos per propinquum aliqué coarctari prospiciens, obtinet ad fines regundos.

Recognitio quid sit. v. lib. 3. tit. 22. *Sec.* 4.

Recordator est recordorum custos.

Recordum significat actum curiæ ita authenticum ut probationem contrarii non admittat. Hoc autem talis curiæ actum esse debet, quæ curia de recordo appellatur: cujusmodi sunt regia illa tribunalia apud Westmonasterium, & alia aliqua latiùs alibi exprimenda. lib. 2. tit. 8. *Sec.* 7.

Rectum apud nostros Jurisconsultos causam proprietatis significat, & breve de recto est vocatio alicujus in jus super causa proprietatis.

Recuperatio est propriè evictio alicujus rei per judicium. Sed specialiter significat fictam quandam transactionem inter partes judicialiter factam, ad status intalliatos, remanentias, & reversiones tollendas excogitatam.

Regratores sunt qui annonam contra leges coëmunt ut eam carius vendant: à gallico (regratter.) id est interpolare, desquamare. lib. 4. tit. 18. *Sec.* ult.

Relevium quid sit. vide lib. 2. tit. 3. *Sec.* 17. & 19.

Remanentia terrarum est jus terrarum in aliquem collatum, post terminum conductionis aut alterius tituli ad annos aut vitam duraturi, finitum: videtur à reversione differre, quia reversio fit ad dominum propriè aut ejus hæredes

unde jus primò derivatur, remanentia autem ad tertium aliquem, qui neque dominus neque tenens in presenti est.

Replegiare, est cautione redimere aliquid captum.

Rescuffus est tumultuosa & violentia ereptio arrestati seu capti, e manibus ejus qui licitè eundem cepit aut arrestavit. v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 14.

Returnum brevis est ejusdem certificatorium curiæ unde emanavit factum.

Reversio terrarum &c. si latè sumatur est proxima successio post obitum ejus qui præsenter possidet. li. 2. tit. 7. *Sec.* 18. l. 2. tit. 20. *Sec.* 31 sed si propriè, tum significat reditionem quasi aut circumductionem ad feoffatorem aut ejus hæredes propter delictum feoffati, aut hæredum defectum.

Riotta est illicitum factum per tres ad minus perpetratum, ut est verberatio alterius, violenta possessionis arreptio, aut aliquid hujusmodi. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 50.

Robareia quid sit. v. lib. 4. tit. 18. *Sec.* 24. & l. 4. tit. 1, *Sec.* 2.

Routa est progressus turbæ illicitè conflatæ ad illiciti facti perpetrationem, à Gallico (route) id est, turmâ, catervâ, grege. l. 4. tit. 18. *Sec.* 50.

S.

Sac est regale privilegium, quo qui gaudet, pœnam actori calumnioso, si crimen alteri objectum non probaverit, aut reo, si verè eum accusari constet, impositam sibi vendicat. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7.

Scaccarium, est tribunal illud quo res fisci tractantur.

Scandalum magnatum quid sit. vide lib. 4. tit. 4. *Sec.* 4.

Scriptum dè statuto mercatorio quid quid sit v. lib. 3. tit 22. *Sec.* 5.

Scriptum de statuto stapuli quid sit. vide lib. 3. tit. 22. *Sec.* 6.

Scutagium quid sit. v. l. 2. tit. *Sec.* 5.

Secta ad curiam quid sit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 29.

Secta

Secta ad molendinum quid sit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 30.
Secta regalis quæ. v. lib. 2. tit. 3. *Sec.* 29.
Secta Regis quid sit. v. l. 4. tit. 18. *Sec.* 34.
Seisina est possessio, à Gallico (Seisir) id est, possessionem capere.
Sergeantia quæ & quotuplex sit. vide lib. 2. tit. 3. *Sec.* 2. & 3.
Servitium militare quid sit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 1.
Soc lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7. significat inquisitionem Nam (to seeke) nostrâ linguâ idem est quod inquirere aut quærere. Unde qui hoc regali privilegio gaudet, Johannis Skeni judicio, videtur habere sectam de hominibus suis in curia secundùm consuetudinem regni. Quod enim (soc) apud antiquos dictum est, hodie (soyt) apud Scotos, quod (suyte) nostra lingua significat, appellari affirmat. Ideoque qui hoc privilegium habet, habet potestatem tenendi curias in sua baronia. Skenus de verb. sig. verb. Sok.
Socagium quid & quotuplex sit. v. l. 2. tit. 3. *Sec.* 21. & 22.
Socmanni sunt qui tenent per servitium aratri. vide Socagium.
Specialitas quid v. l. 4. tit. 3. *Sec.* 4. in fine.
Statutum de mercatoribus quid sit. v. lib. 3. tit. 22. *Sec.* 5.
Subvicecomes est officialis aut deputatus vicecomitis.
Summonitio quæ sit. v. l. 4. tit. 11. *Sec.* 3.

T.

Tallium est tessera lignea in duas partes scissa aut dississa, quarum utraque debitum æquè continet, & altera per creditorem, altera per debitorem ad meliorem rei memoriam custoditur. vide lib. 3. tit. 22. *Sec.* 8.
Tallium. vid. Intalliatæ terræ.
Tenementum apud nos nihil aliud videtur significare quàm prædium urbanum apud authores juris civilis.

Tenens per consuetudinem Angliæ quis. fit. vid. li. 2. tit. 2. *Sec.* 18.

Tenens per copiam rotulorum curiæ. v. Copia rotulorum.

Tenens per elegit. vid. Elegit.

Tenentes conjuncti qui sunt. v. l. 2. tit. 2 *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 24. *Sec.* 2.

Tenentes in communi qui sunt. vid. lib. 2. tit. 2. *Sec.* 14. & lib. 3. tit. 24. *Sec.* 5.

Tenura in capite quid sit. v. l. 2. tit. 2. *Sec.* 4.

Theam, lib. 2. tit. 2. *Sec.* 7. quod & aliis Them dicitur, est regale privilegium quo qui fruitur, habet villanorum propaginem, id est, potestatem habendi nativos, bondos, & villanos in feudo aut manerio suo.

Tol. l. 2. tit 2. *Sec.* 7. est regale privilegium, quo qui fruitur: immunis est a gabellis.

Transgressio quid sit. vide lib. 4. tit. 1. *Sec.* 2. & tit. 3. in princ.

Tumberella l. 4. tit. 10. in princip. significat, aliquorum judicio, Plaustrum in quo fornicationis aut adulterii rei contumeliæ causâ per civitatem aut burgum circumferuntur, aliorum verò idem quod pilloriam.

Turuaria est potestas fodiendi cespites in alieno fundo vel fundo communi.

Turnum vicecomitis ad verbum significat vicem vicecomitis, id est, duo tempora in anno, quibus ille letam universi comitatus tenet.

V.

Vadiare legem quid sit. v. l. 3. tit. fin. *Sec.* finali. & l. 4. tit. 13. *Sec.* 4.

Vadium mortuum est hypotheca creditori sic oppignorata, ut fructus quos durante tempore oppignorationis producit, omnes fiant creditoris, idque sine computo inde debitori fiendo. v. l. 2. tit. 4. *Sec.* 1. in fin.

Vastum significat terrarum aut domorum divastationem.

Veredictum, quasi vere-dictum, significat responsum juratorum, quod super facto eorum examinationi commisso, proferunt.

Vetitum nannium est illegitima pecorum prehensio, & in locum illicitum abactio, sub prætextu damni per ea abigenti facti. Quo casu clarigationis jus conceditur.

Vicecomes est Regis officialis qui ad comitatus gubernationem quotannis constituitur, & partim Judex est, ad causas scilicet minores quæ ejus jurisdictioni subsunt, lib. 4. tit. 2. in princ. partim minister & mandatarius Regis. l 4. tit. 11. *Sec.* 3.

Vidua Regis est illa, quæ dotem legitimam è terris & tenementis viri sui quæ in capite de corona Regis tenebat, regis auxilio sibi assignari, petit.

Villanus in grosso, v. Grossus.

Villanus servus est, à gallico (villein.)

Villenagium aliquando est circuitus manerii vel feudi cui villani adscribuntur: ponitur etiam aliquando pro ipso servitio quod villani domino feudi præstant. l. 1. tit. 3. *Sec.* 4. & l. 2. tit. 3. *Sec* 22.

Visus franci plegii est inquisitio aut examinatio, an omnes duodenarii & ultra liberum plegium habeant, id est, sponsorem capitalem quòd regis pacem conservabunt. Hoc apud majores nostros in usu fuit. Sed hodie statur juramento cujusque qui annum duodecimum complevit. Hoc autem præcipuum est, quod in omni leta fit. v. Leta.

Utlagatus est exlex.

W.

Wainagium comprehendit omnia illa tam jumenta quàm alia instrumenta quæ ad cultum agrorum & fruges colligendas sunt necessaria. Hæc sub nomine peculii leges Romanæ continent.

Waivium quid sit. v. l. 2. tit. 1. *Sec.* 44, 45. l. 2. tit. 6. *Sec.* 3.

Warantizare est aliquem de evictione rei venditæ aut donatæ

donatæ securum promissione reddere.

Warantus aliquando significat eum qui cavet de evictione, aliquando ipsam cautionem quæ alias & warantia dicitur, li. 1. tit. 23. *Sec.* 5. quid sit Warantia. v. l. 2. tit. 19. in princ. item, lib. 3. tit. 24. *Sec.* 2. in fine Warantus, lib. 4. tit. 12. *Sec.* 2.

Warenna provenit à Gallico (garenne) id est vivarium. Hæc apud nos potestatem significat, vel charta regia vel præscriptione obtentam venandi sibi cuniculos aut lepores, vel etiam occupandi phasianos & perdices intra limites feudi sui.

Wepona idem fere significat quod telum apud Latinos, vide lib. 4. tit. 18. *Sec.* 47.

Wreckum significat totum illud quod è naufragio ad terram appellitur, nisi animal sit. Nam animal appellens facit ut naufragium in Wrecki causam non incidat, & ut bona quæ servari possunt, non fisco cedant, sed dominorum permaneant, si infra tempus limitatum vendicentur, lib. 2. tit. 1. *Sec.* 7. *Sec.* 26.

FINIS.